

UNIVERSITAT DE BARCELONA
FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA
DEPARTAMENT D'HISTÒRIA DE L'ART

**Assistència i hospitalitat a l'edat mitjana.
L'arquitectura dels hospitals catalans: del
gòtic al primer renaixement**

Tesi que presenta Antoni Conejo da Pena, per optar al títol de
doctor en Història de l'Art

Directora de la tesi: Dra. Mª Rosa Terés Tomàs
Professora titular d'Història de l'Art
Universitat de Barcelona

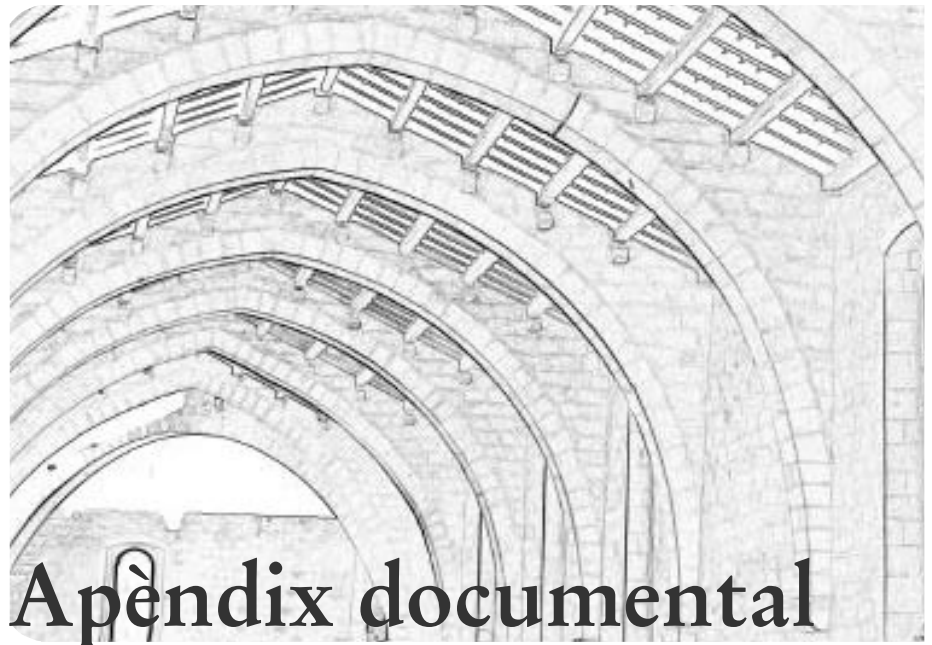
Volum 2

Abril 2002

TAULA DE CONTINGUTS

QUARTA PART

APÈNDIX DOCUMENTAL.....	5
APÈNDIX GRÀFIC.....	255
BIBLIOGRAFIA.....	491

Apèndix documental

ÍNDEX DE L'APÈNDIX DOCUMENTAL

Hospital del Coll de Balaguer

H-1.....	11
H-2.....	15
H-3.....	21
H-4.....	24
H-5.....	29
H-6.....	30
H-7.....	33
H-8.....	39
H-9.....	44
H-10.....	45
H-11.....	53
H-12.....	59
H-13.....	61
H-14.....	67

Hospital de la Santa Creu de Barcelona

B-1.....	77
B-2.....	78
B-3.....	79
B-4.....	80
B-5.....	80
B-6.....	81
B-7.....	82
B-8.....	83
B-9.....	84
B-10.....	85
B-11.....	86
B-12.....	87
B-13.....	88

B-14.....	89
B-15.....	90
B-16.....	92
B-17.....	93
B-18.....	94
B-19.....	94
B-20.....	95
B-21.....	96
B-22.....	96
B-23.....	97
B-24.....	98
B-25.....	98
B-26.....	99
B-27.....	100
B-28.....	101
B-29.....	102
B-30.....	102
B-31.....	103
B-32.....	103
B-33.....	105
B-34.....	106
B-35.....	107
B-36.....	108
B-37.....	111
B-38.....	112
B-39.....	112
B-40.....	114
B-41.....	115
B-42.....	118
B-43.....	120
B-44.....	121
B-45.....	122
B-46.....	127
B-47.....	128

B-48.....	I30
B-49.....	I36
B-50.....	I37
B-51.....	I39
B-52.....	I40
B-53.....	I44
B-54.....	I46
B-55.....	I48
B-56.....	I55
B-57.....	I68
B-58.....	I68
B-59.....	I70
B-60.....	I73
B-61.....	I74
B-62.....	I75
B-63.....	I77
B-64.....	I79

Hospital de Santa Maria de Lleida

L-1.....	I81
L-2.....	I82
L-3.....	I83
L-4.....	I83
L-5.....	I84
L-6.....	I85
L-7.....	I87
L-8.....	I88
L-9.....	I89
L-10.....	I91
L-11.....	I94
L-12.....	I95
L-13.....	I96
L-14.....	I97

L-15.....	197
L-16.....	198
L-17.....	199
L-18.....	200
L-19.....	202
L-20.....	203
L-21.....	203
L-22.....	204
L-23.....	205
L-24.....	206
L-25.....	207
L-26.....	208
L-27.....	209
L-28.....	210
L-29.....	211
L-30.....	212
L-31.....	213
L-32.....	214
L-33.....	215
L-34.....	216
L-35.....	217
L-36.....	220
L-37.....	221
L-38.....	222
L-39.....	222
L-40.....	224
L-41.....	225
L-42.....	226
L-43.....	228
L-44.....	229
L-45.....	231
L-46.....	232
L-47.....	233
L-48.....	234

L-49.....	236
L-50.....	238
L-51.....	239
L-52.....	240
L-53.....	243
L-54.....	244
L-55.....	247

Hospital de Sant Marçal de Montblanc

M-I.....	249
----------	-----

HOSPITAL DEL COLL DE BALAGUER

H-I

1354

Resum del llibre de comptes de l'hospital del Coll de Balaguer corresponent a l'any 1354, sota l'administració d'Antoni Salvador. Sols s'inclouen les notícies referents a treballs constructius i d'altres que, d'una forma més indirecta, influïen en el propi procés d'edificació.

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancellaria Reial*, reg. 360, s.f.

[13 gen.] En aquest diluns damunt dit, doni de loguer a [pe]drapiquers e missió [anaren] a pedrera an Ferrer Malet, mestre de la [ob]ra.....	3 s.
An Miquel de Vilar.....	2 s. 4 d.
An Guillermo Devols.....	2 s. 4 d.
An Ramon Amexer.....	2 s.
(...)	
[24 gen.] A don Pere d'Oriola per escombrar en pedrera.....	10 d.
[29 gen.] A faenes mesclaren morter a don Revés.....	10 d.
A don Jacomí.....	10 d.
A don Vinebre.....	10 d.
A don Pere d'Oriola.....	10 d.
(...)	
Digous, a XIII dies de febrer, doni de loguer a piqués anaren a pedrera an Ferrer Malet.....	3 s.
(...)	
A Domingo Lop.....	2 s.
(...)	
[21 febr.] Doni de loguer e missio a don Domingo Lop.....	2 s.
(...)	
Dimarts, primer dia d'abril, paredan, doni de loguer a piqués e missions an Miquel Vilar.....	2 s. 4 d.
An Guillermo Devols.....	2 s. 4 d.
An Ramon Amexer.....	2 s.

An Domingo Lop.....	2 s.
An Berenguer Cost.....	2 s.
(...)	
Dimarts, a xxii d'abril, doni de loguer an Fferrer Malet, missió.....	3 s.
An Guillermo Devols e trague pedres de pedrera.....	2 s. 4 d.
(...)	
Doni de loguer al rector de Vayldelós per lo seu mul tira fusta a les cindries e missió.....	12 d.
Dissapte, a xxvi d'abril, perti de Vayl de Lós, doni de loguer a maestres paredaren peus d'archs e missió an Fferrer Malet.....	3 s.
An Guillermo Devols.....	2 s. 4 d.
An [Pere] Matheu per fer obra de fusta.....	[2 s.]
(...)	
[29 abr.]. Doni de loguer per lo mul del rector de Vayldelós, [ti]ra aygua a la obra.....	12 d.
(...)	
Diumenge, a xvi dies de mayg, doni de loguer a piqués [pa]redan [e missió] an Fferrer [Malet].....	3 s.
An Miquel Vilar.....	2 s. 4 d.
An [Guillermo] Devols.....	2 s. 4 d.
An Ramon Amexer.....	2 s.
An Pere Benet.....	20 d.
An Guillermo [Cost].....	2 s.
An Jacme Oliver.....	2 s.
A don [Bernat] Torner.....	12 d.
A don Cabrer.....	12 d.
An Pere Matheu, fuster.....	2 s.
A don Domingo Mercer.....	18 d.
(...)	
[29 maig] En aquest dia se n'[a]nà en Fferrer Malet, a[n]à don [Oliver] ab eyl meam lo mul gris doni [...] tornant a [...] [mi]ssió.....	3 s.
(...)	
Diumenge, a xxx dies de mayg, reparan l'arch de la casa major, prop lo portal sobirà, [doni] de loguer an Miquel Vilar e missió..	2 s. 4 d.
(...)	

En aquest dia vench don Oliver, he donan per comte que avia [des]pès vinent de la Spluga, que l'altre dia passat en Ferrer Malet avia feyta missió en provisió sua del mul..... 16 d.

(...)

Dimecres, a III dies de setembre, perti de Prasdip e aní a la Spluga de Francolí per [sa]ber ab en Ff[err]er Malet, si [poria] obrar al espit[a]l. Despís dinar a la Spluga [...] entre totes coses..... 12 d.

(...)

En aquest dia romanguí en la Spluga per çò com en Fferrer Malet no podia anà obrar, speram altres menestrals tro al vespre sin porien anar ne[n]gú e pro[...]s-hi d'anar obrar en camarada e en Ramon Amexer, après Sancta Maria.

(...)

Digous, a IIII dies de setembre, perti de la Spluga e anim dinar Alcover. Despís ab lo macip entre totes coses..... 14 d.

(...)

Dimecres, a x dies de setembre, doni de loguer e missió an Pere Benet, piquer, piqua peus d'archs..... 2 s.

An Johan Arnau..... 14 d.

An Domingo Guerau..... 12 d.

A don Fferrix Amós..... 12 d.

An Johan Martiniç..... 8 d.

A don Arnau Pinyol..... 14 d.

(...)

Digous, a XI dies de setembre, doni de loguer an Pere Benet, piquer e missió..... 2 s.

An Berenguer Camarasa..... 2 s. 4 d.

(...)

Diluns, a xv dies de setembre, doni de loguer a piquers e missió an Berenguer Camarasa..... 2 s. 4 d.

An Pere Benet..... 2 s.

An Ramon Amexer..... 2 s.

An Solà..... 2 s.

(...)

A I caminant..... 8 d.

- (...)
- Dimarts, a XVI dies de setembre, doni de loguer a piquers e missió e a manobres paredan l'arquet del porse an Berenguer Camarasa.....2 s. 4 d.
 An Pere Benet..... 2 s.
 An Ramon Amexer..... 2 s.
 (...)
- Diluns, a III dies de [nohembre] [...], menjadors [...] doni [de loguer e missió] [...] piquaren pe[dr]es del por[t]al an Guillem Solà.....[2 s.]
 An Ramon Amexer..... 2 s.
 A don Johan Oliver po[...] morter [...]..... 12 d.
 (...)
- Dimarts, a IIII dies de nohembre, doni de loguer a piquer an Solà e piquaren e missió..... 2 s.
 (...)
- An Ramon Amexer..... 2 s.
 An Jacme Oliver..... 2 s.
 An Berenguer Camarasa.....2 s. 4 d.
 (...)
- Digous, a VI dies de nohembre, doni de loguer a piquers paredan e missió an Berenguer Camarasa..... 2 sous 4 d.
 (...)
- Diluns, a X de nohembre, doni de loguer a piquers piquaren pedres de claror per a la capela real, an Berenguer Camarasa.....2 s. 4 d.
 Diluns, a XVII dies de nohembre, doni a piquers que anaren a pedrera e dos que's romangueren en la obra e missió an Berenguer Camarasa.....2 s. 4 d.
 Dimarts, a XVIII dies de nohembre, doni de loguer a piquers anaren III a pedrera, los dos paredam, an Berenguer Camarasa....2 s. 4 d.
 Dimecres, a XIX dies de nohembre, doni de loguer après que anaren a pedrera III. Item romangueren en obra II, an Berenguer Camarasa.....2 s. 4 d.
 An Ramon Amexer..... 2 s.
 An Guillermo Solà..... 2 s.

An Jacme Oliver.....	2 s.
An Pere de Nicola.....	18 d.
An Domingo Lop.....	2 s.
(...)	
Al fadrí d'en Berenguer Cost	
A don Johan Oliver.....	12 d.
(...)	
[7 des.] Doni de loguer en l'espital a piquers piquaren permòdols e finestres de claror e missió an Domingo Lop.....	2 s.
(...)	
Dimarts, a xv dies de dehembre, doni de loguer a piquers en Domingo Lop.....	2 s.
An Jacme Oliver.....	2 s.
En aquest dia vengueren de Tarragona fusters per tallarren [sic] fusta, dava a cascú III sous per jorn e missió. Primerament en Pere Perpinyà, en Jacme Torrents, en Miquel Vals fan entre tots tres.....	9 s.
Dimecres, a xvi de dehembre, doni de loguer a piquers e a fusters e a ffaenes e missió an Domingo Lop.....	2 s.
An Jacme Oliver.....	2 s.
A ffusters tallaren fusta an Pere Perpinyà.....	3 s.
An Jacme Torrents.....	3 s.
An Miquel Vals.....	3 s.
Per arrabaçar an Domingo Guerau.....	9 d.
An Berenguer Pallarés.....	9 d.
An Benet Guerau.....	9 d.

H-2

1361

Resum del llibre de comptes de l'hospital del Coll de Balaguer corresponent a l'any 1361, sota l'administració d'Antoni Salvador. Sols s'inclouen les notícies referents a treballs constructius i d'altres que, d'una forma més indirecta, influïen en el propi procés d'edificació.

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancellaria Reial*, reg. 361.

[f. 14r; 4 febr.] Doni de loguer an Guillermo Benet per adobar

los tarrats del stable.....	2 s.
[f. 14v; 6 febr.] Doni de loguer an Guillermo Benet per miganar la casa del stable.....	2 s.
(...)	
[7 febr.] An Guillermo Benet pareda lo miga per fer una paliça en l'stable.....	2 s.
[f. 15r; 11 febr.] Doni de loguer e missió an Guillermo Benet per tapiar.....	2 s.
Divenres a XII de febrer, [do]ni de loguer a don Bernat Marquès, tapia.....	8 d.
An Guillermo Benet per tapiar.....	2 s.
(...)	
Dissapte a XIII de febrer, doni de loguer e missio an Guillermo Benet, tapiar.....	2 s.
[f. 15v; 16 febr.] Doni de loguer a don Bernat Ciquart per ffer portadores.....	18 d.
[f. 16r] Digous a XVIII de febrer, doni de loguer e missió tapiar la cloyça de la vinya an Guillermo Benet.....	2 s.
[f. 17v] Digous a xxv de febrer, doni de loguer an Guillermo Benet féu la paret del stable.....	2 s.
(...)	
An Berenguer Sanç.....	12 d.
A don Bernat Ciquart fuster fer guaneres [sic].....	18 d.
A don Bernat Marquès, cava per la cloyça.....	7 d.
[f. 23r] Dissapte a xx de març, doni de loguer e missió a don Bernat Çiquart per fer fusta.....	18 d.
An Pere Arquer per serrar.....	12 d.
An Bernat Boquera per esbrollar guarigua [sic].....	10 d.
A don Guillermo Çescomes.....	6 d.
An Pere de Girona.....	6 d.
[f. 26r] Dilluns a v d'abril, doni de loguer per cobrir la paliça an Guillermo Benet.....	2 s.
A don Bernat Ciquart, fuster.....	18 d.
An Pere Arquer per cavar en la vinya.....	12 d.
An Bernat Boquera.....	10 d.

A don Berenguer Sanç.....	12 d.
[f. 26v] A don Guillermo Çescomes.....	6 d.
An Guillermo Pentinat.....	12 d.
An Pere de Girona.....	6 d.
A don Bernat Marquès laura guarigua [sic].....	8 d.
[f. 34r] Dissapte a VIII de mayg, doni de loguer e missió per paredar a la cloyça de la vinya an Guillermo Benet.....	2 s.
A don Bernat Ciquart per adobar cabirons.....	18 d.
A don Bernat Marquès tira cabirons.....	8 d.
(...)	
[f. 34v] Digous a XIII de mayg, doni de loguer e missió per paredar prop lo pou an Guillermo Benet.....	2 s.
A don Çiquart per adobar cabirons.....	18 d.
[f. 35r] A don Bernat Marquès tira pedra ab 1 mul.....	8 d.
An Bernat Boquera per cavar a la vinya.....	8 d.
(...)	
[f. 35v] Dimecres a XIX de mayg, doni de loguer e missió per cobrir l'estable an Guillermo Benet.....	2 s.
(...)	
[f. 37r] Dissapte a XXIII de mayg doni de loguer e missió cobrim l'estable e gitar trespol an Guillermo Benet.....	2 s.
A don Ciquart fuster.....	18 d.
A don Bernat Marquès.....	8 d.
A don Guillermo Çescomes.....	6 d.
An Pere de Girona.....	6 d.
(...)	
Dimarts a xxv de mayg, doni de loguer e missió piquar trespol an Guillermo Benet.....	2 s.
[f. 38r] Dimarts primer dia de juny, doni de loguer e missió per piquar trespol.....	2 s.
An Bernat Marquès per segar.....	8 d.
(...)	
Dimecres a 2 dies de juny, doni de loguer e missió an Guillermo Benet cobrill [sic] la paret prop lo pou.....	2 s.
[f. 39r] Digous a III de juny, fuy al Prat he tramís don Pere	

Balester al spital, per çò que la companyia vengues per escurar les çèquies dels molins, doni de loguer a don Bernat Marquès e missió.....	8 d.
[f. 39v; 4 juny] An Guillermo Benet.....	2 s.
A don Guillermo Çescomes.....	6 s.
(...)	
[f. 40r] Dilluns a VII de juny doni de loguer e missió per seguar an Guillermo Benet.....	14 d.
A don Berenguer Sanç.....	14 d.
An Guillermo Pentinat.....	14 d.
A don Bernat Marquès laura.....	8 d.
A don Guillermo Çescomes.....	6 d.
[f. 41 ^v ; 16 juny] En aquest dia desus dit fuy al Pratedip e doni de loguer per fer adobar los molins an Berenguer Garroffer de Mont Royg.....	4 s.
[f. 42r] Doni a sa muler d'en Guillermo Benet que s'avia cuynat tres jorns.....	12 d.
(...)	
Divenres a XVIII de juny doni de loguer per cavar la arabaçada e missió an Guillermo Pentinat.....	12 d.
A don Guillermo Çescomes.....	12 d.
A don Pere de Girona.....	6 d.
A don Bernat Marquès.....	8 d.
[f. 51 ^v] Digous a IX de setembre, fuy el Prat e féu escurar la basa del molí doni de loguer an Guillermo Benet.....	2 s.
An Ramon Pentinat.....	12 d.
An Ramon Çabater.....	12 d.
An [Ramon] Bondia.....	12 d.
An Bernat Artal.....	12 d.
An Pere Çabater.....	12 d.
An Berenguer Sanç.....	12 d.
[f. 57v] Dissapte a XXIII d'uytubre, perti de Tiviça e anir-me al spital costa carn que me'n dux.....	20 d.
(...)	
[f. 58r] Doni de loguer an Domingo Lop que vench ab mi.....	2 s.

(...)

[25 oct.] En aquest dia damunt dit, perti del spital per anar a Barchalona, per çò com lo senyor inffant m'avia tramesa una letra que, vista la present, fos en Barchalona per affers del spital, anà en Guillermo Benet ab mi.

(...)

Doni de loguer an Domingo Lop que anà a Banyols per metre lo vy en les bótes.....2 s.

[f. 60v] Dimecres a xxvii d'uytubre, perti de Vilafranca per anar a Barchalona, despís al spital de Cervelló en beurer de matí, pa e vi companarie.¹.....9 d.

[f. 64r; 9 nov.] Doni a mestre Pere Montblanch, metje [*sic*] de Barchalona, que m'avia tengut en poder xiiii jorns per rahó de sos trebals, dels quals mi féu albarà scrit de sa mà e sagellat ab son sagell.....60 s.

Doni de loguer an Guillermo Benet, que era ab mi..... 12 d.

Dimecres a x dies de nohembre, perti de Barchalona per tornar-me'n al spital, despís a Sent Boy pa e vy.....8 d.

[f. 64v] Me n'aní al spital de Cervelló, despís al coyll de Begurs pa e vy.....4 d.

(...)

Despís assopar en l'spital de Cervelló, entre pa, e vy e ous.....12 s.

(...)

Digous a xi de nohembre, perti del spital de Cervelló e anir-me dinar a Villa Franqua, costa una polla.....2 s.

(...)

Me n'aní jaurer a Çarboç, despís a sopar pa e vy entre mi e en Guillermo Benet.....8 d.

[f. 65r] Divenres a xii de nohembre, pertí de Çarboç, anir dinar al Franquaç, despís entre pa e vy entre mi e en Guillermo Benet.....8 d.

¹ A partir de la fi del foli 9r i, fins el foli 17r, es fa una relació de totes les despeses del viatge fet a Barcelona per l'administrador Antoni Salvador, i per Guillem Benet, a demanda de l'infant Pere. En el transcurs del mateix, s'indica que el propi Antoni Salvador es posà malalt.

(...)

Disapte a XIII de nohembre, fuy en Tarragona, e per gran malaltia que aquí no poguí pertir e mis me en poder de metje, despís entre mi e en Guillermo Benet pa e vy..... 10 d.

[f. 67r; 21 nov.] Doni a mestre Berenguer, metje de Tarragona,² per çò com m'avia tengut en poder x jorns per sos trebals e los dits x jorns..... 30 s.

Dilluns a XXII de nohembre, perti de Tarragona e noliegir una barqua qui'm portàs al spital, doni-li per nolit..... 20 s.

[f. 67v] Digous a xxv de nohembre, doni de loguer e missió a don Bernat Ciquart per serrar e cobrir les pinades e fer calgues als frares..... 2 s.

A don Bernat Marquès sembra..... 8 d.

[f. 69v; 12 des.] Anà aquest dia don Bernat Argueray a Falçet, per ops de metje per a mi, mena lo mul despès a Falçet aquest dia en provisió sua..... 6 d.

(...)

[13 des.] Vench aquest dia mestre Bonasos metje, per ops de mi que era malalt.

(...)

Anà don Bernat Argueray a Falçet per a dur medeçines.

[f. 70r] Dimecres a xv de dehembre doni de loguer e missió a don Bernat Marquès que anà ab mestre Bonasos a Falçet..... 8 d.

(...)

En aquest dia se n'anà mestre Bonasos, metje de Falçet, que avia tengut n'Antoni Salvador III jorns en poder, prinia per cascun jorn x sous, e estechí III jorns qui fan XL sous, dels quals féu albaran scrit de sa mà e sagellat ab lo sagell d'en Antoni Martorell..... 40 s.

[f. 73v; sense data] [...] són messions e despeses les quals féu en Pere Revul per Antoni Salvador, en les venemes de Banyols.

Primerament pagui an Pere Labiria, per obra que a via feta en lo celler del spital..... 7 s. 2 d.

² Cal apuntar la possibilitat que aquest mestre Berenguer, fos el mateix metge Berenguer Ferrer, documentat a Tarragona el 1383 (v. SÁNCHEZ REAL 1976, 11).

[f. 73v] Pos en data a na Guillamona, muler d'en Pere Revul, *quondam*, habitador de Banyols del terme de Tiviça, per unes cases que jo, dit Antoni Salvador, li compre per preu de cccc sous a ops de tenir los béns del dit spital, de la qual quantitat jo li he paguats e dels quals la dita Guiamona, ma feta àppoqua closa per en Pere Maymó, notari de Tiviça, a xxv dies de nohembre del any desús dit.....250 s.

H-3

1362

*Resum del llibre de comptes de l'hospital del Coll de Balaguer corresponent a l'any 1362, sota l'administració de Guillem Celoni. Sols s'inclouen les notícies referents a treballs constructius i d'altres que, d'una forma més indirecta, influïen en el propi procés d'edificació.*³

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancellaria Reial*, reg. 362.

[f. 9v] Dilluns que's comença a XXI dia de març del any de la Nativitat de nostre senyor M CCC LXII, jo, en Guillem Celoni, prevere comenci a reger la aministració [*sic*] del spital del Coyll de Balaguer, per què començ comtes de les despeses e dates fetes per mi, axí com aministrador del dit spital, segons que's segueyx.

[f. 16v] Dissapte a XXIII dies d'abril, doni de loguer e missió a don Bernat Ciquart, fuster, per cobrir les privades..... 20 d.

[f. 17v] Dimecres a XXVII d'abril, doni de loguer e missió a don Bernat Ciquart, fuster e gitam trespoll en l'estable..... 20 d.

(...)

Digous a XXVIII d'abril, doni de loguer e missió a don Bernat Ciquart, fuster, féu canals per als tarats..... 20 d.

(...)

Divenres a XXIX d'abril, doni de loguer e missió a don Bernat Ciquart, fuster, talla mànechs e d'altra fusta per ops del spital..... 20 d.

[f. 19r] Dimecres a IIII dies de mayg, doni de loguer e missió

³ Aquest llibre sols inclou els comptes a partir del 21 de març, dia en què assumí el càrrec d'administrador Guillem Celoni, en substitució d'Antoni Salvador, que havia mort. Els tres primers mesos del 1362, en canvi, s'han perdut.

an Guillermo Benet, per tapiar la cloyça de la vinya.....	2 s.
A don Bernat Çiquart, fuster, que's ayda a tapiar e per fer tapieres.....	20 d.
[f. 21r] Dilluns a ix dies de mayg, doni de loguer e missió an Guillermo Benet, tapiam e féu solament a la cloyça de la vinya.....	2 s.
An Guillermo Pentinat asaona terra per a tapiar.....	8 d.
[f. 28r] Digous a 2 dies de juny, doni de loguer e missió per tapiar an Guillermo Benet.....	2 s.
An Guillermo Pentinat per tapiar.....	8 d.
An Ramon Çabater per tapiar missió.....	8 d.
An Ramon Pentinat per tapiar.....	8 d.
[f. 30r] Dissapte a xi dies de juny, doni de loguer e missió an Domingo Manyà, cobriren les tàpies de la cloyça de la vinya.....	8 d.
An Benet Boquera per cobrir les tàpies.....	8 d.
An Johan Balaguer.....	8 d.
An Pere Stalella per cobrir les tàpies.....	9 d.
[f. 35v; 2 jul.] Doni de loguer e missió an [Ramon] Bondia, del Prat, per cobrir una casa que ha costa ell molí.....	18 d.
Doni de loguer e missió an Ramon Raba, que adobaria tegell a la dita casa.....	12 d.
Doni de loguer an Benet Artal, del Prat, per cobrir la dita casa...	12 d.
Doni de loguer an Ramon Pentinat, per ffer braguada a la dita casa e missió.....	8 d.
A don Benet Marquès per ffer tegell a la dita casa.....	8 d.
Doni de loguer e missió an Guillermo Benet, mestre de pedra, que paredàs lo portall de la dita casa.....	12 d.
[f. 37v] Digous a xiii dies de juyoll, doni de loguer e missió an Guillermo Benet e cobriren la cambra damunt d'en Tegell.....	2 s.
An Ramon Pentinat per cobrir la dita casa.....	8 d.
[f. 41r] Dissapte a vi dies d'agost, doni de loguer e missió an Guillermo Benet, per cobrir la casa qui fo d'en Tegell.....	12 d.
An Ramon Bondia per cobrir la dita casa.....	12 d.
An Ramon Pentinat per ffer braguada.....	12 d.
A don Ramon Raba per posar tegell.....	12 d.
An Pere Çabater per aydar a la casa.....	12 d.

- An Bernat Artal per a dur tegell e aydar a la dita casa..... 12 d.
 (...)
- Dilluns a VIII dies d'agost, doni de loguer e missió a don Bernat Marquès puya terra ell tarrat dela cambra qui fo d'en Tegell..... 8 d.
 [f. 43r; 19 ag.] Me aní jaurer al spital de Cervelló, costa vy..... 3 d.
 [f. 46r] Digous a xxv d'agost, doni de loguer e missió el Prat, e cobriren l'estable, an Guillermo Benet..... 12 d.
 (...)
- En aquest dia damunt dit fuy en Barchalona e pugui a Muntjuich per comprar moles, e aquest dia compri un perell de moles de vi palms d'en Antoni Passada, moler de la dita ciutat, per preu dels quals em féu àppoqua..... 220 s.
 Costa àppoqua en Barchalona..... 12 d.
 Doni a un bon hom moliner que puja ab mi a Muntjuich per legir les moles, e donili per çò com les me legir..... 18 d.
 Costaren de dur les damunt dites moles de Munt juich a la mar.... 8 s.
 Costaren les moles que aquí a pagar ajuda per al caval III diners per mola fan..... 8 d.
 [f. 57v] Divenres a VII dies d'uytubre, doni de loguer e missió a don [Pere] Pellegrí, mestre per paredar una paret que feya fer en los ortals..... 12 d.
 [f. 58v] Dissapte a VIII dies d'uytubre, doni de loguer e missió per fer fer una paret en l'ortal qui fo del castell, a don Pere Pellegrí, mestre de pedra..... 12 d.
 [f. 59v] Dimarts a XI dies d'uytubre, doni de loguer e missió per fer la paret del dit ortal e trenquar alguns torms que avia en l'ort an Guillermo Benet..... 12 d.
 A don Pere Pellegrí per paredar..... 12 d.
 (...)
- [f. 74v] Diumenge a ix de dehembre, doni de loguer e missió per cavar en la vinya an Guillermo Pentinat..... 8 d.
 (...)
- Doni de loguer e missió a don Bernat Çiquart, fuster, per quadrejar al bosch e serrar..... 18 d.
 [f. 75v; 14 des.] Doni de loguer a don Bernat Ciquart, fuster,

per adobar les verdesques.....	18 d.
[f. 76r] Divenres a XVI dies de dehembre, doni de loguer e missió per adobar e travar les verdesques an Bernat Ciquart.....	18 d.
[f. 78v] Divenres a XXIII dies de dehembre, doni de loguer e missió, tallaren fusta a don Bernat Çiquart, fuster.....	18 d.
A don Pere Pellegrí per tallar fusta al bosch.....	8 d.

H-4

1363

Resum del llibre de comptes de l'hospital del Coll de Balaguer corresponent a l'any 1363, sota l'administració de Guillem Celoni.

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancelleria Reial*, reg. 363.

a. NOVELL 1992, 25-28, ex A⁴

[f. 17r; 9 gen.] Doni de loguer e missio a don Bernat Çiquart, ffuster, anà a bosch per quadrejar fusta per ops del spital.....	18 d.
Doni de loguer a don Berenguer Sanç anà a bosch ab lo dit Çiquart.....	8 d.
[f. 17v; 10 gen.] Doni de loguer e missio a don Bernat Çiquart, fuster, anà a bosch per quadrejar fusta.....	18 d.
[f. 18r; 13 gen.] Doni de loguer a don Bernat Marquès, féu mortar per tanquar los forats del mur.....	8 d.
(...)	
Dissapte a XIII dies de jener doni de loguer e missio a don Bernat Çiquart, fuster, anà a Cambrils per tallar albers los quals volia en servei del spital.....	18 d.
(...)	
En aquest dia anaren don Bernat Çiquart e don Pere Salvador a Cambrils, per comprar e tallar àlbers, los quals avien menester per cercols a una bóta la qual avia comprada, costaren III àlbers que compraren per ops de la dita bóta d'en Guillem Tegell.....	10 s.
[f. 18v; 17 gen.] Costa una destral que compri don Luch,	

⁴ En el resum que adjunto no incloc totes les referències recollides per A. Novell. En qualsevol cas, amplio les notícies relatives a tasques constructives i corregeixo les transcripcions que presentaven algun error.

- fferrer de Mon Royg, per ops del spital.....5 s.
- [f. 19r] Divenres a xx dies de jener, doni de loguer e missió per adobar les verdesques a don Bernat Çiquart fuster..... 18 d.
- (...)
- Dissapte a XXI dia de jener, doni de loguer e missió per serrar cayradons a les verdesques a don Bernat Çiquart fuster..... 18 d.
- [f. 19v] Dilluns a XXIII de jener, doni de loguer e missió per adobar e enterrar los corredós a don Bernat Çiquart..... 18 d.
- A don Bernat Marquès per aydar als corredós..... 8 d.
- [f. 20r] Dimarts a XXIII dies de jener, doni de loguer e missió a don Bernat Çiquart, fuster, per ffer una palanqua a les balestes..... 18 d.
- [f. 23r; 6 febr.] Costa una rova de canem per ops de ffer cordes de balestes e cordes per a dur somades e per obrar en casa lo qual canem, compri don Antoni Pallarés de Tiviça..... 11 s.
- [f. 24r] Divenres a x dies de febrer, doni de loguer e missió a don Bernat Çiquart, fuster, feu escales a les verdesques..... 18 d.
- [f. 25v] Divenres a XVII dies de febrer, doni de loguer e missió a don Bernat Çiquart, fuster, adoba la barra que vengues a la porta e féu vyxes [*sic*] per a les tapieres que tapiaven..... 18 d.
- A don Pere Pellegrí rebliren lo pou daval l'spital..... 8 d.
- A don Bernat Marquès per reheblir lo pou..... 8 d.
- A don Berenguer Monter rebli lo pou..... 8 d.
- (...)
- Dissapte a XVIII dies de febrer doni de loguer e missió a don Bernat Çiquart, fuster, adoba les verdesques e els corredós..... 18 d.
- [f. 26r] Dimarts a XXI dia de ffebrer, doni de loguer e missió an Guillermo Benet tapiaren en la cloyça de la vinya..... 20 d.
- A don Bernat Çiquart fuster per tapiar..... 20 d.
- A don Pere Pellegrí tapia al clos de la vinya..... 8 d.
- A don Bernat Marques per tapiar..... 8 d.
- An Berenguer Sanç per tapiar..... 8 d.
- [f. 26v] Digous a XXIII dies de ffebrer, doni de loguer e missió an Guillem Benet, tapiaren e cobriren les tàpies..... 20 d.
- (...)
- A don Bernat Çiquart, fuster, ayda a cobrir les tàpies e feu

mànechs e aeyxades [<i>sic</i>] e càvechs.....	20 d.
A don Pere Pellegrí per tapiar.....	8 d.
A don Bernat Marques ayda a tapiar.....	8 d.
A don Martí Fortuny.....	6 d.
[<i>f. 27v</i>] Dissapte a xxv dies de febrer, doni de loguer e missió per tapiar en la cloyça de la vinya an Guillem Benet.....	20 d.
An Bernat Çiquart fuster per aydar a tapiar e missió e quadrejar fusta per alles [<i>sic</i>] verdesques.....	20 d.
[<i>f. 29v</i>] Dissapte a III dies de març, doni de loguer e missió tapiaren e feren la peret del pou del spital an Guillem Benet.....	20 d.
[<i>f. 30r</i>] Dilluns a VI dies de març, doni de loguer e missió per tapiar e cobrir les tapies an Guillermo Benet.....	20 d.
[<i>f. 36r</i>] Dicmenge a II dies d'abril dia de Pàsqua, costa un cabrit d'en Boquera del mas de Riu doms.....	2 s.
[<i>f. 36v</i>] Dimecres a V dies d'abril, doni de loguer e missió an Bernat Marquès féu morter per paredar lo pou dins l'spital.....	8 d.
(...)	
Digous a VI dies d'abril, doni de loguer e missio a Pere Pellegrí fornaxaren dintre el clos del spital.....	8 d.
En Bernat Marquès que fornaxa.....	8 d.
En Guillem Porrera que fornaxa.....	8 d.
[<i>f. 37r</i>] Dissapte a VIII dies d'abril, doni de loguer e missió a don Pere Pellegrí escurraren lo pou dins l'spital.....	8 d.
An Guillermo Porrera ajuda al dit pou a escurar.....	8 d.
[<i>f. 39v; 17 abr.</i>] En aquest dia vench en Guillem Forres de la ciutat de Tortosa, fuster, per ffer una çènia la qual jo li avia comprada feyta e endreçada, que tragués aygua, e que li fes la missió estant en l'spital de mentre que obràs la dita çènia, e mena un fadrí als féu la missió.	
[<i>f. 45r; 6 maig</i>] Aquest dia comte ab lo mestre de la çènia que ach feta en l'spital.	
Met en data los quals doni e pagui an Berenguer Martí del loch de Tiviça, per rahó de obra de terra la qual lo dit Berenguer avia venuda a n'Antoni Salvador en servei del spital, segons que en lo comte del dit n'Antoni sa troba per en Guillem Çàvia, los quals, lo dit Guillem Çàvia mana pagar a mi Guillem Celoni dels béns	

- del spital.....10 s.
 [f. 45v; 6 maig] Met en data los quals doni an Guillem Fores de la ciutat de Tortosa, per una çènia que avia feyta a ops del spital, la qual cènia el m'avia a ffer a son cost e a sa missió de [...] res e de fusta e de tot com que's pertanguesen la dita çènia hoch en cara possada en l'spital damunt dit. Emperò que l'spital li fos tengut de ffer missio mentre el jurquàs a la dita çènia estant en l'spital dels quals mi feu àpoqua en poden d'en Pere Maymó, notari de Tiviça.....
150 s.
 [f. 46r] Dimarts a ix dies de mayg, doni de loguer e misió an Pere Pellegrí, que pareda l'andador del pou..... 12 d.
 An Bernat Marquès feu morter per al dit pou..... 8 d.
 An Berenguer Sanç que tira pedres..... 7 d.
 (...)
 Dimecres a x dies de mayg doni de loguer e misió an Pere Pellegrí que pareda al andador del pou del spital..... 12 d.
 [f. 47r] Digous a xi dies de mayg, festa de la Asensió, aní a Cambrils per çò que compràs un ase que volla per al pou del spital, e no y trobi res de mon alt, e despís ab en Berenguer Plana a dinar per totes coses..... 2 s. 2 d.
 [f. 47v] Dissapte a xiii de mayg, doni de loguer e missió a don Pere Pellegrí que pareda l'andador del pou dins l'espital..... 12 d.
 Costaren una dotçena de senales a ops de tapiar e en servei del spital d'en Ramon Pentinat del Prasdip..... 4 s. 6 d.
 [f. 48r] Dilluns a xv dies de mayg, doni de loguer e missió a don Pere Pellegrí que pareda un abeurador que feya fer dins l'spital..... 12 d.
 [f. 48v; 16 maig] Met en data los quals doni an Pere de Pegueroles del loch de Tiviça, per rahó de jornals los quals ell avia fets en adobar los molins del Prasdip e en servei del spital, los quals jornals avia fets el temps de n'Antoni Salvador, segons que's troba en son comte, dels quals jornals hi foren taxats per en Guillem Çàvia, oydor dels comtes, e per aquesta rahó desús dita jo volgui albaran dels x sous, lo qual albarà féu en Pere Maymó, notari de Tiviça, e sagellat ab son sagell.....10 s.
 [f. 1v; 25 maig] Cota miga liura de caneles de terra per ops de la

- capella..... 16 d.
 Costa una lantea de vidre per ops de la capella..... 10 d.
 [f. 53r; 27 maig] Met en data los quals doni an Bernat Mallorques de Banyols, per rahó d'un ase que d'el compri a ops del spital per tirar la cènia, e fer altres faenes nesesàries al spital, e féu-me àppoqua en poder d'en Pere Maymó, notari de Tiviça..... 65 s.
 [f. 54r] Divenres a 11 dies de juny, doni de loguer e missió per seguar al troç del stany a don Pere Pellegrí..... 12 d.
 [f. 63r; 18 jul.] En aquest dia, hic vench a jaure don Johan, comte d'Ampúries, ell qual no era bé, sa fiu los lits e doni'ls carnsalada e palla, donaren-me per amor de Déu al spital VIII sous, los quals met en rehebuda en lo libre de les rehebudes.
 Aquest dia menjam una gallina de casa.
 [f. 67r] Divenres a XI dies d'agost, doni de loguer e missió e tapiaren prop lo portall de la cloyça de la vinya an Ramon Pentinat..... 8 d.
 [f. 70v] Divenres a xxv dies d'agost, doni de loguer e missió an Guillem Miravet, feren bardixa en les tapies de la vinya..... 8 d.
 [f. 72r; 31 ag.] En aquest dia damunt dit parti de Tiviça e ani a Banyols, per çò com en Bernat Çiquart, hi devia ésser per çò com volla ffer una çivera per ops del trul de Banyols, costa 1 liura de claus que me'n porti per clavar la dita çivera..... 10 d.
 Costa una bigua per ops de traveses a la dita çivera d'una Revulla..... 2 s.
 Doni de loguer e missio an Bernat Çiquart fuster per ffer la desus dita çivera..... 3 s. 6 d.
 Doni de loguer an Vidall Moragues e missió ayda asserrar al dit Bernat Çiquart..... 12 d.
 Despís jo en provisió mia e d'en Bernat Çiquart e d'en Vidal Moragues, entre pa e vi, entre dinar e sopar..... 2 s. 8 d.
 [f. 73r; 3 set.] En aquest dia damunt dit passa per l'spital lo senyor bisbe, doni'ls a beurer en l'spital a ell e a sa companya.
 Met en data los quals doni a la donana Ripolla, per rahó de soldada d'un any que avia stat en servei del spital, a dona per fer les faenes nesesàries al dit spital, lo qual any ague complit digous a

xxvii de juny, del qual any li dava c sous dels quals me féu àppoqua en poder d'en Pere Maymó, notari de Tiviça.⁵

[f. 75r; 14 set.] En aquest dia damunt dit se vench a dinar lo senyor bisbe de Tortosa en l'ospital, al qual doni pa e vy e III gallines e a le bèsties una fanequa e miga de civada e carnsalada, podien ésser menjades xxv. Non donaren res.

[f. 78v; 26 set.] Costaren II ampolles que compri d'un vidrier que passa pell camí..... 12 d.
(...)

Costaren un perell de canadelles a ops de la capella..... 11 d.

Costaren II farraons de vidre a ops de la capella..... 4 d.

[f. 87v; 4 nov.] Met en data los quals doni an Guillem Benet, del loch del Prasdip, per rahó d'una hora d'un pou que jo li avia donada a preu fet, a rahó de xc sous la braça, ab ses pròpies mesions, lo qual pou entra fins en l'aygua vi braçes que, al damunt dit preu, fan dXL sous, dels quals lo dit Guillem Benet me féu àppoqua en poder d'en Bernat Tortosa, rector e notari del Prasdip..... 540 s.

[f. 102v; 29 des.] Met en data los quals doni e pagui an Ramon Rigaut, prevere beneficiat en l'ospital del Coyl de Balaguer, per rahó de son benifeyt que comença el primer dia de jener del any M CCC LXII, e comença el primer dia de jener del any M CCC LXIII, e feneyx el derrer dia de dehembre que comença en l'any de M CCC LXIII, dels quals me féu albarà scrit de sa mà e sagellat ab son sagell..... 250 s.

H-5

1363, gener. Hospital del Coll de Balaguer.

*Relació dels pobres que van rebre almoïna a l'hospital del Coll de Balaguer durant la primera quinzena de 1363.*⁶

⁵ Aquest fragment que he inclòs en cursiva, apareix tatxat en el document original.

⁶ En la resta del document hi ha una relació igualment detallada de tota la gent que anava a l'hospital. Tanmateix, s'hi especifica si eren pobres o malalts. D'altra banda, cal destacar la presència, sovint, de frares franciscans. El còmput global de la gent que va passar per l'hospital al llarg de 1363, fou de 1663 persones.

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancelleria Reial*, reg. 363, lligall solt.

a. NOVELL 1992, 21, ex A.

En nom de Déu i de la Verge madona Santa Maria, Amen. Aquest és lo libre en què són sentats los pobres qui han presa amoyna en l'ospital del Coyll de Balaguer en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor M CCC LX tercio.

Primerament dicmenge primer dia de jener pobres en l'ospital.....	5
Dilluns a II dies de jener.....	7
Dimarts a III dies de jener.....	4
En aquest dia se n'anà un pobre que avia estat malalt en l'ospital VI jorns, al qual doni.....	5 d.
Dimecres a IIII dies de jener pobres.....	8
Digous a v de jener festa d'Apifania.....	4
Dissapte a VII de jener.....	2
Dicmenge a VIII de jener.....	3
En aquest dia damunt dit se n'anà en Pere del Vall, lo qual avia estat malalt en l'ospital IIII jorns foren-li donats.....	5 d.
Dilluns a IX de jener.....	6
Dimarts a x de jener.....	5
Dimecres a XI de jener.....	11
Digous a XII de jener.....	5
Divenres a XIII de jener.....	7
Dissapte a XIII de jener.....	7
Dicmenge a xv de jener.....	8
Suma pagine.....	93

H-6

1364, març 19. Hospital del Coll de Balaguer.

Inventari realitzat per l'administrador Guillem Celoni, de tots els béns mobles i immobles pertanyents a l'hospital del Coll de Balaguer, realitzat al començament de 1364. El document, que es redacta en presència de Guillem Sàvia, col·lector general dels rèdits i drets del senyor Joan, comte de les mutanyes de Prades i senescal de Catalunya, és comissionat per l'esmentat comte i pel bisbe de Tortosa, Jaume. Consten com a testimonis Raimon Rigaut, beneficiat de l'hospital, i Pere Salvador, nunci del mateix, tot signat per mà de Pere Maimó, notari de Tivissa.

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancellaria Reial*, reg. 363, lligall solt.

a. NOVELL 1992, 25–28, ex A⁷

Noverint universi quod die jovis que computabatur xiiii die mensis marcii anno nativitate domini millesimo CCC^o sexagesimo quarto. Discretus Guillelmus Celoni, administrator hospitalis constituti in planicie ex collis de Balagario, termini castris de Tiviça, in presencia venerabilis et discreti Guillelmus Çàvia, collectoris generalis redditum et jurem incliti domini Johannes montanearum de Prades comitis et Cathalonie senescalli [...] comissionem a dicto domo (...). Primo igitur [...] in capella dicti hospitali hec bona

*Unum missal bo e bell ab correges de seda e sivelles d'argent. Un breviari bo e bell. Un calze d'argent sobredaurat e smaltat bo e bel ab son estoig. I sobre altar de lenç prim ab listes blaves. IIII sobre altars blanchs. Una ara e uns corporals bells. Devant l'altar un devantal de fustany listat. Un parell de canadelles de vidre. I ciri obs de levar lo cors de Jesucrist. Una creu de fust. Una taula per adonar. Dos canalobres de fust. Una camisa romana. Una cortina blava e blanc. I vestiment de prevere ab toto [sic] son compliment per cantar misa. Un proser en pergami. I officier poch en pergami. Un query de ymnes que començen *quem terra pontus erera etc.*⁸ Un armari de fust.*

Una guarenya de launa. Dos golerons de launa. Cuyraces de matzem entre bones e cominals septem. Mànegues de cuyraces III. Una esquellata de repicar al cor de Jesucrist. En la corta elms de fust sis. XXII balestes de strep ab dues guia trencades. E diu Pere Salvador que de les dites balestes ni ha III d'en Antoni Salvador. Dues balestes de torn. Nou emcrochs de balesta. Una caixa ab CC XXXVIII passadós de prova e ay XX passadós de balesta de torn. Una altra caixa en que ha passados de matzem M D CCCC. Pavese ab I scut senyal d'en Joncosa undecim. Al Prat pavese los quals dien que son de hòmens de Falçet cinch. Espatlleres entre bones e cominals VII.

⁷ La transcripció que s'inclou a continuació, ha estat ampliada i corregida en relació a la publicada per Antoni Novell.

⁸ Un *query de ymnes* en aquest cas seria un llibre de cants, i pel fet de començar *quem terra...*, se li atorgava el qualificatiu de *query*.

1 libre de paper que comença *quoniam in sacramentorum collacionibus*. 1 libre del *Fet dels apòstols*. Un *Flos sanctorum* en paper. 1 libre appellat *Libre d'Ysach*. Un libre appellat *Via de virtuts*. 1 libre appellat *Collaciones patrum*. 1 libre que comença *Nummus rex*. 1 libre de paper que comença *Christe redemptoris omnium*. 1 libre de paper que's diu ésser [...] *stituciones de Tarragona*. Un libre que comença *Meditacionis beati augustini*. 1 libre de paper que comença "De la exida de la terra de Egipte". Un plech de querens de pergami [...] en pertida. Una carta novellament feta en la qual lo senyer comte de Dània, confesa deure al spital per certes rahons xxxiii milia D sous.

Flaçades entre bones e cominal xxx. Sobre lits listats tres. Tres vànoves bones e belles. Un cubertor listat reyal. viii matalafs. Cinche travesés de fustany. vi travesses de starliç ab payla. Dos coxins blancs. Quinque marfegues. xxiii lançols entre de li e d'estopa. Quatuor tovalles bones. Dos draps de pasta. iii tovallons de mans aexugar. Dos manils de lenç. 1 manil listat de lenç. xvi taleques de borres. iii de starliç. iii talleques d'estopa. vi sotslits de estarliç. iii sotslits de burell gros. Un troç de sots lit de burell gros. Fillat de li e d'estopa que es al texidor xxviii lliures. Una rova de li espadat. Unes òrguenes bones e altres òrguenes squinçades. ii podadores. iii destrals. unes tesores. una axa. Mig [...]. Dos tinetes groses. Una senaleteta ab ferramenta e ab iii tribanelles. Un tribe gros. Un lambrox. Unes cenalles de ferrar. Un martell de ferrar. Quinque escarpes. Una gúbia. ii exols gubiats. 1 rastell. ii gaolls. Dues senaletes poques ab [...] una lliura de Marchonius. ii canalobres de ferre. Decem exades estretes. iii exades amples. Novem càv[n]echs. Un exartell. ii capmartells. 1 mayl gros. iii agells de ferre. Dues paleres de paradar. Dues serres arboreres. Una fulla de serra arborera. Una serra manera. iii limes de serra arborera. 1 gaoller sich de venemar. 1 estrayol. Una caldera gran. Una caldera pocha. Dues paelles. Una giradora. Dues olles de coure. Dues leves de olla de coure. Una cubertora de ferre. Una peroleta d'aram. ii loces. Una esbromadora. ii feres de foch. Un ast de ferre gran. Dos asts de ferrer miganters. Una taça d'aram. iii lumaneres. xc scudelles de fust. xvi talladós petits. 1 tallador gran, v miganters. iii morters de fust. ii beys de fust e 1 culler. Un morter de pedra. iii canaderes per vi a tenir. iii odres bons. ii borratxes grans e dues poques que son stades fetes de odres veyls.

En la cuyna una archa gran per tenir civada. Un arquibanch gran ab tres caxons. III taules de menjar. VI banchs de seure. III fals per a segar. Caxes que son al prat dues. Una pastera. Una caxa per a tenir pa. III sedaços oldans. Un puat per adobar li. Una gumena de canem grosa. I servidor de fust altre de sarguera. Una gerra oliera. I ordre olier. Miga fanecha de fust. I almut de fust. Dues exanegues de tirar payla. X lits en caxats ab payla. Una carreta gran de pedres a tirar.

En lo celler i cup. Una civera del dit cup. Tres botes de fusta grosa. Una castanyera. Dues carratelles. Un solladoret. III portadores. Ha al Pratedip II bótes velles. II pichs de tayl. I pich de brocha. III nadiyles de molí. III lorigues de molí. Dos cercols de ferre de mola. III cercolets de ferre de batech. Dues moles noves. Una archa en que sta[...] les multeres.

En l'ospital ha dos muls de pel bay scur. I ase de pel bru. Una sella de cavalcar. I ferre bo altre ferre trencat. dos bastos bons. I albarda obs del ase. III cordes de canem obs de sobrecarrega. Sarries oldanes dues. Un furo. Dues arades, dues reyles.

Ha Banyols en l'alberch del espital. E en lo celler del dit espital una bóta gran de fusta grosa. Tres castanyeres. Una civera al truyll. VI gerres olieres. I fust garante.

Ha l'ospital en Tiviça una casa. (...)

H-7

1367

Resum del llibre de comptes de l'hospital del Coll de Balaguer corresponent a l'any 1367, sota l'administració de Guillem Celoni. Sols s'inclouen les notícies referents a treballs constructius i d'altres que, d'una forma més indirecta, influïen en el propi procés d'edificació.

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancellaria Reial*, reg. 364.

[f. 26r; 9 gen.] [...] dia [...] don Ramon Bar[galló] a Cer[...] an Fferrer Melet, mestre pedra[piquer], per çò com [avia] fer fer [sic] obrar en la torra en aquests estris, perquè volia lo consell del dit mestre.

(...)

Dilluns a XI [de] janer, doni de lo[guer] e missió an [Do]mingo Lop, mestre pedra[pi]quer, vench de [...] tallat pedra en l'spítal per [...] torra [...] féu aquest dia lo [...] de la esquella.....2 s. 2 d.

[f. 26v] Dimarts a XII de janer, doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre pedrapiquer que talla pedra en pedrera per a la torra.....2 s. 2 d.

A don Pere Taguell, que [escura] en la pedrera per tallar la pedra.....[...]

(...)

Dimecres XIII de ja[ner], doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre pedrapiquer, que [ta]lla pedra a obs de la torra.....2 s. 2 d.

[f. 27r; 13 gen.] [...] pedrapi[quer] macip [...] de la Spluga de Fran[colí] [...] aquest dia e talla pedra en pedrera a obs de la torra[2 s. 2 d.]

Aquest dia vench don [Ramon Ba]rgalló, macip del [S]pluga de Franculí, lo qual yo avia re[...] an Fferrer Melet, mestre pedrapiquer, per çò com l'auria mester en les obres del spítal e per obrar en la torra. E no poch vench aquest dia segons que ens féu saber perquè dóna de compte lo dit Ramon que avia despes en promisió [...]..... 3 s. [...]

[f. 27v] Diyous a XIII de janer, d[oni] de lo[guer] e missió a Domingo Lop, mestre pedrapiquer que talla pedra a obs de la torra.....[2 s. 2 d.]

A don Alfonso, piquer, que talla pedra obs de la torra.....[2 s]

(...)

Divenres a xv de janer , doni de loguer e missió a Domingo Lop, pedrapiquer que talla pedra a en pedrera per a la torra.....2 s. 2 d.

A don Alfonso piquer que talla pedra en pedrera..... 2 s. [...]

[f. 28r] Disapte a XVI de janer, doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre pedrapiquer, que talla pedra en pedrera [a] ops de la torra.....2 s. 2 d.

A don Alfonso que talla pedra en pedrera a ops de la [torra].. 2 s. [...]

[f. 29v] An Guillem Benet pedrapiquer talla pedra per a la torra.....
..... 2 s. [...]

(...)

[f. 32r] A don Guillem Boldo que [tra]gue pedra de la pedrera a

- carregadar a [la] carreta.....[8] d.
 [f. 34r] Digous a xxviii de janer, doni de loguer e missió a Fferrer Melet, mestre pedrapiquer, per pendre mesures de la torre en la scala a fer e d[...] una g[...] per pu[...] la manobra.....3 s.
 En Domingo Lop, mestre, que pres mesures en la dita torraz sous 6 d.
 (...)
 An Bernat Fuster, pedrapiquer, que talla pedra en pedrera [...].....2 s.
 (...)
 An Bernat Ciquart, fuster, que dreça la grua de la obra de la torra.....2 s.
 [f. 34v] Divenres a xxix de janer, doni de loguer e missió an Fferrer Melet, mestre pedrapiquer, per fer la grua per pujar la manobra de la torra.....3 s.
 A don Domingo Lop, pedrapiquer, que ayda a ffer la dita grua.....
 2 s. 6 d.
 An Bernat Ciquart fuster que feu la dita grua.....2 s.
 [f. 35r; 30 gen.] An Pere Melet que talla pedra en pedrera.....2 s.
 A don Bernat Mora que talla pedra en pedrera..... 20 d.
 [f. 40v; 6 febr.] A don Berenguer Sanç que massa guix per fer la cambra del portal desús..... 12 d.
 [f. 42v; 9 febr.] An Domingo Lop, mestre pedrapiquer, que enguixa la cambra del portal..... 2 sous v[I diners]
 [f. 43v; 10 febr.] An Bernat Ciquart fuster que quadreja fusta opus de cobrir en l'spital.....2 s.
 An Johan Arnau que anà a bosch per tallar fusta a obs de cobrir en l'spital..... 12 [d.]
 [f. 44r] A don Pere [Paladere]lla que talla fusta [a bosch] a ops de cobrir..... [12 d.]
 A don Andreu Alegre que talla fusta a bosch..... 12 d.
 A Berenguer Sanç que poda en la vinya del spital..... 12 d.
 (...)
 [11 febr.] An Domingo Lop, pedrapiquer, que parada en la casa del palau lo rebost que sarra..... 2 s. 6 d.
 [f. 45v] Divenres a xii de fabrer, doni de loguer e [missió] an Fferrer Melet que picha cantons ops de la torra.....3 s.

(...)

Don Berenguer Sanç que ayda [...] féu morter per la casa del rebost del palau.....[12] d.

[f. 47r; 13 febr.] [Aquest] dia sols pertí en Fferrer Melet, mestre pedrapiquer, per anarse'n a la Spluga, e mana lo mul de casa per que li ague a donar de missió e loguer an[ant e] vine[nt] del spital ab ca[...] de li [...] a donar l'spital per que pus [aque]st dia de loguer ab missió..... 3 s.

[f. 47v] Aquest dia vench don Guillem Boldo ab lo mul del spital de la Spluga que y [...] Fferrer Melet, mestre pedrapiquer al qual mestre l'spital ha affer la missió anat y vinent, dona per comes lo dit Boldo que avie despès ab lo mul per totes coses..... 3 s. 8 d.

[f. 59v] Disapte a vi de març, doni de loguer an Bernat Fuster, que pica pedra a ops de la torra cantons e pedra de fil..... 2 s.

[f. 62r] Digous a xi de març, doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre picapedrer, que pica l[o] portal de la cambra de la [to]rra..... 2 s. [6 d.]

[f. 64r; 13 març] A[...] doni a don Berenguer Sanç que deroca la paret del enfront de la torra dins l'spital..... 12 d.

Pere Taguell que deroca la dita paret..... 12 d.

(...)

A don Olzina de Mon Roig que mescla cals ab arena per fer morter a ops de la [to]rra.....[...]

[f. 65r] Dimarts a xvi de març, [doni] de loguer e missió an Domingo Lop, mestre que comença de peradar en la torra..... 2 s. 6 d.

An Guillem Benet que parada en la dita torra..... 2 s.

[f. 65v] An Miquel Vilar que pica pedra a ops de la torra..... 2 s.

(...)

An Bernat Marquès que dóna manobre en la torra..... 8 d.

A don Ulzina que dóna manobre en la torra.....[8 d.]

A don Ramon Texidor que dóna manobre en la torra..... 8 d.

[f. 75v; 2 abr.] A don Johan Alfonso que pica cantons e recantons..... 2 s.

[f. 84r] Digous a xxii d'abril, doni de loguer e missió en l'espital an Miquel Vilar, de la Spluga de Franculí, que piqua pedra a ops

- de la torra e comença [a]quest d[ia].....2 s.
 [f. 90v; 6 maig] An Guillermo Benet que pareda en la casa del palau.....[2 s.]
 [f. 91r; 6 maig] An Bernat Siurana que pica pedra de fil a ops de la torra.....20 d.
 [f. 91v] Divenres a VII de maig, doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre picapedrer, que pica pedra en les finestres de la torra.....2 s. [6 d.]
 [f. 93r] A Bernat Ciquart, fuster que ado[ba] portadores e les gavetes de la obra de la torra..... 2 s. 4 d.
 [f. 100v; 17 maig] Costa i anell que compri per al portal de les portes de la torra.....6 s.
 [f. 101r; 18 maig] An Bernat Ciquart fuster que quadreja fusta a ops [de la] volta de la torra..... 2 s. 4 d.
 [f. 102r; 19 maig] An Bernat Ciquart que s[erra] fusta [per fer] scales per pujar en [la] torra.....[2 s. 4 d.]
 [f. 105v; 24 maig] An Bernat Ciquart, fuster, que féu la bastida per a la torra en la volta..... 2 s. 4 d.
 [f. 107v; 26 maig] An Bernat Ciquart, fuster, que adoba les cendries de la bastida de la torra..... 2 s. 4 d.
 [f. 110r; 31 maig] A don Bernat More que capça pedra per a la dita torra ops de la volta.....[20] d.
 [f. 111r] Dimecres a 2 de juny, doni de loguer e missió an Domingo Lop, [mestre] pedrapiquer, que pareda en la volta de la torra..... 2 s. 6 d.
 [f. 119r] Disapte a [x]IX de juny, doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre pedrapiquer, que cloe la volta de la torra.
 [f. 1204; 21 juny] Aquest dia aní al Prat a segar, ab la companyia e macips del spital. E done de loguer e missio al Pratedip a don Berenguer Sanç, que sega l'ordi del ort de na Mora..... 18 d.
 [f. 120v] Dimarts a XXII de juny, doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre pedrapiquer, que pareda en la torra..... 2 s. 6 d.
 An Guillermo Benet que pareda en la dita torra.....2 s.
 An Bernat Mora que capça pedra de peredar per a a torra.....20 d.
 [an] Benat Marques que feu morter per a la [dita] torra..... 16 d.

- An Ramon Aragonés que [dó]na manobre en la torra..... 12 d.
 Doni de loguer e missió en lo Prasdip a don Berenguer Sanç,
 que segua en l'ortal dels molins..... 18 d.
 [f. 121r; 23 juny] Aquest dia se partiren los mestres e les
 companyies [que] obraven en la torra.
 [f. 162r] Dimecres a xxix d'uytubre, doni, de loguer e missió a
 Domingo Lop, mestre pedrapiquer, que vench aquest dia per
 obrar en la torra e picha cantons e pedra de fill.....2 s. 2 d.
 Doni de loguer e missio a don Minguello, maçip del dit en
 Domingo Lop que picha pedra de fill..... 10 d.
 [f. 162v] Dissapte a xxx d'uytubre, doni de loguer e missió an
 Domingo Lop, mestre pedrapiquer, que pareda los forats de la
 bastida que eren romases de la de la [sic] torra.....2 s. 2 d.
 [f. 164v] Dimecres a iiii de noembre, doni de loguer e missió
 an Domingo Lop, mestre [que féu] soliment en les tàpies del ort.....
2 s. 2 d.
 [f. 165r] Digous a iiii de noembre, doni de loguer e missió an
 Domingo Lop, mestre pedrapiquer, que tapiava en l'ort que'l
 feya clourer.....2 s. 2 d.
 An Guillem Benet que tapiava en lo dit ort..... 2 s.
 An Bernat Marquès que tapiava en lo dit ort..... 8 d.
 [f. 168v] Diluns a xv de noembre, doni de loguer e missió an
 Domingo Lop, mestre que picha cantons a obs de la torra.....2 s. 2 d.
 A faenes a Domingo Colbató que picha pedra a obs de la torra.. 10 d.
 [f. 169r] Dimarts a xvi de noembre, doni de loguer e missió a
 mestre an Domingo Lop que picha cantons a obs de la torra del
 spitall.....2 s. 2 d.
 An Guillem Benet, pedrapiquer del Prat, que vench aquest dia
 he picha pedra dels cantons de la torra..... 2 s.
 An Domingo Colbató que picha pedra a obs de la torra..... 10 d.
 [f. 173r; 25 nov.] A don Pere Pelegrí que talla pedra en la
 pedrera per a la torra..... 18 d.
 [f. 176v; 4 des.] Afaenes a don Berenguer Sanç que tira lo torn
 que dona manobre en la torra..... 8 d.
 An Bernat Marques que féu morter per a la dita torra..... 8 d.

An Bernat d'Àger que tira lo torn e dóna manobra.....8 d.
 An Guillermo Boldo que dóna ma[nobra] en la dita torra.....8 d.
 [f. 178r] Dimarts a VII de dehembre, doni de loguer e missió an
 Domingo Lop, mestre pedrapiquer, per paredar en la torra..... 2 s. 2 d.

H-8

1369

Resum del llibre de comptes de l'hospital del Coll de Balaguer corresponent a l'any 1369, sota l'administració de Guillem Celoni. Sols s'inclouen les notícies referents a treballs constructius i d'altres que d'una forma més indirecta influïen en aquestos últims.

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancellaria Reial*, reg. 365.

[f. 19r] Primerament diluns primer dia de janer, festa de vi nou, doni de loguer e missió an Guillermo Benet, pedrapiquer per pereda en la torra, per çò com sabia que los grans companys venien e que fes cuitar la obra aquest dia als companys del spital.....2 s.

Done de loguer e missió an Guillermo Fferreres que rebla en la torra..... 12 d.

A don Antoni Cavaller que féu morter en la torra.....8 d.

An Miquel Parta que dona manobre dalt en la dita torra.....8 d.

An Antoni Celoni que feu morter en la dita torra.....8 d.

An Guillermo Miravet que tira lo tornen la dita torra.....8 d.

An Jacme Perelló de Mora que tira lo dit torn.....8 d.

[f. 19v] Dimarts a 2 de janer doni de loguer e missió an Guillermo Benet, piquer que parda en la torra verdesques.....2 s.

(...)

[f. 20r; 3 gen.] An Domingo Lop, mestre, que vench aquest dia que parda en la dita torra..... 2 s. 6 d.

[f. 20v] Digous a IIII de janer, doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre, que parda les verdesques de la torra.... 2 s. 6 d.

An Guillermo Benet que piqua dels permòdols de la torra.....2 s.

A don Domingo Colbató que piqua dels dits permòdols..... 12 d.

(...)

An Jacme Pereyló que tira lo dit torn.....8 d.

An Pere de Girona, que vench aquest dia e féu morter.....8 d.

[f. 21r; 5 gen.] An Pere Gallart de Corbera que vench aquest dia e tira lo torn.....	8 d.
An Jacme [Serra], del loch de Fornals, que vench aquest dia comença ffer faena.....	8 d.
An Johan Antoni que vench aquest dia per adobar los corredos e sarra fusta.....	8 d.
[f. 21v] Diluns a VIII de janer doni de loguer e missió an Domingo Lop mestre pedrapiquer que obra en la torra.....	2 s. 6 d.
(...)	
An Antoni Bosch que piqua pedra.....	2 s.
A son fill que pica pedra.....	12 d.
[f. 22r; 8 gen.] An Pere Livell que dona manobre en la torra.....	8 d.
[f. 23v; 11 gen.] An Pere Laberia que aranqua loses per a la torra.....	8 d.
[f. 24v] Diluns a xv de janer, doni de loguer e missio an Domingo Lop, mestre.....	2 s. 6 d.
An Guillermo Benet que aquest dia anà tallar pedra a Salou, per ops de les verdesques de la torra.....	2 s.
[f. 26v; 20 gen.] An Guillermo Benet que vench aquest dia de Salou que agueren tayllada pedra e pereda en la torra.....	2 s.
[f. 37r; 20 gen.] Aquest dia matex vengueren los pedrapiques, e donaren en compte que havien despès stant a Salou, çò que's segueix.	
Primerament despeneren en companatge.....	4 s. 8 d.
Costaren IIII quarteres de vy que compraren obs de lur beurer a rahó de 2 sous per quartera.....	8 s.
Costaren les ferramentes de loirar mentre stigueren a la pedrera a Salou.....	12 d.
Los costaren lits, caneles e çò que avien a pagar de casa.....	2 s.
Costaren XVI pedres de portar a la mar de la dita pedrera a rahó de VII diners per pedra.....	9 s. 4 d.
Costaren II càvechs nous que compri d'en Bartomeu, \ ffil / de Cambrils, en servei del spital.....	14 s.
Costaren los juchs dels molins a aterrar e de loirar.....	3 s.
Costaren les pedres desús dites de portar de Salou al spital les	

quals a dux ab d'altres que avi al port fetes tirar a la dita pedrera.....40 s.
 [f. 31v] Dimarts a vi de febrer, doni doni [sic] loguer an Domingo Lop que pareda en la torra los merlets..... 2 s. 6 d.
 [f. 33r; 11 febr.] Aquest dia sen partiren los mestres, les companyes e compte ab ells per çò com era malalt.
 (...)
 Dimarts xiii de febrer, doni a don Antoni Cavaler que arrabaça...8 d.
 A don Antoni Celoni que arrabaça.....8 d.
 [f. 40r] Diluns a xix de març, doni de loguer e missió an Domingo Lop, que pareda en la torra a ffer los merlets..... 2 s. 6 d.
 An Guillermo Benet que ayda en la dita torra a peredar.....2 s.
 An Berenguer Sanç que ayda a donar la manobra en la torra..... 12 d.
 [f. 40v; 19 març] An Antoni Cavaller que féu mortar..... 12 d.
 An Antoni Celoni que tira lo torn..... 12 d.
 An Pere Livell que ayda al tor a tirar..... 12 d.
 [f. 42r] Dilluns a xxvi de març doni an Domingo Lop qui comença de gitar trespol en lo terrat de la torra..... 2 s. 6 d.
 [f. 42v] Dicmenge [sic]⁹ a xxviii de març, doni loguer e missió an Domingo Lop mestre qui pareda en la torra los merlets..... 2 s. 6 d.
 [f. 43r] Digous a xxix de març, doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre, qui féu lo trespol del terrat de la torra.... 2 s. 6 d.
 [f. 50v] Digous a xxvi d'abril, doni de loguer e missió an Guillermo Benet que arencha losa per fer la torra desús l'espital.....2 s.
 An Berenguer Sanç, que arencha de la losa.....8 d.
 A don Antoni Çeloni que arencha losa.....8 d.
 An Guillermo Pontons que arenqua losa.....8 d.
 (...)
 Dimecres a xxvii d'abril, doni de loguer e missió an Guillermo Benet que tapia en la casa del rebost.....2 s.
 [f. 51r; 27 abr.] Aquest dia doni de loguer e missió an Domingo Lop que vench per fer la torra del portal desús l'espital e comença aquest dia..... 2 s. 6 d.
 A don Domingo Colbató, maçip del desús dit, que obra en la

⁹ Val a dir que aquí s'observa un petit error de l'escrivà, ja que en lloc de diumenge, en realitat, era dimecres.

torra.....	12 d.
(...)	
Dissapte a xxviii d'abril, doni de loguer e missió an Domingo	
Lop, mestre que pareda en la torra.....	2 s. 6 d.
(...)	
An Guillermo Benet que pareda en la torra.....	2 s.
A Domingo Colbató que capça pedra.....	12 d.
A don Berenguer Sanz que féu morter.....	8 d.
A don Antoni Çeloni que féu morter.....	8 d.
An Guillermo Pontons que tira calz ab lo mull.....	8 d.
[f. 56r; 14 maig] An Guillem Alarany, del Prat fuster, que	
vench aquest dia e taylla fusells ops de la carreta al bosch.....	2 s.
[f. 57v; 18 maig] An Guillem Alarany fuster que a doba la	
carreta.....	2 s.
[f. 64v] Disapte a ix de juny, doni de loguer e missio an	
Domingo Lopo, mestre que pareda en la torra.....	2 s. 6 d.
An Guillermo Benet que rebla en la torra.....	2 s.
A don Domingo Colbató, que dona manobra en la torra.....	12 d.
(...)	
Dicmenge a x de juny fforen menjados.....	20
Civada.....	7 almuts
En aquest dia matan 1 cabrit del spital.	
Aquest dia compte ab los mestres, se'n partiren que avien	
obrat en la torra.	
[f. 70v] Dimarts a 3 de juliol, doni de loguer e missió en lo Prat	
an Berenguer Garroffer, del loch de Falcet fuster per adobar los	
molins que feya fer una roda que dell avia comprada.....	3 s.
[f. 96v; 9 oct.] A don Antoni Celoni que tira arena ab los muls	
ops de la torra.....	8 d.
[f. 984r] Dilluns a xv d'octubre doni loguer e missió a don	
Berenguer Sanç que mescla calz ab arena.....	8 d.
A don Antoni Celoni que tira calz amb lo mul per a la torra.....	8 d.
[f. 100r] Dimecres a xxiii d'octubre, doni loguer e missió a	
don Berenguer Sanç que arabaça en lo troç del pou.....	8 d.
A don Antoni Celoni que gita fems del stable.....	8 d.

(...)

- Digous a xxv d'octubre, doni de loguer e missió a don Berenguer Sanç que arranqua pedra a ops de la torra.....8 d.
 [f. 100v; 25 oct.] Aquest dia se'n vench dinar en l'spítal lo senyor bisbe de Tortosa al qual doni una fanequa de civada, palla i vy, de les quals coses en donaren los quals met en rehebuda.....7 s.
- Divenres a xxvi d'octubre, doni loguer e missió a don Berenguer Sanç, qui arranqua pedra per a la torra.....8 d.
- Doni Antoni Celoni que arranqua de la dita pedra.....8 d.
 [f. 104v] Digous a xv de noembre, doni de loguer e missió an Antoni Bosch, piquer, que capça pedra a ops de la torra de la obra del spítal.....2 s.
- A don Antoni, fill del dit Bosch, que capça pedra.....1 sou
- A don Berenguer Sanç que capça pedra e arranqua per la dita obra.....8 d.
- An Antoni Celoni que arranqua pedra per la dita obra.....8 d.
 [f. 105r] Divenres a xvi de noembre, doni de loguer e missió an Guillermo Benet que vench obrar en l'spítal e capça pedra ops de la torra.....2 s.
- [f. 110v] Dimarts a iiii de deembre [sic], doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre pedrapiquer, qui talla pedra en la pedrera aquest dia.....2 sous 6 d.
- An Guillermo Benet que talla pedra en la pedrera.....2 s.
- An Antoni Bosch que talla pedra.....2 s.
- A son fill del dit Antoni que talla pedra.....1 s.
- A faenes Antoni Celoni que trague pedra de la pedrera ab lo mul.....8 d.
- An Guillermo Vergantiç que feu camí en la pedrera.....8 d.
- A fustes an Miquel Cardona que talla fusta al pinar.....2 s. 4 d.
- [f. 111r; 4 deembre] An Guillermo Bernat que talla fusta en lo pinar de Sent Jordi.....1 s.
- [f. 114v] A don Domingo Colbató que talla pedra.....1 s.
- An Jacme Cardona, mestre fuster, que quadreja fusta el pinar.....
2 s. 4 d.
- A son fill del dit Jacme que quadrega [sic] fusta.....1 s.

(...)

An Guillermo Fferrerres que serra de la dita fusta.....	I s.
A don Antoni Cavaller serra de la dita fusta.....	I s.
Don Antoni Celoni que arrabaça.....	8 d.
An Guillermo Vergantiç que arrabaça.....	8 d.
[f. 116v] Dimecres a XIX de deembre, doni de loguer e missió an Domingo Lop, mestre piquer, que talla pedra en pedrera.....	2 s. 6 d.

H-9

1407

Resum del llibre de comptes de l'hospital del Coll de Balaguer corresponent a l'any 1407, sota l'administració de Perpinyà Hipòlit.

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancelleria Reial*, reg. 366, s.f.

Despesa de forment dels pobres

Suman minor dels frares, capellans e pobres que l'any damunt dit han presa almoyna en l'espital segons apar en un libret scrit per menut M DC LXXVIII (...)

Despeses e messions fetes per menut per l'espitaler e misatgers e ferrar les bèsties.

Lo primer dia de noembre, despís entre offrena e luminària per la ànima del senyor infant..... 14 s.

(...)

Compri dos cayrats pintats ops dels lits dels frares los quals costaren XII florins. Dels drets e de port per terra per tot v sous que fan per tot..... 37 s.

(...)

Met en data e despesa, VIII cents XIII sous v diners, los quals se son despesos en lo present any en obres dels molins del Pratedip, çò és en tallar pins per cobrir la casa del molí damunt, en fer rodes als molins, en serrar fusta de pins e de roure, loçar ferramentes e açer e pichs dels dits molins compres de dos moles, nolit e tirar de Guardamar al Prat en lurs casals, metre e asetiar, fer farneres noves e seguar blats e faves batre, e cembrar

[sic], loguers de bísties, e d'òmens fer rescloses e adobar, escurar cèquies e altres obres segons se conte en I libret de paper, fet per los molins e per les dites obres e largament per menut e per jornades se conte..... 813 s. 8 d.

Soldades pagues per mi Perpinyà Ypòlit, administrador del spital, de diverses persones en l'any MCCCC sèptimo

E pagui a mestre Johan Sants que obrava continuament de fusta e d'altres obres en l'espital e al Prat lo qual és afermat per un any per preu de xv [...] en dines e quatre quarteres de blat en farina per la muller, lo qual blat [...] XIII sous que valen les III quarteres [...], presentam any a servit III mesos e XI jorns que munta a compliment d'any com lo[...] en lo libre de sexto entre la resta de la soldada e lo blat.....164 s.

H—IO

1411. Hospital del Coll de Balaguer.

Resum del llibre de comptes de l'hospital del Coll de Balaguer corresponent a l'any 1411, sota l'administració de Perpinyà Hipòlit.

A. Barcelona, ACA, *Varia Cancellaria Reial*, reg. 367, s.f.¹⁰.

Compte de la despesa e provisió ordinària feta en lo dit espital del Coll de Balaguer del primer dia de janer del any M CCCC onze, fins per tot lo darrer dia de decembre del any M CCCC e dotze que's i any complit segons que's seguex.

Digmenge a XVIII del dit mes [de gener] foren meniadors [sic] en l'espital los damunt dits de casa ordinaris. Item més avant, en quan en Joan Vilar, pedrapiquers de Guardamar, e i macip qui vengueren per or[de]nar del barandat davant la torra que'l vent h[e]nderroqua x[...] los [...] dos menjadors axí que son per tots los meniadors [sic].

(...)

¹⁰ Aquest volum no està foliat. Per aquest motiu, per tal de facilitar la localització de les notícies transcrites, inclou el títol que apareix en l'encapçalament de cada secció del document original, en cursiva.

Digmenge primer dia de febrer, foren menjadors en l'espital, l'espitaler lo discret en Berthomeu Rigolf prevere, Johan Ledo scolà, Domingo Guiamet porte, Matheu Lopiç pastador, Barthomeu Barcelona e Anthoni Vidilla macips del spital.

(...)

[21 abr.] Aquest jorn vench en l'espital Bertran Macià de Tiviça, per star en lo dit espital, lo qual logui per çò com és jove e bon ballester per guarda del dit spital per noves de III galeres que foren cridades.

(...)

[28 abr.] Antoni Boquera vench, per arrenquar guix e en Bertran e en Lopiç aytaben [sic].

(...)

Digous a VII de maig, foren menjadors en l'espital ab en Johan de Ciro e son macip, e Antoni Boquera, del Prat, qui vengueren per compondre lo forn del guix.

(...)

[14 maig] Vengueren Johan de Ciro e son macip e Antoni Boquera, per obrar l'ascala de la torra e foren de vespre pos los per 2 meniadors.

Foren III galeres de moros davant Sant Jordi en hora de miga nit, e prengueren la barqua d'en Canela de Tortosa e III d'altres e fem gran guayta.

[18 maig] Per gran vent no pogueren obrar en la escala, mas Johan féu una pollaguera a la porta de la església. Piqua dues pedres e encasta dos golfons per la porta del terra. Antoni Boquera e Alerany serraren. Lopiç, Bertran [e] Ffrancesch Laris feren morter.

(...)

[19 maig] Per lo vent no obraren al pont de la torra, mas serraren fusta. Los altres feren morter a obs del trespol del terrat de la cuyna.

(...)

[20 *maig*] Johan de Cero son macip e Antoni Boquera se pertiren del spital per la festa.

(...)

[30 *maig*] Foren vistes IIII galeres de moros per que aturi i jove apellat Berenguer, mercader de Perpinyà. Item foren a guaytar III mariners e la i assagant trentauna balleta de samfonsa que preu v florins d'or.

(...)

[31 *maig*] En hora de miga nit foren xx hòmens de Monroig ab lurs ballestes en l'espital. E parlaren ab nosaltres e digueren que ells se anaven metre en selada a la cala del castel per les IIII galeres que dormiren a l'ex[...]. E fo empres entre mi espitaler els dits hòmens que si les dites galeres assa[...] que fressem faro a la part de devant e que lançassen per la torra.

Fos hora del alba, les dites galeres volien penre terra davant l'espital. E yo fiu fer lo dit far per fer senyal als dits hòmens. E fem gran tabustol per que les dites/ galeres tengueren lur via. E anaren a la dita cala. E los dits hòmens axí com volien pendre terra desse tiraren lurs ballestes e feren-los gran dampnatge, que's pensa hom que'ls mataren L o LX moros.

Los seguiren be III legues e [...c]ombateren III vegades aquell jorn.

En la vesprada se'n tornaren e feren en l'espital e doni'ls a menjar e a beure a tots que ere bé XXIII que d'altres sa mesclaren, poslos per x meniadors.

(...)

[2 *juny*] La muller del barber féu bugada a les tovalles del altar que per falta de dona enguany no s'eren lavades e feu altra bugada e doni-li per a çabates e pasta.

Obra lo mestre l'ascula del tarrat. Item Antoni [Boquera] vench que passa III cayrats ab axa de la juheria.

(...)

[7 juny] Vengueren mestre Bertomeu [Gau] per obrar per obrar [sic] de guix.

(...)

[10 juny] Antoni [Boquera] passa que quadrega una bigueta obs de posar sobre permòdols a la juheria de passa 2 quayrats.

(...)

Digous a xi de juny, festa de Corpus Christi, foren menjadors en l'espital ab mestre [Guillem] Bertran, fuster de Guardamar, e son macip que vengueren ab 1 ase per portar lo ferraments e vengueren per fer portes noves a dos portals pos los per meniadors.

(...)

[12 juny] Mestre Berthomeu [Gau] obra de guix e repara l'escala de morter prim.

Disabte a xiii de juny, foren meniadors en l'espital ab los dits fusters e altres manobres.

(...)

[15 juny] Lo mestre de guix acaba la sala.

(...)

Los dos fusters feren les portes.

(...)

Dimarts a xvi de juny, foren meniadors car pertiren se'n los fusters e lo maestre de guix e Francesch Lars.

(...)

Dimarts a xxiii de setembre, foren meniadors en l'espital los de casa ordinaris. Item pus Pere Litera, Bertran Marques e Ffrancesch Lars de Tiviça que tornaren per obrar la pexera axi que son.

(...)

Digous a xxiiii de setembre, foren meniadors cinch, car los altres e yo spitaler fom [sic] al Prat a la pexera.

(...)

[2 oct.] Foren aquell jorn en l'espital per gitar lo trespol de la cuyna primo Johan de Ciro e son macip, Pere Litera, Bertran Marquès e Pere Alerany tots v a loguer.

(...)

[3 oct.] En la vesprada se'n partiren Johan de Ciro e son macip.

(...)

[5 oct.] Passaren lo trespol ab paletes de ferre e ab pedres.

(...)

[6 oct.] Johan de Ciro el macip partiren del spital de vespre.

Vench Ffrancesch Lars per lo dit trespol.

Compte que faç yo, dit Perpinyà Ypolit, espitaler de les comptes comunes grosses e per menut loguers d'òmens e de bèsties e messions de missatges per menut ferrar les bèsties e obres fetes per mi dit spitaler dint tot lo present any de M cccc onze axí com se seguex per menut.

[15 des.] S'enderrocha l'empits per gran vent. E yo fiu venir en Berthomeu Gau, mestre de la obra de Guardamar, e qui'm dictàs com se tornaria. E dix que's fes ab dos cayrats de fusta ab permòdols. E doni-li mig florí..... 5 s. 6 d.

Dimecres a xxix d'abril [sic] fiu arranquar romers e tallar pinatells ops del forn del guix que fiu fer. E foren a la dita obra

Bertran Macià e Antoni Boquera, del Prat, vi jornals e la companyia de casa e a arrenquar guix e prenen quiscun XVIII diners..... 18 s.

(...)

Dimecres a VIII de maig, Johan de Cero e son macip foren en l'espital e componeren lo forn el cremaren e pagui'ls que prenen..... 5 s.

Hi foren Antoni Boquera e Bertran Macia als quals pa[gui] que prenen..... 3 s.

Dissapte a VIII de maig, enderroquam lo forn e tiraren lo guix a casa hen piquaren la maior pertida Bertran e Antoni Boquera que prenen III sous, los quals los pagui. Item los de casa hi foren Pere Alerany e Berthomeu Barchinona..... 3 s.

Diluns a XI de maig, Bertran e Alerany e Berthomeu, piquaren guix el passaren el montaren a la cambra ab los fadrins prenia Bertran..... 1 s. 6 d.

(...)

Divenres a xv de maig, Johan de Cero e son macip obraren de fusta los dos permòdols e pagui'ls que prenen..... 5 s.

Lo jorn damunt propdit Antoni Boquera e Pere Alarany serraren dos listons o quayrats per la torra e les portes de la esquala, prenia Boquera XVIII diners, que li pagui lo mestre e paguinli altres XVIII diners..... 1 s. 6 d.

Dissabte a XVI de maig, Joan de Cero e son macip obraren als cayrats els amossaren els clavaren e obraren de ragola e guix al barandat, paguinlos que prenen..... 5 s.

Antoni Boquera e Pere Alerany serraren pagui al dit Antoni.. 1 s. 6 d.

Diluns a XVIII de maig Johan e son macip obraren als empits e despux a la polleguera de la església.

Hi foren Bertran e Boquera que serran ab n'Alerany.....[3] s.

Dimarts a XVIII de maig, Johan de Cero e son macip obraren de morter e pedra al portal del terrat e piquan dues pedres per les pollegueres e en la vesprada obra al pont pagui li v sous, que serviren lo los de casa..... 5 s.

Bertran e Antoni foren logats e serra n'Alerany ab lo dit Antoni axi que prenen..... 3 s.

Dimecres, vigilia de la Assensió, partiren del espital Johan de Cero, mestre, e son macip e Antoni Boquera.

Pagui a mestre Guillem Bertran, fuster de Guardamar, per les dues portes que féu ell e son macip a la escala de pedra la una. L'altra alt [sic] al tarrat per tres jorns que obraren ell e son macip que prenién VII sous e la missió.....21 s.

Costa clavahó, grossa e menuda, obs de les portes ab la finestra dintre la cambra de les hostes. Adoba la porta de la cambra de la torra e més hi claus.....5 s.

Pagui a mestre Berthomeu, guixer, per VI jornals que ha obrats en fer les escales de raiola del tarrat e per altre e acaba la portalera del terrat e repara l'empits del pont devant la porta de la torra. E comença diluns a VIII de juny, prenia tots jorns III sous VI diners, e missió axí que li pagui.....21 s.

Compri CCCL raioles d'en Bernat Olient, teuler de Guardamar, que costaren a rahó de VI florins lo miller que fan XXIII sous [...].24 s.

Diluns a XXII de juny, Antthoni Boquera passa ab axa los cayrats e fulla que serraren ell ab n'Alerany e lo dimarts a XXIII acabam la juheria de cobrir e enterrar pagui al dit Antoni dos solidos per jorn.....4 s.

Lo trespol de la cuyna davall.

Divenres a 2 d'octubre, foren a gitar lo trespol al terrat de la cuyna davall mestre Johan de Cero e son macip, que prenién III sous VI diners, e missió.....4 s. 6 d.

Foren a la dita obra Bertran Marquès, Pere Alerany que ha via ja complit son temps. Item Pere Litera prenia quiscun XVIII diners, e missió.....4 s. 6 d.

Dissabte a III d'octubre, los dits maestres e Pere Alerany se partiren del spital que no basta lo morter, e los de casa feren morter gros e prim, e tiraren tres bèsties calç e arena.

Diluns a v d'octubre, Jacme Maenca macip del mestre vench e gita lo trespol gros a la paret de la examenella. Item hi foren Bertran e Pere Litera per servir, e los de casa que prenién quiscun XVIII diners e missió que fan III sous 6 d.

Dimarts a VI d'octubre, hi fo mestre Johan de Cero e son

macip, e gitaren lo morter prim sobre lo morter gros e prenien.....

.....4 s. 6 d.

Los serviren Bertran e Litera e en Ffrancesch Lars e prenien XVIII diners cascú, e foren hi los de casa. E anassen lo maestre.....4 s. 6 d.

Dimecres a VII d'octubre, foren per polir lo trespol e passar ab pedres lises, Bertran e en Litera e Ffrancesch Lars e prenien XVIII diners e missió.....4 s. 6 d.

Hi foren la companyia de casa.

Digous a VIII d'octubre en Bertran e Ffrancesch Lars foren per polir e aplanar ab pedres e ab paletes lo terrat del trespol e prenien de loguer XVIII diners de missió cascú..... 3 s.

Hi foren los de casa.

Se parti en Litera del spital de matí.

Lo dit digous abans d'alba feu tan gran vent que enderroca l'empits o baran dat de la torra que era fet de guix e de raiola e reparat de morter, mas no tot e romangueren los cayrats e partida dels empits.

Lo divenres se partiren Bertran e en Lars del espital.

Foren pleguades les rejoles, la fusta, claus. E tot l'altre, però, la major partida de la rajola fo esclafada al caure, els quayrats e los estants que eren amossats foren trenquats de tot per despart, açò emperò fo derrerament a la segona cayguda que fo lo terç [...] de Nadal de festa de Sent Johan.

Pos en data tot çò, que costa la paxera nova que he feta de pedra sobre lo riu del Pratedip, per menar aygua als molins, loguers e jornals de maestres e d'altres loguaders. E loguers d'òmens de bestiers [*sic*] per tirar pedra e calç messio, taula, lits e altres coses segons se conte largament en lo libre a quahery de paper de els obrés de la dita paxera. De les obras del fahedor en metre dos bigues noves e XII de cabirons. I nanch hon rancia l'oli. Cobrir lo molí davall e adobar rodes e fornars segons largament se conte en lo quahery del papaer de les dites obres per menut e munte per tot CCC LXXX VII sous..... 387 s.

H-I I

1526-1527

Informe descriptiu de l'estat de l'hospital l'any 1526, realitzat per Onofre de Copons i redactat pel notari Agustí Torres, per encàrrec del duc de Cardona i comte de Prades, Ferran Ramon I. L'any següent, el propi duc promulgà unes noves ordinacions que completaven i alhora modificaven les estipulades per l'infant Pere el 1344 i 1346.

A. Sevilla, ADM, Secció Entença, lligall 15, doc. 713¹¹

a. Poblet, ADMC, microfilm R-71, fots. 62-81, ex A

[fot. 62] (...) *Et recepta ipsa informatione et depositione, volens dictus dominus Honofrius de Copons ad necessaria pergere et intendere sub excommunicationis pena, praecepit et mandavit dicto Augustino Torres, quat[...] eidem domino judici et commissario, et michi notario et scriba, faciat occularem ostensionem de toto ipso hospicio seu hospitali, et de omnibus et singulis supellectilibus et apparatibus ipsius ut omnia in presenti processu per occularem visionem factam, possint descritti et continuari. Et sich per ipsum dominum Honofrium de Copons, et me ipsum notariam et scribam una, cum dicto Augustino Torres qui separare mandans dicti domini iudicio velle, dixit fuit processum ad visuram ipsam faciendam, et descriptionem et faciendam in hunc qui sequitur modum.*

Primerament se troba la porta forana y principal, la qual és folrada de ferro de part de fora, stà la huna porta desbaratada de la una polleguera baixa y ab perill de caure, la altra porta stà en part desfolrada del ferro, ab que stave folrade; entrant per dita porta és desota la torre ahont no's troba res de armes ni deffensions. Dalt, en la torre, la qual és de tres cuberta bonas, se trobaren dues ballestes y gasses sense corda, y huns guants motxassos y dardells. Una spingarda bona sens teler ni flotcho per tenir pòlvora. Una capsa ab dues ó tres on[ç]es de pòlvora. Un falconet ab son cop, ab sinch mascles. Altre falconet sclafat y desgornit. Un paner dolent. Aprés la segona porta, que és de fusta rexada a mà squerra, és la cuyna rahonablement

¹¹ Vull agrair a n'Antoni Novell Bofarull, veí de l'Hospitalet de l'Infant, el coneixement d'aquesta referència.

Tanmateix, en el text indico el fotograma corresponent a la còpia microfilmada conservada a l'Arxiu de la casa Ducal de Medinaceli a Catalunya (monestir de Poblet).

obrada. Un rebost al costat de la cuina, la teulada fa a recórrer. De la dita cuyna se puge per una scala, a un apartament ahont hi ha una scala, ab una ximenea, y una cambra, la cuberta fa a recórrer. Per altra scala o caragol de la cuyna, se puge a altre apartament que y ha dues cambras rahonables. Exint de la dita cuina passant avant a mà dreta, ha un dormidor de tres archades tot descubert, y hunes fenestres rexades, apar mai és estat acabat. Al [fot. 63] costat de dit dormidor, ha hun hort ab tres torongers. Anant avant a mà squerra és la stablia bona y ben obrada. Per la tercera porta que stà sens portas se entra en hun pati gran ahont en mitg hi ha una sínia de aigua viva. A mà dreta de dit pati ha hun dormidor larch ab vuyt archades y una descambra, y al cap una torra tot dolent y molt mal cubert, car la torra y descambra stan totes descubertes, y lo dormidor en dues archades y mitja descubert y la resta prou dolent. Exint de dit dormidor ha un cantó a mà dreta, primer ha una cambra descuberta. Aprés de dita cambra, ha una cambra que dien la cambra nova cuberta de fulla, és ver hi ha una cuberta de sobre de teulada, que és dolenta que tot se plou, hay portes ab pany y clau. Aprés ha una altra cambra, de que han feta pelliça molt mal cuberta ab porta y pany y clau. Seguint a modo de vagi, ha hun stable prou mal cubert. Lo forn ab la cuberta prou sotil y la llar del forn algun tant desbaratat, hay portes ab pany y clau. Aprés ha una cambra que dien de l'aschaleta al entrant en lo pahiment dolenta, la resta rahonable, hay porta sens forrellat. Aprés ha hun apartament que li dien lo hospital ò apartament dels pobres lo qual és la meytat descubert. Aprés hi ha una cambra ab fogar que serveys per als pobres ab la cuberta rahonable; és ver poch més enllà, és una torra mitgera descuberta. Aprés hi ha dos apartaments descuberts. Aprés vagint ha altres dos apartaments descuberts; és ver al cap de la hun, ha una torre de tres cubertas bones, a la qual torre se ha de pujar per scala de gat, dien sobre ésser lo apartament del capellà. Exint de dits apartaments, vagint a mà dreta, és la yglesia, les portes de la qual són bones, és ver la una desbaratada de pollaguera, ab pany y clau. La cuberta de la yglesia és la meytat enderrocada, è per çò se han fet de sobre una sobrecuberta de canyes y teula, stà molt dolentament. Dins la yglesia, se troba una làntia, ab sa vasina de aram. Lo retaule és de guix, ab las imatges de la Verge Maria, de san Pere y de san Pau. Lo altar és de fusta, ab sa ara bona, ab tres trovalles rahonables y un cobertor de cuyro. Dos pallis per altar, lo un de bellut tenat e lanat,

molt vell y usat, ab son frontal. Altre pallis de dues cares, la una de cotonina blanca, ab una creu vermella, y la altre part de tela negra. Una caixa de fusta prima ab pany y clau, dins la qual se ha trobat lo següent.

[*fol. 64*] Una casulla de tela morisca, ab son camís amit, stola, maniple y sunyell rahonable. Una casulla de fustani blanch, ab una creu bermella ab camís, stola, maniple, sens amit, ni sunyell, tot usat. Una casulla també morisca de blanch y negre, ab stola y maniple, a soles rahonable. Una casulla de tela blanca sens stola, maniple ni altres coses, rahonable. Una stola y maniple de damasch groch. Un calce de argent ab sa patena, la copa és un poch sclafada. Un misal de pergami escrit de mà, de la Diòcesis de Tortosa, fa vell, y en algunas parts la lletra tota rasa. Molts altres llibres de pergami vells y dolents. Un encenser y caldereta de aram, fan ben usat. Exint de dita capella anant per bogi a mà dreta, ha una cambra que li dien dels frares, ab la cuberta dolenta. Aprés ha una cambra de dues archades, la una descuberta. Aprés ha altra cambra, la meytat descuberta. *Et facta ipsa oculari visura per ipsum dominum Honofrium de Copons, fuerunt predicto de ipsius mandato in presenti processu inserta descripta, et continuata, et quia in depositione facta per ipsum Agustinum Torres, fuerunt per eum denunciata supellectalia. (...)*

Di mercuris, vigesima prima mensis novembris de anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo vicessimo sexto, in ipso hospitali Collis Balagarii deposuit testis seguens. Gabriel Boquera, cultor mansi dicti de Riudoms, in termino de Tivisa, testi pro parte illustrissimo domini ducis Cardona productus et nominatus, juravit per dominum Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus suis corporaliter tacta, dicere et deponere veritatem omnimodam, quam sciat, in et super hiis quibus fuerit interrogatus. Et primo fuit interrogatus.

[*fol. 65*] Si sab ell testi, ha vist ni oit dir, quines quadres ni quals rendes té ni reb, ha tengudes ni rebudes lo hospital, vulgarment dit del Infant en Pere, ni ahont reb dites rendes y qui les pague y ab quin títol reb dites rendes, que de tot lo que hage, diga la veritat. Et dixit que lo que ell test sab sobre lo dit interrogatori és, que de tant de temps com ell testi té memòria, que és bé de setanta, fins en setanta sinch anys ensà, tots temps ha vist que lo dit hospital

o lo administrador o arrendador de ell, hi rebut sempre y reb per avuy les rendes y emoluments següents, no emperò sab ni ha oit may dir, ab quin títol i consignació, sinó que ho ha vist rebre del modo ha dit. (...) ¹²

[*fol. 76*] (...) Que a dita casa y cosa pía sien conservades y a cautela de nou donades totes les rendes, les quals acostume y stà en posesió vuy de rebre dita casa y hospital per lo il·lustre senior duch y compte de Prades, perquè se ha vist tenir títol de aquellas, y dita donació serà feta per dit senior en nom seu propi, per ell y lurs successors, ab ferma enpresa de la senyora duquesa de Segorb, llur filla. Que a dita casa y cosa pía sie feta restitució de les coses en lo present capítol contengudes, com fossen de dita casa, les quals són las següents. Primerament lo dret de barcatge de la quadra del hospital. Lo dret de les palmes de la dita quadra. Los pasatges del bestiar de dita quadra. Que sie conservat lo boveral, çò és, un autoja i devesa [...]rop la casa, per las bèstias de aquella, e que lo restant ha imprien les bèsties de Tivissa. Les tasques és parts e altres diu de totes las propietat situades dins la quadra, com diu ho dispongue la dotalia ensemps ab la senyoria directa en totes les dites propietats, encans de alienació de aquelles. Que sie conservat en la posesió, que vuy és en pendrer pix en la pesquera d'en torn al preu acostumat, sens perjudici de dret de senyor. Que pus la prescripció alegada per dit illustre senyor duch y compte, no ha loch açò per no haver posehit ab bona fe, car trobés per veritat, y lo senyor compte de digna recordació, doi de dit illustre senyor duch, que vuy regna, volgués que fos lo benefici del bisbe de Urgell, vuy archabisbe de Tarragona, y sa senyoria rebia la renda y après ne fonch beneficiat d'en Jayme de Cardona y lo senior duch, qui en glòria sia, pare del que vuy és, prenie la renda, y fent-se de aquella consciència, com apar per la absolució que n'hagué de la crusada, composant-se ab aquella lo temps, que lo dit senyor duch ha succehit també és stat ab scrúpol de consciència, y com no ho fes no és temps suficient a prescripció, ni ha loch la ley ne *dignitates, dividantur nec recipientur factionem itaque nec notabile membrum itaque* per que lo papa decreta la fundació, donació y assignació y los successors la han dada y aprobada tàcitament y espresa, y

¹² A continuació, en el document original, es fa una relació de les rendes que rebia l'hospital, que no s'inclouen en la transcripció.

encara que y conveny lo rey, bé que haguesen de quitar la renda dins certs terminis, penso que deu perdre lo hospital (...)

[*fol.* 79] (...) y per al altre capellà vini haurà ahont puguen star, dormir y habitar. Que sien reparades altres dues cambres per als frares y capellans pobres ab les coses necessàries ahon puguen dormir y habitar dits frares y capellans pobres posant tres lit entre dites dues cambres. Que si reparat hun dormidor per a recollir los pobres, per als hòmens, en lo qual sien fets y posats quatre lits bons y nêts ab ses robes necessàries y ab sa làntia cremant per als temps hi arribaran pobres. Que sie reparat altre dormidor, per a les dones pobres en lo qual sien posats tres lits ab ses robes bones y nètes y làntia cremant. Que lo rector i administrador de dit hospital sie tengut y obligat ab pena de excomunicació de tenir una cambra ab les caxes per a recollir y guardar la roba que ha de servir per als frares y capellans pobres, y per a tots los altres pobres y tenir dita roba en condret y néta y que de dita roba no se'n pugue servir ni osar de aquella dita administrador ni hostaler, qui en dita casa starà, sinó tan solament a ús y servey de dits pobres, y axí en quiscun any donant los compte los oïdors qui seran de aquells, pendra de jurament dit administrador y lo oïdor eclesiàstich ne promulgarà sentència de excomunicació. Que sie provehüt y comprat taules, banchs, cadires, tovalles, tovalloles, torcaboques, lansols, flasades, asts, pahelles, holles de coure y de aram, plats, scudelles y altres [...]tilles necessàries per a ús y servitut de dit administrador y pobres, y per a la família necessària en dita casa, y que tot stigue ben reclós a bon recapte, per a quant serà menester servir a ús de dit administrador y pobres. Que logant o arrendant [...] hostel, com se ha de logar, com dalt en dit a alguna persona estrangera, lo que procehirà de dit loguer o arrendament sie convertit a utilitat de la cosa pía y no puga aplicar-se lo administrador ni altre persona y que lo loguer o arrendament pedit se hage de fer al corredor y a la candela al mes donant y açò dins la vila de Tivisa lo dia de cap d'any i dels reys, y no en altra part ni en altra manera lo any que se haurà de fer y arrendar y [*fol.* 80] és de tres en tres anys. Que sie ordenat que los frares y capellans pobres y altres pobres qui en dita casa hospital arribaren sien recollits caritativament, la charitat en la fundació u dotació ordenada y instituïda a la qual en açò no se ha de entendre voler derogar ni deroguen en res ni [...]. Sie ordenat que si lo administrador de dit hospital no podrà fer residència personal en dit hospital

y administració sie privat dels emoluments y rendas que a ell se sguardaria per lo temps starà absent, e si de dita casa y administració starà absent per un any continuo, en tal cas sie hagut per privat en totum de dita administració y lo senyor compte, qui és y per temps serà, com a patró de dit hospital y cosa pía sie tengut de presentar dins hun mes passat dit any altre administrador al senyor bisbe de Tortosa i a son vicari general i aquí tindrà poder, lo qual sie admès per dit vicari general, i altre tenint poder y en la provisió fahedora, i en lo temps de aquella lo dit rector y administrador sie tengut prestar funament y hoir sentència de excomunicatio de bé y lealment administrar juxta les ordinations presents y donar compte y rahó de dita administració segons aquelles. Per no ésser la renda tanta com se hauria menester per a sustentat a tantes despeses que jacsia en la fundació de dit hospital, sie ordenat [...] e sien posats dos preberes que ab [...] posat un, pussie ome de bona vida y [...] al qual sien donades les dites [...] segons demunt és dit, y los aliments en dita casa y dit prebere, sie hagut per administrador de dit hospital, casa y cosa pía, y sie obligat a dir les mises que porà en la yglesia o capella de dit hospital, y [...] les altres coses segons en les presents ordinations està continuat. Perquè decentment pugue ésser celebrat en la capella de dita casa y dites les misses a servey de Déu, que sie reparada la capella en tot lo necessari axí en les cubertes, com parets, retaule, altar, ornaments y coses necessàries per a celebració de la missa, y que sie feta una casa ab una bona tancadura, ahont dits ornaments stiguen recollits, y la porta de dita capella sie reparada. *Quibus siquidem capitulis et ordinationibus praedicti factis et ordinatis ac [...] duorum iudicum et comissariorum.*

[fot. 81] (...) *mandato et provisione, in prasenti processu insertis, prout superius continetur, fuerunt ipsa capitula et ordinationes procuratori illustrisimis ducis Cardona predicto, et dictos venerabilis Joanni Michel, administrator praedicti hospitalio per me nottario et scribam infrascriptum verbo intimata [...] et notificata et ipsis copia concessa si eam petierint et habere voluerins ita ut si eis responiunt et assentiunt et consentiunt [...] prastent assensum et consensum aut eisdem contradicant et dissentiunt mandantu etiam dictis dominis iudicibus et comissarus pradiictis in presenti processu inseri et continuari. Adveniente autor die mercuri tricessima mensi januarii intititata, de anno a nativitate domini millesimo quinquagesimo*

vicesimo aseptimo, in civitate Tarrachonensi, coram dicti dominis iudicibus es vomisariis com parverunt magnificus dominus Franciscus Mediona, jurium doctor civis tarrachonensis procurator et eo nomine illustrissimi domini ducis Cardona, illustrissimaque domina ducissa Segurbii eius fillia et venerabilus Joannes Michel, rector seu administrator jam dictus hospitalis et dictus dominus Franciscus Mediona, dicto nomine obtulit et presentavit eisdem dominis iudicibus comissarius quamdam scedulam papiream suplicati michi et alia in se continentem te[...] sequiti [...] reverendi domini iudices et comissaru [...] pars, illustrissimis ducis insequenso voluntatem vestram et praceptum produ[...] mandatum. Illustrissimis ducis Cardona et illustrissima ducissa Sugurbii eius fillia futura successoris cum consensu et voluntate illustrissimi ducis Sugurbii, eius viri, prout ecce facitum magnifico Francisco Mediona qui dicto nomine assentit, consentit et firmat atque approbat ordinationes et statuta et alia per vestra patermitate pra cepta et fieri fuissa nec non inseguendi prefatas fussiones, prodavit litteras reverendi prioris Scala Dei, cum quibus confitens tenere pro executione vestra determinationis et fussionis centum ducatos auri, prout ecce petens in processu inseri et etiam cum eis mandatum et litteras dicti domini ducis Cardona et comitis montanearum de Prades (...).

H-12

1553

Introducció d'un capbreu de les propietats de l'hospital a Pratedip, encomanat pel duc de Cardona, on es fa un resum del procés fundacional de l'hospital del Coll de Balaguer.

A. Sevilla, ADM, Secció Entença, lligall, doc.¹³

a. Poblet, ADMC, microfilm R-71, fots. 226-227, ex. A

El señor infante don Pedro conde de Ribagorça y de Pradas fue conde de Ampurias, y del dicho condado de Ampurias hizo concambio con el señor infante don Ramon Berenguer su hermano del condado de Ampurias con el de Prades, que oy ambos son del duque mi señor que Dios guarde. En el año

¹³ Vull agrair novament a n'Antoni Novell Bofarull, el coneixement d'aquesta referència inèdita.

de 1544. Por quanto el dicho señor infante don Pedro conde de Prades y señor de la baronia de Entença por descargo de las consciencias de algunos predecesores suyos en el condado de Ampurias, había de destribuir algunas quantidades de dinero y según dos padres frayres del orden de predicadore ordenaran super dicho infante a la santidad de papa Clemente sexto, le otorgase de haçer el hospitale que se lama [sic] oy del infante en el Coll de Balaguer, lugar necessario por los pobres y de las dichas quantidades de dineros dispensa o desprende por la construcción del dicho hospital. El dicho papa Clemente lo otorgó, y pod dicho effecto hiço comission apostólica particular de dicha causa a los arçobispo de Tarragona y obispo de Valencia y de esto conste por la bulla apostólica hecha en la ciudad de Avinyó a los idus de junio del año 2 de su pontifficado y los comissarios apostólicos subdelegaron en la dicha causa a Romeu de Comes prior de Tarragona y Guillermo Riquer, arçidiaço [sic] de Santa Engracia de la iglesia de Osca. Dicho señor infante don Pedro fundó y hiço fundación y donación del dicho hospital so invocación de los apóstoles San Pedro y San Pablo, y como señor del Coll de Balaguer, otorgó perpétuamente a dicho hospital el término del dicho lugar y tierras cultivadas y hermas, aguas, cequias, hornos, molinos con toda la señoría y dominio directo y la plana o llano del dicho Coll de Balaguer con sus confrontaciones todo designado reteniéndose dicho señor infante por sí y por sus suçessores toda jurisdicción alta y baxa, mero y [...] Imperio que ja está en el último de este memorial estan designadas las terminaciones y en esta fundación etan insertadas a la lletra [sic] las pattentes de los dichos comissarios apostólicos y sus delegatos del dicho papa Clemente seyto o sexto, datas y hechas en la ciudad de Tarragona en 3 nonas de noviembre año de 1344. Mas dotó de [...] y assinó en el dicho hospital aquellos siete mil sueldos de renta que los hombres de Prades por subsidi o cen[s]a estan obligados a pagar en cada año a dicho infante y dos mil sueldos a cumplimiento de nueve mil sueldos anuales sobre el castillo y villa de Alaxar, condado de Pradas y por quanto la señora condessa, su muger del dicho señor infante, tenía obligación por sus derechos en el castillo de Tiviça con retención que hiço dicho infante retitigues [sic] del señor infante que aprés de ésser finits los drets de la dita comtesa, lo hospital rebés sobre Tivissa set milia sous que consina sobre los hòmens de Prades de subsidi, y més vogue que ell dit señor infant y los seus poguessen lluir y quitar dins

servei de quinze anys los dits sinc milia sous, y més puguessen luir y quitar los dos milia sous que dexa sobre lo Alexar, y los restants dos milia sous sobre lo subsidi de Prades dins servei de deu anys, y tots los nou milia sous axí lluint y quitant haguen smerçar en bon lloch tuto y segur dels dits delegats. *Reservándose para sí y por sus successores el patronazgo del dicho hospital y de los dos prasbyteros y la presentación y que los dos prasbyteros que sean del obispado de Tortosa dexando los cargos y obligaciones que tiene los dichos ambos presbyteros y otros que aparte como más largamente conste por el auto de la fundación del dicho hospital hecho en 6 idus del mes de noviembre año del señor de 1344 ante Bernardo Puig, notario público de Barcelona, y está firmado por razón de señora por el señor rey don Pedro 3º por el feudo de Alaxar.*

H-13

1596-1601

Resum d'un llibre de comptes dels anys 1596-1601, realitzat sota l'administració de Joan Rossinyol, natural de Cardona.

A. Sevilla, ADM, Secció Entença, lligall 16, doc. 756¹⁴

a. Poblet, ADMC, microfilm R-72, fots. 26-53

Libro ó quaderno de las cuentas del hospital del señor infante don Pedro conde de Prades en el Coll de Balaguer, del tiempo que el prevere Juan Rossinyol, presbitero, fue administrador del dicho hospital y natural de la villa de Cardona, que son del cargo y descargo, comença en março de 1596 i tiene su fin en el año de 1601.

(...)

-1596-

[*fol. 27*] Entra en poder del preudit mossèn Juan Rossinyol, y se li'n fa càrrech dels çensals, çensos y particulars que li és esguardants a la dita administració del hospital, contant del març de 1596 fins lo març de 1602 [*sic*] que's comprenen sinc anyades,

¹⁴ Vull agrair novament a n'Antoni Novell Bofarull, el coneixement d'aquesta referència inèdita. Tanmateix, en el text indico el fotograma corresponent a la còpia microfilmada conservada a l'Arxiu de la casa Ducal de Medinaceli a Catalunya (monestir de Poblet).

que computades aquelles conforme lo llurador a raó 53 lliures 12 sous 8 diners, per any y prenie suma de dos çentes sexanta set lliures, devuit sous y quatre..... 267 lls. 18 s.

[*fol. 28*] (...) [*Març*] Item mes ha rebut Juan Saró, capità de la almadrava, per manament del senyor duch, vuyt lliures per a ajuda de les obres de dit hospital..... 8 lls.

[*fol. 33*] (...) Apparan en los davall escrits partits les dates fetes en lo susdit mossèn Juan Rossinyol, administrador del predit hospital, y en dit nom dóna les infrascrites partides en son descàrrech.

[*fol. 34*] (...) Posa en descàrrech vint sous ha pagat a Francesc Ymenot per sinch jornals ha tirat calcs y arena y pedra..... 1 ll.

[*fol. 35*] (...) [*29 abr.*] Item mes dit dia, ha pagat a Pere Cavaller, dotze sous per vuyt frontses aporta de Reus..... 12 s.

Posa en data que's a 5 de maig de dit any, ha pagat a Pere Macip y a Guillem Martí, guixers de la vila de Montroig, dos lliures, sinch sous..... 2 lls. 5 s.

(...) [*28 maig*] Posa en data que he pagat a Juan Ymenot, per dotze bigues aporta de la montanya, dotze sous..... 12 s.

A 30 de dit, ha pagat a Sebastià Jaràs, per sinch jornals de un home, posí vint sous per tragar calcs y arena..... 1 ll.

Posa en data deu sous y mig de sera ha comprat mossèn Ferrer, apotecari de Falset, per a la casa a 1 de juny..... 10 s. 6 d.

Item mes ha pagat a 6 de maig [*sic*], setze sous a Guillem Pellicer, serraller de la vila de Cambrils, per tancadures y claus per a dita casa..... 16 s.

Item mes posa en descàrrech que a vint de juny, [...] Pere Macip y Guillem Martí, guix[er]s de la vila de Monroig, quaranta y vuit sous per guix aportaren per a la obra..... 2 lls. 8 s.

[*fol. 36*] (...) [*Juny*] Posa en data que a 28 de dit ha pagat a Miquel Pelejà, fuster, per la pressa ha feta en dita casa una lliura y onze sous..... 2 lls. 11 s.

(...) A 23 de juny, ha [...] Marçal Alvir, obrer de Vila, de deu sous per faena feta en dita casa..... 10 s.

A 27 de juliol de dit any, posa en data que ha pagat una lliura,

quatre sous a Pere Masip de Montroig guixer per vuit quarteres de guix, vint y quatre sous.....1 ll. 4 s.

[*fol. 37*] (...) A 3 de maig, ha pagat a Meraltbella, serrador de la vila de Cambrils, sinch lliures, setze sous per serrar posts y altra fusta per a la casa..... 5 lls. 16 s.

(...) –1597–

(...) Item mes [posa] en data 1 lliura 5 sous que ha pagat a Marçal Alvi, mestre de cases, per fer para de la paret de la iglesia vella de dit hospital a 20 de noembre.....1 ll. 5 s.

[*fol. 38*] (...) A 25 de març, 5 lliures 14 sous, ha pagat a Marçal Alvir menor y a Bernat Lorens, per sis cafisos y dos quarteres de guis, a tres sous quartera valen..... 5 lls. 14 s.

Item mes dit dia paga a Marçal Albir, mestre de cases, 3 lliures 14 sous y als [...] obrés que li han ajudat, tot.....3 lls. 14 s.

Item mes posa en data 1 lliura 1 sou, que a 29 de març paga a Pere Masir y Guillem Olzina, tots de Montroig per set quarteres de guix..... 1 ll. 1 s.

(...) Item mes posa en data 2 lliures 15 sous, ha pagat an Fortuny y a Pere Pau, Marçal Albir a 8 de abril, y són per los jornals, çò és, per tallar fusta y obrar en casa y a menobres per a dita casa.....2 lls. 15 s.

(...) [*Abril*] Item mes posa en data 13 sous, ha pagat al fuster de Mora per una capsia per a tenir los actes y scriptures del hospital.....13 s.

(...) Posa en data que ha pagat a Pere Aragonés, a Pere Jordi y a Francisco Jordi, guixer tots de Montroig, dos lliures sis sous y mig, per lo guix me portaren al hospital a 23 de [abril].....2 lls. 6 s. 6 d.

Item mes posa que als matyxos ha pagat per guix 1 lliura 5 sous 6, per a les sobredites obres de la casa.....1 ll. 5 s. 6.

[*fol. 39*] Item mes posa en descàrrech que per a les sobredites obres paga a Pere Masic de Montroig, guixer, 3 lliures 8 sous per guix.....3 lls. [8 s.]

Item mes posa en data 8 lliures 7 sous, que ha pagat a Marçal Alvir per faena y la menobra de son fill a 23 de maig..... 8 lls. [7 s.]

Item mes posa en descàrrech 1 lliura 14 sous ha pagat a Francisco Serra, serraller de Riudoms y són per frontisas y un

- [...] va clavar de un cademat a 15 de maig..... 1 ll. 14 s.
 Item mes ha pagat 1 lliura 4 sous a Juan Sagre de Montblanc,
 perar de balustres a 15 de maig..... 1 ll. 4 s.
 (...)Item mes dóna en descàrrech que a 3 de juny, paga a
 Guillem Pelliçer, serraller de Cambrils, 2 lliures 4 sous..... 2 lls. 4 s.
 (...) [Juny] Item mes posa en data que a 11 de dit paga a Miquel
 Pelejà y a Toni Carbonell, per faena, la hu de fusta y l'altre per
 sedàs y altres coses ab albarà..... 9 lls. 9 s.
 (...) Item mes posa en data que a 21 de juny, paga a Marçal
 Alvir, mestre de cases 2 lls. 6 s. per faena que ha feta en casa..... 2 lls. 6 s.
 [fot. 40] (...) Item mes posa en data 1 lliura 16 sous, que ha
 pagat a Antoni Espelta a 10 de juliol, per lo port de dotze bigues
 del mas de Riudoms, fins a l'hospital..... 1 ll. 16 s.
 Item mes posa en data que a 23 de juliol, paga a Juan Mas,
 teuler, per rajoles per a la obra de dita casa, 6 lliures 4 sous..... 6 lls. 4 s.
 A 24 de juliol, ha pagat a Pere Sans per lo port de mil setçentes
 rajoles de Cambrils fins al hospital, 3 lliures 12 sous..... 3 lls. 12 s.
 Item mes posa en data que a 25 de dit, ha pagat a Juan Sala,
 mariner, per obra de terra per al servey de casa, ha portat.....6 s. //
 Item mes posa en data que a 29 de dit ha pagat a Pau Monter 13
 sous, per faena ha feta en dita casa, de fuster a 27 de juliol..... 13 s.
 [fot. 41] (...) Item mes posa en data 4 lliures que a 6 de
 setembre ha pagat a Juan Fortuny e Pere Antó y aserre [...] bols
 del Prat, per bigues han [...] per a la obra de la casa.....4 lls.
 (...) A 25 de setembre, 9 sous a Pere Macip de Montroig, per
 tres quarteres de guix.....9 s.
 [fot. 42] (...) Item mes posa en data que a 26 de novembre ha
 pagat 1 lliura 19 sous a Marçal Alvir y Pere Caixeres y Juan
 Fortuny, per jornals de faena han fet en lo hospital..... 1 ll. [19 s.]
 Item mes dóna en descàrrech que a 21 de noembre, ha pagat
 2lliures 14 sous, a Marçal Alvir per faena ha feta en lo hospital y la
 menobra y guix.....2 lls. [14 s.]
 (...) Posa en data que ha pagat a Bernat Cabrer, teuler de
 Cambrils, per mil teules 4 lliures 5 sous, a 28 de desembre.. 4 lliures 5 s.

Item mes posa en data 3 lliures 3 sous, que per port de les sobredites teules de Cambrils al hospital, ha pagat a Juan Ferrer, Gabriel Prats y a Miquel Ramon..... 3 lls. 3 s.

Item mes posa en data que per portar les sobredites teules de mar fins a casa, ha pagat a March Antonio Marçà, lliures 10 sous, a 25 de giner..... 10 s.

Item mes dóna en data 2 lliures 5 sous, que a 25 de dit, paga a Pere Antó y a Juan Fortuny y [...] per traure unes bigues del mas de Riudoms a carregador..... 2 lls. 5 s.

[*fol. 43*] (...) Item mes posa en data 1 lliura 4 sous, que ha pagat a 25 de abril, a sis hòmens per portar bigues a carregador..... 1 ll. 4 s.

(...) Item mes posa en data que a 26 de abril, ha pagat an Fortuny per tragar bigues del mas de Riudoms a casa del hospital, 3 lliures..... 3 lls.

[*fol. 44*] (...) A 23 de agost, posa en data 3 lliures 12 sous ha pagat a Juan Fortuny del Prat, per devuit biges [*sic*] posades al hospital, hay albarà..... 3 lls. [12 s.]

(...) Item mes posa que ha pagat per una figura de pedra marbre de nostra Senyora, dit dia, lliures 8 sous..... 8 s.

[*fol. 45*] (...) –1599–

Item mes posa en data que a 28 de gener de 1599, ha pagat a mestre Grandia, mestre de cases, setze sous per faena que ha feta en el ospital [*sic*]..... 26 s.

[*fol. 46*] (...) Item mes posa en data 1 lliura 5 sous, que ha pagat a Juan Rovira del Prat, a 3 de juliol, per portar fusta al hospital..... 1 ll. 5 s.

(...) Item mes posa en data 4 lliures, que ha 18 de juliol ha pagat a Marçal Albir, mestre de cases, y als demás de la obra..... 4 lls.

(...) Item mes posa en data 20 lliures 8 sous, per altres tantes ne té pagades als mestres y menobres, per pujar les parets y fer la teulada a 22 de agost, 20 lliures 8 sous..... 20 lls. 8 s.

[*fol. 47*] (...) Item mes posa que a 3 de octubre paga 7 sous a Marçal Albi menor, sagristà de la iglesia del Prat, per una lliura de sera per a dir missa al hospital..... 7 s.

[*fol. 48*] (...) Item mes posa en data lliures 16 sous, paga a Juan Casador, per doscentes teules a 2 de setembre [*sic*]..... [16 s.]

Item mes posa en data 14 lliures 3 sous, per tantes ne té pagades a Marçal Albi, mestre de cases del Prat, a 5 de noembre.....
.....14 lls. [3 s.]

Item mes dóna en descàrrech 2 lliures 8 sous, ha pagat a Miquel Pelejà, fuster del Prat, per faena ha feta en lo hospital a 5 de noembre..... 2 lls. 8 s.

Item mes posa 1 lliura 7 sous, per tantes ne ha pagat al mateyx Pelejà, fuster, a 11 de dehembre..... 1 ll. 7 s.

(...) Item mes posa en data 1 lliura 16 sous, per tantes ne té pagats a Juan Sauret a 22 de dehembre, per devuit frontises, porta de Riudoms..... 1 ll. 16 s.

–1600–

[*fol. 49*] (...) Item mes tinch pagat a Miquel Pelejà, fuster del Prat, per faena ha feta a 10 de maig, 1 lliura 16 sous..... 1 ll. 16 s.

(...) –1601–

Item mes dóna en descàrrech 12 lliures 10 sous, per tantes ne ha pagades de Marçal Alvi y a Siri Padrolo y a Miquel Pelejà per faena han feta en l'ospital [*sic*] 4 de març 1601 12 lls. 10 s.

[*fol. 50*] (...) Item mes posa en data 53 lliures 10 sous, ha pagat a mestre Francesc Ferriol, mestre de fer pous, per lo pou ha fet en casa del hospital a 30 de juliol..... 53 lls. 10 s.

(...) Item mes posa en data 2 lliures 16 sous, per [tantes] ne té pagades a Juan Pellicer de Cambrils, ferrer, per faena té feta per a obs del hospital a 5 de agost..... 2 lls. 16 s.

[*fol. 51*] (...) Item mes posa en data lliures 17 sous 6, que ha pagat a Siriçi Perelló, mestre de cases del Prat, per faena ha feta al hospital a 27 de agost.....[17 s. 6 d.]

[*fol. 52*] (...) A trenta de mes de agost de 1601, foren examinats y pasats a compte los presents comptes del predit mossèn Juan Rossinyol, administrador de la susdita administració del hospital de don Pedro, lo qual ha administrat aquella del març de 1596 fins al agost del 1601, que's comprenen en lo temps sinch anyades y mijja, y com examinada la entrada de aquella bé y llealment per nosaltres, mossèn Juan Pujol, prevere y

portioner de la parrochial iglesia de Mora ab comissió de monsenyor de Tortosa, y Antoni Juan Çerda, ab la comissió del excel·lentíssim senyor duch, haver trobat encarregat haver rebut mil dosçents y trenta lliures tres sous y vuit, dich 1230 lliures 3 sous 8, com consta en los susdits comptes en pàgines 22, a les quals se ha relasió y havem trobat descàrrech haver ben pagat la quantitat de mil cent setanta y set lliures y deset sous y dos dinés, dich 1177 lliures 17 sous 2 diners, que feta resta de dites re- [fot. 53] -budes ab dates resta deutor y se té envers sí sinquanta dues lliures sis sous y sis dinés, dich 52 lliures 6 sous 6, la qual quantitat se reté atento que està en dita administració y per a que conste en tot temps de tot lo susdit, fem fi de compte en fins a la present jornada y la dita quantitat de deutes que són 1177·17·2 consta en pàgines 39.- y firmat de nosaltres susdits comissaris dia y any susdits.

H-14

1602-1609

Resum del llibre de comptes dels anys 1602-1609, sota l'administració de Joan Rossinyol, natural de Cardona.

A. Sevilla, ADM, *Secció Entença*, lligall 16, doc. 757¹⁵

a. Poblet, ADMC, microfilm R-72, fots. 54-79

[fot. 60] -1605-

Se li fa càrrech de 20 lliures ha rebut de Honofre Olia per lo arrendament del hostel del hospital y desús dit any..... 20 lls.

(...) Se li fa càrrech de 7 lliures 10 sous ha [...] de Honofre Olia per porrata del arrendament del hostel de dit any.....7 lls. 10 s.

[fot. 63] Apparran en los davall scrits partits les dates fetes per lo susdit mossèn Juan Rossinyol, prevere administrador del predit hospital, y en dit nom dóna les presents partides en son descàrrech.

-1602-

Posa lo susdit mossèn Juan Rosinyol, prevere y susdit

¹⁵ Vull agrair novament a n'Antoni Novell Bofarull el coneixement d'aquesta referència inèdita.

administrador, que a 7 de setembre de 1602, ha pagat a Pau Phelip de Reus, traginer, per los plats y escudelles apporta al hospital per servey de aquells 16 sous ab albarà..... 16 s.

Dóna en data que a 24 de setembre del sus dit any, paga a Steve Aldell, teuler de Cambrils, per lo preu y port de dos millés de teules del forn a la mar, 10 lliures 10 sous..... 10 lls. 10 s.

(...) [Set.] Dóna e data que ha pagat 2 lliures 6 sous, Joan Gordi i P[ere] Aragonés, guixés de Montroig, per 14 quarteres guix ha portat al espital abals..... 2 lls. 6 s.

[*fol. 64*] (...) Dóna en descàrrech que ha pagat a Juan Jordi y Pere Aragonés y a Juan Martí, guixés tots de Montroig, per guix han portat al hospital, 5 lliures 14 sous, dich ab albarà..... 5 lls. 14 s.

Dóna en data 19 lliures 10 sous, ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases y a son fill, y són per los jornals y despesa per faena que han feta en l'ospital, conforme consta ab albarà..... 19 lls. 10 s.

(...) Dóna en data ha pagat a Pere [...] companyons, 2 lliures 8 sous, y són per lo port [de][...] millés de teula an portat de Cambrils al espital ab albarà..... 2 lls. 8 s.

Fa de descàrrech 4 lliures 3 sous 6, ha pagat a Marçal Alvir y a Juan Alvir, alaba per feta faena al hostel del espital, y los [...] sous per siris per a dir missa quator [...]...... 4 lls. 3 s. 6 d.

(...) Dóna en data 1 lliura 8 sous, ha pagat a Juan Jordi y a sos companyons, guixés, per guix ab albarà..... 1 ll. 8 s.

Dóna en data 1 lliura sous 6, ha pagat a mestre Cerisi Perelló, mestre de cases del Prat, per faena ha fet en lo espital, ab albaran.....
..... 1 ll. 6 d.

Dóna en data 12 sous, que ha pagat a Juan Vidal, mariner de Cambrils, per lo port de sinc-çentes rajoles al espital..... 12 s.

(...) Dóna en data 3 lliures [...] a Esteve Alademi, ragoler de la vi[la de Cam]brils, per un miller de rajoles ab albarà..... 3 lls.

(...) Dóna en data 4 lliures 7 sous 7, ha pagat a Antoni Ferrer y a sos companyons, habitants en lo espital, per tirar fusta y altres faenes han fet en l'ospital ab albarà..... 4 lls. 17 s. 7 d.

[*fol. 65*] (...) Dóna en data 6 lliures 6 sous, que ha pagat a mestre Serçi Pradelló, per faena ha feta en la casa del espital y per

la menobra ab albarà.....6 lls. 6 s.

Dóna en data 7 lliures 17 sous 6, per tantes ha pagades a Juan Jordi y sos companyons, per guix li han portat al espital ab albarà.....
.....7 lls. 17 s. 6 d.

[*fol. 66*] (...) Dóna en data 27 sous 4, ha pagat a Juan Alvir 7 sous per dos veles y a Serici Predelló, los vint sous y quatre per quatre jornals han fet en l'espital ab albarà..... 1 ll. 7 s. 4 d.

[*fol. 67*] (...) Dóna en data 2 lliures 10 sous, ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases, per faena, menobra y despesa feta en lo espital ab albarà..... 2 lls. 10 s.

Dóna en data 1 lliura 6 sous, ha pagat a Juan Pellicer, serraller de Cambrils, per un pany a fet a la porta de la abadia y altres coses per a casa ab albarà..... 1 ll. 6 s.

(...) –1603–

(...) Dóna enduta 6 lliures 13 sous 6, ha pagat a Guillem Alzina y sos companys, guixés, per guix han portat al espital ab albarà.....
.....3 lls. 13 s. 6 d.

[*fol. 67*] (...) Dóna en data 1 lliura 4 sous 6, per tantes ne té pagades a Francí Jordi y sos companyons, guixés de Montroig, per set quarteres de guix pertades al espital, ab albarà..... 1 ll. 4 s. 6 d.

Dóna en descàrrech lliures 17 sous 6, paga a Juan Jordi y sos companyons, guixés, per guix ab albarà..... 17 s. 6 d.

Dóna en data 33 lliures 10 sous, per tantes ne té pagades a Francés Ferriol, mestre de cases, per haver'l acabat lo pou y una cambra li ha fet y altres obres en lo espital ab albarà..... 33 lls. 10 s.

(...) Dóna en descàrrech 2 lliures 5 sous 6, ha pagat a Guillem Alzina y sos companys, guixés de Montroig, per guix an portat al espital, ab albarà..... 2 lls. 5 s. 6 d.

De una lliura y sinch sous pagats a Juan Cabrer, hostaler del espital, per un pany de porta y frontises y anelles ab albarà..... 1 ll. 5 s.

Dóna en descàrrech 3 lliures, ha pagat a Francés Jordi y sos companyons per guix an portat al espital ab albarà..... 3 lls.

[*fol. 68*] (...) Dóna en data que ha pagat a Francesch Gemenot, habitant en l'espital, per portar pedra per a les obres de la casa, 18 sous ab albarà..... 18 s.

Dóna en data 11 lliures 10 sous, per tantes ne té donades a Serici Pedrelló, mestre de cases, per faena ha feta en lo espital y menobres ab albarà..... 11 lls. 10 s.

Dóna en data 10 lliures 4 sous, per tantes ne té donades a Hierònim Monçó, fuster de la vila de Agramcors, per faena de son offici en casa, ab albarà..... 10 lls. 4 s.

Dóna en data 3 lliures 19 sous, per tantes ne té donades a Francesch Jordi, guixer de Montroig, per guix han portat al espital ab albarà..... 3 lls. 19 s.

(...) Dóna en data lliures 17 sous 6, a Joan Jordi y sos companyons per guix ab albarà..... 17 s. 6 d.

Dóna en data 1 lliura 8 sous, ha pagat a mestre Serici Pedrelló, mestre de cases, per sos jornals y menobra ab albarà..... 1 ll. 8 s.

(...) Dóna en data lliures 14 sous, ha pagat a Serici Pedrelló, per faena ha feta en casa ab albarà..... 14 s.

(...) Una lliura onze sous ha pagat a Miquel Pelejà, fuster, per faena posts y claus per a la casa del molí del Prat, ab albarà..... 1 ll. 11 s.

Dóna en data lliures 25 sous, ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases, per tres jornals ha fet faena a la torre del molí del Prat, ab albarà..... 25 s.

(...) Dóna en data 20 lliures, ha pagat a mestre Jaume Domènech, mestre de cases de Riudoms, per un preu fet de pujar la torre del molí setze palms, ab albarà..... 20 lls.

Dóna en data 1 lliura, per haver-la pagada a Serici Predelló, mestre de cases, per faena y guix per al molí, ab albarà..... 1 ll.

[*fol. 69*] (...) -1604-

(...) Dóna en data 5 lliures 12 sous, ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases, per faena y menobres que ha fetes en dit espital, ab albarà..... 5 lls. 12 s.

(...) Dóna en data 1 lliura 6 sous, que ha pagat a Miquel Pelejà, fuster del Prat, per faena té feta en lo espital, ab albarà..... 1 ll. 6 s.

(...) Dóna en data que ha pagat a Ramon Claveria, ferrer de Montroig, per una reyxha de ferro per a una finestra de casa, ab albarà..... 1 ll.

(...) Dóna que ha pagat a Juan Cabrer del espital, 3 lliures 12

sous, per portar pedra y altres menobres al dit espital, ab albarà.....

..... 3 lls. 12 s.

Diu que ha pagat 1 lliura 16 sous, a Marçal Alvir, per faena té feta en dita casa ab albarà..... 1 ll. 16 s.

Posa en data 7 lliures 10 sous, ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases, y a son fill per sos jornals y menobres y la despesa ab albarà..... 7 lls. 10 s.

[*fol. 70*] (...) Dóna en data 7 lliures 4 sous, ha pagat a Antoni Espelta del mas de Riudoms, per 48 quarteres de guix li ha fet y portat al espital, ab albarà..... 7 lls. 4 s.

(...) Dóna en data 1 lliura 12 sous, ha pagat a Juan Cabrer y Jaume Serviros, ferrer de Vilanova, per una exada estreta y cayrats per a les obres per a la dita casa del espital..... 1 ll. 12 s.

Dóna en data 2 lliures 2 sous, ha pagat a Anonio Ferrer, habitant en l'ospital, per jornals ha fets ab lo maestro en dita casa, ab albarà..... 2 lls. 2 s.

Dóna en data 3 lliures 10 sous, ha pagat a Miquel Pelejà, fuster del Prat, per faena feta de son offici en lo espital ab albarà..... 3 lls. 10 s.

(...) Dóna en data 4 lliures 6 sous, que ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases, per faena ha feta de son offici en lo espital, ab albarà..... 4 lls. 6 s.

(...) -1605-

[*fol. 71*] (...) Dóna en data 10 lliures que ha pagat a Steve Aladell, rajoler de Cambrils, per quatre milés de rajols, albarà..... 10 lls.

(...) Dóna en data 2 lliures, que ha pagat a Andreu Basa y Jaume Miquel, per portar quatre millés de rajola a la mar, albarà..... 2 lls.

Dóna en data 4 lliures, paga a Jaume Vidal, mariner de la vila de Cambrils, per los nolits de quatre millés de rajoles, ha portat de Cambrils al espital..... 4 lla.

Dóna en data 2 lliures, ha pagat a Juan Roca, del Prat, per ajudar a descarregar del vexell les susdites rajoles y portar al espital, ab albarà..... 2 lls.

(...) Dóna en data 1 lliura 2 sous, pagats a Ramon Claveria, ferrer de Montroig, per una exada y un fes y altres fes, per a obs del espital ab albarà..... 1 ll. 2 s.

[*fol. 72*] (...) Dóna en data 8 lliures 10 sous, paga a Marçal Alvir, mestre de cases, y a Bernat Sabater, y Antoni Jordi, menobres tots del Prat, per faena an fet al espital, ab albarà..... 8 lls. 10 s.

Diu ha pagat a Miquel Pelejà y Juan Alvir, mestre de cases, per jornal de son offici, 4 lliures 18 sous, ab albarà..... 4 lls. 18 s.

(...) Diu ha pagat 4 lliures 10 sous, a Esteve Aladell, rajoler de Cambrils, per raó de 1500 rajoles ab albarà..... 4 lls. 10 s.

Dóna en data que ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases, y a Juan Pala y a Miquel Sabater, menobres 7 lliures 4 sous, per la faena feta per aquell en la església del espital ab albarà..... 7 lls. 4 s.

Dóna en data 7 lliures 2, paga a Juan Roca, guixer del Prat, per guix ha fet al mas de Riudoms per a la església del espital, ab albarà.....
..... 7 lls. 2 s.

Diu que ha pagat a Benet Fita y Juan Vernís, serradós de la vila de Reus, 2 lliures 3 sous, per jornals de serrar fusta per obs de dit espital, ab albarà..... 2 lls. 3 s.

Dóna en data que ha [pagat] 4 lliures, a Miquel Pelejar, fuster del Prat, per faena feta en dit espital, ab albarà..... 4 lls.

Dóna en data 7 lliures 3 sous, que ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases y a Miquel Sabater, y a Juan Pala, menobres, per jornals en al església del espital, cadahú de son offici, ab albarà... 7 lls. 3 s.

Dóna en data 14 lliures 11 sous, que han rebut Guillem Alzina y sos companyons, guixés de Montroig, per raó de guix li han portat per obs de la obra de la església, ab albarà..... 14 lls. 11 s.

Dóna en data 2 lliures 2 sous, paga a Juan Riera, serraller de Reus, per dotze frontises y tres panys, per servey de la casa, ab albarà..... 2 lls. 2 s.

(...)Diu que ha pagat 2 lliures 4 sous, a Benet Fita y Juan Vernís, serradós de Reus, per faena han feta de son offici, ab albarà..... 2 lls. 4 s.

(...) Diu que ha pagat a Juan Marí, pagès de la vila de Cambrils, per set carretades de rajoles que a tirat del forn fins a la mar, ab albarà 1 lliura 1 sou..... 1 lls. 1 s

Dóna en data que ha pagat 4 lliures 11 sous, a Joan Rigolf y a son germà, pescadors de la vila de Cambrils, per lo port de 1500

rajolas de Cambrils al espital.....4 lls. 12 s.

[*fol. 73*] Dóna en data 1 lliura que ha pagat a Juan Pala, per port dels rajolots de la mar al espital, ab albarà..... 1 ll.

Dóna en data 5 lliures 10 sous, que ha pagat a Juan Faura, fuster de la vila de Campredó, per 22 jornals de son offici en les portes de la església y altres, ab albarà..... 5 lls. 10 s.

(...) Dóna en data 5 lliures 12 sous, que ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases del Prat, y a Juan Pala, menobre, per jornals ayxí al espital com a la farga,¹⁶ ab albarà..... 5 lls. 12 s.

(...) Dóna en data 1 lliura 1 sou que ha pagat a Juan Cabrer de Reus, per tres panys de porta y frontises ha portat de Reus al espital, ab albarà.....1 ll. 1 s.

(...)

—1606—

Dóna en data quatre lliures un sou, dich 4 lliures 1 sou, paga a Juan Alvir, per adobs de la farga ha pagat a clavató y altres per a obs de dita farga, ab albarà.....4 lls. 1 s.

Dóna en data 70 lliures ha pagat a Juan Escoda y Juan Alvir, per raó de un forn de cals judicat per dos hòmens, Joan Rovira y Serici Bornou, del Prat, abal.....70 lls.

(...) Dóna en data 2 lliures 10 sous, pagades a Antoni Ferrer, habitant en lo espital, per jornals de tirar cals y arena, abals..... 2 lls. 10 s.

Dóna en data 1 lliura 2 sous, paga a Jaume Scuirós, ferrer de Vilanova, per una reixa de ferro per a una finestra, ab albarà.....1 ll. 2 s.

(...) Dóna en data lliures 16 sous, paga a Martí Dalmau, de Cambrils fuster, per dos cayxes noves de arcabús y adobs de altres, per tot, ab albarà.....16 s.

[*fol. 74*] (...) Dóna en data 4 lliures 2 sous, paga a Antoni Ferrer, habitant en lo espital per faena de tirar pedra y altres menobres al espital, ab albarà.....4 lls. 2 s.

Dóna en data 4 lliures ha pagat a Joan Roca del Prat, per una jornada de guix li ha fet y portat al espital, ab albarà.....4 lls.

Dóna en data 11 lliures 9 sous, per tantes ne té pagades a

¹⁶ Aquesta farga es trobava a Pratedip.

Marçal Alvir, y a les menobres y jornals han fet en l'espital, ab albarà..... 11 lls. 9 s.

(...) Dóna en data 1 lliura 10 sous, paga a Juan Roca del Prat, per faena de menobres, per servey del espital, ab albarà..... 1 ll. 10 s.

Dóna en data 7 lliures 14 sous, pagades a Marçal Alvir, mestre de cases, y a Juan Roca, menobra, tots de la vila del Prat, per jornals de faena de son offici, en lo espital, ab albarà..... 7 lls. 14 s.

(...) Dóna en data 4 lliures 17 sous, pagades a Pere Vidal, fuster de la vila, per jornals de son offici y per un pany de porta y frontises..... 4 lls. 17 s.

Diu que ha pagat a Esteve Codony clavater del Prat, per claus per a les faenes de la casa, lliures 13 sous, ab albarà..... 13 s.

(...) Dóna en data lliures 15 sous, que ha pagat a Juan Pujades, per tres jornals de tirar pedra al espital, ab albarà..... 15 s.

Dóna en data 19 lliures 15 sous, per tantes ne té pagades a Marçal Alvir, mestre de cases, y a Juan Roca, manobrer, tots del Prat, per jornals fets en dita casa, ab albarà..... 19 lls. 15 s.

(...) Dóna en data 120 lliures per tantes ne té pagades a Juan Cabrer, hostaler del espital, per trenta millés de rajoles grosses y primes, y teules allí en lo espital, ab albarà..... 120 lls.

Dóna en data 1 lls. paga a Ramon Claveria, ferrer de Montroig, per una reya de ferro per a una finestra, ab albarà.

(...) Posa que ha pagat a Guillem Alzina y Juan Jordi, guixés 12 lliures 7 sous, per guix an aportat al espital, ab albarà..... 12 lls. 7 s.

Posa en data 13 lliures 13 sous, per tantes ne té pagades a Marçal Alvir, mestre de cases, y a Juan Roca, manobrer, per sos jornals fets en lo espital com consta ab albarà dels susdits..... 13 lls. 13 s.

[*fol. 75*] (...) Dóna en data 6 lliures, que ha pagades a Francesch Ferriol, mestre de cases, y a Juan Soler, menobrer, per jornals de son offici de affondar lo pou y altres faenes en dita casa, ab albarà.... 6 lls.

(...) Dóna en data que ha pagat a Marçal Alvir, mestre de cases del Prat, y a Antonio Carbonell, y a Antonio Sabater y a Guillem Martí, manobres, per jornals fets en lo espital, 36 lliures 15 sous y posa despesa, ab albarà..... 36 lls. 15 s.

(...) -1607-

Dóna en data que ha pagat a Miquel Pelejà, fuster lliures 17 sous 6, per jornals de son ofici en dita casa, ab albarà..... 17 s. 6 d.

(...) Dóna en data 1 lliura 17 sous 6, pagades a Juan Fortuny del Prat, per unes teules li havia comprades del corral dels pasar, per al espital.....1 ll. 17 s.

[*fol. 76*] (...) Dóna en data 16 lliures 8 sous, per tantes ne té pagades a Juan Alvir, mestre de cases del Prat y a Juan Alzina, patró de Blanes, per tres sachs li ha comptat y a Juan Alvir per haver fet dos arcades a la farga del Prat, ab albarà..... 16 lls. 8 s.

Dóna en data 2 lliures 19 sous, paga a Juan Cabrer, hostaler del espital, per haver pot teules del espital al mas de Riudoms..... 2 lls. 19 s.

Dóna en data 21 lliures a pagades a Juan Alvir per 2 caffços calx per a fer les parets del ort del molí de Prat, albarà.....21 lls.

(...) Dóna en data que ha pagat 3 lliures 19 sous, a Juan Soler, fuster de la vila de Montroig, per un llit de camp, li ha comprat y dos jornals de faena ha feta, ab albarà..... 3 lls. 19 s.

(...) –1608–

[*fol. 77*] (...) Diu que ha pagat 3 lliures 18 sous, a Pau Tocavent, fuster del Prat, per faena feta en la casa y claus y frontises, ab albarà..... 3 lls. 18 s.

(...) Dóna en data 9 lliures, paga a Marçal Alvir, mestre de cases y menobres per faenes ha fetes en lo espital, ab albarà.....9 lls.

Dóna en data 3 lliures, paga a Pau Tocavent, fuster del Prat, per faena ha fet en lo espital y en lo Prat, ab albarà.....3 lls.

(...) Dóna en data 18 lliures 16 sous, per tantes ne té pagades a mestre Agustí Pujol, de la ciutat de Barcelona imaginayre, per adobar lo retaule y figures de aquell, del espital, ab albarà..... 18 lls. 16 s.

(...) Dóna en data que ha pagat a mestre Agustí Pujol, imaginayre de Barcelona, 18 lliures 10 sous, per tres figures de Cristo, ab albarà..... 18 lls. 10 s.

[*fol. 78*] (...) Posa en data 30 lliures 10 sous, per tantes ne té pagades a Marçal Alvir, mestre de cases, y a Pere Antiga, menobrer, per faena han feta en la casa del espital, ab albarà... 30 lls. 10 s.

(...) Dóna en data 10 lliures, que ha pagades a Agustí Pujol, maginayre [*sic*] y són per quatre figures ha fet per a la església ab

albarà..... 10 lls.

Posa en data 1 lliura 4 sous, paga a Marçal Alvir, mestre de cases, y a Jaume Rovira, per jornals en los susdits presa, ab albarà..... 1 ll. 4 s.

(...) Dóna en data 25 lliures, paga a Pere Pau Carreres, ragoler de Reus, per las rajoles valentianes per a enrajolar la església del espital y per los ports, ab albarà..... 25 lls.

—1609—

Dóna en data 1 lliura 16 sous, paga a Pau Tocavent, fuster del Prat, per tres pales del forn y altres faenes, ab albarà..... 1 ll. 16 s.

(...) Item mes, posa en data ha pagat a mestre Pere Claramunt, mestre de cases de Reus, 31 lliures 9 sous, per jornals ha fet en obrar la església y altres coses en dita casa, ab albarà..... 31 lls. 9 s.

Dóna en data 3 lliures 2 sous, paga a Juan Cabrer y són los 32 sous, per panys y claus y los restants per sos jornals de tirar cals y arena ab albarà..... 3 lls. 2 s.

Dóna en data 3 lliures 12 sous, paga a Pere Masià y a Guillem Ferratge de la vila de Montroig, per guix aportaren al dit espital ab albarà..... 3 lls. 12 s.

(...) Dóna en data 6 lliures paga a Juan Arnal, picapedrer de Montroig, per una pica y una eyxeta y una pedra per al altar y per lo port de dites pedres, ab albarà..... 6 lls.

(...) Posa en data 11 lliures 1 sou, paga a Marçal Alvir, mestre de cases, y a Antoni Novell, menobrer, per jornals de son offici, ab albarà..... 11 lls. 1 s.

[*fol. 79*] (...) Diu que ha pagat lliures 14 sous, al patró Esteve Puig de Blanes, per unes tornes fetes per una campana trencada ab altra per a la església del espital, ab albarà..... 14 s.

(...) Dóna en descàrrech lo salari de sa administració de nou anyades, que finirà lo primer de març de 1610, çò és a raó de 70 lliures anyada, prenen suma de 630 lliures, com consta ayxí en los precedents comptes com en los presents..... 630 lls.

HOSPITAL DE LA SANTA CREU DE BARCELONA

B—I

1401, febrer 1. Barcelona.

El Consell de Cent, davant la precària situació dels hospitals de la ciutat, resol reunir-los en un de sol. Amb aquesta fi, es nomena una comissió composta per cinc consellers, per tal de negociar amb bisbe i el capítol els termes de la citada fusió.

A. Barcelona, ACB, *Constitutionum* 12.

B. Còpia del s. XVII. Barcelona, AHSCSP, *Documents i llibres importants*, carpeta 1, doc. 7, s.f.

a. MAS 1927, núm. 3: 185, ex A.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, ac tociusque curie supernorum Amen. Pateat universis quod cum in Concilio Centum juratorum civitatis Barchinone celebrato in domo comuni consilii dicte civitatis, die martis prima mensis februarii anno a nativitate domini Millesimo quadringentesimo primo fuisse oblata quodam supplicatio effectualiter continens quod pluribus videbatur esse decens et infirmis pauperibus utile ac dicte civitati honorabile si diversa hospitalia dicte civitatis quorum aliqua sunt sub administratione dominorum episcopi et capituli et aliqua honorabilium consiliariorum et consilii dicte civitatis unirentur ac reducerentur in unum hospitale, quod faciliter posset fieri multum notabile ac insigne et poni in debita administratione ut infirmi, pauperes et alii qui bonis temporalibus destituti debent et consueverunt in hospitalibus predictae civitatis, recipi, recolligi et sustentari valerent melius et plenius recipi, recolligi et sustentari in uno solo notabili et bene ordinato hospitali, quam pro nunc reficiantur, recolligantur et sustententur in omnibus predictis hospitalibus dicte civitatis eorum potissime in debita admnistracione attempta.

B-2

1401, març 15. Barcelona.

El Consell de Cent i el capítol catedralici, resolen la fusió dels hospitals de la ciutat en un de sol, el de la Santa Creu, al qual correspondrien totes les rendes i drets dels suprimits.

A. Barcelona, ACB, *Constitutionum* 12.

B. Còpia del s. XVII. Barcelona, AHSCSP, *Documents i llibres importants*, carpeta 1, doc. 7, s.f.

a. MAS 1927, núm. 3: 186-187, ex A.

Tandem die martis quinta decima marcii anni predicti Millesmi quadringentesimi primi dicti honorabiles consiliarii ex una parte, et dicti reverendus dominus episcopus et eius honorabile capitulum ex altera parte, predicta hospitalia ac omnia et singula eorum bona, unierunt ex reducerunt in unum hospitalie seu domum, quam vocari voluerunt et decreverunt hospitale seu domum Sancte Crucis. In quo quidem hospitali seu domo Sancte Crucis, omnes infirmi, pauperes et alii qui in supradictis et aliis hospitalibus dicte civitatis hospitari, refici et alimentari consueverunt, poterunt deo propicio utilius et abundantius solito alimentari, et refici ac in necessariis adjuvari. Et voluerunt ac ordinarunt et statuerunt dicti domini episcopus et capitulum ac honorabiles conciliaris auctoritate et ex potestate predictis, quod regimen et administratio dicti hospitalis sive domus Sancte Crucis, sti perpetuo communis tam dictis dominis episcopo et capituli qui nunc sunt et pro tempore fuerint, quam dictis honorabilibus consiliariis et concilio dicte civitatis, nunc et pro tempore existentibus, et quod regatur et administretur per quator notabiles et idoneas personas, videlicet duos canonicos eligendos per dictos domino episcopum et capitulum, et duos cives eligendos per dictos honorabiles consiliarios et consilium. Voluerunt etiam ac statuerunt ac ordinarunt, concluderunt et dederunt prefatis quator rectoribus et administratoribus, cum dicto modo electi seu creati fuerint potestatem plenariam et speciale mandatum quod possins ilico, sed cum eis vissum fuerit ad manus suas aprehendere at accipere nomine et ad opus dicti novi hospitalis seu domus Sancte Crucis, omnia hospitia et edificia et patia dictorum hospitalium superius descriptorum et omnes eorum campos, vineas, hortos et possessiones alias, census, redditus, morabatinos, censualia,

obventiones, jura et emolumenta quecumque nec non lectos, superlectilia, utensilia et aliaquecumque bona mobilia et immobilia, ac se moventia cujuvis speciei seu conditionis fuerint et illa qua ex dictis hospitiiis, edificiis et patiis, campis, vineis, hortis ac aliis bonis tam mobilibus quam immobilibus ac se moventibus eis videlitur, vendere aut stabilite seu in emphiteosim concedere ad certos annuos census, aut alias alienare illis modis et formis ac personis et pro illis pretiis seu in tratis de quibus sibi vissum fuerit

B-3

1401, abril 17. Barcelona.

Fundació de l'hospital de la Santa Creu segons la "Crònica del Racional".

A. Barcelona, AHCB, *Crònica del Racional*, ms. L-5.¹⁷

a. CRÒNICA DEL RACIONAL 1921, 163, doc. 187, ex A.

Die [dominica] XVII die aprilis, anno predicto [1401], omnia hospithalia pauperum civitatis Barchinone fuerunt redacta ad unum hospitale, quod nunc vocatur domus Sancte Crucis; quod inceptum fuit in quodam hospitali civitatis Barchinone, vocato d'en Colom. Et fuerunt positi quatuor lapides in opere novo dicti hospithalis, scilicet, unum, per dictum dominum regem Martinum, alium, per dictam dominam reginam Mariam, et alium per inclitum Jacobum de Pradis, voce et nomine domini regis Sicilie, et residuum per consiliarios Barchinone; qui lapides fuerunt portati cum

En el present apèndix, pel que fa al s. xv, sols s'han inclòs els documents més rellevants a propòsit de la construcció de l'hospital, per tal de no repetir íntegrament el complet repertori documental, corresponent a aquest període, inclòs en la tesi de llicenciatura de Nativitat Castejón (2001).

¹⁷ El títol complet és *Llibre antic de constitucions i privilegis*, encara que comunament se'l coneix com *Crònica del Racional* [de la ciutat de Barcelona, 1334-1417]. El manuscrit és de paper *in foli*, corrent la numeració fins el 310, si bé hi manquen d'antic alguns fulls intermitjos. Està relligat en pergami, podent-se llegir al llom, en lletra del s. xvii, *Libre de diferents constitucions del Rey en Pere y altres*, mentre que en el frontis, amb la mateixa lletra, està escrit *Constitutionum et privilegiorum antiquorum Liber*. En general sembla com si el text de bona part de les notes, hagués estat treballat damunt de documents, o tal vegada d'altres notes de dietari escrites en català, que l'escriptor s'esforçà a traduir a un llatí molt poc acadèmic. La versió publicada, presenta una transcripció d'un conjunt variat de notes —245 en total—, referents a diversos aspectes de la vida de la ciutat en el període que s'indica (v. CRÒNICA DEL RACIONAL 1921).

maxima processione cannonicorum et clericorum de sede Barchinone ad dictum hospithale.

B-4

1401, juliol 28. Altura.

El rei Martí l'Humà, encarrega al seu tresorer i conseller Joan de Pla, destinar 10 000 sous a l'obra de l'hospital de la Santa Creu de Barcelona.

A. Barcelona, ACA, Cancelleria Reial, reg. 2175, f. 20v.

a. CASTEJÓN 2001, I: 159-160 (doc. 5), ex A.

Martinus et cetera, dilecto consiliario et thesaurario nostro Johanni de Plano, legum doctori, salutem et dilectionem.

Dicimus et mandamus vobis quatenus de pecunia Curie nostre, que est vel erit penes vos, tributatis et exsolvatis pro opere hospitalis Sancte Crucis civitatis Barchinone, decem mille solidos Barchinone, quos nos [...] ducti affol[...] ob divinum servicium eidem operi [...] ducimus huius serie concedendos, quorum facta solucione, recuperetis inde presentem cum apocha de soluto.

Datum in loco d'Altura, sub nostro sigillo secreto, XXVIII die juliii, anno a nativitate Domini M CCCC primo.— Rex Martinus [Rúbrica]. Dominus Rex mandavit michi Guillelmo Poncii. Probata.

B-5

1401, agost 5. Altura.

El rei Martí l'Humà autoritza que, tota la pedra que s'havia anat acumulant al costat de les drassanes per a la construcció d'un palau reial, pogués ser retirada i destinada a les obres, tot just iniciades, del nou hospital de la Santa Creu.

A. Barcelona, ACA, Cancelleria Reial, reg. 2175, ff. 20v-21r.

a. ROCA 1919, 205, n. 3, ex A.

b. CASTEJÓN 2001, I: 160 (doc. 6), ex a.

[f. 20v] LO Rey. Batle. Recordeus que nos estants ací en Barchinona, donam graciosament al espital novellament començat en la dita ciutat, tota la pedra y reble nostre que és devant la daraçana, la qual havia aparellada per

lo palau que havíem proposat fer, prop la dit [sic] daraçana. Per què us manam que tota [f. 21r] la dita pedra e reble lexets pendra tota hora que's volran, als administradors del dit espital o a altre qualsevol en nom de aquell, no contrastants qualsevol donacions o assignacions, si per ventura alcunes ne havíem fetes a qualsevol persones, com aquelles, si alcunes són, haïam fetes no recordants nos de la donació demunt dita. Dada en lo loch d'Altura sots nostre segell secret, a v dies d'agost del any M CCCC I. — *Rex Martinus* [Rúbrica]. *Dirigitur Johanni Çabastida baiulo Barchinone. Dominus Rex mandavit michi Guillelmo Poncii. Probata.*

B-6

1401, [novembre 14]. Barcelona.

El municipi deriva unes rendes que feia efectives a l'anomenat hospital nou, de la ciutat o d'en Desvilar, al recent fundat hospital de la Santa Creu de Barcelona.

A. Barcelona, AHCB, *Clavaria*, Consell de Cent, XI-26 (1401-1402), f. 114v.

Done an Guillem Torró, prevera, prior e general reebedor de les monedes e béns del hospital o casa de Santa Creu, novellament construhit en aquesta ciutat, al qual hospital totes les rendes e béns dels altres hospitals qui solien ésser en aquesta ciutat, són stades unides e aplicats los dits altres hospitals destituïts e anul·lats qui li devien ésser pagades, a xx de octubre de l'any deius scrit per DCCXI sous de censal mort que aquesta ciutat fa al dit hospital de Santa Creu cascun any, en lo dit terme succehint en aquells a 1 hospital que hie solia ésser apellat hospital nou dels malalts, construhit dins 1 altre hospital apellat de Vilar, qui ere prop lo monastir de Santa Clara fundat, al qual hospital nou los fahia per reducció qui ere stada feta de DCCC sous, venuts a raó de XVI sous als dits DCCXI sous 1 diner, a raó de XVIII sous: XXXV lliures XI sous 1 diner. E cobren àpoca feta a XIII de noembre del any M CCCC I, en poder de Bonanat Gili. Item li done qui li devien ésser pagades a XIII del dit mes de noembre, per M sous de censal mort que, aquesta ciutat fa al dit hospital de Santa Creu, succehint al dit hospital nou: L lliures. E cobren àpoca feta en poder del dit notari, lo dit XIII jorn de noembre, e són en suma les dites II pertides.....85 lls. 11 s. 1 d.

B-7

1402, abril 13. Barcelona.

El moler Pere de Pla, ven als administradors de l'hospital de la Santa Creu, el dret d'extreure pedra d'un tall que posseïa a la penya de Sant Ferriol, a Montjuïc, per a l'obra de l'hospital. El preu de venda fou de 44 sous, dels quals se'n féu àpoca. A continuació, el mestre de cases Pere Salgueda, ven al mateix hospital el dret d'extreure pedra d'un tall que tenia a Montjuïc, en la mateixa penya de Sant Ferriol, amb destí novament a l'obra de l'hospital. El preu de venda fou de 38 sous i 6 diners, dels quals se'n féu àpoca.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. I (1401-1404), f. 37.

a. CASTEJÓN 2001, I: 195-198 (doc. 37-38), ex A.

[Pere de Plano a l'hospital: venda]¹⁸

[f. 37r] *Ego Petrus de Plano, molerius, civis Barchinone, ex certa sciencia vendo vobis honorabilibus administratoribus hospitalis Sancte Crucis civitatis Barchinone, ementibus nomine et ad opus dicti hospitalis, jus sive fructus extrahendi lapidos ex illo tallio quod ego habeo in podio Montis Judaici, in penya de sent Fferriol. Et terminatur ab oriente, meridie e occidente in carraria que ibi est, et a circio in torrente qui ibi est.*

[f. 37v] *Hanc autem et cetera. Sicut melius et cetera. Extrahens, et cetera. Eademque et cetera. Cedens iura et cetera. Quibus juribus et cetera. Pretium vero predictorum est quadraginta quatuor solidi Barchinone. Et ideo renuntiando et cetera. Insuper promitto predicta facere, habere et teneri de evictione. Obligo bona mea et cetera. Et juro et cetera.*

Testes Bartholomeus Corrigiani et Johannes Bages, scriptor, cives Barchinone.

[Pere de Plano a l'hospital: àpoca]¹⁹

Item firmavit apocam de dictis XLIIII solidis priori dicti hospitalis. Renuntiando, et cetera. Dando licentiam eis quod possint quandocumque accipere voluerint possessionem.

¹⁸ Escrit amb lletra del s. xvii.

¹⁹ Escrit amb lletra del s. xvii.

Ego Petrus Salgueda, magister domorum, civis Barchinone, vendo vobis honorabilibus administratoribus hospitalis Sancte Crucis dicti civitatis, ementibus nomine et ad opus dicti hospitalis, et successoribus vestris in eodem, ius sive fructus extrahendi lapides ex quodam tallio lapidum, quem ego habeo et possideo in podio Montis Judaici, in penya sive torrente de Sancto Fferrioli. Et terminatur ab oriente in tenedone qui fuit d'en Mas, a meridie pars in alio tallio sive tenedone d'en Ravella, molerii. Hanc autem et cetera. Sicut melius et cetera. Extrahens, et cetera. Eademque et cetera. Promittentes tradere possessionem et cetera. Cedens iura et cetera. Quibus iuribus et cetera. Pretium est XXXVIII solidi et sex denarii Barchinone. Renuntiando et cetera. Laudo et cetera. Insuper promitto teneri de evictione larga. Et pro hiis et cetera. Et iuro et cetera.

Testes: Bernardus Aloy, mercator ville Perpiniani, et Anthonius Figera, causidicus, et Johannes Bages, scriptor, cives Barchinone.

Item firmavit apocam venerabili priori hospitalis de dictis XXXVIII solidis, VI denariis. Renuntiando et cetera. Dando et licentiam accipiendi possessionem et cetera.

Testes predicti.

B-8

1402, octubre 17. Barcelona.

Els mestres de cases, Francesc Costa, el seu fill Miquel Costa, Eimeric Oliver i Joan Fàbregues, prometen a Garcia d'Estela, lloctinent del priorat de l'hospital de la Santa Creu i recaptador general, sota pena de 10 lliures, escairar 25 000 pedres, de 4, 5 i 6 galgues, que l'hospital va comprar per a l'obra, al preu de 60 sous el miler. A més a més, accepten rebre 2 florins d'or d'Aragó per la reparació o el lloguer d'eines.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. I (1401-1404), f. 61^v.

a. CASTEJÓN 2001, I: 220-222 (doc. 67), ex A.

Nos Ffranciscus Costa, Michael Costa, eius filius, Eymericus Oliverii et Johannes Fabregues, magistri domorum, cives civitatis Barchinone, convenimus et bona fide promittimus vobis Garcie d'Estella, civi Barchinone, locumtenenti prioratum dicti hospitalis ac receptori generali, et cetera, sub pena decem librarum Barchinone, quod capsabimus sive

rebatrem omnes illas XXV millie lapides, quos vos nomine predicto emistis ad opus operis dicte seu fabrice dicti hospitalis et qui lapides sunt de IIII, V et VI galgues. Et hoc faciemus sine aliqua dilaciones et cetera. Et sine aliqua missinone dicti hospitalis et cetera. Super quibus et cetera. Que quidem pena comittatur totiens quotiens contrafactum fuerit seu nos predicta adimplere noluerimus. Qua quidem pena comissa, et cetera, medietas dicto hospitali et altera medietas domino regi vel illi officiali qui exequcionem fecerit de eadem, et cetera. Vos seu succesores vestros in dicto hospitali nobis dantes sexaginta solidos Barchinone pro millenario. Et pro hiis obligamus uterque nostrum insolidum omnia bona nostra, et cetera. Renuntiando beneficio novarum constitutionum et dividendarum actionum et cetera. Et nichilominus teneamini nobis dare pro reparacione sive locar ferramenta sive broques duos florenos auri de Aragonia. Ad hec ego dictus Garcias d'Estela, nomine predicto, laudans predicta, et cetera, promitto vobis dictis Francisco Costa, Michaeli Costa, Eymerico Oliverii et Johanni Fàbregues quod, in continenti cum capçaveritis sive broquerets mille lapides, ego solvam et tradam LX solidos. Et hoc quousque dicti XXV mille lapides sint capsati ad dictam racionem, et cetera. Et hoc faciam sine aliqua dilacione et cetera. Et quod dabo e solvam omnes missiones et cetera. Super quibus et cetera. Et pro hiis obligo bona dicti hospitalis et cetera. Fiat largius.

Testes: venerabilis Ffranciscus de Petralbis, magister in medicina, e Ffranciscus Barau, scriptor, cives Barchinone.

B-9

1403, octubre 16. Barcelona.

Berenguer Ravella, saig de la Cúria del veguer de Barcelona, concedeix als administradors de l'hospital la Santa Creu, llicència per tallar pedra d'una pedrera que posseïa a Sant Farriol, a Montjuïc, i que era contigua a una altra pedrera del propi hospital. Per aquest motiu, Garcia d'Estela, obrer de l'hospital, va rebre 4 florins i mig d'or d'Aragó.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. I (1401-1404), f. 89r.

a. CASTEJÓN 2001, I: 242-243 (doc. 84), ex A.

Ego Berengarius Ravella, sagio curie vicarii Barchinone, dono vobis licenciam honorabilibus administratoribus hospitalis Sancte Crucis quod

possitis prohibere quascumque stonibradies exeuntes ex tallio dicti hospitalis, qui en in podio Montis Judaici a Sent Farriol, in quadam petia terre cum tallio quam habeo et possideo in dicto loco, contiguam dicto hospitali Sancte Crucis. Necnon dono vobis licenciam quod possitis ex tallio meo facere et extrahere tot lapides quos volueritis. Et pro hiis obligo bona et cetera. Confitens vobis quod habui a vobis per manus Garcie Stela, operarii operis dicti hospitalis, quatuor florenos et medium auri de Aragonia. Renuntiando et cetera.

Testes: Bernardus Sellers, armeserius, et Johannes Bages, scriptor, cives Barchinone.

B—IO

1404, març 23. Barcelona.

Guillem Moreres, de la parròquia de Sant Vicenç de Sarrià, ven al prior de l'hospital de la Santa Creu, Pere Cardona, 20 000 teules per a l'obra del nou edifici, per encàrrec del mestre de cases Arnau Bargués. El preu de la venda és de 70 lliures, a raó de 70 sous el miler, de les quals es fa àpoca de 15 florins d'Aragó.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. I (1401-1404), f. 117r.

a. CASTEJÓN 2001, II: 256-257 (doc. 99), ex A.

Ego Guillelmus Morerei, de parrochia Sancti Vincenti de Sarriano, vendo vobis venerabili Petro Cardona, presbitero, priori hospitalis Sancte Crucis ementi nomine dicti hospitalis, et ad opus operis eiusdem, viginti miliaria tegularum bonarum et receptibilium ad noticiam d'en [Arnau] Bargués, magistri domorum, quas meis missionibus et expensis mittam et ponam intus domum dicti hospitalis, hinc ad festum Sancte Marie mensis augusti proxime venturum. Hanc itaque et cetera. Precium vero predictorum est LXX libre Barchinone, ad rationem LXX solidorum pro quolibet millenario. Quod precium michi solvere habeatis inde vobis tradam ipsas tegulas, solvendo michi illas quas vobis tradidero. Et pro hiis obligamus bona et cetera. Ad hec ego Petrus Cardona, presbiter, prior hospitalis Sancte Crucis, acceptans predictam venditionem, promitto solvere dictum precium, prout superius continentur, obligando bona dicti hospitalis. Hec igitur.

Testes: Johannes de Gerona, de domo domini regis, i Garcias d'Estela civis Barchinone.

Lo dit Moreres: àpocha a l'hospital 15 florins²⁰

Item discretus Guillelmus Moreres fecit apocam dicto priori de XV florenis auri Aragonie in solutum pro rata dicti precii. Renuntiando et cetera.

Testes predicti.

B—I I

1404, setembre 24. Valldaura.

Martí l'Humà exposa a un tal Ramon que, segons el prior i l'infermer de l'hospital, hi havia un grup de mestres de cases de la ciutat que no volien treballar en l'obra de l'hospital, argumentant que els seus jornals eren inferiors a l'obra pública que no pas en la privada. En conseqüència, el monarca ordena que tots els mestres de cases necessaris haurien de treballar-hi percebent els seus jornals ordinari, sota pena de càstig.

A. Barcelona, ACA, Cancelleria Reial, reg. 2179, f. 48v.

a. DANON 1978, 25, ex A.²¹

b. CASTEJÓN 2001, II: 271-272 (doc. 110), ex A.

Pro hospitali Sancte Crucis Barchinone. Lo Rey. Mossèn Ramon. Entès havem, per suplicació feta a nos per los prior e enfermer del spital de la Santa Creu d'aquexa ciutat de Barchinona que, alguns e encara molts maestres de cases de la dita ciutat no volen anar a obrar en lo dit spital, jatsie per los dits prior e enfermer los sia ofert lurs jornals. E com l'obra comuna, axí com és del dit spital, del qual tant benefici se segueix a la cosa pública, deja ésser permesa a la privada e particular, dehim e manam-vos expressament, que tots els maestres de cases que seran necessaris a l'obra de dit spital e los dits prior e enfermer vos nomenaran, puys nos no haïam aquells necessaris a la nostra obra d'ací, axí per imposicions de penes com en altra manera segons a vós be vist serà, forçets anar obrar en lo dit spital los

²⁰ Escrit en lletra del s. xvii.

²¹ Aquest estudi inclou una transcripció incompleta del document original.

dits maestres, emperò pagats de lurs ordinaris jornals complidament. E a açò per res no mudets, com nos, axí de certa sciència, vullam ésser fet.

Dada en Valldaura, sots nostre segell secret, a xxiiii dies de setembre de l'any M CCCC IIII. *Rex Martinus* [Rúbrica]. *Dominus Rex mandavit michi Johanni de Tudela.*

B-12

1404, desembre 12. Barcelona.

El mestre de cases Pere Salgueda, ven als administradors de l'hospital el dret d'extreure pedra de tres indrets de la pedrera que posseïa a Montjuïc, i reconeix rebre del prior Pere Cardona, 13 florins d'Aragó dels quals, s'adjunta l'àpoca.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. II (1404-1408), ff. 18v-19r.

a. CASTEJÓN 2001, II: 278-280 (doc. 116), ex A.

[f. 18v] Pere Salgueda al hospital: venda de poder trauerer pedra de tres trossos per les parts designats dotse en Montiuich per preu de 13 florins.²²

Ego Petrus Salgueda, magister domorum, civis Barchinone, vendo vobis honorabilibus administratoribus dicti hospitalis, ementibus nomine et ad opus dicti hospitalis et eidem hospitali, totum jus extrahendi [f. 19r] lapidas ex tribus troceis, inter vos et me designatis, ex tallio quod habeo et possideo in Montis Judaici. Et terminatur ex una parte in honore dicti hospitalis et ex aliis partibus in tenedone mea. Hanc autem et cetera. Sicut melius et cetera. Extrahens et cetera. Eademque et cetera. Promittens tradere possessionem et cetera. Quibus iuribus et cetera. Pro precio vero predictorum confiteor a vobis habuisse per manus Petri Cardona, presbiteri, prioris dicti hospitalis XIII florinos auri de Aragonia. Renuntiando et cetera. Dando et cetera. Insuper promitto facere, habere et cetera. Obligando bona et cetera. Et iuro et cetera. Predictam vero venditionem vobis facio sub pacto quod vos nomine dicti hospitalis nunc, dictum hospitale non possitis prohibere scombram nunc aliquid circumcirca penyam meam. Immo habeatis ibi dimittere planteam et quod etiam habeatis ea dimittere scombrata.

Testes Johannes Dalmaci et Johannes Sunyerii, scriptores Barchinone.

²² Escrit en lletra del s. xvii.

Pere Salgueda al dit hospital: època de 13 florins.²³

Item firmavit apocam de dictis XIII florenos. Renuntiando et cetera.

Testes, predicti.

B-13

1405, gener 15. Barcelona.

Contracte d'obra entre el prior de l'hospital, Pere Cardona, i el fuster Antoni Fàbregues, per cobrir la casa que s'estava construint, per un preu total de 230 florins d'or d'Aragó. Igualment es fa constar que, davant qualsevol irregularitat que es pogués originar a propòsit del compliment del contracte, el mestre de cases Arnau Bargués actuaria en qualitat d'àrbitre entre les dues parts.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. II (1404-1408), foli intercalat.²⁴

a. ROCA 1920, 128-130, ex A.

b. CASTEJÓN 2001, II: 283-284 (doc. 120), ex a.

Entre l'onrat en Pere Cardona, prevera, prior del spital de Sancta Creu de Barchinona, d'una part, e n'Anthoni Fàbregues, fuster, ciutadà de la ciutat, de l'altre part, és concordat çò que's segueix:

És avengut entre les dites parts que lo dit Anthoni Fàbregues haie obrar e posar tota la fusta que s'haia obrar, posar e metre en cobrir la casa nova que ara se fa en lo dit spital, çò és, obrant e planejant bigues ab los scunsos, cabirons, taules e metent bogets, listons e totes altres coses de fusta necessàries al dit cobriment, axí e per aquella forma e manera que ja vuy en dia és començat en algunes voltes de la dita casa e mils si fer-se pot.

És avengut que'1 dit Anthoni haie e sia tengut armar e desarmar totes les voltes, çò és, de matraços demunt e deval cascun arch, soles, síndries, ponts, cavalls e de totes altres coses necessàries al dit armament que de fuste se degen e s'haien fer, en aquella forma e manera que són stades armades aquelles voltes de la dita casa qui vuy són cubertes.

És concordat que lo dit spital haie e sia tengut donar al dit Anthoni Fàbregues tota fusta, claus e altres coses que ell haurà necessàries en cobrir

²³ Escrit en lletra del s. XVII.

²⁴ El document original s'ha perdut, de manera que sols comptem amb la transcripció de ROCA 1920a, 128-130.

la dita casa, exceptat que lo dit Anthoni hi haie a metre los jornals seus e sia tengut de pagar aquells qui li aydaran en la dita obra, exceptat aquells IIII hòmens que lo dit spital li deu dar en ajuda de la dita obra, segons devall se conté.

És avengut entre les parts demunt dites que lo dit spital, con la dita obra del dit cobriment de la dita casa durarà, a messions pròpies del dit spital haje e sia tengut liurar al dit Anthoni Fàbregues quatre hòmens d'aquells servidors o macips qui seran trobats en lo dit spital, los quals IIII hòmens sien tenguts d'ajudar al dit Anthoni en mudar lo dit armament, pujar talles, bigues, taules, cabirons, fer e desfer ponts, manar argant e fer totes altres coses que seran necessàries a la dita obra. Per què sien tals que los dits hòrnens rahonablement les puxen e degen fer.

És avengut que lo dit spital o lo dit prior, en nom d'aquell, dó e pach per totes les dites coses al dit Anthoni Fàbregues CC XXX llorins d'or d'Aragó, los quals lo dit prior li sia tengut de donar e pagar en la manera següent: çò és, en lo començament, c florins e lo restant entre duas èpoques, çò és, en la migania de l'obre la meytat e l'altre en la fi de l'obre. Item, és emprès entre les dites parts que lo dit Anthoni haie a fer la dita obra en continent con los mestres de cases hi haien fet çò que a lur ofici se pertany de fer.

És concordat que, si cas era que entre les dites parts hagués algun debat o cüestió per les dites coses o algunes d'aquelles, que d'açò les dites parts haien star a juy e arbitració d'en Arnau Bergués, mestre de cases.

E per açò attendre e complir, l'una part a l'altre ne obliguen, çò és, lo dit prior, los béns del dit spital e lo dit Anthoni, los béns seus propis, en jure per Déu e per los Sants Quatre Evangelis e se'n pose pena de I lliures guanyadora a l'obra del dit spital.

Die jovis, XV die januarii anno M CCCC V fuerunt firmata predicta per Petrum Cardona, ex una parte, et dictum Anthonium Fàbregues, ex altera.

Testes: discretus Jacme Roset, rector ecclesie Sancti Johannis de Mata de Pera, diocesis Barchinone, et Bartholomeus Pera, civis Barchinone.

B-I4

1405, febrer 14. Barcelona.

Bernat Rovira ven a Pere Cardona, prior de l'hospital, 8000 teules i 8000 rajoles, per encàrrec dels mestres de cases Arnau Bargués i Francesc

Costa, a raó de 44 sous el miler de rajoles i 70 sous el de teules. S'adjunta l'època de la quantitat corresponent, és a dir, 15 florins d'or d'Aragó.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. II (1404-1408), f. 29r.

a. CASTEJÓN 2001, II: 286-287 (doc. 122), ex A.

Ego Bernardus Rovira, de parrochia Sancti Vincentii de Serriano, vendo vobis venerabili Petro Cardona, presbitero, priori hospitalis sancte Crucis ementibus nomine et ad opus dicti hospitalis, et eidem hospitali, octo miliaria tegularum et alia octo miliaria raiolarum bonarum receptibilium ad noticiam Bergés et Francisci Costa, magistrorum domorum, civium Barchinone, quas meis missionibus et expensis aportabo seu aportari faciam ac mittam seu mitti faciam intum dictum hospitale hinc et per totum mensem aprilis proxime venturum. Et si infra ipsum tempus ipsas tegulas et reiolas non tradidero et vos nomine dicti hospitalis pro opere eiusdem indegebitis, easdem possitis ab aliis emere, ut quod inde habeatis necesse. Et ego promitto vobis esmendare, si quid ultra decostiterint vobis precio jamdicto. Hanc itaque et cetera. Sicut melius et cetera. Precium XLIIII solidos et pro quolibet millenario reiolarum, XLIIII solidos et pro quolibet millenario tegularum LXX solidos Barchinone. Dando et cetera. Insuper promitto predicta tenere et cetera. Obligo et cetera.

Testes: Arnaldus Costa, civis Barchinone, et Jacobo Gomar, de parrochia Sancti Johannis de Pinu.

Bernat Rovira a l'hospital època de 15 florins²⁵

Item, dictus Bernardus Rovira firmavit apocam dicto priori de XV florenis auri de Aragonia, quos sibi anticipamus solvere ex pretio predictorum.

Testes, predicti.

B-15

1406, juny 6. Barcelona.

Contracte d'obra entre el prior de l'hospital, Pere Cardona, i el mestre de cases Guillem Abiell, per a l'erecció del claustre de l'hospital.

²⁵ Escrit en lletra del s. xvii.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. II (1404–1408), foli intercalat.²⁶

a. ROCA 1920a, 130–132, ex A.

b. CASTEJÓN 2001, II: 301–302 (doc. 140), ex a.

Capítols concordats entre mossèn lo prior del espital de la Santa Creu, de una part, e en Guillem Abiell, mestre de cases, ciutadà de Barchinona, d'altra part, sobre la obra de la claustra del dit espital, que s'ha a fer per lo dit maestre a escarada o a preu fet d'aquí a carnestoltes primers vinents.

Tot açò ha a fer lo maestre.

Primerament que façen x pilars en la manera que són començats, e en cascun pilar haurà vi filades de peu dret fins als capitells.

Una filada en que estaran II capitells ab fulles, segons se mereix e III repeses.

Una filada de entaulament tot entorn del dit pilar.

Tres filades de sarges.

Sobre les sarges vi filades en què haurà vi permòdols.

Tots los volts dels arquets qui són x.

Pedra de cara de una part e d'altra a rasar los arquets.

Un formeret de pedra que de la banda del dormidor ha a fer gixs [*sic*].

xvi cantons a cascun volt de la anaya, o més o menys.

Que tots los aprofitalls de les anayas e dos entaulaments e nodriments de peus ab repesa a la claustra sobirana, se hagen a fer.

Que hagen a redreçar a Muntjuych.

Que hagen a paredar totes les voltes ab croers e claus a picar ab les anayes e altres coses necessàries a acabar tota la dita claustra de x voltes e x pilars e x claus de les dites voltes.

Que hagen a pehimentar les dites x voltes e anaijes de II pehiments.

Totes les coses davall escrites ha donar l'espital per acabar la claustra, les anayas e voltes.

xxxiiii peçes de pedres picades que són per los pilars.

Tots los cantons qui són après lo cap de la claustra picats.

Tota la pedra necessària a la dita claustra posada dins l'espital.

²⁶ El document original s'ha perdut, de manera que sols comptem amb la transcripció de ROCA 1920a, 130–132.

Calç e rajola e guix, arena e argila.

Totes les cindries armades e fusta dels ponts.

Tots los croers principals qui són ja picats e estan en la tanca rexada del pati.

És avengut que lo dit spital dó al dit mestre, per la dita obre, CCCC L florins d'or d'Aragó, los quals li pagaran en aquesta manera, çò és, que tantost que haia fets e acabats dos croers ab les naves devant los dits croers, li donaran, LXXXX florins e axí semblantment tota vegada que n'haia fets e acabats dos croers ab les naves, tro la dita claustra sia acabada. E per açò attendre e complir, obliguen la una part a l'altre, çò és, lo dit prior, tots los béns del dit spital, e lo dit Guillem tots sos béns propis, mobles e immobles, hauts e havedors, en juren largament, volents que aquell qui contra farà o les coses damunt dites no complirà, aytant com se pertanyen a cascun d'ells, caygua en pena de xxv lliures, la qual de grat les dites parts se imposen. E la qual pena sia comesa, tantes vegades com serà contra fet e que sia guanyada, en cas que sia comesa, la meytat a la part, e l'altre al vaguer de Barchinona o a altre oficial que'n faés exequió. E volen que d'açò sien fetes II cartes, si les parts les volran, a cascuna part una.

Die dominica sexta die junii anno a nativitate domini M CCCC VI. Venerabili Petrus Cardona prior hospitalis sancte Crucis Barchinone ex una parte, et Guillelmus Abiell ex altera firmarunt predicta et jurarunt cum pena predicta et obligacione bonorum.

Testes Garcias d'Estela, tintorerius, Johannes Dalmacii, notarius, et Franciscus Pellicerii ac Johannes Sunyerii, scriptores civis Barchinone.

B-16

1408, maig 25. Barcelona.

El prior de l'hospital, Pere Cardona, reconeix que té un deute amb el mestre de cases Pere Salgueda, per un import de 14 lliures i 10 sous, per la comanda de 58 filades de cantons destinades a l'obra de l'hospital, a raó de 5 sous cadascuna. Igualment, acorda entregar-li aquesta quantitat en dues vegades, a partir del 18 de maig de 1409.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. III (1408-1411), f. 5r.

a. CASTEJÓN 2001, II: 326 (doc. 151), ex A.

Ego Petrus Cardona, presbiter priorque hospitalis Sancte Crucis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Petro Salgueda, magistro domorum, civi Barchinone, presenti, quod debeo nomine dicti hospitalis vobis quatordecim libras et decem solidos monete Barchinone de terno, ratione et pro precio LVIII filades de cantons, ad rationem V solidorum jamdicte monete pro qualibet filada, quas habui et recepi a vobis ad opus operis dicti hospitalis. Et ideo renuntiando et cetera promitto restituere et solvere per dos terminos: scilicet a XVIII die presentis mensis madii ad unum annum medietatem, et alteram medietatem ad alium annum tunc sequentem, sine dilacione et cetera. Et restituam missiones et cetera. Super quibus et cetera. Et pro hiis obligo bona dicti hospitalis et cetera.

Testes: Anthoni Cosí et Anthoni de Podio, scriptores Barchinone.

B-17

1408, juliol 16. Barcelona.

Donada a la gran necessitat en què es trobava l'hospital, la ciutat acordà concedir-li un préstec anual de 3000 florins, el qual es faria efectiu en diverses vegades. En el present document, es fa constar que s'entrega al prior de la institució, Pere Cardona, el darrer pagament del que els pertocava rebre durant el primer any, alhora que s'especifica que, a partir de 1409, es pagaria aquella quantitat en tres vegades, és a dir, cada quatre mesos.

A. Barcelona, AHCB, *Clavaria*, Consell de Cent, XI-32 (1408-1411), f. 153v.

Done a mossèn Pere Cardona, prevere, prior del espital de la Santa Creu, e general reebedor de totes les monedes e altres béns a aquell pertanyents, los quals los honrats consellers, ab albarà escrit a xvi dies de juliol del any present, manaren a mi que li pagàs per la derrier paga de primer any qui li era faedora, a xi dies del prop dit mes, a compliment d'aquells III mil florins, los quals la dita ciutat ordon e vole que per la gran necessitat d'aquell, li fossen pagats per via de préstec en certes pagues en lo dit primer any, e d'aquí avant cascun any, per III terces o pagues, çò és, de IIII en IIII mes, segons que en lo dit albarà se conté, que cobre ab àpoca aclosa per n'Anthoni Lorens, lo dit xv dia de juliol.

B-18

1409, gener 29. Barcelona.

El fuster Antoni Fàbregues, reconeix que Pere Cardona, prior i recaptador general de l'hospital, li va pagar 11 lliures que li faltaven per liquidar els 230 florins que se li havien promès

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. III (1408-1411), f. 25v.

a. CASTEJÓN 2001, II: 330-331 (doc. 155), ex A.

Ego Anthonius Fàbregues, fusterius, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis venerabili Petro Cardona, presbitero, priorique hospitalis seu domus sancte Crucis Barchinone, presenti, receptori et distributori generali omnium et singularum peccunie quantitatum eidem hospitali provenientium et spectantium et cetera, quod de peccunia dicti hospitalis ad manus vestras proventa soluistis michi, ad meam voluntatem, undecim libras monete Barchinone de terno, que michi restabant ad solvendum ex illis CC XXX florenis, quos per dictum hospitale michi debebat certis rationibus atque causis. Renuntiando et cetera, facio finem et apocam nedum de predictis undecim libris, sed etiam de omni accione et questione quam facere possem in dicto hospitali pro predictis, promitens vobis nomine dicti hospitalis quod non contraveniam et cetera, nec aliquam questionem faciam vel proponam et cetera. In super et cetera.

Testes: Dominicus de Muntanyans, causidicus, civis, Johannes Sunyerii et Anthonius Cosí, scriptores Barchinone.

B-19

1409, abril 3. Barcelona.

El moler Bernat Ponç promet al prior de l'hospital de la Santa Creu, Pere Cardona, deixar-li dos obrers, un durant 30 dies feiners, per extreure pedra del tall que l'hospital posseïa a Montjuïc, i un segon, durant 24 dies feiners, per treballar dins el propi hospital. Aquest oferiment el feia en compensació per les despeses fetes pel seu esclau Miquel al dit hospital.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. III (1408-1411), f. 31^v.

a. CASTEJÓN 2001, II: 333-334 (doc. 157), ex A.

Ego Bernardus Poncii, molerius civis civitatis Barchinone, per firmam et solemnem stipulationem convenio et promitto vobis venerabili Petro Cardona, presbitero, priori hospitalis Sancte Crucis Barchinone nomine dicti hospitalis, pro quandocumque vos vel alius nomine dicti hospitalis requisiveritis me ego dabo vobis nomine dicti hospitalis duos homines \ operarios / qui meis expensis teneantur operari in tallio, quod dictum hospitale habeat in podio Montis Judaici vel intus dictum etiam hospitale, casu quo contingat ipsum hospitale operari in eodem, videlicet, in tallio uterque ipsorum XXX dies faenerios, dando dictum hospitale ferros eis necessarios, et intus dictum hospitale uterque eorum XXVIII dies faenerios. Et hec attendere et complere promitto sine aliqua dilacione et cetera. Et restituam missiones et cetera. Super quibus et cetera. Et pro hiis obligo bona et cetera. Et juro et cetera. Hec igitur et cetera. Et hoc fecit idem Bernardus in satisfaccionem missionum per Michaellem, sclavum suum factarum in dicto hospitali.

Testes: Guillermus Deulofeu, de parrochia Sancti Baudili de Luppricato, et Anthonius Cosí, scriptor Barchinone.

B-20

1410, agost 31. Barcelona.

Pagament a Domènec Sanç, rajoler, reconeix rebre de Garcia d'Estela, obrer de l'obra de l'hospital de la Santa Creu, 12 lliures, 13 sous i 4 diners, per calç i rajola per pavimentar la casa on estaen els nens i per fer safareigs. El mestre de cases Guillem Abiell consta com a testimoni.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. III (1408-1411), f. 78v.

a. CASTEJÓN 2001, II: 341 (doc. 164), ex A.

Ego Domenicus Sanctii, raiolerius, civis civitatis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Garcie d'Estela, civi dicte civitatis, procuratori hospitalis Sancte Crucis Barchinone, quod de peccunia dicti hospitalis soluistis michi duodecim libras, tresdecim solidos et quatuor denarios monete Barchinone de terno, qui michi per dictum hospitalis debebantur pro calçe et raiola que intrarunt in pahimentando quoddam patium, quod est antem domum in quo morantur pueri dicti hospitalis, et faciendo ibidem saffareigs. Et ideo renuntiando et cetera.

Testes: Guillelmus Abel, magister domorum, et Ffranciscum Serraclara, mercator, cives Barchinone.

B-21

1410, novembre 14. Barcelona.

Àpoca signada per Garcia d'Estela, procurador de l'hospital, a favor del mestre de cases Arnau Bargués, per valor de 44 lliures que li eren degudes, les quals es van obtenir dels béns de l'heretat del difunt Bernat de Pla, que havia instituït l'hospital com a hereu universal.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. III (1408-1411), f. 96r.

a. CASTEJÓN 2001, II: 346-347 (doc. 170), ex A.

Ego Arnaldus Bargués, magister domorum, civis civitatis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Garcie d'Estella, civi Barchinone, procuratori hospitalis seu domus Sancte Crucis Barchinone, quod hospitale est heres universalis Bernardi de Plano, quondam, civis dicte civitatis, quod de bonis dicte hereditatis solvistis michi ad meam voluntatem quadraginta quatuor libras monete Barchinonense de terno, que \michi debebantur/ per hereditatem Bernardi de Plano, quondam, \cuius dictum hospitale est heres universalis. / Et ideo renunciando etc.

Testes: Jacobus Bargués, filius dicte Arnaldi Bargués, Johannes Sunyerii, scriptores Barchinone.

B-22

1410, novembre 19. Barcelona.

El municipi entrega a Garcia d'Estela, recaptador general de l'hospital, el darrer pagament del prèstec de 3000 florins corresponent a l'any 1410. Amb tot, s'aplica un petit descompte amb motiu d'uns deutes anteriors.

A. Barcelona, AHCB, *Clavaria*, Consell de Cent, XI-34 (1410-1411), f. 134r.

Item done an Garcia d'Estela, rebedor, administrador e distribuïdor ensemps ab lo discret en Pere Cardona, prevere, e sens ell de les vendes e drets al espital de la Santa Creu en qualsevol manera pertanyents, ab albarà dels honorables consellers, escrit a XIX dies de noembre del any present M CCCC X, per la pagua al dit espital fehadora de aquells III M florins d'or

d'Aragó, los quals la dita ciutat volgue que per la gran necessitat de aquell li sien prestats cascun any per reverència de nostre senyor, entre III pagues o terçes del any. E la present quantitat defora posada li done per la terça dels IIII meses prop passats, que comensaren a córrer a XI del mes del juliol prop passat. E finiren a X dies del present mes de noembre. És cert, emperò, que li són estades deduhides XXIII lliures III sous IX diners de la pagua o terça prop passada, la qual en lo temps \ passat / era de DL lliures per la terça part d'aquelles LXVIII lliures XI sous III diners, malla de censal mort que al dit espital són pervengudes en lo mes d'agost pus prop passat, per I vincle posat en la persona d'en Jacmet dez Noguers, fill de mossèn Jacme dez Noguers, *quondam*, qui lo dit censal reebia sobre aquesta ciutat a VIII de janer, segons que en lo dit albarà se conté, que cobre ensemps ab àpocha feta per en Bonanat Gili, notari, a XX dies del mes e any dessusdit²⁷
726 lls. 16 s. 3 d.

B-23

1410, desembre 23. Barcelona.

Àpoca subscripta pel mestre de cases Gerard Vanover, de 3 lliures, 17 sous i 6 diners, per diversos jornals realitzats per ell i pel seu servent, en el cobriment de la teulada de l'hospital, així com 36 sous més, per 300 teules que es van col·locar.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. III (1408-1411), f. 110v.

a. CASTEJÓN 2001, II: 350-351 (doc. 175), ex A.

Ego Geraldus Vanoveri, magister domorum, civis civitatis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Garcie d'Estela, procuratori et generali receptori peccuniarum hospitalis Sancte Crucis, quod de peccunia eiusdem hospitalis Sancte Crucis solvistis michi ad meam voluntatem septuaginta septem solidos et sex denarios monete Barchinone de terno, michi debitos racionibus que sequuntur: videlicet quadraginta unum solidos racione diversorum journalium persone mee et cuiusdam mancipii mei, que misimus et fuimus in dicto hospitali pro abtando sive recurrendo ttegulatas ipsius

²⁷ Aquest vincle de Jaume Desnoguers, apareix especificat a AHCB, *Clavaria*, Consell de Cent, XI-34 (1410-1411), f. 40v.

hospitalis et residuos, XXXVI solidos per trecentis tegulis, que intraverunt in dictis tegulatis per me abtatis. Et ideo renunciando et cetera.

Testes: discretus Johannes Dalmacii, notario, et Johannis Sunyerii, scriptor Barchinone.

B-24

1412, octubre 1. Barcelona.

Àpoca de 10 lliures i 19 sous a favor del mestre de cases Guillem Abiell, subscripta pel notari Pere Agramunt, recaptador general de l'hospital, en concepte de 16 jornals realitzats per ell i, 25 més, a càrrec de Pere Gabiol i d'un esclau seu, en la fàbrica de l'edifici.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. IV (1411-1415), f. 42v.

a. CASTEJÓN 2001, II: 359-360 (doc. 185), ex A.

Ego Guillelmus Abiel, magister domorum, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis discreto Petro Agramunt, notario receptori etc., quod soluistis michi decem libras, decem et novem solidos monete Barchinone de terno, quas dictum hospitale michi debebat racione XVI jornalium, quos operatus fui in opere dicti hospitalis, ad racionem IIII solidorum VI denariorum pro quolibet journali; et XXV jornalium Petri Gabiol et del bordet vestri, ad racionem VI solidorum, inter ambos, et in quodam alberano per venerabilem Petrum Cardona, priorem, michi de hiis facto, scripto Barchinone XXI die novembris, anno a nativitate domini M CCCC XI, ut in ipso alberano, jus vobis trado, continetur. Et ideo renunciando etc.

B-25

1413, octubre 11. Barcelona.

Francesc Adrover, ciutadà de Barcelona que es trobava malalt a l'hospital, va donar a Pere Agramunt, recaptador general de la institució, una casa de la seva propietat al carrer d'en Roca, per tal que l'import obtingut de la seva venda, es destinés a les obres de construcció de la farmàcia.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. IV (1411-1415), f. 96r.

a. ROCA 1920a, 132-133, ex A.

b. CASTEJÓN 2001, II: 368–369 (doc. 195), ex A.

Ego Franciscus Adrover, civis Barchinone, jacens nunc infirmus in hospitali Sancte Crucis Barchinone, in remissionem peccaminum meorum et ab singularem afeccionem quam gero hospitali Sancte Crucis Barchinone et eius pauperibus, dono dicto hospitali ac vobis discreto Petro Agremunt, notario, procuratori ipsius hospitalis, pro ipso hospitali recipienti et acceptanti, volens quod eius pretium ad opus, scilicet, costruendi et edificandi domum apothecarii dicti hospitalis, totum illud hospicium meum cum juribus et pertinenciis, suis quod habeo et possideo in dictam civitate in vico vocato d'en Rocha. Et tenetur per certum dominium ad certum censum. Videatur instrumentum et iuxta illud fiat. Et terminatur ab oriente[...]. Han itaque et cetera. Sicut melius et cetera. Extrahens et cetera. Eademque et cetera. Inducens et cetera. Cedens iura et cetera. Quibus et cetera. Insuper et cetera. Hec igitur et cetera. Et iuro et cetera.

Tetes: discretus Petrus Romagós, presbiter, Petrus Spona et Anthonius Laurencii, scriptor, habitatores Barchinone.

B–26

1414, març 20. Barcelona.

Antoni Oliver, recaptador general de l'hospital i, en nom dels administradors, autoritza l'obrer de la institució, Garcia d'Estela, a esmerçar les 100 lliures que havia dipositat a la Taula de Canvi per a la reparació de la infermeria de les dones.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. IV (1411–1415), f. 110v.

a. CASTEJÓN 2001, II: 370–371 (doc. 197), ex A.

Ego, Garcias d'Estela, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis discreto Anthonio Oliverii, presbitero, receptori et distributori peccuniarum et bonorum dicti hospitalis, quod soluistis michi in Tabula Cambii civitatis Barchinone, omnes illas centum libras barchinonenses, quas honorabiles administratores hospitalis jamdicti, voluerunt per vos michi dari et solvi de peccunia dicti hospitalis, convertendas in reparacionem et mundationem domorum dominarum infirmarum dicti hospitalis. Et ideo renuntiando et cetera.

Testes: Johannes Sunyerii et Bernardus Juliani, scriptores Barchinone.

B-27

1414, març 25. Barcelona.

*El mestre de cases Guillem Abiell, reconeix que Garcia d'Estela, obrer de la fàbrica de l'hospital de la Santa Creu, li havia entregat 17 lliures i 19 sous, de les 100 lliures que Antoni Oliver, recaptador general, va dipositar a la Taula de Canvi de Barcelona, per diversos jornals realitzats per ell, pels seus socis mestres de cases i pels manobres, en la fàbrica de l'edifici.*²⁸

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. IV (1411-1415), ff. 115v-116r.

a. CASTEJÓN 2001, II: 378-379 (doc. 205), ex A.

Ego Guillehnus Abiel, magister domorum, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis discreto Garcie d'Estela, quod ex dictis C libris, quas vobis dici fecit in Tabula Cambii dictus Anthonius Oliverii, soluistis michi decem septem libras et decem novem solidos Barchinone de terno, que michi et quibusdam sociis meis infrascriptis debentur rationibus sequentibus: scilicet, michi pro novem jornalibus, quos feci in dicto opere, ad rationem IIII solidorum, VI denariorum, XL solidos, VI denarios; item, Bamardo Strany, magistro domorum, pro uno jomali, quod fecit in dicto opere, IIII solidos, VI denarios; item, Bartholomeo sa More, magistro domorum, pro VIII jornalibus, quos fecit in dicto opere, ad rationem IIII solidorum, VI denariorum pro jomali, XXXVI solidos; item, Michaeli Riugall, magistro domorum, pro septem jornalibus, quos misit in dicto opere, ad rationem IIII solidorum, VI denariorum, XXXI solidos, VI denarios; item, Guillelmo Roure, magistro domorum, pro VIII jornalibus, quos fecit in dicto opere, ad rationem IIII solidorum, VI denariorum pro jomali, XXXVI solidos; item, Johanni Barhomeu, manobrero, pro XI jomalibus, quos misit in dicto opere, ad rationem III solidorum, VI denariorum, XXXVIII solidos, VI denarios; item, Johanni de Lisbona pro VIII jomalibus, ad rationem IIII solidorum pro jomali, XXXII solidos; item, Rodrigo, manobrero, pro XVI diebus, quibus in dicto opere laboravit, ad rationem III solidorum pro jomali, XLVIII solidos; item, Pericono, magistro domorum, pro tribus jomalibus, quos fecit in dicto

²⁸ Tot i que no s'indica en aquest document, les 100 lliures dipositades en la Taula de Canvi, eren per a l'acondicionament de l'anomenada sala o infermeria de les dones.

opere, ad rationem IIII solidorum, VI denariorum, XIII solidos, VI denarios; item, Anthonio, mancipio meo, pro VIII jomalibus, ad rationem trium solidorum, XXIII solidos; item, Johanno, sclavo meo, pro duobus jomalibus, ad rationem III solidorum, VI denariorum pro utroque journali, VII solidos; item, Bartholorneo Rayners, magistro dornorum, pro tribus jomalibus, ad rationem IIII solidorum, VI denariorum, XIII solidos, VI denarios; item, Jacobo Cabrer, magistro domorum pro tribus jomalibus, ad rationem IIII solidorum, VI denariorum, XIII solidos, VI denarios; item, Petro Serra, manubrerio, pro tribus jomalibus, ad rationem III solidorum pro quolibet journali, IX solidos; item, Johanni Passallo, manubrerio, per VIII diebus, quibus fuit in dicto opere, ad rationem I solidorum et VI denariorum, ultra missionem, XIII solidos. Et ideo renuntiando et cetera.

Testes: Bemardus Cunil, calsaterius, et Eximeno d'en Valls, cives Barchinone.

B-28

1414, maig 19. Barcelona.

El picapedrer Berenguer Samunta reconeix que Garcia d'Estela, obrer de la fàbrica, li va pagar 20 sous per tres claus de pedra que va comprar per a l'anomenada sala gran de l'hospital.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. IV (1411-1415), f. 119v.

a. CASTEJÓN 2001, II: 381-382 (doc. 208), ex A.

Ego Berengarius Samunta, fractor lapidum, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Garciae d'Estela, operario operis hospitalis Sancte Crucis Barchinone, quod solvistis michi viginti solidos Barchinone, qui per vos dicto nomine michi debentur ratione et pro pretio trium claus lapidum, quas a me dicto pretio emistis ad opus operis magne domus dicti hospitalis. Et ideo.

Testes: Enricus Gerau, brodator, et Ludovicus Trenxer, textor velorum, cives Barchinone.

B-29

1414, juny 3. Barcelona.

El fuster Bartomeu Palomeres reconeix que Garcia d'Estela, obrer de l'hospital, li va pagar 55 sous que se li devien per quatre fustes de pi destinades a cloure les voltes de l'anomenada sala gran.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torr6, vol. IV (1411-1415), f. 121^v.

a. CASTEJ6N 2001, II: 384-385 (doc. 211), ex A

Ego Bartholomeus Palomeres, fusterius, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Garcia d'Estela, operario operis hospitalis Sancte Crucis Barchinone, quod soluistis michi quinquaginta quinque solidos Barchinone de terno, qui per dictum hospitale ac vos eius nomine michi debebantur ratione et pro pretio quatuor fusts pini, quos dicto pretio a me emistis ad opus et pro armando les voltes magne domus dicti hospitalis. Et ideo renuntiando et cetera.

Testes: Petrus Dianet, fusterius, et Petrus Riera, perpunterius, cives Barchinone.

B-30

1414, juliol 9. Barcelona.

L'escultor Llorenç Reixac reconeix que Garcia d'Estela, obrer de la fàbrica de l'hospital de la Santa Creu, li havia entregat 33 sous que se li devien per esculpir i policromar dues claus de volta amb les imatges de sant Pere i sant Pau, per a l'anomenada sala gran de l'hospital.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torr6, vol. IV (1411-1415), f. 123^v.

a. CASTEJ6N 2001, II: 386 (doc. 213), ex A.

Ego Laurencius Rexach, asmaginator, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Garcia d'Estela, tintorerio, civi dicte civitatis, operatori hospitalis Sancte Crucis Barchinone, quod soluistis michi triginta tres solidos, quos michi debebatis ratione duarum clavium lapidum, in quibus feci et depinxi ymagines sancti Petri et sancti Pauli ad opus operis magne domus hospitalis. Et ideo renuntiando et cetera.

Testes: Johannes Sunyerii et Bemardus Juliani, scriptores Barchinone.

B-31

1415, gener 10. Barcelona.

El rajoler Domènec Sanç reconeix que Garcia d'Estela, obrer de la fàbrica, li va donar 18 lliures pel preu de 5000 rajoles de paviment, a raó de 60 sous el miler, i 36 corteres de calç, a raó de 20 diners la cortera.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. IV (1411-1415), f. 140r.

a. CASTEJÓN 2001, II: 387 (doc. 214), ex A.

Ego Dominicus Sancii, reiolerius, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis Garcie d'Estela, operario fabrice hospitalis Sancte Crucis Barchinone, quod solvistis michi decem octo libras Barchinone, michi debitas ratione et pro pretio quinque mille reiolarum de pavimento, ad rationem LX solidorum pro millenario, et XXXVI quarteriarum de calç, ad rationem XX denariorum pro quarteria, quas a me emistis, habuistis et recepistis ad opus dicte hospitalis. Et ideo renuntiando et cetera.

Testes: Johannes Sunyerii et Bernardus Juliani, scriptores Barchinone.

B-32

1420, novembre 7. Palerm.

Inventari dels béns de la casa del mestre de cases Guillem Abiell, mort a la ciutat siciliana de Palerm.

A. Palerm, ASP, *Protocol Notarial*, not. Guglielmo Mazzapiedi, reg. 839, stan. I (1417-1433), f. 234r.²⁹

a. MELI 1958, 255 (doc. 59), ex A.³⁰

Bona reperta et inventa in domo habitationis magistri Guillermi de Abiel, frabricatoris de Barchinoni, commorantis in urbe Panormi, mortui pariter et defuncti. Inventariantur de mandato domini Guillelmi Oliver, consulis cathalanorum in urbe Panormi, de gentium et concurrentium ad

²⁹ La numeració dels folis d'aquest manual és merament orientativa, ja que és una reenquadernació desordenada de diversos lligalls diferents, cadascun amb la seva pròpia foliació. Per això, és convenient buscar la notícia per la data, és a dir, el 7 de novembre de 1420.

³⁰ N. de l'A.: transcripció ampliada i corregida.

*eadem que remanserunt in posse Johannis Picher de domo dicti magistri Guillermi, tam apportandi et assignandi Jaymo Firreri de Barchinoni, commorante in urbe Panormi, de mandato dicti domini consulis ad opus heredum dicti quondam magistri Guillelmi. Et sunt hec, videlicet:*³¹

*Scrignum unum [...]..... tar. 2.*³²
*Lauderium unum usitatum, fodiratum de tela.....tar. 8 gr. 10.*³³
Clamys una nigra vecha..... tar. 3.
Chabubum unum gamillum..... tar. 6 gr. 10.
Alium chabubum fodiratum scapolarium de panno russo. tar. 3 gr. 10.
Jupparellum unum de fustayno..... tar. 3 gr. 10.
Choppam unam coloris morati fodirata de agnis albis..... tar. 11 gr. 5.
Cotram unam de coyro..... tar. 3.
Parum unum caligarum albarum..... tar. 2 gr. 10.
Tapinarum unum viridarum..... tar. 2 gr. 10.
Ensis unus..... tar. 4.
Daga una..... tar. 1 gr. 5.
Calirmarium unum..... gr. 7.
Puglonu unu..... gr. 10.
*Corriam unam de coyro cum buccula murdita et quattuor
 plationis de argento [...]..... tar. 12 [...]*
Strapontium unum..... tar. 6 gr. 10.
*Choppam unam nigram fodiratam de agnis nigris usitata, in
 posse Nicolai Sileri [...] tar. XII in pignore pro loherio domus..... tar. 16.*
Testes: Cola Sileri, Thomaso Sulkas de Tortosa [...].

³¹ Al marge esquerre del document es llegeix el següent: *Die VIII novembris, presbiter Aloysius Chaninu est confessus habuisse a Jaymo Firreri de Barchinoni, tarenì XVI per opus parrochi maioribus [...] pro obitu dicti magistri Guillelmi [...].*

Testes: Huguetus Gibesi [...] Frater Salvus de [...] ordinis minorum, est confessus habuisse pro conventu Sancti Francisci tarenì II.

Die xv novembris, dominus Reccardus de Bonadonna, beneficalis Sancti Nicolai de Chalcia, habuit a dicto Jaymo tarenos V et gr. X pro sonitu campanarum palatii etc.

Testes: Guillermus de Sustu e [...].

³² El *tari* (tar.), fou una moneda d'or àrabonormanda, que tingué molta circulació en la Sicília medieval (CORTELLAZZO-ZOLLI [1988] 1991, V: 1314).

³³ El *grano* (gr.), era una moneda d'argent i coure, feta encunyar per Ferran I d'Aragó per al regne de les dues Sicílies, equivalent a la 600 part de l'unça d'or (BATTAGLIA 1970, VI: 1059).

B-33

1427, gener 14. Barcelona.

Trasllat del testament del comerciant de Barcelona Tomàs Girgós, mitjançant el qual encomana la construcció d'una estança a la part superior del claustre, pel costat on estava el portal d'ingrés a sala gran de l'hospital, la qual hauria d'estar ben equipada. Al damunt de l'entrada de la cambra, a més a més, caldria incloure la següent inscripció: D'EN THOMÀS GIRGÓS E DELS SEUS.

A. Barcelona, AHSCSP, *Testaments*, vol. I (1409-1560), ff. 12r-13v.

a. ROCA 1920b, 6-7, ex A.

[f. 12r] (...) *Et ultra predicta volo que de bonis hereditariis faciant fieri et operarii in claustro superiori, juxta portale maius per quod habetur ingressus ad magnam domus infirmorum, unam cameram sufficientem et bene proporcionatam cum sua ximenea et armariis que forniatur de bono lecto cum postibus, marffica, pulvinario sive travessero de fluxell, matalaffia de fustaneo novo, una cum duabus flaciatis novis et una nova panni lini novi operata a bastas, et quatuor paribus linteaminum panni lini novi que etiam deserviant et sint ad usum et servicium illius vel illorum cui vel quibus dicta camera fuerunt deputata et quam deputari volo pauperibus qui de opulencia seu divisiis devenerint ad infortunium pauperitatis laycis tamen ac potissime litteraris si apparuerint et specialiter et signamet de genere meo qui velint se in dicta camera receptari prohibentes que tales non sint uxorati et que faciant residenciam personalem et que serviant in dicto hospitali et eius pauperibus juxta possibilitatem administratorem et prioris dicti hospitale, rogans honorabiles administratores dicti hospitalis presentes et futuros et alios ad quos spectet que dictos tales de perentela mea si recipiantem in dicta camera receptent preceteri quibuscumque. Et suppra portale dicte camere fiat litteris esculptis hoc epitafium seu scriptura: d'en Thomas Girgós e dels seus ab quinze liures de renda ut legentes ad faciendum similia caritatem opera indueantur. Et circum circa dictam cameram fiant architeca sive artibancs inquibua dicte raupe conserventur.*
(...)

B-34

1442, octubre 22. Barcelona.

El metge Pere de Coll, estableix dues donacions. D'una banda, 150 lliures per a la realització d'un retaule per a l'altar major de la capella de l'hospital, sota l'advocació de la Santa Creu. De l'altra, 187 lliures 4 sous i 1 diner, que li devia Bertran de Tous, vídua del cavaller Bernat de Tous.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. IX (1438-1444), ff. 82v-83v.

a. CASTEJÓN 2001, II: 414-415 (doc. 239), ex A.

In Dei nomine. Noverint universi quod ego Petrus de Colle, magister in medicina et civis civitatis Barchinone, attendens quod de bonis temporalibus ea perpetuo retinentur que pro Christi nomine et eius servitio impenduntur, idcirco ad honorem et reverentiam Domini nostri Ihesu Christi et eius Matris gloriosse ac in aliqualem remissionem peccaminum meorum, dono et ex causa donationis irrevocabilis inter vivos concedo vobis honorabilibus Guillelmo Poncii de Fonolletto, Johanni Ros, canonicis ecclesie Sedis dicte civitatis, Raymundo de Valle et Michaeli de Monteiudaico, civibus dicte civitatis, pro nunc rectoribus et administratoribus generalibus hospitalis seu domus pauperum, Sancte Crucis civitatis preambule, nomine dicti hospitalis, et eidem etiam hospitali, ad opus scilicet faciendi et construendi in altari maiori capelle dicti hospitalis, unum pulcrum retrotabulum sub invocatione sancte Crucis, in qua Dominus noster Ihesus Christus pro redemptione humani generis pati voluit et crucifixi factus homo, centum quinquaginta libras monete Barchinone de terno, ex et de illis scilicet centum octuaginta septem libris, quatuor solidis et uno denario monete profate que per nobilem dominam Beatricem de Thous, que fuit uxor honorabilis Bernardi de Thous, quondam, militis, filiamque nobilis Ffrancisci de Villanova, militis, quondam, michi debentur certis ex causis seu rationibus in instrumento proinde michi facto per eandem dominam Beatricem contentis et expressatis, ad quod me reffero. Hanc itaque donationem et ex causa donationis concessionem ffacio ego dictus Petrus de Colle dicto hospitali ac vobis dictis suis honorabilibus administratoribus eius nomine de predictis[...].

B-35

1443, agost 6. Barcelona.

Concòrdia entre els administradors de l'hospital i els molers Jaume Granell, Berenguer Batlle i Nicolau Cidar, als quals donen llicència per a extreure pedra d'un tall pertanyent a l'hospital i situat a Montjuich, per tal de destinar-la a la sagristia de l'església de la institució.

A. AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. IX (1438-1444), s.f.

a. ROCA 1920a, 134-135, ex A.³⁴

b. CASTEJÓN 2001, II: 422-423 (doc. 243), ex A.

Concordat e avengut és entre los honorables administradors del spital de Santa Creu de Barchinona, d'una part, e entre en Jacme Granell, Berenguer Batle e Nicholau Cigar, molers, ciutadans de la dita ciutat, de la part altre, que los dits honorables administradors donen licència e volen e'ls plau que ells dits molers puxen trencar, arrencar e traure tanta pedra com poran tallar e trencar en la destinya que vuy és feta en lo tall que lo dit spital ha e posseex en lo puig de Muntjuhic. Aytant, emperò, com té la dita destinya e no més avant. E que los dits molers haien a donar e pagar al dit spital dotze florins d'or d'Aragó en aquesta manera: çò és, que en paga dels dits XII florins, los dits molers haien e sien tenguts donar al dit spital tanta pedre de aquella que tallaran en lo dit tall o destinya, com lo dit spital haurà mester per fer la sagristia que volen fer en la esgleya del dit spital. La qual pedre los dits molers a lurs messions façen portar e metre dins lo dit spital. E que lo dit spital sia tengut donar als dits molers dos solidos, IIII diners per cascuna somada de pedre, los quals dos solidos, IIII diners de cascuna somada, lo dit spital haje apendre en paga prorata dels dits XII florins. E que les pedres que portaran los dits molers al dit spital, haien ésser de v en VI palms de larch e d'un palm de galga e d'un palm e mig d'altària. E és emprès entre les dites parts que los dits molers, quant hauran a lezar lo dit tall, haien a lezar aquell tall nét de tota brossa, qui per ells hi serà feta per rahó del tallar que hi faran. E per açò attendre e complir, ne obliguen l'una part a l'altre, çò és, los dits honorables administradors los béns del dit spital, e los dits molers lurs béns haüts e havedors. E volen e consenten les dites parts que de les dites coses

³⁴ Aquest autor, inclou una transcripció incompleta del document original.

puxen ésser fetes carta e cartes tantes com aquelles parts ne demanaran per lo notari devall scrit, en poder del qual se fermaran.

Die martis, VI die mensis augusti, anno a nativitate Domini M CCCC XLIII fuerunt firmata predicta capitula per honorabiles Paulum de Gualbis, canonicurn, et Michaelem. de Monte Iudayco, administratores dicti hospitalis, presentibus testibus: discreto Petro Ferrarii, presbitero, emptore dicti hospitalis, et Bartholomeo de Podio, causidico, cive Barchinone.

B-36

1443, novembre 29. Barcelona.

Contracte entre els administradors de l'hospital i els pintors Pere Terrés i Francesc Vergós, per a la realització d'un retaule per a l'altar major de la capella de l'hospital, a executar en un termini màxim de tres anys, i pel preu de 800 florins d'or d'Aragó.

A. AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Joan Torró, vol. IX (1438-1444), foli intercalat.

a. CARRERAS CANDI 1913, 217-220, ex A.

b. ROCA 1920a, 135-138, ex A.

c. VILARRUBIAS 1969, 17, n. 39, ex a.³⁵

d. CASTEJÓN 2001, II: 424-427 (doc. 245), ex b.

En nom de Déu, amen.

Capítols tractats, concordats e fets entre lo noble e honorables don Jacme de Cardona, Paul de Gualbes, canonges de la Seu de la ciutat de Barchinona, Ramon ça Vall, ara conseller, e Miquel de Muntjuhic, ciutadans de la dita ciutat, administradors generals del spital de Santa Creu d'aquella mateixa ciutat, d'una part, e entre en Pere Terrers e Ffrancí Vergós, pintors, ciutadans de la dita ciutat, de la part altre, per raó del retaule de l'altar major de la capella del dit spital, que los dits pintors deuen pintar sots invocació de la Santa Creu.

E primerament és concordat entre les dites parts, e axí ho prometen los dits pintors als dits noble e honorables administradors, que efis dits pintors pintaran lo dit reetaule tot de la istòria de la dita santa Creu de les millors e pus evidents e aparents colors que poran. En lo mig de lo qual reetaula

³⁵ Aquest autor, inclou una transcripció incompleta del document original.

pintaran la ymage de santa Elena, e sobre la dita ymage pintaran l'emperador Constantí, fill de la dita Santa Elena, ab la creu en la mà. E en la una part del dit reetaula serà pintada la invenció que la dita santa Elena féu de la santa Vera Creu, en què lo preciós mestre e redemptor nostre Jesuchrist fo crucificat per los malvats juheus. E en l'altre part del dit reetaula serà pintada la exultació que fo feta de la dita santa Creu.

E convenen e prometen los dits pintors als dits noble e honorables administradors que lo dit reetaula pintaran e hauran pintat perfectament dins tres anys, qui comencen córrer lo dia que los presents capítols se fermaran entre elles dites parts, donants e pagants los dits administradors als dits pintors vuyt cents florins d'or d'Aragó de bon pes, çò és, encontinent com los dits pintors hauran començada la obre, cent cinquanta florins del dit aur; e quant lo dit reetaula serà dispost per a deurar, docents florins; e quant serà més acabadament e posat en la dita capella, los restants quatraçents cinquanta florins. Entès, emperò, e declarat entre les dites parts, en los dits noms, que en la primera paga dels CL florins, que los dits administradors donaran e pagaran als dits pintors prorata dels dits DCCC florins, aquells pintors haien e sien tenguts de donar als dits administradors bones e covinents fermances de tomar aquells CL florins, en cas que no hi donassen los dits pintors bon compliment, segons és dit. E semblantment fagen aquells pintors dels dits docents florins, qui'ls deuen ésser donats per los dits administradors, quant lo dit reetaula serà dispost de daurar. E tot açò damunt dit prometen los dits pintors fer e complir bé e endreçadament a tot profit del dit spital. E si lo dit spital per culpa lur ne havie a supportar o sostenir dans e messions, ells dits pintors ho prometen restituir al dit spital sens dan e messió del dit spital. E per açò attendre e complir, ne obliguen a aquell spital tots lurs béns e de cascú d'ells per lo tot ab totes renunciacions necessàries e acostumades posar en semblants. E ho juren per Déu e per los sants IIII evangelis de Déu.

Los dits noble e honorables administradors convenen e en bona fe prometen als dits pintors que ells, dits administradors, donaran e pagaran als dits pintors los dits DCCC florins per los tèrmen e pagues damunt expressats e expressades. E per açò attendre e complir lurs ne obliguen tots los béns del dit spital, presents e esdevenidors.

És avengut e concordat entre les dites parts, en los noms damunt dits, que si cas se seguia que los dits pintors per mort o altre just impediment no podien dar compliment o acabar lo dit reetaula dins lo dit temps e en la manera damunt dita, que llavors fos extimat per dos pintors çò que fet haurien en dit reetaula e que allò fos tengut de pagar lo dit spital als dits Pere Terrers e Ffranci Vergós, segons conaxença d'aquells dos pintors qui alets hi serien per les dites parts. Los dits, emperò, pintors, prenants en compte tot çò que per los dits pintors seria stat reebut prorata dels dits DCCC florins. E llavors lo dit spital o los dits honorables administradors haguessen facultat de fer acabar a qui's volrien lo dit reetaula.

E volen e consenten les dites parts, en los dits noms, que dels presents capítols puxen ésser fetes carta e cartes, aytantes e aytals com les dites parts ne voïran en demanaran, ab obligacions de béns, renunciacions, juraments e altres clàusules necessàries e acustumades a conaxença del notari en poder del qual los presents capítols se fermaran, la vera substància del fet no mudada.

Testes nobilis et honorabilis Jacobi de Cardona et Pauli de Gualbis, canonicorum, administratorum dicti hospitalis, qui firmarunt die veneris, XXIX die novembris, anno, a nativitate Domini M CCCC XLIII, sunt: Johannes Solerii, studens in artibus, et Bartholorneus de Turri, scriptor Barchinone.

Testes firme dicti Petri Terrers, pictoris principalis, qui firmavit dictis proxime die et anno, sunt: Bartholorneus Foguets, tornerius, civis, et dictus Bartholorneus de Turri, scriptor Barchinone.

Testes firme Michaelis March, guarbellador de spècies, et Raphaelis Marlès, balancerii, minoris dierum, civium dicte civitatis, fideiussorum, sunt: Petrus Sencliment, juponerius, et dicti Bartholorneus Foguets, tornerius, civis, Bartholomeus de Turri, scriptor Barchinone.

Les quantitats devall contingudes ha pagades l'espital als dits pintors per raó de pintar lo reetaula:

Dóna lo dit spital als dits pintors prorata d'aquells DCCC florins,
que han haver de pintar lo dit reetaula, en lo mes de deembre de
l'any M CCCC XL III 42 lls.
A xx de noembre de l'any M CCCC XL III 42 lls. 4 s.
A III de deembre del dit any M CCCC XL III, que dóna lo dit

spital per los dits pintors an Alart Plaça.....55 lls.

A XXI de març de l'any M CCCC XLV, per los dits pintors an
esgléyes, ham àpoca a x de març del dit any.....20 lls.

Lo primer de juny foren pagats als dits Pere Terrés e
Ffrancesch Vergós en la taula d'en Jacme Casasage, e fermaren
àpoca.....20 lls.

*Testes: Bartholomeu Foguets, torner, et Bartholomeus ça Torra, Petrus
Sent Climent, scriptor.*

B-37

1457, febrer 10. Barcelona.

*Exemple d'un registre d'entrada a l'hospital d'una malalta, en aquest cas de
Joana, muller d'un tal Pere Roig, qui tenia febre i el braç inflammat. A
continuació s'especifiquen les seves pertinences i propietats.*

A. Barcelona, AHBC, *Llibre entrades de malalts*, AH, reg. I, f. 31^v.

Johana, muller d'en Pere Roig, vench malalta de ffebra e ab lo braç inflat a
xxvi del sobre dit mes [*març*], porta:

Primer una muge cota bruella. Item una gonella blava. Item un mantell
negra. Item un lançoll. Item una flaçada blave [*sic*]. Item un coxí.

Dix que té una case [*sic*] al portal nou al carrer maior qui vana al pes de la
farina, e de aquella ha potestat vendrà segons mostra les cartes les qual són
en poder de Padrósell, notari, qui stà al revall. Item dix que ha L lliures sobre
la case, sobre la qual un seu fill menlevà, qui ara és mort, quaranta liuras és
ver que en aquell manlavament no ferma la dita dona.

Dix que tenia case ara al carrer d'en Jutgar, la qual té a loguer e stay son
marit, en la qual són les coses següens: Primo 1 lit ab màrfagua, matalaff,
treverser, una flaçada, corda, tot dix que vol sia lexat al dit marit seu.

Dix que té ab en Naveres, del qual tenia case a loguer, stà al carrer de
Jehrusalem, e per resta de loguer de tres mesos aturàs tres posts, dos petges
tots nous.

Dix que en Pere li era tengut de set lliures, les quals se atura dels béns del
fill de la dita, al qual deyan Anthoni Alegra, corder, com fos mermessor, e
vench les robas de aquells per complir la sepultura, aturàs la dita quantitat.

B-38

1493, març 16. Barcelona.

Àpoca subscripta pels notaris Miquel Sala i Bernardí Soler, procuradors de l'hospital, a favor del moler Pere Icart, per valor de 2 lliures, 3 sous i 4 diners, per 16 llambordes —a raó de 2 sous i 6 diners cadascuna—, i 4 làpides cobertores de tàpies —10 diners la peça—, per a l'obra de l'edifici.

A. Barcelona, AHSCSP, *Manual Àpoques*, (1463-1515), f. 96r.

a. CASTEJÓN 2001, II: 448-449 (doc. 266) ex A.

Sit omnibus notum quod ego Petrus Ycart, molerius, civis Barcinone, confiteor et recognosco vobis discretis Michaeli Sala et Bernadino Soler, notariis et procuratoribus hospitalis Sancte Crucis Barcinone, quod solvistis et tradidistis michi numerando et in presentia notarii et testium infrascriptorum illas duas libras, tres solidos et quatuor denarios barcinonenses michi debitas ratione XVI lambordes, ad rationem duorum solidorum et sex denariorum pro qualibet lamborda. Item, etiam, pro pretio quatuor saumatarum lapidum de cubertores de tàpies, ad rationem decem denariorum pro qualibet saumata per me vobis venditis ad opus dicti hospitalis. Et ideo renuntiando excepcioni dicte peccunie non numerate et non solute et doli, facio vobis in testimonium premissorum presentem apocam de soluto.

Actum est hoc Barcinone, sexta decima die mensis marcii, anno a nativitate Domini Millesimo quadringentesirno nonagesirno tertio.

Sig+num Petri Ycart, predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes: Petrus Guillermus Travasset, notarius, civis, et Jacobus Ffranquesa, scriptor Barcinone.

B-39

1498, abril 8. Barcelona.

El mestre de cases Pau Mateu, reconeix rebre de part dels procuradors de l'hospital, 11 lliures, 6 sous i 3 diners, per diversos jornals realitzats per ell i els seus manobres, en els treballs de construcció de l'hospital.

A. Barcelona, AHSCSP, *Manual Àpoques*, (1463-1515), f. 126r.

a. CASTEJÓN 2001, II: 463–464 (doc. 283) ex A.³⁶

Sit omnibus notum quod, ego Paulus Mateu, magister domorum, civis Barchinone, confiteor et recognosco vobis discretis Narcisso Sabater, presbytero, beneficiato in Sede, et Michaeli Joanni, notario, civi dicte civitatis, quod per manus vestri dicti Michaelis Joannis soluistis et tradidistis michi realiter et de facto numerando coram notario et testibus infrascriptis undecim libras sex solidos et tres denarios barcinonenses, michi solvere pertinentes causibus et rationibus infrascriptis:

Racione quatuor jornalium ad \expensum / ad rationem quatuor solidorum pro jornal, decem octo solidos.

Etiam ratione quatuor jornalium, ad rationem quatuor solidorum pro jornal, decem septem solidos.

Quindecim solidos et novem denarios ratione quatuor jornalium et medii, ad rationem trium solidorum ex medii pro jornal.

Soluistis unam libram sexdecim solidos pro tribus manobres quos deservierunt prima ebdomoda, ad rationem trium solidorum per jornal.

Sexdecim solidos pro quatuor jornalibus sine dietis, ad rationem quatuor solidorum pro quolibet dieta.

Soluistis quatuordecim solidos pro quatuor jornalibus sine dietis ad rationem trium solidorum et medii pro quolibet jornale.

Unam libram et quatuor solidos pro duobus manobres, ad rationem trium solidorum.

Soluistis quatuor solidos et sex denarios pro uno jornale.

Soluistis alios sex solidos ratione aliorum duorum jornalium

Quatuor solidos per duobus manobres.

Decem octo solidos pro sex jornalibus, ad rationem trium solidorum pro jornal.

Decem octo solidos pro aliis sex jornalibus, ad rationem trium solidorum pro jornal.

Etiam alios decem octo solidos pro aliis sex jornalibus ad dictam rationem trium solidorum.

³⁶ La transcripció que s'adjunta, ha estat corregida i ampliada, en relació a la del citat Josep Maria Roca.

Duodecim solidos per un manobre, ad rationem duorum solidorum, qui deservit pro una ebomoda. Et ideo renuntiando exceptioni dicte peccunie non numerate et non solute et doli, facio vobis in testimonium premissorum presentem apocam de soluto

Actum est hoc Barcinone, octava die mensis aprilis, anno a nativitate Domini millesimo quadragentesimo nonagesimo octavo

Sig+num Pauli Mateu, predicti, qui hec laudo et firmo

Testes huius rei sunt: Joannes Sorts, mercator, et Petrus Guillelmus Travasset, notarius, cives Barcinone.

B-40

1505, agost 28. Barcelona.

Trasllat del testament del prevere Simó Bernat Matoses, mitjançant el qual fa donacions a diverses esglésies de la ciutat, entre les quals, la capella de l'hospital de la Santa Creu. Igualment, també fa un llegat destinat a la infermeria dels homes d'aquesta mateixa institució.

A. Barcelona, AHSCSP, *Testaments*, vol. I (1409-1560), ff. 41^v-43r.

a. ROCA 1920b, 8, ex A.³⁷

[f. 41^v] (...) jatsia malalt de cos emperò per gràcia de Déu, en mon bon seny sana y entrega memòria stant, fas y ordon mio darrer testament sive darrera voluntat. Elegesch memessós y executadors del dit meu testament e darrera voluntat mia, lo venerable mestre Pere Johan Mathoses, prevere mestre en ars, e lo magnífich mossèn Jaume de Gualbes, ciudadà, e lo discret mossèn Guilema Ramon Segarra prevera, rector de Piera, cosingermà meu, als quals don plen poder de executar e complir aquest meu testament (...) Elegesch sepultura general del meu cos fahedora en la sglésia del monastir de les monges magdalenes, antigament anomenades penedides, en lo carrer qui és davant l'altar maior de dita sglésia al qual jahien mon pare e mare e mos predecessós. (...) E vull que los pobres infants e ignocens del spital, sien demanats per acompanyar lo meu cos ab una candela dival encessa, e que aquella offeran a la missa e quant serà soterrat sie dat al baciner del spital qui vendrà ab los dits infants e ignocens per caritat (...). Item lex al

³⁷ La transcripció que s'adjunta, ha estat corregida i ampliada, en relació a la del citat Josep Maria Roca.

reverendíssimo senyor bisbe de Barchinone, un morabatí valent nou sous per rahó de la senyoria e los seus drets. Item lex a quascun de mos mermessós per càrrech de la marmessoria trenta sous. Item lex a la sglésia de la qual yo fere parròquia, lo die demà sepultura, sinc sous per dret de parrochiatge. Item a la obra de la seu sins solidos, a la obra de Santa Maria de la Mar sinc sous, a la obra de la sglésia del Pi sinch sous, a la obra de Santa Magdalena sinc, a la obra de Sent Miquel tres sous, a la obra de Sant Jaume tres sous. Item a la obra de Sant Just tres sous. Item al monestir de framenós sinc sous, a la confraria de Sant Nicolau de la qual jo so confrare tot lo que jo y deure fins lo dia del meu òbit e lo que serà continuat per lo dit dia si menció raure feta. E sinó havia feta menció, leix y cinc sous e als frares de Sant Domingo altres sinch sous, e als frares de Sant Agustí tres sous e als del monestir del Carme altres tres osus e més a les monges hierònimes sinch sous. (...)

[f. 42v] Item lex a la capella de nostra dona de la sglésia del spital de Sancta Creu, lo missal maior de stampa meu, lo qual vull que sia ligat e acabat ab compliment. E los vestiments de fustany blaus ab camís e altres vestits lo qual son ja en mon poder, sien meses en lo bancal de la dita capella, e aquí haie star per servici de la dita capella. Item lex e vull que un troch de brocat blanch qui és semblant del pali de la capella de nostra dona, sia fet un mantell acompanyat baix tot entorn de un tros de brocat carmesí qui és en lo migcofre. Item de tot l'altre drap de seda sien fets mantells a la dita nostra [dona] de la dita capella tant com bastaran (...).

[f. 43r] (...) aquelles parts de les dites pensions e altres annuals rendes donen distribuesquen, çò és, la suma part en comprar drap de canyemàs per fer màrfegues e matalafs e lansols e per adobar aquells de la infirmeria dels hoèns del dit hospital. E l'altra segona part restant a altres fadrines de mon linatge de part de maer, si ni haurà, e si no ni haurà a altres fadrines pobres a maridar de la present ciutat de Barchinone. (...)

B-41

1509-1512. Barcelona.

Concòrdia entre els administradors de l'hospital i Bartomeu Ferrer, lloctinent del tresorer del principat de Catalunya, a propòsit de la construcció d'una estança, encomanada pel citat Bartomeu Ferrer, situada en el pis alt del dormitori o infermeria dels homes. Aquesta, estaria sota

L'advocació de santa Magdalena, i seria presidida per les armes del seu benefactor.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Jeroni Pasqual, manual únic (1509-1512), full solt al final del llibre.

[f. 1r] Concòrdia feta y fermada per e entre los honorables mossèn Francesch del Milà, e mestre Miquel Fuster, mestre en theologia, canonges de la seu de Barcelona, mossèn Francesch Merquet e mossèn Guillem Bret, mercader, ciutadans e administradors del hospital de Senta Creu de Barcelona, de una part, e lo magnífich mossèn Barthomeu Ferrer, loctinent de Thesorer en lo principat de Cathalunya de la part altre, de e sobre una cambre y lo forniment d'aquella feta fer per lo dit magnífich mossèn Barthomeu Ferrer en lo dit hospital, ab la devoció de la beneyta Magdalena, e ab lo senyal de les sues armes.

Primerament com lo dit magnífich mossèn Barthomeu Ferrer, mogut per la molta devoció que té de ajudar e socórrer lo dit hospital y per fer-ne servey a nostre Senyor Déu y a la gloriosa Verge Marie sua, e a la beneyta Magdalena, hage feta fer y fabricada en lo dit hospital, alt en lo dormidor dels hòmens, çò és, en lo entrant la segona cambre ab lo senyal de les sues armes, e hage fornida aquella de les robes següents. Primo dos banchs ab quatre posts de lit, tot de àlber. Una màrffaga nova de x palms y mig de larch e viii pams enmig de ampla. Dos matalassos de tela blanca de [...] fina. Un trevesser de fustani ab listes blaves, usat, ple de ploma de oqua. Dos coxins plens de fluxell. Dos parells de lansols, de tres teles quiscú, de drap de li de [...] tiren dues canes de larch quiscú, ab hun repunt als caps al sent [...] senyal brodat de fil blau. Quatre coxineres de drap de casa, non gornits, de veta blanca. Una flassada cardada nova, de forma mijana ab semblant senyal al hun cap detuna.

[f. 1v] Una vànova de cotonina prima ab obres de roses obrades dins un rollo de fullas de lor, de xviii palms de larch e xii de ample. Cinch peces de cortines de filampua, noves totes gornides de flocadura de fil blanch entre tela y tela ab son tovalló gornit de flocadura de filblanch, ab son gorniment de fusta en què corren les tres peces sinó la del cap. Una tela per devant lit, gornida de semblant flocadura blanca e gornida baix al entorn y és de vuy telas. Dues camises de homa de drap de li de casa poch usat. Dos capells ab deus benes per tocar lo cap del drap mateix. Un sayer de grana mig usat.

Dues tovalloles de genesta usades, de sis palms de larch quiscuna. Dos torcaboques de ginesta. Dues tovalloles de drap de li de casa de x palms de larch ab sos pessols al cap. Una taula de verga rodona de malalts. Un banchal de fusta nova ab un unsa ab son pany y clau pintat de colors rosat y burell ab lo scut pintat elles mies armes e de ma muller per tenir devant lo sobre dit lit e tenir per servitut de la sobre dita roba. Una capa de la dita fusta codrada e dins aquella un bací o olla de terra per servitut del malalt, la qual caxa és pintada de les mateixes colors y ab lo mateix scut. Un orinal ab son cubertor. Una cortina de tela blava pintada de arboreda ab los scuts de les dites mies armes y de ma muller, e ab la Gloria de *noli me tangere*, çò és, Jesucrist ab la Magdalena ab son tovalló alt, ab ses flocadures de fil blanch y grana, en lo qual ha un títol qui diu *solus hunc domini*. La qual cortina és per devant lo principal portal de la dita cambra per mi obrada, ab gorniment de verga de ferro, corredissa dins la qual stà lo sobredit lit y roba. Un oratori de tela de cinch palms d'alt ab Jesucrist cruxifficat e ab les Maries e jueus. Una cetre de [...] de melica. Dos barralets patyts de vidre. Dues ampoles, çò és, la una per tenir oli y l'altre per tenir vinagre. Una xape de vidre ab dos gots y una copa de vidre. Un saler de vidre y una làntya y dos posts de vidre la hu per tenir conserva y l'altre per tenir melrosar. Un ganivet. Dos plats de terra.

[f. 2r] Encara lo dit magnífich mossèn Barthomeu Ferrer, continuant se devoció tingue, intenció y voluntat, no solament de sostenir en conservació e en condret la dita cambre, e robes sobredites per ell donades durant se vida, mas encara tinga propòsit de perpetuar lo dit servey a fi que per sos hereus e suscessors [*sic*] sie la dita cambre e robe conservada y tinga en condret. Emperò açò vol e entre fer ab condició que la roba sobre dita ni part alguna de aquella no puga ésser mera ni mudada de la dita cambre en altre, ni hage de servir per nengun malalt del dit hospital sinó per aquell qui jaurà en la dita cambre. E que stigue a voluntat del dit magnífich mossèn Barthomeu Ferrer y dels seus, de fer metre en la dita cambre qualsevol malalt que ben vist los serà, axí dels qui seran aportats en lo dit hospital, com dels qui ja són e seran en aquell mudar en la dita cambre, tostems que bé vist [*sic*] los serà, com dit és e que los scruts de les sues armes sien perpètuament sostenguts en lo dit hospital. E per ars que sie fet lo contrari lo que no.s creu que dit magnífich mossèn Barthomeu Ferrer e los seus no sien tenguts a la sobre dita conservació en cosa alguna. E axí los sobredits

administradors, viste la devoció y loable invenció del dit magnífich mossèn Barthomeu Ferrer, considerat que la devoció e almoyna per ell feta reduïda en benefici e utilitat de aquell, accepten les sobres dites cambre e robes ab les condicions sobredites, segons en lo precedent capítol és plenament contengut, e axí volen e prometent per ells y per sos successors les dites condicions seran plenament observades.

B-42

1511, abril 26. Barcelona.

Trasllat del testament de Pere Gironès, mercader de Barcelona, amb el qual estableix, entre altres coses, la construcció d'una capelleta de guix per a l'anomenada infermeria de les dones de l'hospital de la Santa Creu, semblantment a la capella de Santa Magdalena de l'església de Santa Maria del Mar, que estaria presidida per un retaule de fusta amb la vida de sant Josep i un crucifix de terracuita; hi destina 70 lliures. Igualment, esmerça 200 lliures més per a la construcció de cinc cambres per al mateix edifici.

A. Barcelona, AHSCSP, *Testaments*, vol. I (1409-1560), ff. 58r-59r.

a. ROCA 1920b, 9-10, ex A.

[f. 58r] (...) *Petri Gironès, mercatoris civis Barchinone, filii Petri Geronés, lapicide civis Gerunde* (...). *In quoquidem testamento* per salut de la ànima mia e en remissió de mos pecats dels dits béns meus, jaquesch doscentes setanta liures barchinonenses per la fàbrica de una capelleta e de sinch cambres, les quals vull, ordon e man que tantost seguida la mia mort com pus prest fer se porà, los dits marmessors meus fassen fer en lo hospital de Sancta Creu de Barchinona, çò és, en aquell loch o instància hon jahen les dones malaltes del dit hospital, en la part squerra que és en lo entrant del portal prop la font aquí novament feta, çò és, setanta liures per la fàbrica de la dita capelleta e del retaula de aquella, lo qual vull sia fet de fust e pintat de la ystoria del gloriós sant Joseph, bé e com se pertany, la qual sie feta de guix, ab la cuberta de volta ab arquets e una clau al mig, tot de guix segons stà feta la capella de la gloriosa Magdalena, qui és construïda detràs lo cor de la sglésia de Sancta Maria de la Mar, al costat de la scala per hon se munte a la trona, e que y sie fet hun crucifix sobre la dita cuberta, de terra cuyt, pintat e encarnat com se pertany, ab son altar e ab una làntia de vidre ab son guarniment qui peng e crem tot temps nit e die davant lo dit altar, la

qual làntia serà provehida de oli segons devall serà expressat. E les restants doscentes liures sien per la fàbrica de les dites sinc cambres, les quals vull e ordon sien fetes totes contigües a la dita capelleta e de guix segons són fetes les altres cambres de les dones malaltes, çò és, quaranta liures per la fàbrica de quiscuna de les dites sinch cambres e per los sinch lits e matalafs, e roba de lana e de li en aquelles necessàries. La qual capelleta e lo retaula e cambres e forniments de aquelles, vull e man sien fetes e pagades de les dites quantitats per los dits marmessors meus e a notícia e discreció lur. E vull que en la volta del portal de la cambra del mig fassen hun scut ab la creu e tres claus e hun cap de mort al peu de la dita creu. E si per ventura les dites doscentes setanta liures no abastaven en acabar dites capelleta e retaula de aquella e sinch cambres ab forniment necessari, que en tal cas los marmessors meus dels dits béns meu, vull que y fassen degut compliment a lur bon àrbitre. (...)

Lo qual legat dels dits fruyts o pensions, fas e fer entench a la dita muller mia ab tal càrrech e condició, çò és, que ella tots temps de vida sua natural hage e sie tenguda provehir de oli la demunt dita làntia de la dita capelleta de sanct Joseph, per mi demunt manada fer e construir en lo demunt dit hospital de Sancta Creu de Barchinona. La qual làntia vull e man que crem devant lo demunt dit retaula de sant Joseph tots temps incessantment, de die e de nit, com dalt és dit per il·luminar lo dit sant e donar claror a les demunt dites cambres. Pregant als honorables administradors del dit hospital qui ara son e per temps seran que vullen haver cura e deligència de fer encendre e cremar la dita làntia. Encara més ab tal càrrech e condició fas lo dit legat a la dita muller mia dels dits fruyts e pensions que ella durant la vida sua natural hage e sie tenguda mantenir les demunt dites sinch cambres, les quals dessús he manat sien fetes en lo dit hospital, axí de roba de li com de lana com encara de altres coses a aquelles necessàries, bé e ab tot compliment com se pertany. E après seguida la mort de la dita madona Constança, muller mia, lo dit legat dels dits fruyts o pensions sie extinct e applicat a la propietat de la dita e devall escrita pia causa.

B-43

1511, octubre 26. Barcelona.

Col·locació de la primera pedra de la nau de ponent de l'hospital de la Santa Creu, damunt la sala dels nens expòstis. La cerimònia, presidida pel lloctinent del principat, Jaume de Lluna, comptà amb la presència dels administradors de l'establiment, els canonges Joan Busquets i Antoni Arnau Pla, i els representants de la ciutat, Joan Berenguer Aguilar i Miquel Oliba; consta com a prior el reverent mestre Manorques.

A. Barcelona, AHCB, *Dietari de l'Antich Consell Barceloní*, Sèrie Consell de Cent, reg. XXV-15, f. 199.

a. DANON 1967a, 144, apèndix 1, ex A.

[f. 199r] Aquest die, ab adiutori [*sic*] e caritat de algunes bones persones devotes al dit spital de Sancta Creu de la present ciutat, en voler continuar la obra que reste a fer en les infermeries del dit spital vers la part de ponent e sobre la habitació en la qual stan los infants patits qui son lansats e aportats en lo dit spital, e seguint aquella devers mitjorn, fonch comensada la dita obra per continuar lo principi de aquella. E essent presents los reverends mossèn Joan Busquets, ardiacha de la Mar, micer Anthoni Arnau Pla, canonges de la Seu de la present ciutat, mossèn Joan Berenguer [f. 199v] Aguilar ciutedà, e mossèn en Miquel Oliba, mercader, l'any corrent administradors del dit spital, dins la sglésia del dit spital, tocada una hora après mig jorn, sermonant lo reverend mestre [...] Manorques, prior de dit spital, e exint processionalment de la sglésia, fonch aportada una pedra ab senyal de Creu, en lo loch ahont devia fer lo fonament de dita obra e arcades, e beneyda dita pedra per lo honorable mossèn [...] Merquet, canonge e domer de la dita Seu, fonch posada la dita pedra per fonament de dita obra, per mans del spectable don Jayme de Luna, loctinent general de la magestat del senyor rey, en lo qual acte foren presents entre los altres lo reverendíssim senyor bisbe de Urgell, canceller de la magestat del senyor rey, lo magnífich mossèn Guillem Santtcliment [*sic*], cavaller, mossèn Andreu Tries, calssater, concellers l'any present de la dita ciutat, ensemps ab mossèn Joan Àngel dez Puig, ciutedà, e mossèn Guillem Bret, mercader, qui no foren e dit acte, e molta altre notable, gent axí hòmens com dones.

B-44

1518, març 27. Barcelona.

Contracte on s'encomana als mestres Antoni Cuberta i Antoni Papiol la realització d'un portal per a l'entrada principal l'hospital de la Santa Creu.

A. Barcelona, AHPB, *Liber Communis*, not. Esteve Antic Triter, reg. 300/9 (1518), s.f.

a. MADURELL 1948, 354-355, n. 18, ex A.

Die sabati vigesimo septimo mensis marcii, anno a Nativitate Domini Millesimo D XVIII. Noverint universi. Quod ego Antonius Cuberta, magister domorum.

Capítols fets e concordats per e entre n'Antoni Cuberta, de una part, y Antoni Papiol, de la part altra, tots mestres de cases, ciutedans de Barcelona, sobre la hobra faedora en la casa del hospital de Santa Creu de Barcelona, de la qual obra ensemps ab més de altra, lo dit Antoni Cuberta ha capitulat ab los honorables administradors del dit hospital.

E primerament ha de fer, lo dit mestre Antoni Papiol, per pujar tot aquell enfront³⁸ qui és començat en dita obra en la banda de la carrera allà hon vuy en dia és lo portal nou, e pujar aquell de pedra de fil brocajada, axí com és aquella que vuy en dia és posada en lo dit enfront, e pujar aquella a la altària del terrat ahon ha vuy en dia una canal, çò és de casa hon stave en mestre fins al cantó de Tinell, com en tant spay comprès dit enfront. E perfilar³⁹ dalt a bax tant lo que ell ha de pujar com lo qui és ja fet vuy en dia de semblant perfil com és lo de la casa de don Francesch de Requesens. E si d'altra manera de perfil se havia de fer e lo dit Cuberta ne havia smena dels dits administradors, haja lo dit Cuberta dar al dit Papiol, part de la dita smena, segons la obra haurà feta dit Papiol.

E més, és stat concordat que dit Antoni Papiol ha de peredar dues parets, o tancas, e fer fonament en dites tancas, o parets, e pujar aquelles fins al primer sostre.

³⁸ Part anterior vertical (frontal) d'un element constructiu (ALCOVER-MOLL 1985, IV: 945).

³⁹ Afinar, acabar acuradament un treball, un contorn, una motllura; delimitar les juntures de les rajoles, maons, pedres d'una paret etc. (FULLANA 1980, 265).

E més, és stat concordat que dit Toni Papiol sia tingut y obligat de pagar tota aquella pedra de fil, çò és, pedra brocajada, tanta quanta ne sia mester en lo enfront demunt dit, e brocajar aquella ab sos mestres e jòvens.

Més avant, és concordat entre dites parts que lo dit Antoni Cuberta, sia tengut y obligat posar en lo portal de dit enfront la petxina y armes, e totes coses que sían menester en dita petxina, e dar totes las gargolors seran menester en dit enfront, bonas y acabades a despeses del dit Antoni Cuberta, les quals dit Papiol aja posat en dit enfront, en lo loch hon dit Antoni Cuberta li dirà.

E més, és tengut lo dit Antoni Cuberta dar al dit Papiol, tot aquell entaulament que serà menester per tot lo dit enfront que dit Papiol és obligat a fer, lo qual lo dit Papiol haja posat en dit enfront al agua del tarrat.

E més, és concordat que lo dit Antoni Cuberta aia dar al dit Papiol tot lo que serà menester per dita obra, excepte la pedra rebatuda, e ferramenta. E més trenta lliures barchinones per lo cost de dita obra, entres yguals pagas, çò és, posant mà en l'obra x lliures; e deu lliures acabat lo enfront, y les restants deu lliures, essent acabat de perfilar. E fer la despesa de menjar y beure al dit Antoni Papiol, e als que faràn feyna ab ell tot lo temps metrà en fer dita obra, segons és dada al dit Cuberta per dits administradors.

Et ideo nos dicte partes.

B-45

1522, març–juny. Barcelona.

Notícies sobre diversos pagaments fets per l'hospital, entre els quals hi ha uns corresponents a unes obres realitzades en la cambra de la mare de les orades i en la infermeria nova (la nau de ponent).

A. Barcelona, AHBC, *Carpeta Obres*, En procés de catalogació A, "Obres s. XVI", plec solt, s.f.⁴⁰

[f. 1r] Menobres.

⁴⁰ Aquest document consisteix en un petit lligall que havia format part d'un altre de més extens. La resta, però, o no s'ha conservat o bé desconeixem on es troba.

N. de l'A.: la foliació que s'indica en la transcripció és simplement orientativa, per tal de facilitar la localització de les dades, ja que l'original no conté cap tipus de numeració.

Compri de mossèn Modorel, prevere de Sarià, dos milés de ragola, a rahó trenta-i-nou sous lo miler, que a la cambra de la mare de les orades⁴¹ munten..... 3 lls. 18 s.

Jo Johan Modorell prevere [...] darà desús dita cantitat.

Entraren en la obra per tancar les finestres de la infermaria nova cent vent-e-quatre pedres doblengues que munten, a rahó setze sous lo cent, foren comprades d'en Cuberta..... 18 s. 8 d.

Jo Antoni Cuberta era tot la sobradita cantitat.

Dompri d'en Aulet vint corteres⁴² de calç per a la predita obra, a rahó quinze dinés cortera, munte 1 lliura 5 s.

[A peu de pàgina:] 6 lls. 2 s. 8 d.

[f. 2r] Jornals.

Disapte a xxvi de abril any M D XXII, en decoraren la finestra de la banda del forn, entran mestre e menobra mig dia a rahó set sous..... 3 s. 6 d.

Diluns a xxviii de abril, fen faena lo mestre mig dia per fer la mescla, a rahó quatre sous..... 4 s.

Dimarts a xxviii de abril, fen faena lo mestre ab un menobre en tancar les finestres, a rahó set sous..... 7 s.

Dimecres a xxx de abril, fen faena lo mestre ab un menobre per tancar les finestres a rahó set sous..... 7 s.

Divendres a dos de maig, fen faena lo mestre ab un menobre per posar les portes a les finestres, a rahó set sous..... 7 s.

Diluns a cinch de maig, fen faena un mestre ab un menobre per posar les portes a les finestres..... 7 s.

Fen faena un mestre un dia e mig per piquar una travesa per a les finestres..... 6 s.

Dimarts a sis, fen faen, un mestre en posar la travesa de la finestra, reboçar forats e comença de piquar les batedores⁴³ dels çafaregs..... 4 s.

⁴¹ Una orada és una boja (ALCOVER-MOLL 1985, VIII: 22).

⁴² Una cortera (=quartera), és una mesura d'àrids de capacitat variable segons les regions, però que aproximadament equival a 70 litres (ALCOVER-MOLL 1985, IX: 25).

⁴³ La batedora és una pedra plana, que es posa inclinada damunt un safareig de rentar, sobre la qual les dones tupen la roba en rentar-la (ALCOVER-MOLL 1985, II: 367).

Dimecres e dijous a set e a huit del matex, fen faena un mestre en piquar e acabar les batedores dit çafareg, dos jornals..... 8 s.
Era tot Antoni Cuberta la de nou dita cantitat.
Tots aquestos [...] a pagar..... 2 lls. 11 s. 6 d.

[f. 2v] Fen mestre, enclusa una finestra a les infermeries para nou lits, e ferà dos pales al forn, per tot li fonch adjudicat per mestre suscrit vint sous..... 1 ll.

Ha rebuda la sobredita canctitat de vint sous presen[...] Gabriel Algerri, prevere e comprador del hospital⁴⁴ lo sobre dit mestre Johan Thest de Bos, reverent.

[f. 3r] [...] senyer en Joan de [...] per mestre Antoni Cuberta, sinquanta sinch sous per les lambornes,⁴⁵ jornals e altres menobres, serie a pagar la casa per iguals parts a ben cuberta... 2 lls. 15 s.

Pagui a 26 de march any M D XXII, an Jaume Miró de Sant Martí II per ell, an senyer en Michel Oller, spitaler del spital del portal nou, per quinze quintas⁴⁶ de palla e tres roves⁴⁷ de palla longa, a

⁴⁴ Segons les *Ordinacions* de 1417, l'ofici de comprador corresponia a algú "qui sia hom de bona fama e condició, lo qual haia carrech de comprar, axí en gros, com en menut, les coses dius especificades a obs e provissió del dit hospital. És assaber: forment, civades, vins (...). Així emperò que en les compres per faedores en gros deles dites vitualles, sia present e entrevenga lo damunt dit scrivà del Ració, per çò que aquelles se compren pus deliberadament e ab maior utilitat del dit hospital E quel dit scrivà de Ració (...) haia noticia dels preus que les dites vitualles costaran e que frau en alguna manera no si puxa cometre, lo qual comprador cascun dia haia e sia tengut retre compte al dit scrivà de Ració, també deles coses que hauran comprades, com dela distribució quen lo prop precedent dia haura feta daquelles en los oficis deius especificats (...). E que en la fi de cascun mes, faça albarà al dit comprador, de la summa ala qual muntarà la messió ordinaria e extraordinaria, dreçant e registrant aquell en lo libre de la messió, çò és, en la fi dela mesada, en e per la forma acostumada e per stil de son ofici, deu fer lo dit scrivà de Ració. Emperò sia tengut scriure cascun dia en lo dit libre dela messió, ço es, en lo començament o en la fi dela jornada, tots los menjadors qui en aquell dia seran en lo dit hospital, especificant distintament los sans, los malalts, los orats, les dones, los infants, los preveres e los servidors, per ço que així, be de la despesa, com dels dits menjadors, se puxa haver clara notícia." (AHSCSP, *Ordinacions de l'hospital general de la Santa Creu*, f. 14v; ap. ROCA 1920a, xxvii-xxviii).

⁴⁵ Una lamborna (=llamborda), és una pedra gran i plana (ALCOVER-MOLL 1985, VI: 878).

⁴⁶ Un quintar és una unitat de pes que equival aproximadament a 41,5 kg. (ALCOVER-MOLL 1985, IX: 63).

⁴⁷ Una rova (=arrova) és una unitat de pes equivalent a 10,400 kg. (26 lliures), un quart de quintar (ALCOVER-MOLL 1985, II: 38).

rahó tres sous quintar, sent per lo spital del portal nou part vingue ací en casa, munte quaranta set sous..... 2 lls. 7 s.

[f. 3v] Pagui Agustí Mir, un procurador, per lo dit de la procura dos sous

Pagui per traure una letra clandestina per tot lo bisbat.....4 s.

Pagui per una obligació, fin en encarrega han Johan Moragues, texidor, per deu liures e deu, a la casa sis omes empoden deure Jofre Vidal, notari de Tàrregua, en l'any D XXII 6 d.

Pagui per lo loguer de la mula per setze dies, trenta dos sous, és veritat sopusar per lo [...] per mos negocis comptem a la casa la meytat del loguer.

Per les despeses fin en vuyt dies, per la casa no he lo moso e la mula, per dia sis sous.

Doni a mossèn Joan Modorell, prevere, a xxvi de abril any 1522, per un miller de ragola per la cambra de la mare de les orades, trenta-i-nou sous.

[f. 4r] Depeses de la casa bestretes. Maig.

Doni al senyor bisbe de caritat per la mis digué lo dia de la festa a IIII de maig any M D XXII..... 12 s.

Doni al moço del forner, ajuda a pastar la setmana santa fins a Santa Creu, sis sous.....6 s.

Item doni, diluns a cinch de maig, a mossèn Ferrer, per quatre sessions dic avie fetes a mossen Johan Descol, quatre sous.....4 s.

Item doni a XII de maig, dia de sent Ponç, de voluntat dels administradors, al reverent mestre [Agusti] Mir per los sermons de la quaresma de Senta Creu e de sent Ponç tres ducats..... 3 lls. 12 s.

Doni a xxviii de maig any M D XXII, a mosseny Sonyon Ràfols y per el a mosèn Bas, beneficiat en la Seu, dos ducats..... 2 lls. 8 s.

Los presents partits no són pagats per què lo [...] procurador no'ls a volgut pagar sens cautela.

[f. 5r] Memorial dels dinés tinch bestrets als oficials de la casa any M D XXII.

Tinch bestret a Esteve Cors en dos pertits..... 14 s.

A ma dona Ysabet Mobia, per la despesa dels jocs dos ducats.....	2 lls. 8 s.
.....	
An Elexandre Bellador, dos reals.....	4 s.
Més li doni a quatre de juny sis sous, deu deu [<i>sic</i>] sous.....	6 s.
Al castellà de la infermeria tres reals.....	7 s.
Pagui per mossèn Ferrer, procurador, a un ome de Sent Boy, per grec.....	3 lls. 9 s.
Presti a dit mossèn Ferrer, per a pagar <i>locatum</i> compra.....	12 s.
Dexi a tres de juny a mossèn Ferrer dich los volia per alga liver, quatre ducats.....	4 lls. 16 s.
Dexi a sis de juny any M D XXII, ablasí gayr en pagua de sa soldada un ducat.....	1 ll. 4 s.
Fonch fet lo compte an Johan Ribelles, a sis de juny, del temps és estat baciner, reste cobrador dos liures setze sous e tres doni a sa muller lo matex dia trenta sous compresos dos reals havia donat lo dia abans.....	1 ll. 10 s.
Dexi a petit Johan, cambrer de la peste, en pagua de sa soldada a sis de juny.....	6 s.
Dexi a Iohan Ferrer, cambrer de Senta Maria, a XI de juny, per sa soldada.....	3 s.
Dexi a XI de juny, a mossèn Ferrer, los quals dóna al treginer del blat, sis ducats.....	7 lls. 4 s.
[f. 5v] Dexi a XIII de juny any M D XXII, al moço del forner en pagua de sa soldada, guanye dehuyt sous un ducat.....	1 ll. 4 s.
Doni a xv de juny any M D XXII, a mossèn Cors [...], parycer aconpliment de sa soldada, tres liures, tres sous i onze dinés.....	2 lls. 3 s. 11 d.
.....	
Dexi a XVIII de juny any M D XXII, a na Isabet, muller d'en Johan Boses, teixidor de li de Sent Vicent, en pagua del lit d'en[...], lo qual torna lo matex dia sis sous.....	6 s.
Doni a na Nones, dida y per ella, an Bertomeu Pugades de Castelertol en pagua de sa soldada a XXVIII de juny any M D XXII un ducat dich.....	1 ll. 4 s.
Dexi an Alexandre Bellador per la misada de juliol per lo [...].	6 s.

[f. 6r] Comença mossèn Salvador a servir de rector (...), a xv de maig any M D XXII, preu de soldada deu liures ab les ganimesdes en les infermeries dedals.....10 lls.

Comença lo sastre a tallar a vuit de maig any M D XII, preu un ducat, a rahó de és e la despesa.....24 s.

(...) de juny *inclusum*

Comença a servir mossèn Estadarç, prevere per lo rector a xxv de maig any M D XXII, preu dotze liures a rahó de hany e les ventures.

B-46

1531, desembre 9. Barcelona.

Trasllat del testament de Lluís Funes qui, entre altres coses, institueix com hereu universal a l'hospital de la Santa Creu. Igualment, ordena la construcció d'una estança, adequada amb tot el necessari, en l'indret que indicarien els seus marmessors.

A. Barcelona, AHSCSP, *Testaments*, vol. I (1409-1560), f. 91^v.

a. ROCA 1920b, 11, ex A.

En nom de nostre senyor Déu sia Amen, jo, Luys Funes, mercader, ciutedà de Barcelona, fill de mestre Pere Luys Funes, payer, ciutedà de la predita ciutat, y de la dona na Florença, muller de aquell, defunts (...). Elegint sepultura al meu cors fahedora en la sglésia de Sant Jaume de Barcelona en lo vas en lo qual lo cos de la dona na Violant Ferris, quondam, germana mia, y de Joan Ferris, quondam, barber, marit de aquella foren soterrrats volent allí ésser fet y construït de nou un carrer de pedra, ab lo senyal de Funes y de Ferris, ab son títol, y sie pagat per los meus marmessors tot lo que y sie mester, la qual sepultura y les coses solemnes de aquella, vull sien fetes bé y degudament a coneguda dels predits marmessors meus. Prench emperò de mos béns per la mia ànima sepultura al meu cors fahedora, misses de ters dia y cap d'any y altres pies lexes, deius scrites, pagadores trenta liures barcelonenses, de les quals leix al hospital dels masells de Barcelona, sinc liures. Item vull ésser celebrat en la sglésia del monastir de Munserrat, un trentanari de misses per charitat, del qual vull que sien pagats trenta tres sous. Item leix a la obra de Sant Jaume de Barcelona, en ajuda de pintar lo retaula del altar maior, sinc liures. Item vull ésser celebrat un altre trentanari de misses en la sglésia del monestir de la

Verge Maria de Ihesus, per lo qual sien donats trenta tres sous. Item lex a la sglésia parrochial de la qual sere parròchia, lo die de mon òbit, per dret de parrochiatge, tres sous. Item leix a quiscun dels predits marmessors meus per chàrrec [*sic*] de marmessorie, sis liures. E si les predites trenta liures no bastaran a complir les coses predites, vull que de altres béns meus y sie fet compliment, si res emperò sobrarà, vull que sie distribuït entre pobres per amor de Déu. Més avant, vull ésser construïda y edificada de nou una cambra en lo hospital general de Sancta Creu de Barcelona en aquell loch que ordenaran y conexeran los predits marmessors meus, y que aquella sia fornida de totes robes y ornaments a la predita cambra necessaris aconeguda dels predits marmessors meus per la qual cambra y robes vull que y sie despès fins en quoranta liures (...). Tots los altres emperò, béns meus, mobles e immobles, drets, véns [*sic*] y accions mies, honsevulla que sien y anys pertanguen ara o en sdevenidor, lex y atorc al hospital general de Sancta Creu de Barcelona, instituït lo predit hospital general de Sancta Creu de Barcelona, a mi hereu universal, volent emperò y ordenant que los predits marmessors meus, en continent seguida la mia mort, tots mos béns mobles e immobles, ab benifet de inventari de lur mà y poder, prenguen e los que no consistiran en dinés comptans en lo encant al mes donant, venan e liuran possessions de les coses venudes e mos drets i accions, cessiones y transferes (...).

B-47

1539, febrer 25. Barcelona.

Concòrdia amb el mestre de cases Jaume Parés, per la realització de tres arcs de pedra, que anaven des de la paret de l'església fins a la cuina, així com per altres obres.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Miquel Cellers, vol. III (1537-1539), ff. 71^v-72r.

[f. 71^v] Per y entre los reverents e magnífichs administradors del hospital general de Santa Creu de Barchinona, de una part, e lo senyer Jaume Parés, mestre de cases ciutedà de la dita ciutat de Barchinona de part altra, són stats fets, fermats, pactats e jurats sobre la obra devall escrita, los pactes y avenences següents.

Primerament és pactat y avengut [...] e lo dit Jaume Parés convé e promet sots les penes e juraments [...] que ell picarà o picar farà tres archs scassans de pedra [...] e dos migs pilars per a respalles [...], paredora dins la cuyna del dit h[ospital] [...] fins a la paret de la seglésia del dit hospital [...], paredora sos bons e pertanyents fonament [...] e paredora tota una paret de pedra de fil [...] dels dits administradors e sobre la dita [...] tants pilars com mester seran [...] enbigar sobre aquells [...]. E més promet que's [...] tan alt com mester serà aconeguda dels dits administradors [...] que és davant la sisterna del dit hospital çò és de la paret [de] dita sglésia fins a la cambra que solia fornir per archiu y en paredora dues finestres e un portal de la forma e granària, e semblants a les finestres e portal que vuy són en lo archiu nou de dit hospital, e sobre la dita paret picarà e paredarà tants pilars de pedra quant mester seran aconeguda dels dits administradors, per a què sobre aquells se puga enbigar la taulada, e les dites parets han ésser de amplària dos palms y mig, y los archs, çò és fins al primer sostre, tres palms de emplària y los pilars han tenir de amplària dos palms y mig de amplària y tres palms de alts [...], promet més avant que farà e adobarà la paret e fonaments de aquella de la dita cuyna sobre la qual com dit és, se an de paredar les dites dues finestres e portal, e los dits fonaments farà tant pregons com mester serà.

E més promet que picarà e paredarà la paret de dita sglésia tan alt com mester serà aconeguda dels dits administradors, de pedra de fil e farà los dos cantons de dita paret, tant quant picarà la paret de dita sglésia de pedra picada.

E més promet que ell desfarà tant quant mester serà a ses despeses, la teulada de dita cuyna y aquella adobarà y adaptarà bé e degudament, ajudant-li emperò lo fuster en lo enbigar, e sobre los pilars demunt dits cobrirà de taulada posant tota aquella ab bon morter e ab tortugues si y segons que mester serà.

[f. 72r] I les dites coses promet lo dit Jaume Parés que farà e a fer farà bé y degudament com dit és segons de bon mestre se pertany, administrant-li emperò los dits senyors administradors tot lo pernet e manobra que necessària serà per dita obra, en tal manera que lo dit Jaume Parés no sia obligat en posar en les dites coses, sinó la sua indústria diligència, mans y treballs de ell e de tots los altres que en dita obra entrevindran, e les dites coses farà bé e degudament com se pertany per tot lo mes de setembre

prop vinent y no acabada dins dit temps dita obra, vol e consent que los dits administradors a ses despeses puguen haver tants mestres com volran y fer acabar dita obra.

És pactat y avengut entre les dites pars, los dits reverents e magnífichs administradors sots los pactes e juraments davall scrites, convenen y prometen al dit Jaume Parés que ells li donaran e liuraran a peu de obra, tota la pedra que necessària serà, [...] finestres y per tals y altres coses demunt dites, e totes les teules que neces[sàries se]ran per dita teulada, e tota la calç e totes les altres coses necessàries [...] obra en tal manera que lo dit Jaume Parés no haie posar en aquella [...] indústria e treballs d.ell y dels altres que en dita obra entrevindran [...] y archs y agualar aquells xxvii lliures per lo picar e [...] als dits archs quatre lliures, e per picar e per los dos [...] seran a rahó viii sous per cana cayre [...] de la dita paret haie a comensar dels dits archs [...] exclusir e per les dites dues cantonades tant [...] la sglésia li donaran a rahó x sous per cana per lo picar dels [...] a fer los dits pilars sobre les dues parets e per lo desfer y adobar la ca[nton]ada y per fer la taulada nova li donaran x lliures, les quals quantitats prometen que li donaran e paguaran de vint y sinc liures en vint y sinc liures, sempre que haie feta obra que valga ditas xxv lliures.

B-48

1625, febrer-juny. Barcelona.

Diners bestrets per Benet Ginebreda, per a les obres de construcció de l'anomenat corral de la llenya de l'hospital de la Santa Creu.

A. Barcelona, AHBC, *Carpeta Obres*, En procés de catalogació A, "Obres als corrals de la llenya. 1625", s.f.⁴⁸

[f. 1r] Compte del que jo, Benet Ginabreda, bestrech per lo hospital general de Santa Creu de Barcelona, per la hobra se fa en los corrals per ha posar la llenya en lo any 1625 es lo seguent.

He comprat a la muller del tresorer Bru, 3 fustets per posar las portas de dit córrer de la llenya a rahó de 48 sous per cada un... 7 lls. 4 s. 1 bigua vella de melís⁴⁹ falta per lo barrament⁵⁰ de la porta...16 s. 11 d.

⁴⁸ N. de l'A.: la foliació que s'indica en la transcripció és simplement orientativa, per tal de facilitar la localització de les dades, ja que l'original no conté cap tipus de numeració.

Per fer serrar los dits fustets he pagat.....1 ll. 7 s.
 Per las mans de dita porta he pagat a mestre Turibó, fuster.....8 lls.
 A 9 de febrer 1625, he pagat a Carlos Boser per la pedra y picar
 la pedra del portal ho harcada de dit portal y asentar la jusana⁵¹
 16 lls. 10 s.
 A dit dia a mestre Miquel Millaro, mestre de cases, per 6
 jornals de un jove mestre de cases he pagat 2 lliures 2 sous..... 2 lls. 2 s.
 Per 12 jornals an treballat dos hòmens ha henderrocat las tàpias
 que eren dolentes, fer fonaments y traurer terra, y mitx dia de un
 manobre,⁵² he pagat en tot 3 lliures 14 sous..... 3 lls. 14 s.
 A mestre Turibó, fuster, per lo aiguacuit⁵³ a posat per las
 portas.....7 s.
 Al primer de mars he dat a Millaro, mestre de cases, per 10
 jornals y mitx an treballat 3 jòvens mestre de cases, a rahó de 6
 sous, y 3 jornals y un manobre a rahó de 4 sous, an threballat en
 fer la paret forana y fonaments haont avian de fer la tàpia, he pagat.....
 4 lls. 1 s.
 A mestre Turibó, fuster, y mestre Juan, per anar a lluirer unes
 jasenes i lindas, per las despesas de dos dias y sos jornals.....18 s.
 A 17 de febrer, pagui a mosèn Pau Nicolau, prevere de Girona,
 per lo dit hospital per la casa ha comprada mosèn Rodes, prevera,
 al carrer d'en Çerra que, la y venuda lo hospital feta gràsia del
 restant li he pagat, 7 lliures 13 sous 4 diners.....7 lls. 13 s. 4 d.
 A 9 de mars, a mestre Millaro, per 7 jornals de parar los
 portals y forats per posar llambordes, per juntar las portas..... 2 lls. 2 s.
 [A peu de pàgina:].....55 lls. 9 s. 3 d.
 [f. 1^v] Per lo que suma la tras plana.....55 lls. 9 s. 3 d.

⁴⁹ Fusta de pi rica en resina (ALCOVER-MOLL 1985, VII: 331).

⁵⁰ El barrament (=barramenta), és un bastiment on va encaixada una porta o una finestra (ALCOVER-MOLL 1985, II: 318).

⁵¹ Una jusana, que també pot aparèixer escrit com "jasena" (=jàssera), és una biga que s'usa per a sostenir altres bigues (MADURELL 1983, 355-356).

⁵² El manobre és un jornalero al servei dels mestres de cases (MADURELL 1983, 357).

⁵³ Matèria gelatinosa que es dissol en aigua calenta i serveix per aferrar fusta (ALCOVER-MOLL 1985, I: 341).

- Per 5 jornals un manobre, he pagat..... 1 ll.
- Per picar 8 pedras del anell del portal, he pagat..... 1 ll. 16 s.
- A mestre Bartomeu Monllor per 27 carritades de reble, a rahó de 4 sous..... 4 lls. 8 s.
- A Maurici Llorens per 10 pedras per fer lo anell del portal y 10 llambordes, de tot he pagat..... 3 lls. 14 s.
- A mestre Turibó per 14 sous, claus per fer la síndria⁵⁴ y més per 3 jornals y mitx, a estat fer ditas síndrias, de tot he pagat..... 1 ll. 6 s.
- Li he donat a mestre Turibó, per una post de melis li ha faltat per la porta del corral de la llenya, li he pagat..... 7 s.
- A 14 de mars per 14 jornals, he pagats a mestre Millaro, mestre de cases, a ell y dos jòvens, y 4 jornals y mitx de un manobre. 4 lls. 19 s.
- A 23 de dit, he pagat 16 tapiades, a rahó de 7 sous tapiada... 5 lls. 12 s.
- A dit dia, per 6 jornals an treballat dos jòvens, y henderrocar las tàpias y asentar los dos portals, he pagat..... 1 ll. 16 s.
- Per 6 corteres de guix per fer los revoltes⁵⁵ del portal, he pagat a rahó de 4 sous per cada un..... 1 ll. 4 s.
- A mestre Bartomeu [Monllor], per lo cost y port de 6 jasenas de alba per la taulada de dit corral, he pagat a rahó de 7 lliures per cada un..... 42 lls.
- Al dit per 58 bigues de pi per la taulada de dit corral, al valor de 10 sous..... 29 lls.
- Al dit per 42 dotzenas llatas⁵⁶ de pi per la taulada de dit corral, a rahó de sous [sic] dotzena..... 31 lls. 10 s.
- A 28 de dit, per 4 jornals a mestre Turibó, fuster, per adresar las biguas a un igual, y altres quatre jornals a son fill y una escala.....
..... 2 lls. 5 s. 6.
- A 29 per 9 jornals de 3 jòvens an treballat al corral de mestre de

⁵⁴ La síndria (=cintra), és una bastida de fustes que sostè una superfície convexa sobre la qual es van col·locant les dovelles d'una volta (COROMINES 1980, II: 712, VII: 929-930).

⁵⁵ Una revolta és un element de la construcció d'aparença corbada (MADURELL 1983, 362). Tanmateix, en aquest cas pot referir-se a un "revoltó", que consisteix en una petita volta que cobreix el buit o espai entre biga i biga d'un sostre (FULLANA 1980, 300).

⁵⁶ Una llata és cadascuna de les peces de fusta rectes i estretes que es posen damunt les bigues o cairats, en sentit perpendicular a aquests, i que serveixen per a sostenir les teules (ALCOVER-MOLL 1985, VI: 908).

cases, a rahó de 6 sous lo jornal..... 2 lls. 14 s.
 Per 7 tapiades, a rahó de 7 sous tapiada..... 2 lls. 9 s.
 Per 3 jornals, a rahó de 4 sous jornal de un manobre..... 12 s.
 A mestre Millaro, mestre de cases, per un jornal ha treballat..... 8 s.
 [A peu de pàgina:]..... 193 lls. 10 s. 4 d.

[f. 2r] Per lo que suma la plana de quantra..... 193 lls. 10 s. 4 d.
 A 7 de abril, he pagat a mestre Mauriçi Llorens, per 9
 llambordes amples de 4 pams, per posar sobre las tàpias per
 posar-i las jàsenas, a rahó de 4 sous 6 diners per cada un..... 2 lls. 9 s. 6
 A dit dia he pagat als tapiadors per 16 tapiades, al valor de 7
 sous..... 5 lls. 2 s.
 Per 4 jornals de un jove a treballat de mestre de cases a rahó de
 6 sous..... 1 ll. 4 s.
 A mestre Turibó, fuster, per lo blanquejar⁵⁷ 55 biguas per la
 taulada, a rahó de 1 sou per cada una, 2 lliures 15 sous..... 2 lls. 15 s.
 A mestre Llorens, serrador, per una mitja de pi per fer una
 sola⁵⁸ al portal del corral, he pagat..... 16 s.
 A 13 de abril, per 20 dias an treballat mestre Millaro, 5 dias, y 3
 jòvens altres 5 dias, a rahó de 7 sous dia, he pagat..... 7 lls.
 Per 5 dias un manobre, a rahó de 4 sous dia..... 1 ll.
 A dit dia a mestre Turibó, fuster, per 5 jornals an treballat ell y
 dos jòvens per enbigar y enllatar,⁵⁹ per tot..... 3 lls. 19 s.
 A 20 de abril, a mestre Millaro per 20 jornals de mestre de
 cases, an treballat ell y 3 jòvens..... 7 lls.
 Per 6 dias, al valor de 4 sous dia, de un manobre..... 1 ll. 4 s.
 A dit dia a mestre Turibó, fuster, per 18 jornals que ell y dos
 jòvens an treballat a la taulada..... 4 lls. 26 s.
 14 sous, per lo lloguer de 4 ternals⁶⁰ per 7 dies per pujar las

⁵⁷ Donar una passada de calç a una paret o una altra cosa (ALCOVER-MOLL 1985, II: 511).

⁵⁸ Tauló que els mestres de cases posen en posició plana en fer les bastides (ALCOVER-MOLL 1985, IX: 983).

⁵⁹ Clavar a un embigat les llates damunt les quals han de descansar les teules (ALCOVER-MOLL 1985, IV: 987).

⁶⁰ El ternal és un bossell de tres politges, i per extensió també de dues (ALCOVER-MOLL 1985, X: 248).

jàsenas..... 14 s.
 Per 7 carreguas argila, he pagat..... 2 s. 11 d.
 A mestre Bartomeu per 18 biguas de 28 pams cada bigua, per alabar la andana⁶¹ de la taulada del dit corral, a rahó de 13 sous 11 lls. 14 s. 1 dotzena y mitja post costers⁶² per fer las síndrias, y las arcadas y badalachs⁶³ de la taulada..... 2 lls. 2 s.
 Per 8 llatas per las síndrias y fer los escalons de la escala..... 10 s.
 Per 2 entenetes per fer una escala..... 8 s.
 [A peu de pàgina:]..... 246 lls. 16 s. 9 d.
 [f. 2v] Per lo que suma la tras plana..... 246 lls. 16 s. 9 d.
 Per una fileta⁶⁴ y 3 cabirons⁶⁵ per lo badalach de la taulada..... 12 s. 6 d.
 Per lo lloguer dels dos tornals he pagat a mestre Pera Bartomeu, per a pujar las jàsenes, a rahó de 7 sous dia..... 14 s.
 Per lo lloguer de 36 per cada un entenes, entre grans y xiques y costers travesos, an estat 40 dias, a rahó de 2 dines per cada un. Cada dia feta gràsia del restant..... 7 lls.
 He pagat a mestre Antoni Ballera, farrer, per lo valor de 2500 claus dinals per clavar las llatas ab las biguas de la taulada del corral de la llenya, a rahó de 6 sous 6, lo çent valen..... 8 lls. 2 s. 6 d.
 He pagat al dit mestre Ballera, farrer, 132 claus de 4 dinés la pesa, per a clavar las biguas de las jàsenes de la taulada..... 2 lls. 4 s.
 25 claus dobles per clavar lo badalach de dita taulada, a rahó de 13 sous, lo çent valen..... 3 s.
 A 22 de abril, 4 lliures 4 sous per lo que he pagat a mestre Millaro, mestre de cases, a ell y 3 jóvens an treballat 3 dias que són

⁶¹ L'andana és el pis sota la teulada que agafa tota la superfície de la casa (FULLANA 1980, 10).

⁶² Els costers són els pals laterals.

⁶³ Desconec el significat exacte de la paraula "badalac", si bé podria referir-se a un "badalot", una mena d'obertura elevada per donar pas a la llum dins una habitació (ALCOVER-MOLL 1985, II: 199).

⁶⁴ Una fileta és una fila petita, és a dir una biga de fusta de més esquadria que el tauló ordinari, la qual, posada en sentit vertical i ficada a terra, serveix, juntament amb altres, d'element sustentador del bastiment d'una obra (FULLANA 1980, 173).

⁶⁵ El cabiró és una biga mitjancera o relativament petita, especialment cada una de les que van col·locades a través o damunt les jàsseres per sostenir un sostre o teulada (ALCOVER-MOLL 1985, II: 777).

12 jornals a rahó de 7 sous.....	4 lls. 4 s.
Un manobre, 3 dias y mig, a rahó de 4 sous dia.....	14 s.
A dit dia a mestre Turibó, fuster, per 12 jornals de ell y dos jòvens 4 dias enbigaren y enllataren la teulada y adresaren las biguas.....	3 lls. 8 s.
A 3 de matx per 11 jornals de mestre de casses de mestre Millaro, y 3 jòvens an treballat 3 dias, a rahó de 7 sous dia.....	3 lls. 7 s.
Per 2 jornals de un manobre, a rahó de 4 sous.....	8 s.
Dit dia a mestre Turibó, fuster, de ell y dos jòvens, 4 jornals an treballat en dita taulada.....	3 lls. 8 s.
A Carlos Boser per 10 tapiades faltaven al aun cap del corral, al valor de 7 sous la tapiada.....	3 lls. 10 s.
Per 28 carregas arena y una pala de fusta per fer lo morter.....	8 s.
A 11 de matg, 8 lliures, a mestre Millaro, mestre de cases, per 20 jornals, de ell y 3 jòvens an treballat 5 dias, a rahó de 7 sous cada dia, y 5 jornals de un manobre, a rahó de 4 sous.....	8 lls.
[A peu de pàgina:].....	293 lls. 10 s.
[f. 37] Per lo que suma la plana de quantra.....	293 lls. 10 s.
A 12 de matx, a mestre Turibó, fuster, 5 lliures 15 sous, per 21 jornal de fuster an treballat 7 dias dos hòmens y son fill.....	5 lls. 15 s.
A 18 del dit, 8 lliures 12 sous, pagades a mestre Millaro, mestres de cases, per 21 jornals an treballat ell y 3 jòvens, a rahó de 7 sous, y 6 jornals un manobre, al valor de 4 sous, an treballat en dit corral de la llenya.....	8 lls. 11 s.
A dit dia, a mestre Mauriçi Llorens, per 4 pedras per una rexa.....	1 ll. 10 s.
A 25 de matx, 3 lliures 12 sous, pagades a Miquel Millaro, mestre de cases, per 8 jornals a treballat ell y un jove, 4 dias, per acabar las hobras del corral de la llenya, a rahó de 7 sous, y 4 jornals de un manobre, a rahó de 4 sous.....	3 lls. 12 s.
Item 8 sous he pagat per una llamborde de 7 pams per fer lo parapeto ⁶⁶ sobre la vora de la taulada de dit corral de 7 pamps.....	8 s.

⁶⁶ Un parapeto (=parapet), és un ampit o mur elevat, de terra o de pedra (ALCOVER-MOLL 1985, VIII: 223).

[A peu de pàgina:]..... 313 lls. 6 s.

A de aver lo hospital general de Santa Creu, a 6 de abril de 1625, 63 lliures rebudas del veguer Diego de Vilanova, és a saber 50 lliures per lo banch de la present ciutat, y 13 lliures de [*les altres lliures*], y són per las causas y raons contengudes en una època sin fermaren los administradors lo sobre dit dia, en poder de Dionís Balla, notari de Barcelona y escrivà major de dit hospital..... 63 lls.

Resta deure..... 250 lls. 6 s.

A de haver lo senyor Benet Ginebreda, administrador del present hospital 313 lliures 6 sous, per tantes ne a gastades y bestretes per dit hospital per les obres se són fetas en los corrals per a posar la llenya, com més llargament apar ab lo present [...], bé donat per dit mossen Ginebreda y comprovat per mi, Gaspar Amargós, racional⁶⁷ 313 lls. 6 s.

Amargós, racional a 8 de juny 1625.

B-49

1630, maig 29. Barcelona

Els consellers de la ciutat de Barcelona, autoritzen els administradors de l'hospital a usar de tots els espais necessaris de la casa de les Egipcíaques, alhora que els donaven facultat per obrir un portal en una paret mitjera, per a poder passar directament d'un edifici a l'altre.

A. Barcelona, AHCB, *Deliberacions*, Consell de Cent, II-139, ff. 135r-136r.

[f. 135r] Los magnífichs consellers, tots sinch ajustats, y attès y considerat que per part dels administradors [f. 135v] del hospital general de la Santa

⁶⁷ Segons les *Ordinacions* de 1417, el racional o oïdor de comptes tenia “special càrrech de oyr, examinar, impugnar, ruminar, discutir e liquidar e finalment cloure e definir de mig en mig any o almenys una vegada l’any, los comptes, axí del damunt dit general reebedor e distribuïdor, com de qualsevulla altres qui per qualsevol manera reebren e administraran monedes, drets e béns del dit hospital, axí emperò que ans que puxa cloure ne difinir aquells haia afer relació summària, als damunt dits honorables administradors, axí de les reebudes com de les despeses, que en los dits comptes seran contengudes e dels duptes que en la examinació d’aquells li seran ocorreguts (...)” (AHSCSP, *Ordinacions de l'hospital general de la Santa Creu*, f. 21^v; ap. ROCA 1920a, XXXVII-XXXIX).

Creu de la present ciutat, los és representada la extrema necessitat que aquella casa té de stàntias o, aposentos per a posar y créxer los llits dels malalts, en la ocasió present de tantas galeres són arribades per la vinguda de la sereníssima reyna, de [...] les quals de cada dia llansen tants malalts, que no y ha lloch ni aposentos pera posar llits, y que la ciutat servís acomodar-los de algunas stàntias de la casa de las Egipsíiques, que és contigua a dit hospital. Per çò los dits senyors consellers per a socórrer dita necessitat, concedexen a dits administradors per dit effecte, les stantias o, aposentos de dita casa de las Egipsíiques, donant facultat que's fassa un portal a la paret mijera per a passar de dit hospital a dita casa de las Egipsíiques, a costes y despeses de dit hospital y, assò, durant la necessitat present y altrament durant la voluntat y beneplàcit dels senyors consellers ab què, los dits administradors, se obliguen a dexar vacuas y despedida ditas stàntias y tapar dit portal, sempre que los senyors consellers lo voldran, e los molt reverents canonges Mathias Amell y Joseph Ramon, y magnífichs Joseph de Bellafilla y Joan Pau Pastor, administradors de dit hospital, han acceptada la dita concessió com està dit, prometent dexar vacuas y espedidas ditas stàntias y tapar dit portal, sempre que los senyors consellers ho voldran, ab obligatió dels béns y drets de dit hospital, llargament presents per testimoni, quant a las firmas de dits senyors canonge Ramon y Joseph Bellafilla, e Pere Joan [f. 136v] Rossell, doctor en drets, y Joseph Berart, mercader, y quant a la firma de dit, Joan Pau Riffós, lo dit Pere Joan Rossell, Miquell Serra y Gerònim Pastor, servents, e quant a la firma de dit senyor canonge Amell.

B-50

1631, gener 16. Barcelona.

Donades les dificultats per les quals passava l'hospital, els administradors demanen a la ciutat un préstec de 5 000 lliures per poder fer front al futur immediat de la institució; el consell accepta deixar mil lliures anuals durant cinc anys.

A. Barcelona, AHCB, *Deliberacions*, Consell de Cent, 11-140, ff. 24v-25r.

[f. 24v] E après fonch proposada y llegida una supplicatio presentada per en los administradors del hospital general de Santa Creu de la present ciutat, ab la qual representan las necessitats grans que vuy hi ha en aquella casa, y la multitud de malalts y lo que patexen y lo quant està vuy aquella casa

endeutada y enpanyada, y juntament supplican al Consell que per la innata devotió que dita ciutat té a les coses de dit hospital, sia servit enprestar-li quatre o sinch mil [f. 257] lliures, les quals porà cobrar retenint-se mil lliures, quiscun any, de les pensions de censals que dit hospital reb sobre dita ciutat, conforme se féu ab delliberatio de aquest Consell a 5 de juny 1626, que ab esta forma la ciutat no perdrà res y se remedià una necessitat tan gran com té dit hospital de què deu nostre Senyor, ne restarà servit y la ciutat ne ha una són degut per mi y dits administradors ne rebran particular gràtia y mercè de la ciutat.

Lo Consell, atesa y considerada la necessitat representada per los administradors de dit hospital general, feu delliberatio y conclusió que la ciutat del compte més despedit per via de enprèstich, gratias conforme se féu a 5 de juny 1626, dexe a dit hospital la quantitat de sinch milia lliures, les quals vage cobrant dels censals fa la ciutat a dit hospital dins sinch anys, çò és, qui a son temps se vage retenint quiscun any mil lliures fins que haja cobrat ditas sinch milia lliures, y après, consegutivament, altres dos anys se retinga mil lliures cada any fins haja cobrat les dos milia lliures dit hospital li deu del enprèstich de les sis milia de dit any mil sis cents vint-y-sis.

* * *

1631, febrer 14. Barcelona.

El Consell de Cent delibera la manera en què s'han de prestar 5000 lliures a l'hospital.

A. Barcelona, AHCB, *Deliberacions*, Consell de Cent, II-140, f. 38.

[f. 38r] Finalment, fou proposat que attès lo Consell de Cent celebrat a de fet del passat, delibera dexar y enprestar al hospital general sinch milia lliures del compte, mes despedit y com al present noh haja fornimenten ningun compte per a poder fer dit enprèstich vejà, per çò, lo Consell alguna forma y de hont se girarà dita quantitat. Y per quant anant votant, fou moguda dificultat si lo vot de Joseph Berart, mercader, era fora propositio, los senyors consellers ho proposaren y lo Consell delibera que era fora propositio.

E lo Consell sobre lo dit fet del hospital, delibera que atesa la urgent necessitat patexe lo hospital general de la present ciutat y lo molt menester

[f. 38v] que te ditas sinch milia lliures que lo present Consell ab deliberatio da de fet del passat li enpresta, han girades ditas sinch milia lliures als administradors de dit hospital del compte de perdreas de monedas. Ab que axí com aniran cahent les pensions dels censals dels quals ha de cobrar la ciutat, dita quantitat sian girades al mateix compte de perdreas de monedas, per a que lo diner torne en lo mateix com te de hont exirà.

B—5 I

1631, maig 2. Barcelona.

Els administradors de l'hospital —els canonges Lluís Joan Escarrer i Josep Ramon, i els ciutadans Jeroni de Marcel i Francesc Rialp—, demanen a la ciutat autorització per utilitzar més estances de la casa de les Egipsíacques per atendre les necessitats de l'hospital de la Santa Creu.

A. Barcelona, AHCB, *Deliberacions*, Consell de Cent, II 140, f. 80.

[f. 80r] Item dits magnífichs consellers, atès que per los administradors del hospital general de Santa Creu de la present ciutat los és estat representat que's servís se'n acomodar a d'aquella casa de algunes stàntias de la casa de las Egipsíacas, per més comoditat dels malalts que són tants que no caben en dit hospital que, dits administradors les restituyan sempre y quant, per dits senyors consellers, o per llur orde, ne seran requests. Per çò, dits senyors consellers, dellibereren que de la dita casa de les Egipsíacas sian enprestades y dexadas a dits administradors les stàntias, que la guarde que està en dita casa per la ciutat no ha una menester per sa habitatio per a què en aquellas se pugan acomodar los malalts de dit hospital ab que las restitrehescan sempre per part [f. 80v] de dits senyors consellers de paraula o escrits ne seran requests, a la qual delliberatio presents lo molt reverent Luis Joan Escarrer, canonge dita Seu, micer Gerònym de Marcel, ciutedà, y Francesch Rialp, mercader, administradors, ensemps ab lo molt reverent Joseph Ramon, canonge de dita Seu, absent, acceptaren dita deliberatio y prmeteren restituyr y dexar vacuas y despedidas ditas stàntias sempre y quant per dits senyors consellers de paraula o escrits ne han requests, y per çò ne obliguen los béns y drets de dit hospital y ab jurament llargament presents per

testimonis Pere Pau Vinyals, mercader, y Pau Amell, passamaner,⁶⁸ ciutadans de Barcelona.

B-52

1633, juny 7. Barcelona.

Maria Ana de Pinós i Centelles, comtessa de Quirra i de Centelles, es compromet a sufragar les despeses de la construcció d'una nova sala a l'hospital de la Santa Creu.

A. Barcelona, AHBC, *Carpeta Obres*, en procés de catalogació A, "1633, juny 7", s.f.⁶⁹

Concòrdia feta y firmadas entre partes de la molt il·lustre senyora doña Maria Anna de Pinós y de Centelles, comptessa de Quirra y de Centelles de una. Y los molt il·lustres senyors administradors del hospital general de Santa Creu de Barcelona, per part altra, en y ab la qual se obliga dita il·lustre senyora comptessa de fer fabricar a sos gastos y de diners seus propis, una quadra amb quatre alcoves en dit hospital general per lo amparo y curació de quatre malalts, tenir-la sempre provehida de roba y alajas necessàries, y armes promet y se obliga a *ad imperpetuum* donar, y pagar a dit hospital general la quantitat de 110 lliures y annuals.

*Panes Antonium Axada et Honofrium Personada, notarios publicos Barchinone, simul stipulantes et insolidum claudentes die 7 mensis Juny, anno a Nativitate Domini 1633.*⁷⁰

[f. 1r]⁷¹ La senyora comptessa de Quirra y Centellas se obliga a fer una cuadro y provehir-la de tots mobles, volen tenir ella y son germà tenir facultat de posar en 4 arcobas, que possaria en ella 4 malalts que devian se

⁶⁸ Un passamaner és aquell que fa passamans o què es dedica a l'obra de passamaneria. Un passamà, per la seva banda, era un teixit en forma de cinta que servia per guarnir vestits, mobles o les vores d'un objecte qualse (ALCOVER-MOLL 1985, VIII: 292-293).

⁶⁹ D'aquest document se'n conserven, en aquesta mateixa carpeta, dues còpies més datades el 1767.

N. de l'A.: la foliació que s'indica en la transcripció és simplement orientativa, per tal de facilitar la localització de les dades, ja que l'original no conté cap tipus de numeració.

⁷⁰ Aquesta primera part de la transcripció, tan sols figura en la còpia de l'any 1767. Tanmateix, la foliació orientativa correspon igualment a aquesta mateixa còpia.

⁷¹ Al marge esquerre del full es llegeix *Panes Antonium Axada et Onofrium Personada, notarios publicos Barchinone, simul stipulantes.*

cuidats per persona que ells destinarian a la qual li destinaria 110 lliures de rendas.

Die veneris septima mensis juny, anno Nativitate Domini 1633.

En nom de Déu sia Amén. Per ratio y causa de fer y fabricar una quadra en lo hospital general de Santa Creu de la present ciutat de Barcelona, per y entre la il·lustríssima senyora doña Maria Anna de Pinós y de Centelles, comptessa de Quirra y de Centelles, de una part. E los molt il·lustres y magnífichs senyors Gerònim Roig sagristà, Mathias Amell, canonges de la Seu de Barcelona, Bernat Sala, doctor en drets en Barcelona populat y Pau Ferran, mercader ciutadà de Barcelona, administradors lo any present de dit hospital de part altra, per y entre las ditas parts són estat fets, firmats, pactats, concordats y firmats los capítols y pactes de transacció, concòrdia y avinensa següents.

Primerament la dita il·lustríssima senyora doña Maria Anna de Pinós y de Centelles. De son bon grat, y certa sciència *intu hitu pietatis et amore Dei* y en virtut de la llicència facultat y potestat que los dits senyors administradors avall ab altre capítol li donaran y concediran, convé y en bona fe prometa dits senyors administradors de dit hospital que ara són, y per temps serán, de què en continent després de la firma de la present transacció y concòrdia donará obra ab effecte de fer y fabricar a ses costes y despeses y de son diner propi una quadra en lo dit hospital general en lo modo y forma y ab los pactes y condicions següents; çò és que la dita il·lustríssima senyora pugua posar y fer esculpir les seves armes y les del il·lustríssim senyor don Joan Galceran de Pinós, compte de Vallfogona y bescompte de Illa y de Canet, germà seu en lo lloch y siti de dita quadra [f. 1^v] ahont a sa senyora li apareixerà ésser més a propòsit y convenient, y dins dita quadra farà edificar quatre alcoves més, per a que en elles pugua tenir la dita il·lustríssima senyora quatre malalts de qualsevols malalties, o tulits, o mancos o de qualsevol altre genero de mal, com no sien masells, y que los dits malalts hagen de ésser rebuts en lo dit hospital ab orde o bitllet de la dita il·lustríssima senyora comptessa de Quirra y de Centelles, o del dit il·lustríssim senyor compte de Vallfogona son germà, o de sos hereus, o llegítim procurador *in perpetuum* y de la pròpria manera quant se hagen de despedir, sie ab orde dels doctors de dit hospital y si donat dit orde per los dits doctors y metges a la dita il·lustríssima senyora o a sos hereus, al llegítim

procurador en cas de absència de dits senyors, los apareixerà estar més dits malalts de dit hospital, hagen de ésser detinguts ab lo mateix gasto y regalo fins a tant los apareixerà estigan sans y bons.

La dita il·lustríssima senyora manarà fer per servey de dits malalts, los dits matalassos, llansols, flassadas, vànoves blanques, cadiras, bufets⁷² y tot lo demés que sia necessari per a dita quadra y per dits quatre malalts a son gastos y de diners propis.

Que lo dits senyors administradors que ara són y per temps seran, sien servits y tingan obligació de anomenar una de las personas que serveixen en lo dit hospital, çò és a la persona que la dita il·lustríssima senyora assenyalarà y en defecte de sa senyoria, los hereus o successors com desobre és dit, perquè la dita persona assenyada y nomenada acudia amb molt amor y charitat al servey y modo dels dits quatre malalts de la dita quadra.

Que lo dit reverent prior que vuy és y per temps serà, y de la pròpia manera lo infermer major tinga obligació de mirar cada dia, çò [f. 2r] és dematí y vesprada y donar vista per dita quadra per a veurer y mirar si lo sirvent acut a la obligació, servey y regalo dels dits quatre malalts.

Que als dits quatre malalts de la dita quadra se'ls hage de donar caldo regalat, principi y postres y tot lo demés que hauran menseter per son regalo ordenaran y manaran los metges del dit hospital.

Que los doctors y metges que visitaran los malalts del dit hospital sian tinguts y obligats de visitar cada dia dematí y de vesprada los dits quatre malalts de la dita quadra y lo que dits doctors ordenaran se'ls hage y tinga de donar de la botiga del dit hospital y també se'ls hage de acudir a tot lo necessari de dita botiga y cirurgia.

Que los dits senyor administradors que vuy són y per temps seran, sien servits y tingan obligació de marrar al reverent prior de dit hospital qui vuy és y per temps serà, que reba ab inventari tota la roba y demés cosas que la dita il·lustríssima senyora donarà per servey dels dits quatre malalts de la dita quadra, lo qual tot se hage de escriurer y continuar en un Libre e també lo acte que se ha de fer y firmar del concert entre los dits senyors administradors y dita senyora comptessa porque uns, y altres hagen de guardar y observar tots los pactes y apuntaments en dit acte contenguts.

⁷² Un bufet és una taula de quatre petges, que serveix per escriure, estudiar o altres usos semblants (ALCOVER-MOLL 1985, II: 716).

Que cada any lo dia que se assenyalarà tinga obligació dita il·lustríssima senyora o lo senyor compte son germà, o sos hereus o successors o la persona que per ells se senyalarà, de anar al dit hospital assistint allí un dels dits senyors administradors perquè vegem com se administran les coses del servey de dita quadra.

Per a fi, remate y cumpliment de tot lo sobredit, los dits senyors administradors y dita il·lustríssima senyora comptessa, nomenen al prior de dit hospital que vuy és y per temps serà, perquè sia superintendent de todas las cosas de la dita quadra y regalo dels dits quatre malalts, y dita senyora se obligarà en deixar orde a son hereu porque *ad in perpetuum* tinga obligació de tenir provehida dita quadra de tota la roba que serà menester per servey de dits quatre malalts de la dita quadra.

E finalment la dita il·lustríssima senyora comptessa convé [f. 2v] y en bona fe promet als dits senyors administradors del dit hospital que vuy són y per temps seran, que per tot lo gasto que se offerirà fer per sustento y regalo dels dits quatre malalts de la dita quadra, donarà, assignarà y consignarà al dit hospital eo als dits senyors administradors e nom de aquell, cent y deu lliuras de renda annual *ad in perpetuum*, de moneda barcelonesa ab censals sobre la casa y patrimoni del dit il·lustríssim senyor compte de Vallfogona, ab todas las clàusulas y seguretats necessàries conforme ús y estil de notaria.

Los dits molt reverents magnífichs senyors Gerònim Roig, sacristà, Mathias Amell, canonges de la Seu de Barcelona, Bernat Sala, doctor en drets en Barcelona populat, y Pau Ferran, mercader ciutadà de Barcelona, administradors del dit hospital de Santa Creu de la present ciutat de Barcelona, lloant y aprobant les sobredites coses de grat y certa sciència ab thenor del present capítol y en virtut de la present transacció y concòrdia, donan llicència, facultat y potestat a la dita il·lustríssima senyora doña Maria Anna de Pinós y de Centelles, comptessa de Quirra y de Centelles, de què a sos gastos y de son diner propri puga fer y fabricar en lo dit hospital y per effecte dement dit, la dita quadra ab las ditas quatre alcovas o més y que en lo que toca a llur part, prometen tenir, cumplir y servir tots los pactes y apuntaments sobredits, si y conforme desobre està dit y especificat. E per attendrer y cumplir les dites cosas ne obligan a la dita il·lustríssima senyora comptessa y als seus tots y sengles béns, dretes, rendes y emoluments del

dit hospital, mobles e immobles haguts y per haver, los béns emperò propis no entenen en cosa algun obligar per çò que fan negoci alieno y així ho ferman y juran llargament.

La dita il·lustríssima senyora doña Maria Anna de Pinós y de Centelles, comtessa de Quirra y de Centelles, lloant y aprobant las sobreditas cosas y la dita llicència y facultat per los dits senyors administradors del dit hospital a sa senyoria donada, acceptant de grat y certa sciència convé y en bona fe promet als dits senyors administradors del dit hospital que vuy són y per temps seran de observar, tenir, cumplir y guardar tots los pactes y apuntaments sobredit en tot lo que a llur part toque y especte y que en cosa alguna no contrafarà ni contravindrà contra aquells; y per çò attendrer, y cumplir ne obliga tots los béns mobles e immobles haguts y per haver, y així ho ferma y jura llargament.

Testes sunt est.

B-53

1636, novembre 20. Barcelona.

Els administradors de l'hospital exposen davant el Consell de Cent les dificultats que pateix la institució pel seu correcte funcionament, i sol·liciten ajut per acabar una estança destinada a les donzelles que hi treballaven, donat que l'espai que ocupaven en aquell moment no era adient i a més estava en un estat molt ruïnós. El Consell accedeix amb un préstec de 500 lliures.

A. Barcelona, AHCB, *Deliberacions*, Consell de Cent, II-145, ff. 438-439r.

[f. 438r] *Die jovis XX mensis novembris anno M DC XXXVI.*

Convocat y congregat lo Concell de Cent jurats en la sala gran de dit concell en la forma acostumada, lo senyor conseller en cap de [...], dels altres senyors consellers sos companys presents, referís y explica en lo present consell que la contentio tenia esta ciutat ab los administradors del hospital ecclesiàstichs apar estar aquietada lo degà Pau del Rosso, altre dels administradors ecclesiàstichs del dit hospital ha donat a sa [...] en lo dit hospital la precedència com era rahó, si bé ab protesta de aquè no's fes per dita precedentia donata preiudici als administradors ecclesiàstichs que vuy són y per temps seran y aquella va continuant los dits conseller en cap tots los dies de juntes. E après de feta dita relatio, fonch legida en lo present

Concell una supplicatio donada per lo dit senyor conseller en cap, lo dit degà Pau del Rosso, lo canonje Macià Amell y Baldiri Miquel Souies, de present administradors de dit hospital que és del tenor següent. [...]

La necessitat del hospital general de Santa Creu de la present ciutat és arribat al extrem major se pot imaginar, axí per la multitud de malalts que en aquell acuden de alguns anys d'esta part, en particular de soldats, com per faltar les charitats que sinó la gran pietat y charitat ab quel [...] [f. 438v] és cert hamesos se fora agut de tancar esta, dóna animo als administradors vuy són pera supplicar a V.S. se servescan fer-los mercè de ajudar-los ab la quantitat que a V.S. li aparrà per acabar una obra molt important y profitosa, y lo que és de major consideratio necessària y que no té spera, que és un quarto per a poder habitar y treballar totes les donzelles axí grans com xicas, que filan y tixen per dit hospital, que a més que avuy habitan està perillósissim de caurer, per estar arrimat al quarto dels malalts pateix també aquell com se veu en dies passats, que féu tant gran sentiment casi tot ell que se'n falta poch no anàs tot a terra, que com ab los pichs dels talers se mouen les parets com són de tapia se desmoronen poch a poch y va tot a terra, a més de què lo lloch en què vuy estan és molt humedo, y hont dormen pitjor devall taulada que és causa se n'enmalalteixin y moren moltes esta, y majors mercès las assegura rebre lo que la experientia ha ensenyat en diverses, supplican a V.S. dits administradors que ab la liberalitat acostumada acudan a esta tan urgent y apretada, que a més de què serà fer una obra molts [...] y agradable a la divina bondat dits supplicants ho rebian amb singular gratia y mercè lo offici és. Altíssim és Bernardus Sala.

La qual supplicatio hoïda lo dit Concell féu la deliberatio y conclusió següent. Attès que la necessitat representada al present Concell per lo molt il·lustre senyor conseller en cap, y demés administradors del hospital general ab supplicatio per [f. 439r] ells donada, per sa [...] proposada és aquella casa en orde a fabricar una obra ja comensada per a fer un quarto o apartament ahont stiguen recollides les donzelles de aquella casa, ab la clausura y comoditat que és rahó y tant urgent y tant meritòria com se dexa consierar, és per çò [...] que per via de emprèstech ajut la present ciutat a aquella casa per a que.s fasse dita obra en quantitat de sinch centes lliures, y que aquellas sien pagades de compte extraordinari, y per çò despedida la cauthela oportuna.

B-54

1637, agost 11. Barcelona.

Relació dels pagaments realitzats per diversos materials i per obres dutes a terme en l'anomenat "quarto de les donzelles" de la casa de les Egipcíaques, sota la direcció del mestre de cases Pere Mateu.

A. Barcelona, AHBC, *Carpeta Obres*, en procés de catalogació A, "1637", full solt.

[f. 1r] Memorial de la pedra he feta a portar jo Pera Mateu, mestre de cassas, en lo ospital general de Santa Creu per las obras del quarto de las donzellas.

Per las finestras de la cambrada ahont dorman ditas donzellas, que són nou finestras, noranta cantons, a rahó de 6 sous cantó..... 27 lls.
 Per las ditas finestras, nou llindas a rahó de 72 sous llinda.... 32 lls. 8 s.
 De altra part, per ditas finestras nou jusanas a rahó de 30 sous jusana..... 13 lls. 10 s.
 Per ditas finestras divuyt cetials a rahó de 6 sous cetial⁷³..... 5 lls. 8 s.
 A las finestras baixas, portals y mitga finestra, cent y divuyt cantons⁷⁴ a rahó de 6 sous cantó..... 35 lls. 8 s.
 Per las ditas finestras, set llindas a rahó de 72 sous llinda..... 25 lls. 4 s.
 De altra part, per las ditas finestras set jusanas a rahó de 30 sous jusana..... 10 lls. 10 s.
 Per los dos portals, duas llindas a rahó de 72 sous llinda..... 7 lls. 4 s.
 Per dits portals, dos marxapeus⁷⁵ a rahó de 30 sous pesa..... 3 lls.
 A las damunt ditas set finestras baixas de dit celhubert, set canas⁷⁶ y set palms de catxapit,⁷⁷ a rahó de 3 sous lo palm..... 9 lls. 9 s.

⁷³ El cetial (=sitial), consisteix en un conjunt de fustes que s'empren per a sustentar quelcom (ALCOVER-MOLL 1985, IX: 935).

⁷⁴ Un cantó, és una pedra de marès tallada en forma paral·lelepípeda, que serveix per a la construcció d'edificis; les seves dimensions són variables (ALCOVER-MOLL 1985, II: 934). Josep Mª Madurell (1983, 347) és encara més concís, especificant que els cantons eren les pedres que es col·locaven en els angles d'un edifici.

⁷⁵ El marxapeus és l'esgló de pedra de davant de la porta (ALCOVER-MOLL 1985, VII: 275).

⁷⁶ Una cana és una mesura longitudinal que consta de 8 pams i equival, aproximadament, a 1,60 m (ALCOVER-MOLL 1985, II: 899).

⁷⁷ El catxapit és una barana o paret baixa on s'estalona el pit per guaitar (ALCOVER-MOLL 1985, III: 58).

A la graonada de la capella, catorza palms de graó, a rahó de 3 sous lo palm.....	2 lls. 2 s.
Al portal de la prasó, deu cantons, a rahó de 6 sous cantó.....	3 lls.
Al dit portal una llinda a rahó de 72 sous llinda.....	3 lls. 12 s.
Al portal que entra a la istància sota la ascala, vuyt cantons a rahó de 6 sous cantó.....	2 lls. 8 s.
En dit portal una llinda a rahó de 72 sous llinda.....	3 lls. 12 s.
Al primer portal que entra a la istància ahont trabalan las donzellas, dotza cantons a rahó de 6 sous cantó.....	3 lls. 12 s.
En dit portal una llinda a rahó de 72 sous llinda.....	3 lls. 12 s.
En la ascala vint y quatra graons a rahó de 30 sous graó.....	36 lls.
Als raplans de dita ascala, catorza paiments a rahó de 3 sous paiment. 2 lliures 2 s.	
Al portals de las secretas vint-y-vuyt cantons, a rahó de 6 sous cantó.....	8 lls. 8 s.
[A peu de pàgina:].....	237 lls. 9 s.
[f. 1 ^{va}] De l'altra pàgina.....	237 lls. 9 s.
Als dits portals, tres llindas a rahó de 72 sous llinda.....	10 lls. 16 s.
A la istància de las boigas, una llinda sens posar, a rahó de 72 sous llinda.....	3 lls. 12 s.
En lo pati coranta y tres cantons sens posar, a rahó de 6 sous cantó.....	12 lls. 18 s.
En dit pati, quatra canas y set palms de graonada sens posar, com la dels talés de las donzellas, a rahó de 3 sous lo palm.....	4 lls. 17 s.
De altra part, en dit pati, cent y vint paiments picats sens posar, a rahó de 3 sous paiment.....	18 lls.
En dit pati tres llindas, també [sic] sens posar, a rahó de 72 sous llinda.....	10 lls. 16 s.
A la graonada dels talers de las donzellas, vint canas y mitga de graonada, a rahó de 3 sous lo palm.....	24 lls. 12 s.
Se compren en lo dit compta pedra y picar posada dins dita casa.....	324 lls.

En presència de mi Gabriel Marquès i sors prior se son contadas ditas pedras vuy als 11 de agost 1637.

Francesch Sucies mestre de casses.

Se li deu.....	324 lls. del present
Pedra de fil.....	42 lls. 15 s.
De altres de.....	366 lls. 15 s.
A rebut.....	268 lls. 7 s.
Resta.....	98 lls. 8 s.

Pagat ab sèdula de 77 de 1637 per la Taula de la ciutat.

B-55

1638, maig–octubre. Barcelona.

Pagaments per les obres de restauració realitzades en l'hospital de la Santa Creu, arran de l'incendi que va patir la nau occidental el 7 de maig de 1638.

A. Barcelona, AHBC, *Carpeta Obres*, en procés de catalogació A, plec solt, s.f.⁷⁸

[f. 1r] Compte del que's gasta per la obra de la redificació de las cambres se cremaren als 7 de maig 1638.

Pagament per la obra.

[f. 2r] Pagaments fem per la obra

A 13 de maig 1638, donam al senyor prior per lo que ha de pagar los serrados que aniran serrant los pins vuit lliures..... 8 lls.

Per los manobres qui treballaren dies que guanyaren en tot nou lliures quatre sous..... 9 lls. 4 s.

A 14 de maig 1638 pagarem a mossèn Pau Oliver menor, candaler, per lo valor de las atxes⁷⁹ que cremaren lo dia de la crema vint lliures..... 20 lls.

A 16 de dit donam a Francesc Sastre, mestre de cases per nou-sentas teulas li havien comprat, ja agudes y rebudes per obs de la crema, a rahó de 10 lliures miller..... 9 lls.

A a dit donam al senyor prior per tantes ne ha de pagar per los pins hauen comprat per los entenes de bastides, trenta lliures..... 30 lls.

⁷⁸ N. de l'A.: la foliació que s'indica en la transcripció és simplement orientativa, per tal de facilitar la localització de les dades, ja que l'original no conté cap tipus de numeració.

⁷⁹ Un atxa és un ciri molt gruixut, que sols tenir de dos a quatre blens entortoligats (ALCOVER–MOLL 1985, II: 135).

- A dit donam al dit prior 50 lliures, són per convenir aquelles, en pagar los manobres que treballen en la dita obra.....50 lls.
- A dit Grabiell Nanot, sent lliuras, y fen los-hi pugam per calls regola y teula sia presa a bon compta.....100 lls.
- A dit Francesc Sastre, quatorze lliuras, dich 14 lliures, seb de 1400 teullas a pertadas, que valen.....14 lls.
- A 28 de maig 1638, donarem a mestre Pera Mateu, mestre de cases, a bon compte de la pedra va aportant y picant per la obra, sent y vint y sinch lliures.....125 lls.
- A dit [...] aver pagat a 23 de dit, als fusters treballaren a la crema 15 lliures 3 sous 6 diners, fins dit dia.....15 lls. 3 s. 6 d.
- [f. 2v] Per la plana altràs.....380 lls. 7 s. 6 d.
- Als serradós que serraren fins dit dia sinch lliures dos sous y vuit.....5 lls. 2 s. 8 d.
- Als mestres de cases treballaren a dita crema sis lliures sis sous.....
.....6 lls. 6 s.
- Als manobres fins dit dia quatre lliures sinch sous.....4 lls. 5 s.
- A Gabriel Miquel, mestre de cases, per 400 teulas al valor de 1 lliura sent valen quatre lliuras.....4 lls.
- Al 28, el prior del hospital per lo que gasta de manut⁸⁰ per la obra, vint-y-una lliura nou sous y vuit.....21 lls. 9 s. 8 d.
- A dit, donam al senyor prior 100 lliures a bon compte del que gasta per las obras.....100 lls.
- Als 29 de dit, pagaren per los que auran treballat, çò és fustés, manobres, mestres de cases y sarradós, segons lo compte fet per lo [...] fins dit dia sinquanta sinch lliures dinou sous y quatre diners..... 55 lls. 19 s. 4 d.
- A 30 de dit donam a Grabiell Nanot, pagès, a compliment de tota cals ha aportada fins la present jornada, vuitanta y tres lliures a compte de 183 lliures, com las restants tinga rebut als 16 de dit.....83 lls.
- A dit donam al senyor prior a compte de tot lo que ha gastat de manut per la obra, sinch lliures quatre sous y set fins vuy vuy [sic] dia present.....5 lls. 4 s. 7 d.

⁸⁰ De poca importància (ALCOVER-MOLL 1985, VII: 363).

A dit donam al senyor prior, per lo que ha de pagar de manut, al que se offerirà deu lliures..... 10 lls.

A dit donam al xiquet de Mont per 1300 teulas, a rahó de 10 lliures miller, valen tretze lliures..... 13 lls.

A dit a Joan Planes per un miller de teula a portat per obs del present hospital deu lliures lo miller..... 10 lls.

A dit a Arnau Salvat, pagès, per 1200 teulas ha aportat, a rahó de 10 lliures miller, dotze lliures..... 12 lls.

[f. 3r] A 30 de maig 1638, pagam als pares de la Companyia de Jesús per 2040 teulas, a rahó de 10 lo miller, valen vint lliures vuit sous..... 20 lls. 8 s.

A 4 de juny 1638, donam al senyor prior, cent lliures de compte per pagar los manobres y altre gent..... 100 lls.

A 6 de dit, donam al senyor prior per tantes ne ha de pagar als mestres de cases que an anat a tallar y plomar los pins, onze lliures un sou..... 11 lls. 1 s.

A dit, donam al dit 15 lliures per tantes ne ha de pagar als homes de baix de puli[...] per los pins han tallat..... 15 lls.

A dit a dit prior donam 10 lliures, per tantes ne ha de pagar per manut entra semmana..... 10 lls.

A dit donam a mestre Hierònim Rendé, per los traballs ha pres en anava tallar las entenas,⁸¹ una lliura tretze sous..... 1 ll. 13 s.

A 11 de juny 1638, donam al senyor don Joseph de Cortit, per clavató per la crema, noranta y sis lliures..... 96 lls.

A 11 de dit donam al senyor prior 100 lliures, compte per pagar las semmana present los mestres de cases, manobres y fusters, diumenja XIII vinent a 13 del corrent..... 100 lls.

A 13 de dit, al senyor prior 4 lliures 9 sous 10 diners, són per lo que ha pagat de més als manobres, de las 100 lliures se li avian donat..... 4 lls. 9 s. 10 d.

A dit, 12 lliures 19 sous 6 a mestre Francesch Mascort, fuster, són per lo que guanyat a la semmana y a persones ha pagat, dich

⁸¹ Una entena (=antena), és un tronc o biga que els picapedrers ficaven verticalment a terra per sostenir les bastides (ALCOVER-MOLL 1985, I: 712).

- fins dit dia.....12 lls. 19 s. 6 d.
- A dit, donam al senyor prior 8 lliures són per compliment de tot lo que avia pagat de més la semmana pasada.....8 lls.
- A dit, donam a dit prior, de coranta lliures són 10 lliures per pagar de manut, y 30 lliures per pagar lo port de las entenas.....40 lls.
- A 18 de dit, donam al senyor prior, cent y vint lliures [...], per pagar lo diumenja que serem a 20 de dit.....120 lls.
- [f. 3v] A 24 de juny 1638, donam al senyor Ramon Romeu [...] cent y vint lliures per tantes ne ha de pagar diumenja primer vinent.....120 lls.
- A 2 de juliol 1638, donam al senyor Ramon Romeu [...] setanta quatre [*sic*] setze sous y vuit dinés.....74 lls. 16 s. 8 d.
- Dit dia al senyor micer Çafont, tres pessas de vuit.....2 lls. 8 s.
- A mestre Pera Mateu, mestre de cases, setanta sinch lliures a bon compte de la pedra va aportant.....75 lls.
- A 4 de juliol 1638, donam a Pera Pau Pujol, esparter, per lo cardam, cabassos, pessas de lli, bans y cortioles fins lo dia present, pres de sa botiga, per obs y per provisió de la crema, coranta lliures.....40 lls.
- Dit dia, pagam al senyor prior, sis lliures per pagar las entenas.....6 lls.
- A 9 de juliol 1638, a mestre Pera Mateu, mestre de cases, per bon compte de la pedra, donam trenta lliures.....30 lls.
- A dit, a Joan Soler per 20 cortere de cals per preu de 3 lliures 10 sous.....3 lls. 10 s.
- A dit, donam a dit prior a compliment de tot lo que ha gastat fins a 9 de juliol 1638 a par [*sic*] del compte per lo racional vint-y-quatre lliures.....24 lls.
- Al senyor prior donam 10 lliures per lo que anirà gastant per la crema.....10 lls.
- A dit donam al senyor Ramon Romeu, per pagar dema disapte als mestres de cases cent lliures.....100 lls.
- A dit donam al dit, per dita rahó vint lliures.....20 lls.
- Donam per portada a un boter una lliura y tretze sous.....1 ll. 13 s.
- Als 11 de juliol 1638, donam al prior vint lliures per pagar los marcs que saran.....20 lls.

[f. 4r] A 16 de juliol 1638, donam a Gabriel Nanot, pagès de Sarrià, y per ell a Catharina Nanota, sa muller y procuradora, a compliment de la cals ha aportat per la crema, cent sinchanta sinch sis..... 155 lls. 6 s.

Donam de compte 3 lliures a Lluís Pi, per tantes ne ha bastret per lo hospital..... 3 lls.

A dit, donam al senyor Ramon Romeu per pagar la semmanada del diumenja que ve, primer vinent, cent sexanta lliures..... 160 lls.

Al dit dit dia, per dits valcons [sic], coranta lliures..... 40 lls.

Als 17 de juliol 1638, lo senyor Ramon Romeu ha ressivut tot lo que li avia restat dels dinés que se li avian encomanats per pagar los officials de la crema, i axí fins dit dia estan iguals de tots lo que se li avia encomanat fins dit dia.

(...)

A 24 de juliol 1638, se gasta per los manobres mestres de cases y fusters per los jornals, centy-sinch lliures, deu sous..... 105 lls. 10 s.

A 29 de juliol 1638, donam al senyor Romeu per pagar jornals dels mestres, vuitanta tres lliures, dos sous..... 83 lls. 2 s.

Al primer de agost 1638, donam al senyor prior per compte del que ha gastat fins vui de manut, set lliures vuit sous..... 7 lls. 8 s.

A dit, a dit prior, donam 10 lliures per lo que anirà gastant..... 10 lls.

A 6 de agost 1638, al senyor don Joseph de Cortit, per claus a partir dit dia, coranta tres lliures dita gràcia del restant..... 43 lls.

A 8 de agost, anem gastant per los jornals de manobres setanta nou lliures, quatre sous..... 49 lls. 4 s.

[f. 4v] A 6 de agost 1638, donam per pagar los manobres y mestres de cases y fusters, setanta vuit lliures..... 78 lls.

A Jacinto Pi, farrer, per la [sic] valor de 3, tres de ferro se li ha comprat per la obra nova, a rahó de 1 sous 6 lliures, valen trenta una lliura nou sous..... 31 lls. 9 s.

A dit a mestre Pera Mateu, mestre de cases, tota pedra fins lo dia present y a compte de tots compte, setanta quatre lliures denou sous..... 74 lls. 19 s.

A dit donam al senyor Bernat Corts Sarrià, per la [sic] valor de calcs y rajola y teula, presa fins vuy dia present, cent setanta dos lliures, deu sous y deu dinés.....172 lls. 10 s. 10 d.

A 22 de agost per los jornals, setanta tres lliures, desset y tres dinés, dels mestres de cases y fusters y manobres.....73 lls. 17 s. 3 d.

A 27 de agost 1638, donam al senyor prior per gastar de manut deu lliures.....10 lls.

[...]

A 28 de agost 1638, donam per jornal dels mestres de cases y manobres y demés, setanta nou lliures.....79 lls.

A dit, donam al senyor prior a compte de deu lliures, li daren al primer de agost una lliura vuit sous y vuit.....1 lliura 8 s. 8 d.

A 3 de setembre 1638, a Jacinto Pi, farrer, per un llit de ferro, tretze lliures un sou.

A 4 de dit donam a mestre Francesc Morató, jarrer, 28 lliures 8 sous, per tota rejola y [...] fins vuy dia present pres per la crema.....28 lls. 8 s.

[f. 57] A 5 de setembre 1638, donam jornals dels manobres y mestres de cases y demés, vuitanta sinch lliures un sou y dos.....85 lls. 1 s. 2 d.

A 9 de setembre 1638, al senyor prior, donam deu lliures per gastar de manut.....10 lls.

A 12 de setembre 1638, al senyor Romeu, per pagar mestres de cases, manobres y fusters, donam setanta sinch lliures desset sous y sinch dinés.....75 lls. 17 s. 5 d.

A 17 de setembre 1638, donam a Gaspar Gojet, manyà,⁸² per lo que avia fet de rexas per la crema, sinquanta sinch lliures a partir dit dia.....55 lls.

A 19 de setembre 1638, donam per los manobres y mestres de cases, fusters, vuitanta lliures.....80 lls.

A 24 de setembre 1638, donam al senyor Sebastià de Cormellas, mercader, dos-centas lliures, dich són per lo crèdit ha

⁸² El manyà és aquell qui fabrica i ajusta panys, claus i altres objectes de ferro per a edificis i mobiliari (ALCOVER-MOLL 1985, VII: 219).

- fet a Madrit [*sic*] per la dispidisió dels privilegis de Madrid..... 200 lls.
- A 26 de setembre 1638, donam per jornals dels mestres de cases, fusters y altres noranta set lliures..... 97 lls.
- A 2 de octubre 1638, donam al senyor prior quinze lliures, quatre sous y deu per tantes ne avia bestreta per pagar per la crema, donam 15 lliures 4 sous..... 15 lls. 4 s. 10 d.
- A 3 de dit, al senyor Romeu, per jornals dels mestres de cases, donarem o, Pi los dóna per orde nostre, setanta una lliura..... 71 lls.
- A dit donam al senyor Romeu 25 lliures, per pagar los jornals dit dia..... 25 lls.
- A 9 de dit, donam al senyor Romeu per pagar los jornals [...] noranta sis lliures deu sous, dich..... 96 lls.
- [f. 5v] A 10 de octubre 1638, donam al senyor prior per donar a mestre Morcató, jarrer, y al dit per rejola velenciana, coranta quatre lliures quatre sous..... 49 lls.
- A Jacinto Pi, ferrer, a compte de tots comptes, vint-y-sis lliures, catorze sous per llits de ferro..... 26 lls. 14 s.
- A Barthomeu Faura, ferrer, onze lliures tretze sous, dich, per un llit de ferro..... 11 lls. 13 s.
- A Gaspar Gojet, catorze lliures, sis sous, a compte de tots comptes per corda..... 14 lls. 6 s.
- A dit, pagam a Hierònim Papiol, matalafs, per llana li an comprada, setanta lliures y vuit sous..... 70 lls. 8 s.
- A 15 de octubre 1638, donam al senyor prior vint lliures per pagar de manut per la obra..... 20 lls.
- A 16 de dit, donam al senyor Romeu per pagar los jornals, noranta quatre lliures..... 94 lls.
- A dit a Jacinto Pi, ferrer, per llits de ferro apar a la pòlisa, coranta tres lliures sinch sous..... 43 lls. 5 s.
- A dit a Barthomeu Faura, ferrer, per llits, apar de la àpocha, coranta sis lliures dinou sous..... 46 lls. 19 s.
- A 24 de octubre 1638, donam al senyor Romeu, per pagar los jornals dels manobres, setanta nou lliures y nou sous..... 79 lls. 9 s.
- Dit, 350 lliures dexades a la casa per pagar a Vines..... 350 lls.
- A dit, pagam a Jacinto Pi, ferrer, coranta y vuit lliures divuit

sous y vuit dinés, dich per llits de ferro.....48 lls. 18 s. 8 d.

B-56

1638, maig; 1639, març. Barcelona.

Relació dels diners rebuts per sufragar les despeses de la reconstrucció de la nau occidental de l'hospital de la Santa Creu, incendiada el 7 de maig de 1638. Moltes d'aquestes donacions foren fruit de la caritat de la ciutadania de Barcelona.

A. Barcelona, AHBC, *Carpetas Obres*, en procés de catalogació A, plec solt, s.f.⁸³

[f. 1r] Ab aquestos tres coderns estaran assentats tots los dinés donaran de charitat per la obra de la crema, per redificar las cambres cremades, al haun que és aquest primer. Al segon codern lo compte de taula y banch. Y ab lo tercer codern, lo gasto que's farà per dita obra.

[f. 2r] Memorial dels dinés comptans que donen de chàritas diverses persones, per redificar la obra de la crema que succeí als 7 de maig 1638.

Rebem del senyor don Pedro Raguer, de comptes cent lliures.....
100 lls.
 De Francesch Vilar, mercader, deu lliures.....10 lls.
 De la senyora comptessa de Montagut, deu lliures.....10 lls.
 Del senyor Antich Saleta y Morgades, vuit reals.....16 s.
 Del senyor Moxiga, mercader, deu lliures.....10 lls.
 Del senyor prior de Santa Anna, deu lliures.....10 lls.
 Del senyor don Bernat Salba, quatre lliures.....4 lls.
 Del senyor don Godofre Rebulledo, dues lliures.....2 lls.
 De un devot foraster, una lliura dos sous.....1 ll. 2 s.
 Del senyor Magrinyà, dóna 10 lliures li avia dada un devot.....10 lls.
 Del senyor don Argila, consaller en cap, deu lliures.....10 lls.
 Del senyor don Garau de Guardiola, deu lliures y vuit sous 10 lls. 8 s.
 Del senyor rector de Sant Jaume, dues lliures.....2 lls.
 Del senyor Miralles, devost llotja, deu lliures.....10 lls.
 Del senyor don Baranguer de Homs, deu lliures.....10 lls.

⁸³ N. de l'A.: la foliació que s'indica en la transcripció és simplement orientativa, per tal de facilitar la localització de les dades, ja que l'original no conté cap tipus de numeració.

[f. 2v](...)

Del senyor Xammar, consaller segon, deu lliures.....	10 lls.
Del senyor Francesch Ros, mercader, sinch lliures.....	5 lls.
De mossèn Therés, notari de Barcelona, una lliura quatre sous.....	1 ll. 4 s.
.....	1 ll. 4 s.
Del senyor Miquel Quintana y de (...) Llussàs, dues lliures.....	2 lls.
Del senyor canonge Cassador, deu lliures.....	10 lls.
De mossèn Francesch Guerau [...], deu lliures.....	10 lls.
Del senyor prior, per lo que acapte lo diumenja après de la crema, vint lliures quatre sous y tres.....	8 lls. 4 s. 3 d.
Del senyor Joseph Massana, mercader, vint lliures, dich don per los matexos valcons [<i>sic</i>].....	20 lls.
Del senyor mestre Llenas, dos lliures.....	2 lls.
Del senyor don Rovira de Sant Pera, tres lliures sis sous.....	3 lls. 6 s.
De na Santa Pau Janer, [...] vuit sous.....	8 s.
De la senyora dona Hierònima de Cardona, dos lliures quatre sous.....	2 lls. 4 s.
Del senyor Abat Salabardenya, deu lliures.....	10 lls.
De mossèn Sabata, notari de Barcelona, quatre lliures.....	4 lls.
De la senyora Ester, viuda, un trentí.....	3 lls. 6 s.
De la senyora Maria Flu[v]jà, deu lliures.....	10 lls.
De Jaime Fontanilles, sinch lliures.....	5 lls.
De mossèn Salvi Rocafort, notari, vint lliures.....	20 lls.
De mossèn Malich, botiguer de telas, sis trentins.....	19 lls. 6 s.
De mossèn Anthoni Axada, notari de Barcelona, deu lliures.....	10 lls.
De mossèn Climent Galsaran, botiguer telas, deu lliures.....	10 lls.

[f. 3r](...)

De mossèn Sarrat, botiguer de tall, dues lliures deu sous.....	2 lls. 10 s.
De Francesch Busquets, droguer, deu lliures.....	10 lls.
De dos botigués, una lliura set sous, y dos dinés de Joan Çafont [...].	1 ll. 7 s. 2 d.
Lo senyor Francesch Cànoves, cavaller, vinty-sinch lliures.....	25 lls.
Del senyor don Miquel de Rocabartí, deu lliures.....	10 lls.
Del senyor deputat excelesiàstich.....	5 lls.
Del senyor rector del Pi, sinch lliures.....	5 lls.

Del [...] Mas Coxo una lliura.....	1 ll.
De mossèn Agramunt, notari.....	10 lls.
De mossèn Sabater, droguer.....	5 lls.
De mestre Molero.....	5 lls.
Del senyor diputat real, setze sous.....	16 s.
De mestre Salvador.....	1 ll.
De Sabrià Jornés, dos lliures.....	2 lls.
De mestre Sabater.....	12 s.
De mossèn Anrich Coll.....	3 lls. 6 s.
De mossèn Çafont, notari.....	1 ll.
Del senyor canonge Soler.....	4 lls.
De mossèn Garcia, mercader.....	10 lls.
Del senyor mestre Hozona.....	10 lls.
Del mossèn Silvestre, apotecari.....	3 lls. 6 s.
De mossèn Deunasajut, candaler.....	1 ll. 4 s.
Del canonge Puig.....	16 s.
De T. Esteva, mercader.....	2 lls.
Del cònsol de llotja.....	8 s.
Del senyor don Pau Mir.....	5 lls.
Item un que és devot.....	12 s.
Del senyor Corbera, mercader.....	10 lls.
De mestre Queralt.....	9 lls. 18 s.
[f. 3v] (...)	
Del senyor canonge Claris.....	10 lls.
De Pera de Bollo.....	8 lls.
De mossèn Ferrer, botigari.....	1 ll.
De dona Clemència Cassador.....	1 ll.
Del sacretari Parés.....	3 lls.
De don Francesch Gomis.....	5 lls.
De Comes, esconseller.....	5 lls.
De dona Agraïda de Pinós.....	5 lls.
De Pau Puig.....	10 lls.
De Sagimon Demians.....	10 lls.
De Diego Vergós.....	3 lls.
De Jalavera, notari.....	5 lls.

De Barthomeu Pla.....	6 lls.
De Roch Finestres.....	1 ll.
De mossèn Novell, mercader.....	2 lls.
De un devot.....	1 ll.
De la senyora Ernandes, viuda.....	10 lls.
De la senyora Caloes, viuda del Carme.....	5 lls.
Del senyor Llinós, botiguer de telas.....	5 lls.
De un botiguer, 1 lliura.....	1 ll.
De Ramon Roger, botiguer.....	5 lls.
De Pla, notari.....	1 ll. 13 s.
Del senyor don Batista Roger.....	16 s.
De mossèn Mariner, apotecari.....	16 s.
De Veriana.....	16 s.
Del senyor Alegra y mestre Fabregal.....	4 lls. 8 s.
Del senyor Joseph Ximenis.....	3 lls. 6 s.
Del senyor Alegra y Riugo.....	6 lls. 12 s.
De mossèn Baró Argenter.....	3 lls. 6 s.
Del senyor Cabiscol Ozona.....	5 lls.
Del senyor Cabana Bona.....	10 lls.
De la senyora dona Anna Codina.....	50 lls.
De mossèn Pera Cabanyes, prevere.....	100 lls.
[f. 4r] Del senyor Ninot, deu trentins.....	33 lls.
De senyor don Andreu Blanch, deu lliures.....	10 lls.
De las criades de dit senyor.....	4 d.
De Miquel Joan Granolla [...], sinch lliures.....	5 lls.
Del senyor Francesch De[...].	6 lls. 12 s.
De Anthoni Segur y de Capella.....	5 lls.
De Diego Bisbe Vidal, una y setze sous.....	1 ll. 16 s.
De don Anthon Aragall.....	1 ll.
Del senyor canonge Bazona, deu lliures.....	10 lls.
De don Martin Agullana, 10 lliures.....	10 lls.
A 5 de juny 1638, entraren a la caixa de compte 510 lliures, las quals Lluís Pi havia tret de la taula per sèdula nostra.....	510 lls.
De un devot una lliura.....	1 ll.
A dit, entra a la caixa de dinés compte que dóna Lluís Pi,	

síndich, per tantes ni avia tretas ab sèdula del banch, mil setanta lliures.....	1070 lls.
A 11 de juny 1638, sis lliures del senyor Don Diego Alerton.....	6 lls.
A 20 de dit entra e[...] caixa de dinés comtants, de un davt vint y sinch lliures.....	25 lls.
Del senyor Miquel Puig y Joan Francesch Anduy, per mans de mossèn Magrinyà, deu lliures.....	10 lls.
Del senyor Pinabreda, notari, deu lliures.....	10 lls.
De la senyora Àgada, viuda, deu lliures.....	10 lls.
De mossèn Clarisvalls, botiguer.....	10 lls.
De mossèn Novial, notari.....	10 lls.
De Honofre Soler, silurgia [sic].....	5 lls.
De Cristòphol Sant Jenes.....	3 lls. 6 s.
De mossèn Martí botiguer.....	8 s.
A 9 de juliol 1638, reben de Lluís Pi, síndich, per tantes ne hague del banch ab sèdula mill lliures.....	1000 lls.
A 6 de agost 1638, rebe de Lluís Pi, síndich, dos-sentas lliures, ay àpocha.....	200 lls.
[f. 4v] A 9 de juliol 1638, a Pera Mateu, mestre de cases, a bon compte de la pedra va aportant, donam trenta lliures.....	
A dit donam a Joan Soler, per vint corteras de cals per obs de la crema per preu de 3 lliures 10 sous.....	3 lls. 10 s.
A 24 de juliol 1638, reben del don Barthomeu y de sa muller, per caritat, vinty-sinch lliures.....	25 lls.
Entraren a 8 de agost per caritat.....	2 lls. 8 s.
Reben del senyor don Ramon Sanmanat, per caritat, deu lliures.....	10 lls.
De mossèn Vich, notari, dos trentins.....	6 lls. 12 s.
De dona Lluïsa Derdena, deu lliures.....	10 lls.
De don March Jalpí.....	5 lls.
A 3 de setembre 1638, del senyor don Miquel Agulló, dos trentins.....	6 lls. 12 s.
A 6 de setembre 1638, reben del senyor bisbe de Lleida, per caritat de la crema, cent lliures.....	100 lls.
A dit, lo clero de Lleida, dóna de caritat, sexanta y vuit lliures,	

- deu sous..... 68 lls. 10 s.
- A 9 de setembre, reben de Lluís Pi, per tantes ne li a cobrat de mestre Nadal de Prat, quatre lliures..... 4 lls.
- A dit del dit, 10 sous que lo senyor degà Pau del Rosso, li dóna per què los dos a dit hospital..... 10 s.
- A dit, 25 lliures de la senyora dona Carser, de compte..... 25 lls.
- A dit de setembre 1638, reben per cautela feta a Gaspar Gojet, del banch de la ciutat, que ja se n'ha fet càrrega..... 55 lls.
- A 26 de setembre del senyor don Galsaran Sanmanat, deu lliures..... 10 lls.
- A [...] de octubre 1638, entra a la crema de compte de casa, setanta una lliura..... 1 ll.
- [f. 5r] A 10 de octubre 1638, entra a la crema per compte de cssa, dos-sentas vint y vint [*sic*] y tres lliures..... 223 lls.
- A 24 de octubre 1638, entra a la crema 350 lliures per lo privilegi de ciutedà en favor de Rafel Vines..... 350 lls.
- A 29 de ocutbre 1638, rebem de la casa a bon compte del que deu..... 100 lls.
- Als 5 de novembre, reben de la casa, cent y vuit lliures, vuit sous..... 108 lls. 8 s.
- A 14 de novembre 1638, rebem de Lluís Pi, síndich, per tantes ne hague del banch, per sèdula nostra, sinch-sentas lliures..... 500 lls.
- A 19 novembre 1638, rebérem sis lliures, set sous, de una caritat de uns vesalls de la senyora comtessa de Montagut..... 6 lls. 7 s.
- A dit a Bernat Corts de Sarrià, per teula, rajola y cals, bon compte se li dóna 30 lliures..... 30 lls.
- A 26 de novembre 1638, entra de la casa a dita crema, 50 lliures 50 lls.
- A 28 novembre 1638, rebérem de Lluís Pi, dos-sentas sinquanta sis lliures y denou sous..... 256 lls. 19 s.
- A 3 de desembre 1638, rebem del rector de Mataró, vint-y-una lliura..... 21 lls.
- A dit del senyor don Joan Jerrer, per caritat, deu lliures..... 10 lls.
- A 3 de desembre 1638, reberam de la casa sexanta lliures..... 60 lls.
- A 17 de desembre 1638, rebem de la casa sent y deu lliures..... 110 lls.
- A 11 de febrer, rebem de Lluís Pi, síndich, per tantes ne hague

de la taula, mil lliures.....1000 lls.

* * *

[f. 1r] Compte del que's rep dels senyor rectors per compte de la crema.⁸⁴

Reben per mans del senyor prior del rector de Sarrià, vuit lliures y son per caritat del que ha aplagat de la parroquia y de ell dich..... 8 lls.

[f. 5r] Compte del que entra en lo banch y taula de charitats, donades per la redificació de las cambres cremades als 7 de maig 1638.

Banch y Taula

[f. 5v] Deu lo banch de la present ciutat que, per pòlisa del senyor don Pau del Rosso, degà y canonge de la Seu de Barcelona, per charitat cent lliures.....100 lls.

Per pòlisa del senyor Joseph Balart, cavaller, per dita rahó cent lliures..... 100 lls.

Fa bones per pòlisa del senyor canonge Jervasi Granell de la Seu de Barcelona, deu lliures.....10 lls.

Fa bones per pòlisa del senyor reverend bisbe de Barcelona, per charitat sinch-sentas lliures..... 500 lls.

Fa bones per lo senyor don Jacinto Descallar, sent lliures, diem.....100 lls.

Fa bones per lo senyor don Francesch de Eril, cansaller de Catalunya, y lo dit per tots los senyors del consell real de Catalunya, tres-sentas y quinze lliures.....315 lls.

Del senyor Francesch Farran, mercader, sinquanta lliures per las ditas rahons.....50 lls.

Del senyor don Hierònim Alamany, sinquanta lliures per las ditas raons.....50 lls.

Del senyor Francesch Bru, ciutedà honrat, per las ditas rahons sinquanta lliures.....50 lls.

⁸⁴ A partir d'ara, en el document apareixen barrejats cobraments i pagaments encara que, això sí, tots ells relacionats amb la reconstrucció de la nau de ponent. Tanmateix, també s'observen desfasaments de caire cronològic.

Del senyor canonge Francesch Javanner, per las ditas rahons vint lliures.....	20 lls.
Per pòlisa del senyor d'en Joaquim Margarit y de Reguer, 25 lliures per dita rahó.....	25 lls.
Del senyor infermer Sala vint lliures per las ditas rahons.....	20 lls.
Per lo senyor Bernat Sala per las ditas rahons, cent lliures.....	100 lls.
De mestre Pera Joan Fontanella per las ditas rahons, vint-y- sinch lliures.....	25 lls.
[A peu de pàgina:].....	1465 lls.
[f. 6v] Deu lo banch per la plana altras.....	1465 lls.
Per pòlisa de Anthoni Joan Fita, notari, deu lliures.....	10 lls.
A 28 de maig 1638, per pòlisa feta per lo senyor Jaume Falguera, mercader, cinquanta lliures.....	50 lls.
A dit del senyor Ribes de la secha per [...] al banch, cent lliures	100 lls.
A 30 de dit per dona Estara Malla y de Millàs, viuda, vint lliures	20 lls.
A 3 de juny 1638 del senyor Jaume Bru, ciutedà honrat de Barcelona, vint-y-sinch lliures.....	25 lls.
[A peu de pàgina:].....	1670 lls.
A 7 de juny 1638 de Joan Mateu Mascaró, mercader.....	20 lls.
A 11 de juny 1638 del senyor Palegio Balardo, per lo banch sent lliures.....	100 lls.
A dit a 11 de dit 1638 del senyor Agustí Paxan, ciudadà honrat, vint lliuras.....	20 lls.
A 25 de juny 1638 del senyor don Lluís de Jorné, per lo banch deu lliures.....	10 lls.
A 2 de juliol 1638 de Sabrià Jornés, mercader, qui los paga per lo il·lustre senyor bisbe de Urgell, dix com a bon compte de 500 lliures dóna de caritat, nos fa bones lo banch.....	250 lls.
A 6 de agost 1638, per pòlisa del senyor Francesch Joan Francesch Gualdo, vint-y-sinch lliures.....	25 lls.
A 8 de dit 10 lliures per pòlisa de mossèn Balle, notari.....	10 lls.
Per pòlisa de lo senyor Epifanio Coll.....	10 lls.

Del senyor don Pedro Aymarich y [...]. 10 lliures.....	50 lls. ⁸⁵
[f. 7r] És li degut a dit banch que, als 5 de juny 1638 [...] que [...] compte los quals [...] que, Lluís Pi, ab sèdula de nosaltres, mil sis-sentas setanta lliures.....	1670 lls.
A 2 de juliol 1638 a Lluís Pi per tantes a de dar de compte, quatre-centas lliures.....	400 lls.
A 17 de setembre 1638 fa bons per cautela a Gaspar Gojet, manyà, per lo que ha fet de obra de manyà per la crema, sinquanta-sinch lliures.....	50 lls. ⁸⁶
[f. 7v] ⁸⁷ Deu lo banch de la ciutat per pòlisa de Andreu Saurina, deu lliures.....	10 lls.
Per pòlisa de don Jacinto Descallar, als 10 de octubre 1638, vuit lliures.....	8 lls.
A dit per pòlisa del dit Pera Gra, qui paga per la comptessa de Savalla sinquanta lliures.....	50 lls.
Deu lo banch per pòlisa per lo senyor don Jacinto, no fonch bona per caritat.....	25 lls.
Deu lo banch de la Ciutat per pòlisa de Bernat Esteva, prior de Montalegra, per caritat dóna dit monastir a la obra.....	50 lls.
A 27 de octubre 1638 per pòlisa de Rodó, ciutedà, per lo privilegi de ciutedà fa bones 350 lliures.....	350 lls.
Deu lo banch de la present ciutat a 5 de octubre 1638, 20 lliures per pòlisa de Mateu Matalonga, rector de Premià.....	20 lls.
A dit ha depositat lo don Francesch Ibert, secretari del senyor bisbe de Barcelona, 64 lliures per tantes ne ha remeses lo don Pau Colopi, degà del Vallès, a bon compte.....	64 lls.
A dit ha depositat lo senyor oficial Joan Batista lo pes 64 lliures, per compte de las caritats dels rectors.....	128 lls.
[A peu de pàgina:].....	756 lls.

⁸⁵ Aquest últim paràgraf, en l'original, apareix tatxat.

⁸⁶ Aquest últim paràgraf, en l'original, apareix tatxat.

⁸⁷ Tot aquest full, en l'original, apareix tatxat, a excepció de l'últim paràgraf.

A 3 de desembre 1638 per lo banch de la ciutat del senyor don Anton de Pera [...], per compte del senyor bescompte de Joch.... 50 lls.

[f. 8r] És li degut al banch de la ciutat que cautela feta a Lluís Pi, síndich, als 11 de novembre 1638, sinch-sentas lliures..... 500 lls.

És li degut que als 26 de novembre 1638 a Lluís Pi, síndich, per tantes los ne ha de donar de compte dos-centas sinquanta-sis lliures dinou sous..... 256 lls. 19 s.⁸⁸

[f. 13v]⁸⁹ Deu la Taula de la present ciutat que, per paraula del senyor Pau Ferran, mercader, fa bones als senyors administradors per charitat, sinch-sentas lliures..... 500 lls.

A 15 de maig 1638 per lo senyor Nofre Palau, mercader, fa bones deu lliures per la dita obra..... 10 lls.

[A peu de pàgina:]..... 510 lls.

Deu la Taula de la present ciutat que, per paraula del senyor Joseph Puigraner, qui paga per lo bisbe de Solsona dos-sentas lliures..... 200 lls.⁹⁰

[f. 14r] A de aver la Taula de la ciutat que, als 5 de juny 1638, fa bones a Lluís Pi, síndich de dit hospital, 510 lliures per tantes nos ne ha de donar y dit dia dit Pi, las dóna y entraren a la caixa..... 510 lls.

A 30 de juliol 1638 fa bones per sèdula dels senyors administradors a Lluís Pi, per tantes nos ha dat de compte, a 6 de agost, ay àpocha, dos-centas lliures..... 200 lls.⁹¹

[f. 15v] La casa deu a la crema tres-sentas trenta-tres lliures nou sous, dich vuy als 18 de febrer 1639 en comptat..... 333 lls. 9 s.

[f. 16r] La crema deu a la casa que, als 18 de febrer 1639, vuitanta lliures..... 80 lls.

Deu que, al 25 de febrer 1639, per donar al prior per tantes ne

⁸⁸ Aquests dos paràgrafs, en l'original, apareixen tatxats.

⁸⁹ Els fulls intermitjos, estan en blanc.

⁹⁰ Aquest últim paràgraf, en l'original, apareix tatxat.

⁹¹ Aquest últim paràgraf, en l'original, apareix tatxat.

avia pagat de més, quatre lliures sis sous.....	4 lls. 6 s.
A dit dexa la casa a la crema sinquanta lliures.....	50 lls.
Dit dia dos lliures y un sou.....	2 lls. 1 s.
Dit dia per tantes ha pagat a mestre Felip Alegria, per Barthomeu Vinyals de Sarrià, noranta-una lliura.....	91 lls.
Dit dia a Francesc Romanya vuit lliures per rayola.....	8 lls.
[A peu de pàgina:].....	235 lls. 7 s.
A 4 de mars dex a la casa a la crema per los mestres de cases.....	46 lls.
A 18 de mars dexa la casa a la crema.....	62 lls.
A dit per jornals donam.....	36 lls.
A dit per pagar los jornals.....	40 lls.
Al primer de abril 40 lls.....	40 lls.
[f. 16v] ⁹² Deu la casa a la crema 120 lliures que las donaren al comprador als 14 de novembre 1638.....	120 lls.
(...)	
A 20 de novembre 1638 dexa la crema a la casa vint lliures.....	20 lls.
A 21 de dit la casa deu a la crema vuitanta lliures.....	80 lls.
[A peu de pàgina:].....	220 lls.
La crema a la casa ha tornat 350 lliures y més que, al privilegi del senyor Malich, que traguesa del banch.....	350 lls.
Vuy als 18 de febrer 1639 la crema a pagat a la casa tres-sentas y vint lliures.....	320 lls. 7 s. 6
[A peu de pàgina:].....	670 lls. 7 s. 6
[f. 17r] ⁹³ A 26 de novembre 1638 torna a la crema sinquanta lliures.....	50 lls.
A 3 de desembre 1638 torna la casa a la crema sexanta lliures.....	60 lls.
A 17 de desembre 1638 torna a la crema dos-cents y deu lliures.....	210 lls.
[A peu de pàgina:].....	220 lls.

⁹² Tot aquest full, en l'original, apareix tatxat.

⁹³ Tot aquest full, en l'original, apareix tatxat.

La crema deu a la casa que, als 19 de desembre 1638, li dexa sinquanta-una lliura.....	51 lls.
La casa deu a la crema.....	22 lls.
A 23 de desembre 1638 dexa la casa a la crema cent lliures.....	100 lls.
La crema deu a la casa a 30 de desembre 1638.....	23 lls. 12 s. 6
Vuy als 2 de jener 1639 ⁹⁴ dexa la casa a la crema vint lliures dotze sous.....	8 lls. 12 s.
Vuy als 9 de jener dexa la casa a la crema vuitanta lliures dich....	80 lls.
[<i>A peu de pàgina:</i>].....	335 lls. 5 s. 6
Vuy als 9 de jener 1639 ha dexat la casa a la crema noranta-sinch lliures dos sous.....	90 lls. 2 s.
A 13 de jener 1639 dexa la casa a la crema vuitanta lliures.....	80 lls.
A 21 de jener dexa la casa a la crema vuitanta lliures.....	80 lls.
A 28 de janer dexa la casa al [<i>sic</i>] crema.....	80 lls.
[<i>A peu de pàgina:</i>].....	670 lls. 7 s. 6
[<i>f. 17v</i>] ⁹⁵ Compte del que la casa deu a la crema. Cent vuitanta lliures per blat comprat al senyor segristà Roig, y sexanta del torn ⁹⁶	180 lls.
Per més blat comprat a dit senyor segristà Roig, sexanta-set lliures vuit sous.....	67 lls. 8 s.
Deu 30 lliures per tantes ne donaren al prior de compte per la casa.....	30 lls.
Deu la casa a la crema.....	17 lls.
350 lliures que la casa deu a la crema per tantes ne pagaren a mossèn Vines.....	350 lls.
Deu lo senyor Sebastià de Cormellas, mercader que, al 24 de setembre 1638, ha pres despessas de cent sexanta lliures.....	160 lls.
Deuen a la crema als 1 de octubre 1638, trenta lliures per tantes	

⁹⁴ A partir d'ara, sense cap explicació, ens apareixen interclosos una sèrie d'apunts corresponents al 1639.

⁹⁵ Tot aquest full, en l'original, apareix tatxat.

⁹⁶ El torn és la taula que està col·locada davant la boca d'un forn de pa, i que serveix per a posar-hi els pans i les coques que s'ha d'enfornar (ALCOVER-MOLL 1985, X: 362).

ne auen donat al prior Gabriel Marquès per a pagar los ports del
blat.....30 lls.

Lo senyor Comellas deu 360 lliures a 24 de setembre 1638.

Comptesos los de sobre dits 160 lliures.....360 lls.

a 14 de novembre 1638 li donaren coranta lliures compte.....40 lls.

[*A peu de pàgina:*].....400 lls.

[f. 187]⁹⁷ És li degut als 10 de octubre 1638, paga la casa a la
crema setanta-una lliura per mans de Lluís Pi, rebudes.....71 lls.

A 10 de octubre 1638 pagaren a la casa dos-sentas vint-y-tres
lliures.....223 lls.

A 29 de octubre paga la casa a la crema.....100 lls.

Paga la casa a la crema 108 lliures 8 sous vuy, als 5 de novembre
1638 108 lls. 8 s.

Paga la casa a la crema cent y deu lliures.....110 lls.

Deu la casa a la crema.....42 lls.

[*A peu de pàgina:*].....612 lls. 8 s.

És li degut al senyor Cormellas, quals 2 de octubre 1638, dóna
al senyor Romeu sexanta lliures.....60 lls.

A de aver la quantia esent senyor Cormellas que dóna en
Madrid quatre-sentas lliures a breals de 8 y de quatre al senyor
don Joan Pau Gran y Monfalcon, per pagar lo despatxs dels
privilegis.....400 lls.

Conforme apar de la lletre de dit senyor don Joan Pau Gran y
Monfalcó.

[f. 197] Compte de las perçones que han donat coses en espècia
que se an de cobrar per la obra de la crema

Del senyor Baldiri Miquel Savies, mercader, ha donat 14
corteres de blat de llavor que li deu Pera Mateu, mestre de cases,
al qual ja està cobrat quant se li pagarà la pedra se li pren dit blat se
li ha de fer pagar ditas 14 corteres de blat.

La senyora Pasquala, viuda, ha dit que donaria dos jasenans de

⁹⁷ Tot aquest full, en l'original, apareix tatxat.

molta, ja són cobrades, llargària per la dita obra.⁹⁸

B-57

1646, juny 1. Barcelona.

Notícia sobre l'enderroc de l'hospital de pelegrins de Santa Eulàlia del Camp a càrrec del mestre de cases Macià Cusí.

A. Barcelona, AHCB, *Protocol Notarial*, Consell de Cent, XIII-56 (1644-1646), f. 7.

Memorial del concert fet entre los molts il·lustres senyors consellers de la present ciutat de Barcelona y les quatre personas nomenades per les novas fortificacions de aquella de una part, y Macià Cusí, mestre de cases, de altra, acerca del enderrocar lo hospital dels pelegrins que es prop fora del portal nou de la present ciutat.

Primo és est[at] concertat que dit mestre Macià Cusí endarrocaria tot lo dit hospital dels pelegrins y los fonaments de aquell, çò és fins los quatre palms més avall del sol de dit hospital desenrajolat que sie. (...)

Que après endarrocar la paret miyera que és en dit hospital fins a quatre palms del fonament y lo envà que y ha sobre ella, y desenrayolar lo terrat de dit hospital y après endarrocar tot lo dit hospital, exceptant emperò que no ha de endarrocar la paret que es contra lo pes de la llenya ni dos esparons que y ha allí. Però dita paret ha de restar sols al igual de la alçada dels terrats de dit pes de la llenya. (...)

Que la pedra dels archs de dit hospital ha de fer una pila, més altra pila de la pedra preada, altra pila de la pedra de fil, altra pila de la rayola y trossos d'ella, altra del cayró y tros de què és cubert dit spital.

B-58

1651, març 19. Barcelona.

Descripció d'una sessió d'anatomia, duta a terme en el pati de la casa de Convalescència de l'hospital de la Santa Creu.

A. Barcelona, AHCB, *Deliberacions*, Consell de Cent, II-160, ff. 160-161r.

[f. 160r] Relació de la anatomia feta per lo doctor Bernat Mas, per orde

⁹⁸ Aquest dos últims paràgrafs, en l'original, apareixen tatxats.

dels molt il·lustres senyors concellers y junta de morbo assistint-li lo doctor Joan Pau March y Jalpi. Ay regonexent los dos las parts en lo modo següent.

Als 19 de mars 1651 a 10 horas de matinada en lo pati de la convalescencia del hospital general de Barcelona, lo doctor Joan Pau March y Jalpi, y y [sic] del chirurgià son company, lo doctor Joseph Albanell practicant en medicina, Joan Matas student en dita facultat, mossèn Jaume Sancts chirugià de Barcelona, mossèn Sancts, fadrí major de la chirurgia de dit hospital y altres tres fadrins chirurgians de dit hospital, an feta anatomia de una dona de edat de 25 anys fins als 30 poch més o menos la qual tenia la disposició del cos molt bona y corpulent, tenint un bubo en lo angonal y avia dias era en dit hospital. Posat lo subjecta sobre una taula oberta la cavitat natural y cavitat vital se és trobat lo següent.

Primo obert en rodó lo cos, se a trobat en lo ventrell dret de dit cor que estava tot ple de sanch negra, crassa, a comparació de pega fusa, y oberta la vena cava fins al cepto transvers, també se veu plena de sanch negríssima, crassa y cremada. En la vena arterial que ix de dit ventrell dret, y aporta la sanch ventral preparada en dit ventrell al pulmó o frexura també y avia de dita sanch presa, que tenia figura rodona a modo de una candela o llimach de color groch.

En lo ventrell esquerra del cor lo qual és més petit, ahont se elabora la sanch arterial, y sperits vitals també se és vist tot ple de sanch coagulada, negra, adusta com a pega, y en lo exorto de la arteria magna que ix [f. 160v] que ix [sic] de dit ventrell esquerra y aporta la dita sanch arterial y sperits vitals, avem trobat dins de ella una substància blanca rodona y presa a modo de una candela de cera molt molla; la qual tenia tres branchas encaminadas per la dita distribució del ram de dita artèria magna deorsum descendent, y de la artèria ancpillar que va al bras esquerra, y de la artèria magna assendent essent la substància la matexa sanch arterial, la qual ab lo adurent calor la avia cremada, y donada dita forma rodona.

Acabada la inspecció de dita cavitat vital, avem feta anatomia de la cavitat natural, en la qual avem observat. Primerament lo fetje adust, y la vesica del fel tot plena de bile porracea. Tret lo ventrell deffora lo avem obert, y dins ell avem trobat quantitat de una escudella y mitja de bile porracea, y verda, y llançada dita bile sens averi altra cosa en dita cavitat, avem conciderada la túnica interna del ventrell, y en dita túnica avem vist que hi avia una

encinencias, las quals de primera inspeccio aparexian uns cuchs, y ben mirat no eran cuchs, sinó las matexas venas del ventrell que estavan com una verissa plenas de dita bile crassa que no era poguda resuar al ventrell a modo de color entre groch y vert.

Acabada dita disecció en lo pati de dit hospital devant lo portal de dita convalescència, assentats los dits Doctors y los demás dalt escrits avem consultat a cerca de la malaltia de la qual era morta dita dona; conclohent y resolent en dita consulta que la malaltia principal era en lo cor, lo qual patint a tota substància venenada acudint la sanch de tot lo cor en los ventrell de dit cor oprimint lo cor rompent-se, y ab lo calor adu- [f. 161r] y ab lo calor adurent [sic] cremant-lo, li destrueix la virtut vital, y com lo cor té tant consentiment ab lo ventrell, se irritan las venas y llançan dita bile en dit ventrell, la qual flucix de las venas, y se engendra en ellas ab lo calor adurent comunicat del cor.

B-59

1691, febrer-novembre; 1692, març-abril. Barcelona.

Document que testimonia unes obres, possiblement de remodelació, en la quadra de la comtessa, sufragades pel duc d'Hixar.

A. Barcelona, AHBC, *Carpeta Obres*, en procés de catalogació A, "1691-1692. Rebutts fets al quarto o quadra de la comtessa. Pagades pel duc d'Hixar", s.f.⁹⁹

[f. 1r] *Memoria de lo que don Salvador Bernal, procurador general del excelentísimo señor duque de Ixar, ha pagado por las obras echas en la quadra de la condessa, que es de dicho excelentísimo señor duque de Ixar, y por alajas y ropa para servicio de los enfermos que irán a dicha quadra, y es lo siguiente.*

En virtud de póliza del señor don Luis de Josa, administrador del hospital general de Barzelona, de 10 de febrero 1691, ha

⁹⁹ N. de l'A.: la foliació que s'indica en la transcripció és simplement orientativa, per tal de facilitar la localització de les dades, ja que l'original no conté cap tipus de numeració.

En la mateixa subcarpeta on es troba aquest document, també hi ha una còpia dels rebuts 1-7 i 9-14 que s'hi refereixen, però que no es transcriuen ja que no aporten cap altra informació afegida.

pagado al cabiscol¹⁰⁰ y canónigo Tomas Pi, 39 libras por madera que se compró al cabiscol de la Seo de Barzelona. Consta de dicha póliza y del recibo de n.º 139 ls.

En virtud de póliza del señor canónigo Franciso Maymó, administrador y del reverendo Jayme Castanyer, susprior del dicho hospital, de 11 de março 1691, ha pagado a Pere Juan Sors, albañil, 38 libras 16 sueldos, por jornales suyos, de su hijo Joseph Sors, y maniobras. Consta de dicha póliza y del recibo de n. 2.....
..... 38 ls. 16 s.

En virtud de póliza del señor canónigo Francisco Maymó, administrador, y del dicho susprior Castanyer de 3 de abril 1691, ha pagado a Jayme Escarabatxeras, carpintero, 310 libras 17 sueldos 20, por obras echas en dicha quadra de la condessa. Consta de dicha póliza y del recibo de n.º 3 310 ls. 17 s. 10

En virtud de póliza del dicho señor canónigo Francisco Maymó, administrador, y del reverendo Agustín Costa, prior del dicho hospital, de 9 de abril 1691, ha pagado a Pere Juan Sors, albañil, 51 libras 6 sueldos, por jornales suyos, de su hijo y de maniobras, y por materiales y recados para dichas obras. Consta de dicha póliza y del recibo de n.º 4..... 5 ls. 6 s.

En virtud de póliza del señor don Luis de Josa, administrador, y del reverendo Agustín Costa, prior del dicho hospital, de 15 de abril 1691, ha pagado a Bartholomé Cortes, labrador, 76 libras 2 sueldos, por 140 quintales de cals, 6200 ladrillos, y mil tejas que han servido para dicha quadra. Consta de dicha póliza y del recibo de n.º 5 76 ls. 2 s.

[A peu de pàgina]..... 516 ls. 1 s. 20

[f. 1^v] Por lo que suma la primera página..... 516 ls. 1 s. 10

En virtud de póliza de dicho señor don Luis de Josa, y del prior Costa, de 15 de maig 1691, ha pagado a Pere Juan Sors, albañil, 36 libras 19 sueldos, por jornales suyos, de mancebos y maniobras. Consta de dicha póliza y del recibo [sic] de n.º 6..... 36 ls. 19 s.

¹⁰⁰ El cabiscol és una dignitat eclesiàstica que antigament tenia al seu càrrec la direcció del cant en el cor de les catedrals i col·legiates (ALCOVER-MOLL 1985, II: 777).

En virtud de póliza de dicho señor don Luis de Josa, y del prior Costa, de 28 de maig 1691, ha pagado a Jayme Escarabatxeras, carpintero, 121 libras 16 sueldos, por madera, jornales y otras cosas que se han echo en dicha quadra. Consta dicha póliza y del recibo de n.º 7.....121 ls. 16 s.

Ha pagado 19 libras 14 sueldos 8, por una pieza de cáñamo de 40 canas 1 palmo, por el valor de 9 sueldos 10 la cana, la qual pieza entregó al susprior Castanyer de orden del señor don Luis de Josa.....19 ls. 14 s. 8

En virtud de póliza de dicho señor don Luis de Josa, y del susprior Castanyer, de 30 setembre 1691, ha pagado a Jayme Texidor, mercader, 31 libras 7 sueldos 2, por tres quintales de lana limpia que sirvió para colchones para dicha quadra, por el valor de 10 libras 9 sueldos 1 el quintal. Consta de dicha póliza y del recibo de n.º 8.....31 ls. 7 s. 2

En virtud de póliza de dicho señor don Luis de Josa, administrador, de 7 de novembre 1691, ha pagado a Joseph Pallarès, 37 libras 14 sueldos, por 86 canas 6 palmos de cáñamo, del qual se hicieron 15 sábanas y 8 almoadas para dicha quadra. Consta de dicha póliza y del recibo de n.º 9.....31 ls. 14 s.

En virtud de póliza de dicho señor don Luis de Josa, de 7 de octubre 1691, ha pagado al dicho Joseph Pallarès, 43 libras 10 sueldos, por el valor de 43 canas 4 palmos ruanes blancos, que han servido para 8 sábanas y 8 almoadas para dicha quadra. Consta de la dicha póliza y del recibo de n.º 10.....43 ls. 10 s.

En virtud de póliza de dicho señor don Luis de Josa, de 26 de octubre 1691, ha pagado a Jayme Escarabatxeras, carpintero, 19 libras 5 sueldos, por el retablo de la capilla de dicha quadra. Consta de la dicha póliza y del recibo n.º 11.....19 ls. 5 s.

[A peu de pàgina:].....826 ls. 7 s. 4

[f. 2r] Por lo que suma la segunda página.....826 ls. 7 s. 4

En virtud de póliza del dicho señor don Luis de Josa, de 7 de octubre 1691, ha pagado a Joseph Pallarès 21 libras 16 sueldos, por el valor de quatro mantas de Mallorca que han servido para dicha quadra. Consta de dicha póliza y del recibo de n.º 1221 ls. 16 s.

En virtud de póliza del dicho señor don Luis de Josa, de 28 mars 1692, ha pagado a Joseph Pallarès 318 libras 3 sueldos 9, por tantas importaba una quenta de ropa, alajas y otras cosas en ella contenidas, que todo ho servido para dicha quadra. Consta de dicha cuenta, y póliça, y del recibo de n.º 13..... 318 ls. 3 s. 9

En virtud de póliza de dicho señor don Luis de Jossa, de 7 de abril de 1692, ha pagado a mestre Jayme Escarabatxeras, carpintero, seys libras ocho sueldos y quatro dinés, digo 6 libras 8 sueldos 4, por diferentes cosas que hizo para dicha quadra. Consta de la cuenta y recibo y póliza de n.º 14..... 6 ls. 8 s. 4

En virtud 4 forquillas plata y 4 ganivets..... 8 ls. 12 s.

A entregat contant..... 28 ls. 12 s. 7

[A peu de pàgina:] 12 10 ls. 0 s.

B-60

1691, octubre 21. Barcelona.

Concòrdia entre els administradors de l'hospital i el cirurgià Josep Gomar, marmessor i hereu universal del també cirurgià Onofre Estalella, per a la realització d'un capitell, un pedestal i unes grades per a la creu del pati de la institució.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Rafael Cassanyès, vol. II (1691-1695), ff. 92v-93r.

[f. 92v] És pactat y concordat per y entre los il·lustres senyors administradors del hospital general de Santa Creu de la present ciutat de Barcelona, de una, y lo senyor Joseph Gomar, silurgià, ciutedà de Barcelona com a hereu universal que és del quondam Honofre Estalella, silurgià, ciutedà de Barcelona, los quals han vingut y concordat ab los pactes següens.

Dit senyor Gomar haja de posar ab la daguda forma la creu y padrestal se troban vuy en lo hospital ab esta forma que lo dit senyor farà follejar lo remato o capitell de dita creu segons art de escultura, y axí mateix pagarà ultra lo cost de posar dita creu y padrestal la meytat de la pedra negra se posarà en las gradas y padrestal, és a saber una pessa negra se ha de posar immediata al dit padrestal rematant aquell segons art. Axí mateix pagarà dit senyor Gomar la meytat de una grada y un sócal de pedra negra se farà al peu de dit pedrestal picada, brunyida y il·lustrada y axí mateix farà fer dit

senyor Gomar un paviment de pedra picada de Monjuich de dos pams [f. 93r] de amplària per tot lo ruedo de la grada y sócal y axí mateix dit senyor Gomar farà fer a sos gastos lo plom y las dos pessas de bronze que demana la obra. Los senyors administradors, se obligan de altra part, fer obrir a dit senyor doctor Gomar aquells fonaments que diran los mestres de cases proporcionats a la obra y traurer la terra y roblir aquells de pedra y cals, fer portar dit doctor Gomar a los gastos la pedra y arena pagant dit hospital los officials per roblir dit fosso de pedra y cals, fins a la cara da la terra y promatar donar principi a dita obra demà dilluns que contaran a vint-y-dos del corrent y continuant aquella fins sia acabada, posant quiscú de dits contrahents un official per sa part per la pedra negra se ha de fabricar com està dit. Lo que prometen cumplir vicitudinàriament ab obligació dels béns dal ospital y da dit doctor Gomar los bén de dit Estalella, ab reffecció de costs, danys y gastos sens dilació alguna ab totas renunciacions necessàrias y ab jurament.

B-61

1691, desembre 24. Barcelona.

Àpoca suscrita per Bernat Vilar, pel cobrament de 13 lliures i 15 sous de moneda barcelonesa, per haver esculpit un capitell amb marbre de Gènova per a la creu del pati de l'hospital de la Santa Creu.

A. Barcelona, AHPB, *Protocol Notarial*, not. Lluís Fontana, reg. XXII (1690-1691), s.f.

a. VILARRUBIAS 1969, II, ex A.¹⁰¹

Ego Bernardus Vilar, esculptor civis Barchinone, gratis confiteor et in veritate recognosco vobis domino Josepho Gomar, chirurgo civi Barchinone, presenti quod numerando realiter et de facto insubstituli notarii et testium infrascripter de presentia dedistis et solvistis mihi et confiteor me a vobis habuisse et recepisse terdecim libras quindecim solidos moneta Barchinone quas ex solvistis [...] cum beneficio tamen inventarii haver Onophryum Estadella, chirurgi civis Barchinone, abunouli [...] et sunt per lo preu fet de esfullar o treballar de escultura un capitell de pedra marbre de Gènova per posar en la columpna de la creu se la posave ex ordine nostro uti herede

¹⁰¹ La transcripció inclosa en aquest llibre és incompleta.

predicto in patio hospitalis generalis Sancte Crucis presentis civitatis Barchinone in cuius apocham.

B-62

1730, gener 13. Barcelona.

Contracte per a la construcció d'una nova sala a continuació de la de Sant Roc. Les obres són encarregades al mestre d'obres Josep Juli i Vinyals.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Ignasi Teixidor, vol. III, ff. 3 i ss.

a. DANON 1967a, 145-147, apèndix 2, ex A.

Die XIII mensis January anno Nativitate Domini M DCC XXX.

In Dei nomine. Amén. Per quant los il·lustres senyors administradors. del hospital general de Santa Creu de la present ciutat, ab deliberació per ells presa lo dia dinou del mes de desembre mil setcents y vint y set, y per las causas, motius y rahons en aquella llargament expressadas, resolgueren per la major comoditat y recelleció dels pobres malalts que entran a curar-se en lo referit hospital, fer y construir una nova quadra en lo ambit y districte del mateix hospital que media desde la quadra de Sant Roch fins al carrer dit del Hospital, y desde allí fins al de las Egipcíacas, la fàbrica y construcció de la qual, çò és mans y tots recaptos tocants a mestre de cases convingueren y ajustaren ab Joseph Juli, mestre de obras de la present ciutat, per la quantitat de set mil cinch centas lliuras, pagaderas a saber, dos mil cinch centes al comensar la referida obra, altres dos mil cinch centes lliuras a mitja obra, y las restants dos mil cinch centas lliuras després de acabada aquella y ab los pactes, modo y forma en lo paper de ajust entre ells fet y firmat que és del thenor següent.

Se han de fer de pedra y morter los fonaments de totas las parets y estribos de dita quadra segons se ensenya en lo primer pla, los quals han de tenir deu palms de fondo, y de gruix mitg palm més de rebassa a tot lo rededor de las parets y estribos del que está assenyalat en dit primer pla.

Sobre dits fonaments se han de alzar totas las parets y estribos a las midas així de gruixos com de alsada, conforme se ensenya en los plans y perfil, advertint que la paret que ha de dividir lo celler sols ha demuntar fins al pis de la quadra.

Se ha de fer las canonadas dels deu estribos des.dels fonaments en amunt

de pedra picada broquejada ab cantons de la mida ordinària y a la fi de dits estribos se ha de fer una faixa de pedra picada a tot lo rededor, y lo demás se ha de enrajolar.

Se ha de fer las dos cantonadas que miran a la part del carrer de las Egipcíacas de cantons dobles broquejats i així mateix se han de fer de pedra picada broquejada ab cantons, claus, llindas, jossanas y marxapeus totas las finestras y portals que se demostren en lo primer y segon pla y perfil a las midas, aixís de amplària, com de alsada, conforme se ensenya en aquells.

Per a cobrir dita quadra se han de fer nou archs apuntats de pedra picada broquejada ab sos permòdols al peu de dits archs, conforme se ensenya en lo segon pla y perfil que las pedras de dits archs no pogan tenir més de dos palms de boca, y dos y quart de tardora, y sobre dits archs se ha de alzar de paret de pedra y morter que formia lo vassant per carregar los fustets de la teulada, los quals se han de entrebigar ab pedra y morter.

Se ha de cobrir la dita quadra de teulada enmorterada ab teula comuna de terra passada en bona forma y a satisfacció dels il·lustres senyors administradors, conforme se ensenya en lo perfil ab sos ràfechs alrederor de tres voladas, dos de rajola y una de teula, y en lloch de aygua en fondo se ha de fer un tros de terrat.

Per sostentar lo paviment de dita quadra se han de fer vint y cinch archs ab sos permòdols al peu de dits archs, y nou claus tots de pedra picada tallentada conforme se ensenya en lo primer pla y perfil, los quals archs y claus, han de ésser treballats com los de la quadra de las donas. Y així mateix se han de fer las voltas, y contravoltas de guix, y rajola de dos gruixos, conforme se demostra en dit perfil.

En tota la dita quadra se ha de encayronar ab cayrons de palm y quart y morter, y sota dit encayronat se ha de posar mitg palm de terra y lo demás fins a las contravoltas se haurà de igualar de testos, la qual quadra se ha de arrebossar, y emblancar de morter blanch, llis de paleta, des del paviment fins sota la teulada. Y així mateix las parets de dessobre los archs.

Se ha de arrebossar de morter y pedra vista lo celler.

Per donar la entrada desde la quadra de Sant Roch a la que se ha de fer nova se han de fer dos archs, lo un apuntat y lo altre rodó de pedra picada broquejada, los quals han de tenir vint y quatre palms de peu dret, rompent la paret serà menester per fer lo un de dits archs, y mudar la finestra,

comforme se ensenya en lo segon pla, la qual entrada se ha de cubrir, encayronar y emblancar conforme se ha dit de la quadra nova, y en dita entrada se han de fer quatre ventanals de quatre palms de amplària y sis de alsada pera donar claredad a la entrada de la referida quadra nova, fentse cornisa als vint y quatre palms de alsada que expressa lo present capítol, cobert a modo de simbori.

És pactat que los il·lustres señors administradors del referit hospital per lo preu de tota la dita obra, així mans, com recaptés tocants a mestre de cases, com sobre està llargament individuat, agen de donar y pagr al mencionat Joseph Juli la quantitat de set mil y cinch centas lliuras de moneda Barsalona, pagadoras en esta forma, a saber, dos mil y cinch centas lliuras de comptants y luego donia principi a la referida obra, dos mil y cinch centas lliuras a mitja obra, y las restants dos mil y cinch centas lliuras immediatament de conclosa y acabada aquella.

És pactat entre dits il·lustres señors administradors, des del dia que.s comensarà la referida obra fins aque aquella estarà acabada degan y tingan obligació de donat a dit Joseph Juli quatre manobras y de la mateixa manera li agen de suministrar dos carretas pera traurer la runa causada per rahó de dita obra y que tota la desferra així de pedra com teula y rajola que resultarà de las casas y parets que se han de ocupar per la fàbrica de dita quadra y que se troban ja espatlladas y se han de espatllar menos la pedra, rejola y teula que resultarà de la paret y teulada del llenyer, age de quedar tot al benefici del mencionat Joseph Juli.

És pactat que en cas que la referida obra después de conclosa aquella, ja fos perquè en los plans y perfil formats no se agués donat a las parets, fonaments, estribo, archs, y teulada la gruix, alsada y demás requisits necessaris per la bona perfecció y construcció de la obra de dita quadra y segons reglas de arquitectura fes aquella algún moviment, en est cas age de còrrer a càrrech de dit Juli los danys que se ocasionarà al hospital. Barcelona, y janer 16 de 1728.

B-63

1730, juny 4. Barcelona.

Els administradors acorden pagar a Pere Costa 168 lliures, per haver esculpit una imatge de la Caritat i l'escut d'armes de l'hospital per a la portada de

l'església, que li havien estat encomanades el 1728.

A. Barcelona, AHSCSP, *Protocol Notarial*, not. Ignasi Teixidor, vol. III, ff. 72 i ss.

a. DANON 1967a, apèndix 5, 150-151, ex A.

Die IIII mensis Juny anno Nativitate Domini M DCC XXX

Per quant los il·lustres señors administradors del hospital general de Santa Creu de la present ciutat en lo mes de octubre de mil setcents vint i vuit, resolgueren de paraula fer la portaleta de la iglesia de dit hospital, y sobre aquella collocar la estàtua o efígies de la charitat ab lo escut y tarja de las armas del referit hospital, la formació y escultura de las quals çò és, mans tanssolamt. convingueren y ajustaren de paraula ab Pere Costa, escultor, ciutedà de Barcelona, en la quantitat de cent sexanta y vuyt lliuras, y en virtut y en força de dit conveni hague passat lo dit Pere Costa en fer y formar la referida estàtua, escut y tarja en la conformitat se troban dibuixats en lo dissenyo ó trassa per lo mateix Pere Costa formada, que se inserta en lo present acte, las quals estàtua, escut y tarja se troban a punt de posar-se, y desitjant los il·lustres senyors administradors de dit hospital reduhir en escrits lo que de paraula sos antecessors tenian convingut y ajustat ab lo expressat Pere Costa, a fi de que en tot temps conste: Per çò los il·lustres señors don Joseph Ignasi de Amigant y de Olsina, canonge de la santa iglesia de Barcelona, don Joseph de Rocabertí y de Llupià, marquès de Argensola, un del[s] regidors de la present ciutat, doctor Francisco Roldós, canonge de dita santa iglesia, y don Joan de Alós y Rius, altres dels referits regidors, administradors del present hospital, no sols confessan y en veritat regoneixen a dit Pere Costa que realment y de fet los te entregada la referida estàtua, escut y tarja per ell feta y fabricada en lo modo y forma dibuixats en lo dissenyo y trassa sobre insertada, sinó també inseguint lo sobre citat conveni, convenen y en bona fe prometen al expressat Pere Costa que per la formació de la prescrita estàtua, escut y tarja de las armas del referit hospital se li donaran y pagaran las ditas cent seixanta y vuyt lliuras en què aquellas estavan ajustadas, çò obligació dels béns, reddits y emoluments de dit hospital general, no emperò los seus propis per tractar en asso negoci alieno llargament, y ab ajurament.

Testes sunt reverendus Michael Sastre, prebere et subprior dicti hospitalis generalis, et Petrus Perealegre de familia ejusdem hospitalis, ac Geraldus Ferrussola, notario civis Barchinone qui in his.

B-64

1736. Barcelona.

Pressupost signat pel mestre de cases Segimon Monteis, per continuar l'obra corresponent a la cantonada dels carrers Egipcíaques i Hospital per tal d'acabar la nova sala de Sant Josep Oriol, iniciada el 1730 per Josep Juli Vinyals, i continuada el 1733 per Josep Martí Amat.

A. Barcelona, AHBC, *Carpeta Obres*, en procés de catalogació A, "s. XVIII. Obres de la façana", full solt.

Compta de las obras que se han de fer en lo hospital general de la prasens ciutat:

Primerament continuar aquella obra noba [sic] que ese ha de fer al costat de la obra noba a la part del carrer del hospital y par del carrer de las Jupcinas, primerament se ha de obrir los fonamens de las dos parets de dotze ho catorze palms de fondo y empla de vuyt palms posats ven a nibell, forman un annarbordad de tota la emplaria. Y obra dita y dasprés sobra de aquellas altra ennarbordad de al través y pojat aquella paret de vuyt palms de emplària fins al nibell del piso del carrer y de allí fins al primer piso ho al nibell de la canbrada de quatra palms de gruiso, forman dos pilastras ho pilans per carregar la jasanas. Per lo primer piso ho per feri dos archs en cas que, los senyors no bolguesan posar jasanas en lo primer piso, dexans i dos hoberturas de pedra picada de la mida que ven vist sige ho convenient per las hofecinas bulgan fer en dita obra y del primer piso fins al igual de hon se troban las altras parets cobrin de teulada enmorterada tota la obra, formant-i los ràfachs conforma és la demás obra, fen tota la cantonada de pedra picada fenti las hoberturas corresponent a las del primer piso.

Y dit oficial que dóna la present dita se em[...] en fer tota la espresada obra en preu de mil y sinquanta lliuras dich.....1050 lls.

Ab lo vent antes donan la casa tota la pedra y fer treura tota la runa ho terra que se age de treura a fora.

Y dit oficial no fa compta de res dels enrajolats, ni reboltons, ni repartiments que se agen de fer dintra, sols es dexar per fora totas las parets acabadas com ensenya tota la demás obra.

Sagimon Monteys mestra de casas.

HOSPITAL DE SANTA MARIA DE LLEIDA

L—I

1447, abril 1. Lleida.

El bisbe Garcia Asnares rep el permís papal per suprimir els hospitals de Lleida, per tal de crear-ne un de general que, s'hauria d'edificar en una zona propera al pont.

A. Lleida, ACL, *Actes Capitulars*, anys 1445–1447, núm. 48/1 (olim 13), f. 145r.

a. OLIVES. “Hospitales y establecimientos...” ff. 8v–9r. J. F. Tarragó Valentines (ed.).
42–43. ex A¹⁰²

Prima die aprilis anni M CCCC LX VII, reverendus dominus episcopus Sedi Ilerdensis, Bernardus de Boscho, sacrista, Johannes de Sedcastella, Monserratus Botella, Bernardus Seyfores Johannes Rabins, Raymundus de Cardona, Michael Peris Garsias de Vallterra, Franciscus Perpiniani, Bernardus Cabrera, Vincentus Sopiera et Raimundus Giner, canonici, omnes convocati et congregati in domo capitulari, capitulantes et capitulum facientes et celebrantes more solito. Attento quod reverendus dominus episcopus habet et tenet plenam comissionem et facultatem a Summo Pontifice, per bulles seu litteras apostolicas et directas super hospitalibus Christi pauperum civitatis Ilerde, que hodie sunt et tendunt in ruinam et devastationem propter in debitum regimen et servitum procuratorum et administratorum eorumdem. Attento instrumentum quod fuit deliberatum per reverendum dominum episcopum et capitulum parte una, et honorabiles paciarios et proceres dicte civitatis Ilerde parte ex altera, quod omnia hospitalia particularia dicte civitatis veniant ad unum hospitale generale, quod de novo circa pontem dictae civitatis ad honorem Dei et sustentationem Christi pauperum debet edificari et construi super quibus fiendis tractandis et procurandis dominus episcopus, e dicte domini canonici capitulantes unanimiter concordantes commisserunt vices suas honorabilibus dominis Garsie de Valterra et Raymundo Ginery, concanonicis, plenum posse et commissionem totum negocium dicte hospitalis fiendi et construendi

¹⁰² N. de l'A.: La transcripció que s'adjunta ha estat corregida i ampliada.

de novo ut premititur iuxta vires et seriem dicte bulle apostilice una cum concilio et adjutorio dicte civitatis.

L-2

1448, desembre 16. Lleida.

D'una banda, el bisbe i el capítol escullen un canonge, i de l'altra, el Consell General un ciutadà, per al govern i administració de l'hospital. A més a més, el bisbe i el capítol nomenen un beneficiat perquè hi resideixi permanentment, a fi de vetllar pel seu bon funcionament.

A. Lleida, ACL, *Actes Capitulars*, anys 1448-1450, núm. 49/1 (olim 14), f. 64r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 377, n. 1. ex A.

Honorabilis Petrus Peregrini decanus, precentor, archidiaconus maior, Desetcastella, vicarius, Martorell, Botella, Seyfores, Peric, Perpinyà, Cabrero, Sopiera, Janer, convocati e congregati more solito in domo capituli, attendentes quod ad regimen hospitalis generalis quod fit circa pontem Ilerde, sunt deputati pro parte reverendi domini episcopi et capituli Ilerdensis, unus canonicus et pro parte civitatis, unus civis, per quos dictum hospitale habet regi et gubernari. Et, quia predicti canonicus et civis non possunt personaliter vacare ad continuam gubernacionem et bonum regimen pauperum ipsius hospitalis. Pro tanto et alias dicti domini capitulantes voluerunt et ordinarunt quod unus beneficiatus dicte Sedis, quem dicti domini episcopus et capitulum de putaverit, foveat suam habitationem continuam pro parte dicti domini episcopi et capituli in domo dicti hospitalis ad continuam gubernacionem et regimen dictorum pauperum. Et quod quamdiu [sic] habitationem suam foverit seu tenerit in domo dicti hospitalis et vacaverit circa dictam gubernacionem et regimen dictorum pauperum vice et nomine dictorum domini episcopi et capituli et Ecclesie Ilerdensis habeatur pro interessenti et presenti in officiis divinis, exceptis matutinis dicte Sedis, hiis tamen taliter intellectis quod quamdiu dictus beneficiatus, taliter ut supra diputandus, vacaverit circa dictam gubernacionem, regimen vel servicium dictorum pauperum prefati hospitalis lucretur distribuciones cotidianas proinde ac si in horis diurnis dicte Sedis personaliter interesset, predictis tamen duraturis pro tempore quo ipsius domino episcopo et Capitulo placuerit et pro eorum beneplacito volunt et non ultra nec alio modo.

L-3

1450, setembre 28. Lleida.

Domènec Bertran és designat com a nou hospitaler de l'hospital de Santa Maria, degut a la mort del seu predecessor, n'Antoni Gay. Tanmateix, s'indiquen les tasques que havia de dur a terme i el salari a percebre per un any: dotze lliures jaqueses.

A. Lleida, AML, Llibre de Seguretats, reg. 329, f. 211^v.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 379, n. 2. ex A.

b. BERTRAN 1992a, 36. ex a.

Los molt honorables en Loys de Montsoar, paer any present, mossèn Ramon Giner, canonge de la seu de Leyda, i dels regidors assignats per part del honorable capítol de la dita seu del spital construït en la dita ciutat, e en Francesch Çabata, regidor del dit spital assignat per part de la dita ciutat de Leyda, per mort d'en Antoni Gay, spitaler del dit spital, condohiren en spitaler del dit spital en Domingo Bertran, laurador de la dita ciutat aquí present, a I any primer vinent, comptador del dia present en avant. Així, emperò, que lo dit en Domingo sie tengut de agranar e tenir net lo dit spital, e lavar e fer buhades e tenir nets los draps del dit spital e costohir los malauts e altres pobres de Crist qui aquí en lo dit spital vindran, ab suma diligència, juxta son poder e saber, e plegarà per la ciutat los diumenges e altres dies que sien necessaris per amor de Déu a opps [*sic*] dels dits pobres de Crist, e donar tot çò que plegarà al dit en Françoy Çabata, regidor qui demunt. E lo dit en Françoy Çabata li sie tengut \ e ha promés / de pagar per conducta sua per lo dit any, dotze lliures jaqueses, pagadores en tres terçes, obligant los béns e emoluments del dit spital. E lo dit Domingo Bertran promés e jurà a Déu e als seus sants quatre evangelis les sobre dites coses complir ab diligència juxta, son poder e saber etc. obli etc. *Testes honorable Michael Romeu, civis, e Johannes Tapioles, fusterius Ilerde.*

L-4

1453, juliol 4 i 6. Lleida.

La Paeria designa una comissió composta d'onze prohoms, per tal d'avaluar els danys ocasionats per les riuades en el barri de Cappont. Finalment, s'acorda arreglar les vivendes afectades.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 366, f. 1.

[4 de juliol]

[f. 1r] Los honorables en Loys de Montsuar e en Johan Caslà, paers. Instaren dins la casa de la Payria sobre les cases que lo diluvi del riu fa derrocades en dellà lo cap del pont, los prohòmens següents:

Micer Anthoni Riquer, Gabriel Peyró, Ramon Batle, Johan Alffagerí, Johan Sunyer, Bernat Niubó, Ramon Cavaldà, Fferrer Company, Blani Cosit, Guillem de Ribera, Fferrer de Torres.

Los quals honorables prohòmens acordaren e delliberaren que les dites cases sien revistes e que y sie gitat un cordell, e com les hauran revistes que's tornen ajustar dins la casa de la Payria e aquí serà delliberat que serà faedor.

[6 de juliol]

[f. 1v] Los quals acordaren sobre la dirució e reperació de les cases de la pobla del cap pont dirruïdes per lo diluvi inseguít lo tercer dia del mes de octubre prop passat, que per ells matex sien ben vistes e regonegudes les dites cases e carrers e al entorn de tota pobla, per que ni'ls puxen deliberar que sera fahedor per ells matexs.

L-5

1453, juliol 30. Lleida.

Els paers designen una comissió composta de nou prohoms, per tal d'encarregar-se de les tasques referents a la construcció de l'hospital general. En primer lloc acorden visitar la plaça del Pes del Rei com a possible emplaçament per al nou hospital, i en cas d'escollir-la, es comprometen a contractar els serveis d'un pedrapiquer i un fuster per a prendre les corresponents mides.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 366, f. 6r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 383, n. 1. ex A.

b. BERTRAN 1992a, 37. ex a.

Diluns xxx de juliol del any mil cccc L tres. Los honorable en Bernat Graylla e Johan Calla, pahers, feren instar los prohòmens següents en la casa de la Payria:

Primo mossèn Andreu Despeus, Ramon Baró, micer Jacme Riquer, Fferrer Company, Pere Albalench, Bernat Berenguer, Gabriel Amorós, Johan Soler hostaler, Gabriel Peyró.

Als quals prohòmens fonch proposat per los dits senyors de pahers, com lo Consell General divenres prop passat celebrat, ha comès a ells la construcció del spital, sobre lo qual se ha obtenguts diverses colloquis per que'ls plàcie acordar loch e de la manera com se farà.

Los quals prohòmens acordaren ésser vist e regonegut per ells matexs dema dematí hun pati o loch que és de la claveguera de la plaça del pes del Rey fins al cantó del alberch d'en Matheu Jofré, hi si haurà los patis que són necessaris en lo dit spital en lo qual loch, a lur perer starie molt bé lo dit spital per molts sguarts, e si los patis seran trobats ésser suficients, que sie allí edificat al qual regonexement sien apellats en Miquell Cortés, pedrapiquer, Anthoni Ferrer, fuster, per veure e penre les mides.

L-6

1453, agost 25. Barcelona.

Privilegi de la reina Maria de Castella a favor de la construcció del nou hospital general de Santa Maria de Lleida.

A. [Original perdut]

B. Còpia de 1685. Lleida, AML, *Llibre Verd Major*, ff. 434-435. ex A.

[f. 434] *Nos Maria, Dei gratia, regina Aragonum, Siciliae, circa, et ultra pharum, Valentiae, Hierusalem, Hungariae, Maiorcarum, Sardiniae, et Corsicae, comitisia Barchinona, ducisa Athenarum, et Neopatriae, ac etiam comitisa Rossilionis, et Ceritaniae, locumtenens generalis serenissimi domini regis viri et domini nostri charissimi. Libenter hisce rebus lucum damus, quae Dei laudem, et servitium, et animarum salutem, ac decus civitatum, et locorum ditionis domini regis, ac nostri, concernunt. Cum itaque vos dilecti, et fideles nostri patiaris, probi homines et Universitas civitatis Ilerdae, ut pro terrenis coelestia, et pro temporalibus aeterna, foelici commercio mereamini ex Dei misericordia obtinere, deliberaveritis construere, et aedificare, seu construi et aedificari facere in dicta civitate Ilerdae intus parochiam Sancti Laurentis, iuxta vel ante pensum regium, sive plateam de la Bladeria vella dictae civitatis, quoddam hospitale, quo*

Christi pauperes, tam san quam infirmi convenient, et in eo piis, et charitativis subsidiis recipiantur, alimententur et reficiantur, et iam locus ubi hospitale construendum est, praeparetur.

Ad vestri humilem supplicationem pro his nobis factam, themore praesentis, huiusmodi pium exercitium, et salutiferum opus laudantes, approbantes, et auctorizantes, concedimus, et licentiam, et facultatem plenarias vobis dictis paciariis probis hominibus, et Vniversitati dictae civitatis, praesentibus, et futuris, elargimur, quod ex pecuniis dictae Vniversitatis, et eius singularium, et aliis piis, et charitativis subsidiis inde erogandis, possitis, et valeatis libere, licite, et impunie, hospitale construere, et aedificare, seu construi, et aedificari facere in dicta civitate, loco praedesignato, quod nominetur, et nominari habeat hospitale Sanctae Mariae, et in ipsius hospitalis opere suppellectilibus, et aliis dicto hospitali necessariis, mittere, et committere pecunias, quas vobis visum fuerit. Possitis in super procuratores, seu administratores, et alios officiales, prout vobis videbitur, eligere, constituere, et ordinare, ad regendum, et administrandum, et gubernandum dictum hospitale, bona, et res eiusdem; nec non bacinerios, et acaptatores, et alios ministros ad petendum, et recipiendum a quibus vis derotis per-[f. 435]-sonis, et fidelibus qui e rogare dicto hospital, amore Dei, voluerint eleemosynas [sic] per totam terram, et ditionem dicti domini regis. Praterea volentes dictum hospitale, et eius procuratores, et administratores et ministros, bacineriosque, seu acaptatores, gratioso prosequi favore, cum hoc eodem privilegio, guidatica, protectionem salvaguardiam, libertates, immunitates franquitates, gratias, et praerogativas omnes, per dictum dominum regem, eiusque praedecessores gloriosae memoriae, concessas hospitali Sanctae Crucis civitatis Barchinonae, quae omnia hic volumus pro expressis et insertis haberi dicto hospitali Sanctae Mariae dictae civitatis Ilerdae, eiusquem administratotibus, procuratoribus, officialibus, ministris, bacineriis, seu acaptatoribus concedimus deliberate, et consulto. Mandantes igitur gerenti vices gubernatoris in Cathaloniae principatu, curiae, et vicario Ilerdae, et aliis universis, et singulis officialibus, et subditi dicti domini regis, et nostris, praesentibus, et futuris, quod licentia et concessionem nostras huiusmodi, et alia omnia, et singula superius expressa teneant firmiter, et observent, tenerique, et observari faciant inviolabiliter per quoscumque, et non

contraveniant, nec aliquem contravenire permittant, ratione aliqua sive causa. In cuius rei testimonium praesentem fieri inssimus regiis sigillo in pendenti munitam. Datt. Barchinonae vicessimo quinto die augusti, anno a nativitate Domini millesimo, quadrigentessimo, quinquagesimo tertio regnorum dicti domini regis, Siciliae citra pharum anno decimo nono, aliorum vero regnorum tricessimo octavo. La reyna. domina regina mandavit mihi Bartholomaeo Sellent. In diversorum locumtenentiae octavo. Registrata.

L-7

1454, març 26. Lleida.

La ciutat s'havia fet càrrec d'un censal de propietat de 250 lliures i de pensió anual de 10 lliures, que es concedien a l'hospital. Aquest censal, però, fou empenyat a la filla única d'un tal Navés, a canvi de 200 lliures. Això no obstant, els paers sabien que el preu o la propietat d'aquelles 10 lliures eren 250 lliures, les quals, a més a més, ja no eren donades a l'hospital. Per això, la prohomenia acordà treure dit censal, tornant les 200 lliures a la filla d'en Navés, mentre que les 50 lliures restants d'invertirien en l'obra de l'hospital.

A. Lleida, AML, Consells Particulars, reg. 366, f. 16v.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 387, n. 1. ex A¹⁰³.

b. BERTRAN 1992a, 38. ex a.

Item com en dies passats fossen empenyorades aquelles x lliures jaqueses que la ciutat fahie al spital per cc lliures a la pobilla dit Navés, la propietat de les quals és ccl lliures, e com la obra començada en lo dit spital stigue a gran càrrech e vergonya, que per tant la dita obra sie continuada, acordaren lo dit censal sie quitat e donades les cc lliures a la pobilla e que de les 1 lliures sie continuada la obra.

* * *

1454, abril 11. Lleida.

Els paers comuniquen a la Prohomenia i al Clavari que ja s'havia tret el censal de 10 lliures de pensió anual i tornades les 200 lliures a la filla d'en

¹⁰³ N. de l'A.: La transcripció que s'adjunta ha estat corregida.

Navés. No obstant això el Clavari encara no havia donat les 50 lliures a l'hospital per no haver rebut cap document que acredités al seu favor aquesta consignació.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 366, f. 18r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 388, n. 1. ex A.

Als quals prohòmens fonch proposat per los dits senyors de pahers, com no ignoren lurs saviesses, que a xxvi de març fonch deliberat per ells matexs que aquelles ccl lliures per les quals la ciutat fahie al dit spital cc sous censals, lo primer dia de nohembre per çò com per pagar les cases del pati del spital eren stats empenyorats a la pobilla dit Navés per cc lliures, e les 1 lliures vaguassen e axí quitant lo dit censal romandrien a la obra les 1 lliures, e axí lo clavari ha fet lo dit quitament, e revist donar les dites 1 lliures per çò com los patrons e regidors del spital no tenen contractes, per çò com devalla de major quantitat e no han sinó la cessió que Ripol ha feta al dit spital, e ha dupte lo dit clavari en lo retiment del compte que ha a fer no li fes qüestió per que ha a donar compliment grans tractes.

Acordaren los dits prohòmens que lo dit clavari dosés 1 lliures als regidors del spital, pus ells li deuen la cessió que Ripol e ell que age sa ab solter e ab aquelles cartes que la data del dit quitament li sie admesa.

L-8

1455, maig 20. Lleida.

El Consell General envia Gabriel Beralda a Roma, per demanar indulgències al papa Calixt III, pel Sant Drap, l'hospital i l'Estudi de la ciutat de Lleida.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 366, f. 34r.¹⁰⁴

E proposat per los honorables paers als dits pròmens, com havian vist un breu o letra ab la qual lo Sant Pare Calixt, novellament elet, apellat primo micer Alfonso de Bòrgia, bisbe de València, ere stat assumpt a Sant Pare e per què havia estudiat en la present ciutat, per la bona voluntat que havia en aquesta ciutat, intimava la dita assumpció offerint-se per aquesta ciutat fer lo

¹⁰⁴ Amb aquesta mateixa data, es conserva un full solt, consistent en l'autorització escrita perquè Gabriel Beralda pogués anar a Roma per entrevistar-se amb el Sant Pare. (AML, *Consells Particulars*, reg. 366, full solt; 20 maig 1455).

possible. E per què moltes vegades se havia parlat axí de les indulgies del Drap de Jesucrist que havia en la present ciutat, e del spital general, com de la reformació e augment dels salaris legítims en lo Studi d'aquesta ciutat, e no serie pogut obtenir, e fos vengut lo temps oportú e acceptable en obtenir les dites coses, e sobre açò lo Consell General agués elegit micer Beralda per anar a Roma per obtenir les dites coses, donant plen poder als dits pròmens per concordar ab lo dit micer Beralda, ab lo qual concordar e lo modo e forma de les instàncies e per certa per açò havedora, e sobre sos trebaylls vehessen e deliberassen prestament lo qui en açò fer-se devia, com de tota tarda se'n poria seguir dain als sobredits negocis per la antiquitat del de Pare Sant.

L-9

1455, desembre 24.¹⁰⁵ Roma.

Butlla emesa pel papa Calixt III, mitjançant la qual atorgava privilegis a l'hospital general de Santa Maria de Lleida.

A. Roma, AV, *Ex Regesta Vaticana*, núm. 439, f. 236.

a. ADL, *Informe de l'IEI. Butlla pontificia de privilegi de l'hospital de Santa Maria*, núm. inv. 8292, s.f. ex A.

b. RIUS SERRA 1948, I: 428. ex A.

CALIXTUS Episcopus, servus servorum Dei. Universis Christi fidelibus praesentes litteras inspecturii, salutem et apostolicam benedictionem pastoralis officii cura, nostris insufientibus meritis, nobis comissa. Sane sicut Gabriel Beralda nobis exposuit quod cum in civitate Ilerde domus seu hospitale de novo construatur, in suis edificiis no parum sumptuosum, et in quo pauperes et infirmi hospitantur, capitulum et paciarii diete civitatis, ut in eo capellam construi possint suplicaverunt. Nos ut capellam cum campanili, campaniis et aliis officinis erigendi, nec non rectoribus dicti hospitalis capellanum eligendi qui Missas celebrare possit licentiam concedimus. Rectoribus in super et administratoribus, pauperibus in hospitali degentibus eucaristiam et alia sacramenta recipere, illosque omnes ab omnibus peccatis absolvi: vota vero peregrinationis et abstinentie, que

¹⁰⁵ 9 de les calendes de gener del 1455.

rectores et Christi fideles huiusmodi hospitali visitantes et ad constructionem manus porrigentes adiutrices amisserunt, ultramarino, beatorum Petri et Pauli atque Iacobi votis dumtaxat acceptis, in alia pietatis opera commutari posse indulgemus. Et in super, quia ad constructionem, manus porrexerint adiutrices, totiens id peregerint, 7 annos et totidem quadragenas de iniunctis eis penitentiis, relaxamus. Dantes et concedentes rectoribus per quascumque personas, ubicumque presentem relaxationem predicandi nec non elemosinas recipiendi facultatem ordinarii loci licentis minime requisita. Datum Romae quid Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominica Millesimo Quadragesimo Quincuagesimo Quinto. Nona Kalen. Ianuarii Pontificatus nostri anno primo. Jo. de Collis... — LXX — Jo. Oritis.¹⁰⁶

* * *

1455, desembre 24.¹⁰⁷ Roma.

Nova butlla emesa pel papa Calixt III, que atorga més privilegis a l'hospital general de Santa Maria de Lleida.

A. Roma, AV, *Ex Regesta Vaticana*, núm. 439, f. 236.

a. RIUS SERRA 1948, I: 428, ex A.

¹⁰⁶ “CALIXT, bisbe, serf dels serfs de Déu. A tots els fidels en Crist, que aquestes cartes llegissin, salut i benedicció apostòlica. Per la cura de l'ofici pastoral, a Nos encomanat, amb nostres insuficients mèrits. Com sigui que Gabriel Beralda ens exposà que com en la ciutat de Lleida, una casa o hospital de nou es construeix, molt sumptuós en les seves edificacions, i en el qual els pobres i malalts han de ser hospitalitzats, el capítol i els pahers de dita ciutat suplicaren que en aquell puguin construir una capella: Nos atorguem llicència per a erigir la capella amb campanari, campanes i altres dependències i als patrons de dit hospital per a elegir sacerdot que pugui celebrar misses. A més als patrons, administradors i pobres residents en l'hospital l'eucaristia i demés sagraments puguin rebre i a tots aquells de tots els seus pecats absoldre: més els vots de pelegrinació i abstinència, que emetessen els patrons i fidels en Crist que visitessin com a tals l'hospital, amb mans dadivoses i afavoridores, exceptuant el d'ultramar, i dels sants Pere i Pau i sant Jaume concedim que en altres obres pietoses puguin commutar-se. I a més, als qui allargaren les seves mans afavoridores per a la construcció, tants cops això seguissin així set anys i altres tantes quarentenes sobre les penitències imposades els perdonem. Donant i concedint als patrons, que a qualsevol persona i en qualsevol lloc la present concessió puguin predicar, i a més amb facultat de rebre almoines, únicament assolida llicència de l'ordinari del lloc. Donat en Roma, com sant Pere, en l'any de l'encarnació del Senyor, mil quatre-cents cinquanta cinc, en el novè dia abans de les calendes de gener, Primer any de nostre pontificat. Segueixen les signatures.” (Trad. extreta de: ADL, *Informe de l'IEI. Butlla pontifícia de privilegi de l'hospital de Santa Maria*, núm. inv. 8292, s.f.)

¹⁰⁷ 9 de les calendes de gener del 1455.

Universis Christifidelibus etc. Etsi omnium sanctorum reliquias venerari teneamur, erga tandem Ilerden. E. quam propter illius insignem civitatem et nobile studium ac nobis et Sedi A. devotissim populum tamquam filiam predilectam in nostris gerimus visceribus caritatis; cupientes igitur ut dicta eccl. maioribus frequentetur honoribus, necnon hospitale in quo pauperes Christi et peregrinantes continue reficiuntur et magna pietatis cura tractantur, in suis structuris et edificiis amplietur et reparetur, et ut Christifideles eo libentius eccl. ac hospitali huiusmodi frequentiori visitatione venerentur, supplicationibus etiam dil. fil. capituli ecc. ac patiariorum civitatis huiusmodi per Gabrielem Beralda, civem Ilerden., in utroque iure doctorem, adv. consist. nrum. ac ambassiorem suum nobis nuper exhibitis inclinati, omnibus vere penitentibus et confessis qui in Nativitatis, Ressurrectionis domini nostri Jesu Chisti, Pentecostes ac Annuntiationis, Assumptionis, Purificationis, Nativitatis Virginis Dei que genitricis Marie, necnon. Assensionis eiusdem domini nostri Jesu Christi diebus ecclesiam ac hospitale huiusmodi devote visitaverint et ad constructionem et pro sustentatione pauperum manus porrexerint adiutrices pro singulis primis septem diebus seu festivitibus septem annos et totidem quadragenas, ac in die Assensionis mediam partem omniam peccatorum de iniunctis eis penitentiis misericorditer plenarie relaxamus. Presentibus perpetuo valituris. Dat. Rome, IX Kal. ian. a. I. -L.- JO. DE COLLIS. JO. ORTITIUS, Dec.

L-IO

1456, abril 12. Lleida.

Gabriel Beralda torna del seu viatge a Roma, i informa dels privilegis concedits a la ciutat de Lleida, concretament en allò referent al Sant Drap i a l'hospital general.

A. Lleida, AML, Consells Particulars, reg. 366, ff. 47v-48r.

[f. 47v] Als quals proposat, com eren an instats per hojr lo honorable micer Gabriel Beralda, missatger al Sant Pare sobre les dites indulgències tramès prop la present ciutat per què ho fos placent hojr aquell. E vengut de continent lo dit micer Beralda, refferí en presència de la dita Promenia.

Com ell de ordinació e manament del honorable Consell General de la present ciutat, e o per la Promenia a ací instada elet en missatger per anar al Pare Sant sobre les bulles del Drap de Jesucrist, del spital e del Studi, hon havia sostenguts grandíssims trebaylls, afanys, ab massa gran perills de sa persona e despeses e dans de sa casa, exceptant la del Studi del qual e per lo qual havia cert missatger e havia obtengut concessió, lo dit missatger del Studi en cort romana per ésser provehüt \ del dit Sant Pare /. E ab tot que ell çò és lo dit micer Gabriel, missatger, agués feta tota bona diligència ere e és mordut per molta gent d'aquesta ciutat. e per que fos vist sa bona diligència en los dits negocis, suplicava e requeria li n'asestassen Consell General hon ell faria tal relació dels sobredits negocis que, Déus ne serie lohat en lo \ dit / Consell General ne romandrie content.

E fet loch per lo dit missatger e hoïda sa suplicació e requesta, la dita promenia delibera en tot cas fes la dita relació en la present promenia dels dits negocis per los quals ere tramès. E après retornat lo dit missatger, al qual explicava la dita deliberació, e aquella exsequint en presència de la dita Promenia, explica com lo Pare Sanct saludava \ de bona voluntat als / a paers e ciutadans de aquesta ciutat, la qual havia e tenia en singular devoció aquesta ciutat, mostrant-ho per obra. Car ell havia feta sa reverència al dit Pare Sanct, recomendacions per aquesta ciutat e besat los peus, lo dit Pare Sanct li féu e demostra franca e libera cara e lo besa en la boca, e dient-li fos [f. 48r] ben vengut, car venia en temps que podia fer per aquesta ciutat lo que en temps \ passat / demanat, no havia pogut obtenir. E axí vista la bona voluntat del dit Pare Sanct, e entrada bona de sa perfecta confiant que axí com ho dehie o complirie per obra, ab continues e multiplicades suplicacions, e infinits trebaylls e enmigs, havia obtengut indulgència per lo Drap de Jesucrist, per què tots anys en la festa de la Ascensió fos mostrat en la seu catedral d'aquesta, e los presents aguessen indulgència de la meytat dels peccats confessats, visitants però après lo spital general d'aquesta ciutat, segons contenia aquella. E que lo Drap de Jesucrist fos mostrat en totes festivitats de l'any.

E més indulgència per al spital de poder fer eclésia campanal. preveres celebrar i ministrar los sacraments eclesiàstichs, e dar plenària indulgència als qui morian en lo dit spital, en *articulo mortis*, e altres pels segons contra aquelles, bullada de plom.

* * *

1456, abril 13. Lleida.

Gabriel Beralda continua informant a la Prohomenia, els aspectes fonamentals del seu viatge a Roma i dels privilegis obtinguts del Sant Pare.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 366, ff. 48v-49r.

[f. 48v] En presència dels quals, de ordinació e manament dels dits honorables paers e canonges, vengut lo honorable micer Gabriel Beralda, doctor en quiscun dret, embaxador tramès al Sant pare per ciutat e capítol de Leyda sobre les indulgències e altres coses sots mencionades. Relat e dix, com ell de lur ordinació ab certes instruccions fetes a ell, ere anat al Sant Pare, al qual feta reverència e dites les recomendacions que dur e fer devia per part de la dita ciutat e capítol, e explicat largament al dit Sant Pare lo negoci per què ere destinat, iuxta les dites instruccions en obtenir bulles de les indulgències, axí del Drap de Jesucrist com del spital general d'aquesta ciutat, com sobre la reformació, visitació del col·legi de mossèn Domingo Pons, proinstituits en aquesta ciutat, e de la revocació de la [...] que a Miquel Guiu a lur vida havia obtengut per regir lo dit col·legi, havia fetes oportunes e degudes suplicacions al dit Pare Sant, del qual ab no pochs perills e trebaylls de sa persona e encara dans e despeses de sa casa com hi agués vagat per VIII meses continuus, ab gran dificultat e intercessions de moltes notables persones, havia obtengut bulles del Drap de Jesucrist, bullada de plom ab fils de seda vermeyla e groga. E altra semblantment bullada del spital, e altra semblant bullada de la reformacio del dit col·legi, però ab cordes de cànem bulla \ pendent /. E més havia obtengut del cardenal bisbe d'aquesta Església, la dita revocatòria ab segell de cera vermelya. Imprès en cera blanca ab cordes de [f. 49r] fil de cànem, les quals totes les dites bulles e gràcies exilien presència dels sobredits, e foren lestes voce alta e en part o superficialment explicades en romans, per lo dit mossèn Valterra exceptada la dita revocària.

L—II

1457, gener 19. Lleida.

El Consell General imposa una multa de 50 lliures a qualsevol persona que compri o vengui amb pugeses falses. S'acorda, tanmateix, donar una part d'aquesta pena al denunciant, l'altra al jutge i la tercera a l'hospital.

A. Lleida, AML, Consells Particulars, reg. 366, ff. 86v–87r.

[f. 86v] Los honorables micer Gabriel Beralda e micer Bernabeu Osera, paers, feren convocar sobre les pugeses los pròmens diputats per Consell General, adació d'albarans dels quals foren presents los següents:

Micer Cirera, Nicolau Pallares, Pere Cortines, Arnau Gort, Johan Olives, Simó Meyà, Johan Ferran, pròmens de les pugeses habent plen poder de Consell General celebrat xxviii de decembre proppassat

Devant los quals proposaren los dits honorables paers, com les pugeses que fa la ciutat són vengudes en total abatiment que nengun no les vol pendre, per causa de les pugeses falses que's fabriquen fora ciutat, les quals porten vendre en aquesta ciutat en gran dan de la cosa pública de la present ciutat. E no res menys que segons li era estat dit, vuy que ere açí arribats dos hòmens strangés los quals portaven pugeses e altra moneda falsa, per què'ls fos plasant provehir e ordonar en lo fet de les dites pugeses e axí en los dits hòmens strangers.

Los quals pròmens, hoyda la dita proposició e vist lo dit seu poder que han, en aquest acte del sobre dit Consell General, per tolre e obviar als actes de les dites pugeses, statuiren e feren les ordinacions següents, les quals foren auctorizadas per lo honorable en Johan de Foxa, cort e veguer. E aquelles manaren ésser publicades per la present ciutat.

Ara oiats que us fan saber, los cort, paers e pròmens de la ciutat de Leyda, a tot hom generalment. Com fama pública refferint per alguns ambiciosament e cupida, tota divina e humana correcció postposada no dubten ni cessen per instinch [f. 87r] diabòlich ab falsa o contrafeta empremta o molle fabricar, fer, o batre pugeses de Leyda en diverses parts clandestinament, e aquelles portar vendre en la present ciutat. Per çò volents degudament a tals maleffics e abusos obviar, e per trobar tals falsos fabricadors han statuit e ordonat ab auctoritat e decret del honorable en Johan de Foxa, varvessor, cort e veguer de la dita ciutat, que nenguna

persona de qualsevol ley, stament o condició sie, no gos metre, comprar, ni vendre en la present ciutat, ni fora ciutat, sens licència primerament demanada e obtenguda dels dits honorables paers, de la qual haie constar autènticament per acte testifficat per lo scrivà de la casa de la Paeria, sots pena de cinquanta lliures, per quiscuna vegada que contrafarà, e de la qual pena seria adquirida la una part, al acusador, l'altra a la obra del spital general de la dita ciutat, e l'altra al judge executant. E no res menys, haurà perdudes les dites pugeses les quals de continent seran cremades en la plaça de la Paeria públicament. E encara starà a mercè de cort e de paers.

Item més és stat statuit que tota persona que sabia o sentia hon, ni per qui's fabriquen les dites pugeses e aquelles metra, vendra, comprara, ni aquí venudes seran, de continent ho haie ha denunciar als dits honorables paers o als dos d'aquells sots la dita pena de cinquanta lliures comessa e adquirida segons dessús

L-I2

1457, maig 23. Lleida.

Els patrons i regidors de l'hospital encarreguen a Pere Arnau Segrera —receptor i dipositari dels diners de la institució—, pagar a Simó Lombard, fuster de Castellonroi, 50 sous per la compra d'una grossa i unes escudelles per a la recaptació d'almoines en esglésies, en favor de la construcció i dels pobres de l'hospital.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 366, f. 98v.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 410, n. 2. ex A

b. BERTRAN 1992a, 40. ex a.

De part dels patrons e regidós del spital general de nostra dona de la ciutat de Leyda, al honorable en Pere Arnau Segrera receptor de les pecúnies del dit spital, manam vos paguets Simó Lombart fuster \ de Castellon Roig /, cinquanta sous per una grossa e port de scudeles les quals \ ha / fetes a obs de plegar almoyna a la obra e pobres del dit spital, en les esglésies de quiscun loch. E trobats lo present ab conffessió de la part, fet e sosignat en XIII dies de maig, any M CCCC L VII.

* * *

1457, maig 23. Lleida.

*La prohomenia comunica al rector de Natjà, l'elecció de Pere Madrona com a baciner*¹⁰⁸ encarregat d'aplegar almoïna en favor de l'hospital.

A. Lleida, AML, Consells Particulars, reg. 366, f. 99r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 411, n. 1. ex. A.

b. BERTRAN 1992a, 40. ex a.

Mossèn rector, nosaltres havem elegit en un baciner e plegador del spital de aquesta ciutat per aqueix loch, lo senyor en Pere Madrona, maior de dies, per què us pregam affectuosament vos placia publicar en la sglésia de aqueix loch al poble de aquí lo dit bací e haver aquell per recomanat, e haureu part en les santes indulgències. De Leyda a XXIII de maig any mil CCCC L VII.

Al molt honorable lo Rector del loch de Najà.¹⁰⁹ Los patrons del spital general de la ciutat de Leyda daran favor prests.

L-13

1457, agost 1. Lleida.

Degut a l'aparició de brots d'epidèmia en indrets propers, i atès que a Lleida encara no s'havia donat cap cas, s'imposava un ban de 100 sous a tot aquell qui acollís a casa seva gent contagiada. Les quantitats recollides, es destinarien a l'hospital.

A. Lleida, AML, Consells Particulars, reg. 366, f. 103v.

Als quals fonch proposat per los dits paers, com no ignoren lurs savieses, les persones que huy e tots jorns se recoylen de algunes partides pidemioses, axí de com de Barchinona, de Tarragona, del Palau d'Anglesola, e d'altres parts. E com tals malalties segons és stat vist per experiència sien contagioses, són stats per çò requests de paraula per lo síndich, hi deguessen provehir degudament en manera per que Déu fa gràcia e mercè a nosaltres e

¹⁰⁸ El nomenament d'un baciner depenia dels paers i dels oficials de l'hospital, d'acord amb el privilegi atorgat per la reina Maria el 25 d'agost de 1453.

¹⁰⁹ El referit poble de Najà, correspon a l'actual terme de Natjà (Llitera). Segons P. Sanahuja [1945-1958]b, 411), aquest document és en realitat un model de carta de presentació davant qualsevol rector de parròquia del bisbat de Lleida, per tal que la publiquessin i estimulessin la caritat dels seus feligresos envers la nova institució.

a tota la ciutat, són de tal plaga de liures no caygam en aquella, per lo adveniment o recolliment de tals persones.

Deliberaren per fugir al dit cas que, algun ostaler amich povent o ben volent, e altra qualsevol persona no gos recollir \ en la present ciutat / nenguna persona estrangera que sie ferida de pidèmia sot ban de c sous, adquirida al spital de la dita ciutat. E ultra açò serà foragitat tal per malalt de la ciutat, e més que tot metge specier, e qualsevol altra persona, sots la dita pena adquirida [...], que sabrà tal malalt ésser recollit en ciutat de continent, ho haien a denunciar als dits cort e paers. E sobre açò sie feta crida públicament en la present ciutat.

L-I4

1457, novembre 14. Lleida.

Gabriel Beralda informa als paers de la intenció de desplaçar-se en breu a Roma, davant la possibilitat d'obtenir noves indulgències pel Sant Drap i per l'hospital de Lleida.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 366, f. 112r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 409, n. 1. ex A.

Al quals [*prohoms fou*] proposat per los dits paers, com micer Gabriel Beralda li's hauria significat en breu anar al Pare Sant, del qual crehia, segons li ere stat offert, haver indulgència plenària del Drap de Jesucrist e del spital general de la ciutat present de Leyda, demanant sobre açò ésser-li fet una letra al dit Pare Sant.

Deliberaren sie feta letra sobre dit negoci al Pare sant, letra regraciant-li la miga indulgència, e sie suplicat aquella plenària, segons sa santedat ha offert a micer Beralda, en la ora quey fonch tramès per la ciutat. Emperò que al dit micer Beralda no li sie donat, offert, ni promés per la dita bulla e gràcia, haver diner ni malya ni per trebaylls que sostingue en haver aquella. E aquesta letra sie feta per çò limitadament e vista per los senyors de paers e los hòmens de Studi.

L-I5

1458, juliol 21. Lleida.

La Ciutat imposa una pena de 60 sous als caps de les confraries —oficis— i

als ciutadans importants —mà major—, especialment als qui haguessin estat paers, mustassafs, etc., en cas de no participar econòmicament, juntament amb el Municipi, en la compra de la roba de dol¹¹⁰ per les personalitats de la ciutat, amb motiu de la la mort del rei Alfons el Magnànim. Les dues terceres parts d'aquesta multa es destinarien a l'hospital i l'altra al mustassaf. Tanmateix, s'establia un segon ban de cinc sous, als obradors que obrissin llurs tallers els dies que durés el dol.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 366, f. 128v.

Los quals delliberaren, primerament, que sie manat sots pena de sexanta solidos, a tots los caps dels officis e a tots los ciutadans e specialment a aquells que són stats pahers e mustaçaffs, e a altres dels quals és stat fet memorial, e los pahers hi volran affegir que's visten de gramalles¹¹¹ e caperons de sterliç, ¹¹² de la qual pena dessús dita, sien adquisides les dues parts a la obra del spital, e la tercera part al veguer, emperò que lo dit veguer no puxe executar sens los dits pahers e los qui los dits pahers volran.

Segonament, delliberaren que algun no gos parar ni obrir sos obradors, dilluns ne dimarts ne dimecres primer vinents, e açò sots ban de cinch solidos, adquiridors les dues parts a la obra del dit spital e la tercera part, al mustaçaff executor a conexença e de voluntat dels dits honorables pahers.

L-16

1460, juny 30. Lleida.

El Consell General prorroga el pagament d'un diner per lliura de carn, que acabava el 31 de juliol, a favor de l'obra de l'hospital. No obstant això, l'oposició d'alguns sectors de la societat lleidatana a aquest gravamen, obligà a demanar la intervenció de l'arquebisbe de Tarragona, com a comissari executor de l'esmentat impost.

¹¹⁰ Aquest document és la confirmació de la imposició d'aquesta multa, que ja havia estat anunciada amb anterioritat: "fassen venir tots los caps de les confraries e que'ls fassen manament que per semblant se visten de terliç o de altre dol, axí mateix a tota la mà major del Consell General e a tots aquels qui fer poran, sots ena de LX sous." (AML, *Consells Particulars*, reg. 366, f. 127r; ap. SABATÉ 1994, 38).

¹¹¹ La gramalla és una túnica llarga que arribava fins als peus i que acostumaven a portar tant els homes com les dones, i fonamentalment els consellers i regidors (ALCOVER-MOLL 1985, VI: 368). De manera especial a la baixa edat mitjana, esdevingué el vestit de gala per excel·lència en esdeveniments d'importància.

¹¹² Els capirons són una mena de barrets. L'esterlís, per la seva banda, és un tipus de teixit força habitual a l'edat mitjana.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 419, ff. 6v-7r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 399, n. 1. ex A.

b. BERTRAN 1992a, 41, ex a.

[f. 6v] Al qual Consell General, fonch proposat per los dits honorables pahers que com en dies passats sie stat imposat i diner per lliura en [f. 7r] les carns que's tallen en la present ciutat, en la qual imposició lo clero ha molt contrastat de que se ha convengut haver bulla de nostre Sant Pare, la qual s'és obtenguda no solament per I any, mas per dos, iatsia en lo segon any lo capítol e clero per res al món no volguessen consentir, però ab molt treball havien conduit los dits capítol e clero en contribuir en la dita subvenció, així en e per lo any prop passat, e lo qual passarà lo darrer dia de juliol, mas encara en lo any prop venidor, però que de açò hi ha comissió al senyor archabisbe de *Tarragona*,¹¹³ ab lo qual se haurà afinar aquest negoci. E com en l'any prop venidor se spere assegurar gran profit e utilitat a la obra del dit spital, la qual obra concerneix granment lo servey de nostre Senyor Déu Jesucrist e dels pobres seus que'ls plàcia delliberar sobre açò.

Delliberaren que en lo beneyt nom de Jesús, la bulla de nostre Sant Pare sie executada, e sie continuat lo diner de la carn per l'any prop venidor, atesa la obra pia del dit hospital a què serveix, donant lo dit Consell General plen poder al honorable en Johan Baró, alias Cerveró, de presentar la bulla al senyor archabisbe de Tarragona, comissari e judge delegat de nostre Sant Pare, al dit en Joahn Baró, alias Cerveró, fermant sindicat ab plen poder sobre aquestes coses e altres necessàries, a açò ab tots incidents etc., sens revocació de altres sindicats fermats ab poder de substituir.

L-I7

1461, agost 7. Lleida.

El Consell General prorroga la imposició d'un diner per lliura de carn durant un any més. Això no obstant, l'Estudi i els canonges es mostren en desacord. La solució del problema s'encomana als paers i a quatre

¹¹³ Si comparem aquest document, foli 6v, amb el del foli 28r, veurem que es diu el mateix, amb l'única diferència que en el primer, enlloc d'aparèixer referit l'arquebisbe de Tarragona, ho és el de Saragossa. No obstant això, el correcte és del de Tarragona, i, per aquest motiu, l'indiquem en cursiva en la present transcripció. El primer en referir-se a aquest detall fou Pedro Sanahuja ([1945-1958]b, 399, n. 1).

consellers de la Prohomenia del Capbreu o més si calgués, i quatre més escollits pels paers, els quals haurien de parlar amb el capítol i l'Estudi per arribar a un pacte, i si fos necessari ho trametrien a Roma i al primogènit del rei.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 420, f. 8.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 400, n. 1. ex A.

[f. 8r] Aprés per dits senyors de pahers, fonch proposat al dit Consell General com dit Consell e consellers de aquell sabien que per Consell General en dies passats, serie deliberat fos continuat lo diner de la carn imposat en cascuna lliura passat l'any proppassat. E de fet axí s'és fet, e lo dit diner s'és continuat, es continue. E que aprés los canonges, e los estudiants los havien tramès certs canonges, e certs estudiants clamant-se de aquesta continuació de diner, e que ells los havien offert que hi farien provehir al Consell General que ho havie fet. E axí que li plàcie al present Consell proveir-hi. (...)

[f. 8v] Quant al fet o proposició del diner de la carn acordaren que sie remés, e de fet remeteren aquell als senyors de pahers, los quals ab quatre de la promenia del capbreu, o més si haver ni voldran, e ab quatre d'altres los quals dits senyors de pahers, elegiran a fi que sien vuyt ho més, si més ni voldran. E que comuniquen, e tracten ab lo capítol, e ab l'estudi donant-lis tot lo poder que'l Consell General ha per tractar, concordar, pactar, e finir ab dits capítol e Studi en aquella millor manera, e forma que poran. E, si necessari serà provehir, e trametre a Roma e al primogènit, e fer totes altres provisio[n]s que necessari serà, axí en despendre com en altra manera donant-los tot aquell poder que Consell General ha.

L-18

1468, juliol 13. Lleida.

El Consell General acorda la imposició d'una multa de 100 lliures, a tothom qui acullís a casa seva gent provinent de zones contagiades per la pesta, sempre i quan, no acreditessin amb documents vertaders, que havien estat fora d'aquests llocs des de feia més de dos mesos. La meitat d'aquest ban es destinaria a l'obra de l'hospital.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 421, ff. 31^v-32r.

[f. 31^v] Més hi fonch proposat per los dits senyors de pahés dients, com no ignoraven que's morien en algunes parts, e per gràtia del beneyt Senyor, aquesta ciutat stà molt bé e preservada al present de les dites morts e epidèmies, e moltes gents venien de les parts hon se morien en la present ciutat, la qual cosa ere molt perillosa de pegar la enfecció de les dits [sic] morts, e epidèmies en los habitants de la present ciutat, com per moltes voltes és stat vist, e per sperència s'ere mostrat per que'ls porie, fóre bona cosa provehir-hi e fer alguna bona ordinació en lo dit fet, per que'ls plagués volerhi provehir.

[f. 32^r] E lo dit honorable Consell General acorda e delibera, que negun habitant de la present ciutat, de qualsevol ley, stament o condició sia, no gosés acollir neguna persona de qualsevol stament fos, que venguessen de lochs hon se morissen de pestilència en lurs cases, e habitacions ni hostals, si donchs no havie ja dos mesos fosen stats fora de la ciutat o loch hon se morien, e stats en loch on no's morisen. Mostrant legítimament e ab bons e verdadés documents, fosen stats los dits dos mesos fora de loch de hon se morisen de pestilència. E si lo contrari ere fet per qualsevol encorregue aquel, tal que lo contrari fóra en pena de cent lliures, adquisida la meytat al spital de la present ciutat, e l'altra meytat a la bosa del clavari menor de la dita ciutat. En la qual pena encorreguen axí bé los hostalés com altres qualsevol persones, la qual pena sie executada per los senyós de pahés, e non puxen fer gràtia alguna en tot ni en part, sens voluntat de Consell General. E los que hi eren ja entrats en dita ciutat, se stiguessen, e si non fosen foragitats. E que fos parlat ab los senyós de dagà e canonges, rectós de les parròquies, priós e guardians dels monestirs de la present, en los officis divinals fesen commemoració expressa que Déu, per sa clemència, no's volgués preservar de les dites mortalitats. E qualsevol viandant que vengue de loch de mortalitats dins dos dies, hagués a exir de la ciutat, remetent-ho àrbitre e voluntat lo dit cap, per causa de la gent d'armes que va e be, dels senyós de pahés hi puxen dispensar, axí com ben vist los fóre quant al dit cap darrer e no en los altres. E volgueren la dita ordinació fos publicada de continent, ab veu pública crida per la ciutat.

L-19

1471, abril 3. Lleida.

Simó Meià explica com els paers i obrers de l'hospital l'havien obligat, juntament amb altres carpinters i cercolers, a abandonar el lloc que fins llavors ocupaven davant i dins l'hospital. En qualsevol cas, demanaven permís per anar a un altre indret on poder seguir treballant, ja que els era impossible tornar al que tenien abans de la guerra, per trobar-se fora de les muralles.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 422, f. 66r.

E més fou proposat per en Simó Meyà, fuster, que com per los honorables paers e obrés del spital sie fet manament a ell e altres fusters e cerquolés, que buydassen lo lloch que de present tenen davant e dins l'espital. E com attès lo temps occorrent, ells no puxen tornar al lloch que tenien abans de la guerra que ere fora los murs, que per a present sie plasent a dit Consell General condecendre e dar lloc, que per aquest any stiguen allí, e d'aquí avant vulle dit honorable consell, provayr e dar los lloch hon puxen fer e executar llur offici de cerquolés attès que d'aquell ús gran profit a la cosa pública.

* * *

El Consell General delibera que els fusters i cercolers abandonin l'hospital i el pati de davant. En cas de no fer-ho, se'ls imposaria una multa de 5 sous, de la qual es donaria la tercera part al mustassaf, l'altra a la ciutat i l'última a l'hospital. A més a més, els infractors perdrien llurs arcs de fusta, que també serien entregats a l'hospital.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 422, f. 67r.

Al cap proposat per en Simó Meyà e altres cerquolés. Acorda e dellibera lo dit honorable Consell que los dits cerquolés buyden dit spital e pati devant aquell de dits cerquols, d'ací al dimarts sant per tot dia, e ordena que d'ací avant no y puxen dits cerquolés e altres per algun temps obrar dits cerquols, axí dins lo dit spital com davant aquell, e que los forats fets en la paret per doblegar, sien tanquats a despesa de la claveria menor. E si lo contrari faran, incorreguen en ban de v sous per cascun e per cascuna vegada que contrafet serà, del qual ban sien fetes tres parts, çò és, la un terç al spital general desés dit, l'altre a la ciutat e l'altre terç al honorable mustaçaff

de Leyda, qui ara és e serà, lo qual ban hage ésser exequat per lo dit mustaçaff. E ultra lo dit ban, los contrafahents perden los cerquols,¹¹⁴ sens mercè alguna los quals sien guanyats al dit spital.

L-20

1481, gener 31. Lleida.

El Consell General acorda prendre noves mesures en relació a la gent que ven pa de canonge en llocs diferents a la plaça de la Roqueta. Per a aquestes persones, la multa habitual era prendre'ls el pa, i repartir-lo entre els pobres de l'hospital.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 424, ff. 5r-6r.

[f. 5r] Encara fonc més proposat per los dit honorables pahers al present honorable Consell General, que com de tostems ençà que memòria no és en contrari, ffos acostumat que los canonges e totes e qualsevol persones qui tengessen pa de canonge, per vendre aquell tal pa no gosaven vendre sinó a la Roqueta, e si per alguns ere contraffet, los pahers aquell pa trencaven e enviaven als pobres de lo spital. E que ara, per lo que té la imposició del pa jus se ffa grans clamós a ells, quiscun dia com per la ciutat vagen fadrins ab cabaços de pa de canonge per les places, per los cantons e encara ceiguen los hostals. E com açò sie cosa molt preiudicial de la ciutat e de la dita imposició e arrendadors que'ls plàcie sobre dit ffet voler hi provehir e consellar com se'n regiran. (...)

[f. 6r] Quant al ffet proposat per los dits honorable pahers del abús que's ffa de venre per cases, places e cantons del pa de canonge. Lo present Consell General acorda e dellibera e dit ffet remete als honorables pahers, que vegem en aquells, e vist hi ffacen la provisió deguda, e pertinent a tota immunitat e proffit de la ciutat, e de ells plenament se confie.

L-21

1483, març 28. Lleida.

Amb motiu de l'epidèmia que estava patint la ciutat de Lleida, la

¹¹⁴ Aquests "cerquols" a què es refereix el Consell, són les cintres o motlles de fusta que després s'usaven per fer arcs de pedra.

Prohomenia deliberà servir gratuïtament de metges i cirurgians i medecines als pobres malalts.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 369, f. 86r.

Més acordaren dits prohòmens, que per causa los pobres de la present ciutat e altres per causa de la concurrència del temps de pidèmies que comence en la present ciutat, e aquells per lurs pobreses ni per falta de metges ni \ de / medecines nos perden, fossen conduhits per la ciutat en metges per visitar les persones pobres e ordenar-los les coses necessàries, çò és aquells que se emmalalterien del dit mal de pidèmies, çò és, físichs e dos cirurgians, e que'ls fos donat de salari per la ciutat a quiscú dels dos, cinquanta sou [sic] e als altres dos per que són ja conduhits per la ciutat per visitar lo spital, haien solament trenta sous per quiscun, per quant lo dit spital los done de salari ja cinquanta sous. E per lo semblant fosen pagades les medecines per dita ciutat, les que dits pobres haurien mester. E de continent foren conduhits los següents per temps de un any, lo qual comence a córrer de la festa de Pàsqua en avant.

Primo mestre Pere Pou, ja conduhit per lo spital, ab salari de trenta sous, ultra lo salari que li donen per lo spital spital [sic]. Item mestre Pere Libó ab salari de L sous. Item mestre Diago Cruico, ab salari de trenta sous, ultra lo salari que li és stat stipulat per lo spital. Item a mestre Berthomeu Lopis ab salari de L sous.

Los quals salaris e medecines se haien a pagar dels emoluments de la ciutat. E que vaie a càrrech de la consiència dels dits senyós de metges, quals persones seran aquelles que sien pobres.

E més acordaren e deliberaren que per los senyós de pahers, ensemps ab mossèn Cardona e mossèn Segrera parlen ab los almoynés de les parròquies e encara ab los maiorals de les confraries, vullen consignar alguna cosa dels emoluments de les almoynes e marmesories per pagar les medecines per als miserables e pobres.

L-22

1483, juny 16. Lleida.

El Consell General nomena com a procuradors de l'hospital a Lluís de la Fàbrega i Jordi de l'Ortiga, amb l'objectiu d'administrar les deixes, llegats i qualsevol emolument que rebés l'establiment.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 369, f. 98r.

Als quals prohòmens fonch proposat per los dits senyors de pahers, com per causa de no tenir hun home qui ab diligència exhigisque les lexes, pies, censals e altres emoluments dels spital de la present ciutat, dits spital passe gran fretura que si bé eren exhigits per home de recapte, la dita casa ne serie molt redreçada e socorreguda per què los fos placent provehir hi de algun home qui ab diligència tenga càrrech de exhigir dites lexes, pies, censals e altres emoluments de dita casa.

Los quals prohòmens hoyda la dita preposició, attenent que moltes lexes, pies e altres emoluments resten ocultes e amagades, e altres qui jatsia pervenguen a notícia, no són exhigides ni executades. Considerats los respectes en dita preposició contenguts e haguda relació que lo honorable en Luys de la Fàbrega e en Jordi de la Ortiga, als quals per los dits senyors de pahers és donada fadiga de pendre càrrech de aquest negoci, serien contents de pendre aquest càrrech per ésser persones aptes e sufficients en açò. Acordaren e delliberaren que los dits en Luys de la Fàbrega e Jordi de la Ortiga, sien procuradors per a exhigir dites lexes, pies, censos, censals e altres drets, deutes e emoluments al dit spital pertanyents, remetents als senyors de pahers lo modo e lo temps que en la forma e manera que hauran a tenir dit càrrech, e ab lo salari que'ls serà vist ésser los donador encarregant-ne ses consciències.

L-23

1484, juny 4. Lleida.

El procurador Joan Pagès demana que es nomenin nous procuradors entesos en el règim de l'hospital, per tal d'administrar les rendes que es rebien, i alliberar d'aquesta tasca als paers i prohòmens, a no ser que s'haguessin d'avaluar quantitats molt importants. Tanmateix, sol·licita que els paers que sortissin elegits en les properes eleccions, passessin a formar part de la confraria de Santa Maria dels Àngels.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 425, f. 15r.

Proposa lo honorable en Johan Pagès, procurador del espital general de la ciutat de Leyda, explica a dit honorable Consell General que'ls \ plàcia / fer elets procuradors que entenguen en lo regiment del espital e en tot lo necessari, e ensemps ab un canonge, per çò que tots jorns no se haien a

atigar los servidós, ni los senyors de pahés, ni la promenia, sinó en les coses àrdues e a senssals de importància.

E més per lo semblant, suplica que los pahés qui novament entraran per les noves eleccions *ipso facto*, sien haguts per conffrades de la Verge Maria dels Àngels si ja no u són. E per lo semblant que'l jorn que's farà la sollempnitat de la Verge Maria dels Àngels, que sien sospeses qualsevol sermons que's volgués fer en denguna part de la ciutat, ab voluntat del vicari espiritual. E més que los corredós de orella tots ayns paguen alguna casa al espital.

Lo dit honorable Consell General, enteses totes dites proposicions, totes e sengles coses y misions sobre açò fahedores, remeteren a la promenia del espital \ ab tot saber quant té dit honorable consell /, affegint en aquell los pròmens següents: Mossèn Vicenç Navara, Micer Johan Rossell, Micer Gispert de Remolins, en Lorenç Vallterra.

L-24

1484, gener 8. Lleida.

El Consell General ordena els corredors de la ciutat a inscriure's en la confraria de l'hospital de Santa Maria dels Àngels. Els qui no en formessin part, no podrien exercir l'ofici.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 425, f. 1^v.

Encara més fonch proposat per lo senyer en Johan Pagès, e suplicat fos plahent al dit honorable consell general provehir que los corredors¹¹⁵ de la present ciutat sien acabits e aculits en la sancta conffraria, novament constituïda en lo spital general de la present ciutat, e que no puxe algú ussar de corredor nenguna via ni manera, sinó que sie de dita conffraria, çò és, sots invocació de la verge Maria dels Àngels, conffrare. E més que nengun juheu ni moro en la present ciutat, no puxe usar de offici de corredor ni puxe ésser corredor, e açò per los intolerables fraus, danys he engants, quals de quiscun dia cometen en la present ciutat.

¹¹⁵ Els corredors eren aquells que per ofici demanaven prestat diner o assistien als mercats per despatxar-los els seus gèneres sol·licitant persones que els compressin. Els corredors que tenien per objecte demanar diners prestats, es deien corredors d'orella, i els de mercancies, corredors de coll (SANAHUJA [1945-1958]b, 501).

L-25

1485, desembre 12. Lleida.

El procurador de l'hospital Joan de la Fàbrega, exposa davant del Consell General la greu situació en què es troba l'establiment.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 425, ff. 52v-53r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 434, n. 1. ex A.

[f. 52v] En après proposa lo honorable en Luys de la Ffàbrega, com a procurador del spital general de la present e dita ciutat, sie en fficant, primo que atès la casa de aquell és molt ffreturegant de fflaçades, e altra \ roba e lits / per ha acolor los pobres de Jesucrist que van e vénen en aquella, en tant que an a dormir per terra, en gran deserverey de nostre senyor Déu, vergonya he càrrech de la ciutat, los plàcia per çò voler-hi provehir.

Més que atès al ffet de la plegua se ffa als digmenges per la ciutat e per les parròquies de aquella, ia se comence de praticar, que los demés als quals bé etaque la tanda de dita plega, no servant la ordinatio sobre aquella ffeta, tramete moços de casa e altres persones inútils e de pocha importància en tant que per dita culpa no's ffa la plega deguda, lo que és en molt dany de dita casa del spital, los plàcia per çò ffer-hi la deguda promissió.

Item suplica los ffos plahent provehir e ordonar si vist los serie, que de quiscuna cubada o trullada, sie donat hun canter de vi a dita casa, perquè en aquella age fforma donar a beure als sedegants pobres, algergants, atès que de present no'ls pot ésser donat una sola gota de vi, lo que és grandíssim càrrech he vergonya a tal ciutat de tollerar-ho.

Encara més suplica volguessen possar algun bon tall e orde, ab lo qual se aguessen dinés per ha augmentar e ben continuar la fàbrica e obra del dit espital, tant bellament e ab tanta ffervor e caritat iniciada, e ab tanta ffredor de devoció e mala cura continuada, lo que és en gran deserverey de la magestat divina, car ell té per cert e quasi per article de ffe, que la ciutat continuant ab molta ffervor caritat dita obra, serà grantment per la ditat magestat de inconvenients, danys, disminucions de persones e béns en universal, hi en particular preservada, hi en tot pròsper augment posada e continuada, e ffent lo contrari, totalment en lo modo predict totalment postrada he anichilada.

[f. 53r] Més encara proposa que per quant leixés fer a dita casa del espital, diverses quantitats degudes an aquell, són estades e són de present demanadas en e per les corts, les quals ab grans treballs dilatoris e despeses de dita casa, [...] se cobren, e són e per quant li semble cosa molt útil, sege a dita casa e de molt augment e conservats de aquella, se obtengués del beatíssim nostre Sant Pare, una provissió e conservatòria, com no age monestir en la present ciutat no tingue lur conservador, e fins la casa del col·legi, e si a casa més digna e deguda, una tan precipua santa casa e al servey divinal totalment eleta ne tingue, per tant suplica dit honorable Consell general, li plàcia delliberar e degudament provehir dita provissió se obtingue, car aquella obtenguda té per cert serà molt repòs, conservació e augment de dita casa.

Proposa encara més, e si parrie al dit honorable Consell General, que ffos ffeta elecció de hun notari de dita casa, lo qual tingués càrrech especial de pendre e testifficar tots e sengles actes de dita aquella, així de testamens dels albergants en dita casa, com inventaris, àpoques, obligacions e altres actes de aquella. E que de les coses que vendrien a càrrech de pagar a dita casa, agués cosa certa e ja taxada e estipulada per any, los plàcia voler-hi desliberar.

Ultimadament proposa que attès ell ha bestretes ja ffins avuy ben, quinze liures o més, los plàcia per çò donar orde, emperò sie recorregut de dinés, assí la dita casa e pobres malalts de aquella, agen lo recapte degut e pertinent, significat que si en les coses damunt per ell en lo dit nom proposades, se done és degut ffi, ell té desliberar de servir dita casa uns any, hun any, dos e tres e tants com voldran, en altra manera ell ho entén aleixat totalment.

L-26

1486, octubre 27. Lleida.

Lluís de la Fàbrega, procurador de l'hospital, denuncia la manca de roba i diners a l'establiment. Per això proposa que el capítol i el clergat facin ús del seu influx en els creditors de la ciutat, per tal d'assignar, a favor de l'hospital, algun cens anual consignat pel Capbreu. El Consell General accepta, si bé deixa l'assumpte en mans dels paers, els prohoms de l'hospital i d'un tal Nicolau de Ribera.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 425, f. 78.

[f. 78r] Més hi ffonch per lo honorable en Luys de la Ffàbrega, procurador del espital general de la present ciutat, propossat, significat com per la molta penúria de rroba e dinés és en aquella casa, haurie pensat e li sembla serie molt bon expedient per an aquell, fos treballat per la ciutat e per lo honorable capítol e clero, ab los crehedors de aquella, ffos ffeta assignació de alguna quantitat pertinent e deguda a dit espital, per quiscun any sobre lo capbreu, reelevant aquella del quitament o del requit quiscun any ffahedor, com fos casa tant pia, que sublevant e subvenint en tal manera dita \ casa /, té per cert que nostre senyor, conservaríe molt hoch encara augmentarie grantment dita e present ciutat.

[f. 78v] Quant a la proposició feta sobre lo redreç del espital, per lo honorable en Luys de la Ffàbrega, procurador de aquell, acordant e deliberant les coses contengudes en aquella, ab tots incidents etc., cometé, remeté e ample e bastant poder confferí e dóna dit honorable Consell General, çò és als senyors de pahers, e als pròmens del dit espital, ab que lo nombre dedicat ho puxe ffer, ajustant axí an aquells, ara de nou és, honorable en Nicholau de Ribera.

L-27

1486, novembre 26. Lleida.

Els paers informen al Consell General que l'hospital pateix molta penúria i que no es poden atendre els malalts. Per això, proposen, amb el recolzament del degà, el capítol i els canonges, la imposició d'un pagament a cadascuna de les tres mans o estaments de la ciutat, contribuint el capítol i els canonges amb la meitat de la suma total que es recaptés de les tres mans en conjunt.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 425, ff. 80r-81r.

[f. 80r] Al qual honorable Consell General ffonch proposat per los senyors de pahers, significats com per la molta penúria que és en la casa del espital, en tant que los pobres malalts qui en aquell vénen no han lo recapte degut, an ffets diversos ajusts de la promenia havent poder per aquell, e an comunicat diverses vegades ab los reverents mossèn degà, capítol e canonges de la Seu. E per quant a part als tots que la ciutat per sa porció serie bo ffes tres mans, e se impossàs per quiscuna alguna quantitat, essent açò la ciutat se creu que del que sumarà lo que la ciutat se impossarà,

se impossavran per lo semblant dits sous que capítol e clero, fins en la meitat de dita suma, e així'ls és és [sic] estat significat.

[f. 81r] E més quant a la proposició feta en la subvenció del espital, acorda e dellibera dit honorable Consell General, que sie feta gitada per la ciutat e lochs de la contribució de aquella, fahent tres mans, çò és, mà maior, mà migana, e mà menor. La mà maior que pach de huit diners la mà migana dotze, e la mà menor sis diners, les \ quals / quantitats haien a servir axí en obres del dit espital necessàries, robes de lits, subvenció de pobres com a altres qualsevol coses les quals totes e sengles coses dessus dites, com encara del plegar de dites pecúnies, lo dit honorable Consell remete als magnífichs senyors de pahers, e a dos prohòmens per ells eligidors, als quals dóna plen poder e tant quant lo dit honorable Consell General té e pot fer, ab tot incidents dependents e emergents de aquells, e qualsevol delles etc.

L-28

1487, desembre 13. Lleida.

La prohomenia, comissionada pel Consell General, dóna instruccions a uns ambaixadors que la ciutat envia al rei Ferran el catòlic. S'hi fa esment a l'hospital general, que apareix referit amb el nom d'hospital de Santa Maria dels Àngels, així com a la unió d'una confraria de conversos a l'hospital.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 371, f. 16.

[f. 16r] Instruccions per als embaxadors \ o misatgés / que la ciutat de Leyda tramet a la magestat del excel·lentíssim e potentíssim senyor rey, e són segons se seguexen per a la ciutat de Çaragoça. Són los magnífichs micer Bartomeu Maull, pàher en cap de dita ciutat, mossèn Nicholau Pou, e mossèn Jaume Navarra, cavallers. (...)

Explicaran més com dita ciutat per causa dels [jueus] conversos fugitius per rahó de la Santa Inquisició, és stada e hés [sic] molt danyada e interessada per la gran contribució que ells fahien en los càrrechs de dita ciutat. He anarse'n en virtut dels privilegis, usos e pràtiques de aquella eren, e són tenguts los béns de aquells amortizar. (...)

[f. 16v] Encara més diran e explicaran a dita magestat, que com en la present ciutat se sie feyt hun spital general sots invocació de la Verge Maria dels Àngels, ab auctoritat del Sant Pare e de la magestat real, en grandíssim

servey de nostre Senyor Déu Jesucrist, al qual spital general són stats units tots los spitals particulars de tota la ciutat, e algunes coses pres e entre les altres una confraria e les rendes de aquella qui's dihie Santa Maria del Miracle, les quals rendes són sols en suma quinze e vint liures. La qual confraria ere dels conversos habitants en dita ciutat, e fonch feta dita unió al dit spital general ans dita Sancta Inquisició no vingués en dita ciutat ab voluntat de ells e ab autoritat e decret del reverent bisbe e cardenal de Leyda. E sie mercè sua levar tot empag de dita unió de manera aquella sortesque son plen efecte..

L-29

1490, agost 17. Lleida.

El Consell General dóna el vistiplau per al començament de les tasques de construcció de l'hospital, a càrrec de Francesc Ballester.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 371, f. 74v.

Los magnífichs mossén Johan Agostí, mossèn Nicholau Spolter e mossèn Johan Oliver, pahers l'any present:

Mossèn Nicholau Pou, Mossèn Galceran Çaplana, Micer Berthomeu Mahull, Micer Francesch Pastor, Lorenç de Valterra, Matheu Oriols, Johan Pagès, Luys de la Fàbrega.

Los dits magnífichs pahers proposaren que al spital maior seria molt mester que certa obra fa a fer al spital, e que ja en dies passats la dita obra, segons uns capítols ordenats per mossèn [*Pere Arnau*] Segrera, fonch donada an Ffranci Balester, e que'ls hi plagués provehir.

A la qual proposició acordaren e deliberaren que la obra se faça e que dits capítols sien vists, e si milorar se poden se milloren, e si milora no hay menester, que ab aquells capítols sie donat a algun bon menestral, e que dita obra se faça ab la perfecció que és mester, e per execució de les dites cosses elegiren los pròmens següents ensemps ab los senyors de pahers, e ab mossèn l'ardiaqua de Ribagorça:

Mossèn Nicholau Pon, Mossèn Galceran Çaplana, Johan Pagès, Luys de la Fàbrega.

Als quals pròmens elets, ensemps ab los senyors de pahers e artiaqua, donaren tant poder com la promenia té, que puxen donar a fer la dita obra

segons los capítols fets per mossèn Segrera ab en Fran cí Balester, e milorar aquells, si mester serà, ab plen poder.

L-30

1505, maig 26. Lleida.

La ciutat escull Salvador Serra, natural d'Os, com a nou prior de l'hospital. S'especificuen entre els seus deures, l'obligació de dir missa, cantada o pregada, dir completes i cantar la Salve els dissabtes, lliurar tots els sacraments —confessió, comunió, extrema unció, enterrament dels pobres malalts i quants morissin al centre—, administrar les almoines i altres fonts de finançament, etc. Tanmateix, la ciutat li promet uns honoraris de 20 lliures anuals i, per a la seva manutenció —companatge—, altres 10 lliures, sense comptar el pa.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 333, f. 6.

[f. 6r] IHS

Capítols entre la ciutat e mossèn Salvador Serra, prevere, mestre en arts del loch de Ós natural.

Primerament fonch concordat e pactat entre la ciutat e lo dit mestre Salvador Serra, prevere, que ell administrarà com a prior del spital major de la present ciutat de Leyda, les cosses següents:

Primo que lo dit mossèn Serra age e sie tengut dir missa alta tots diumenges, si hi aurà qui li aguda a cantar aquella, e sinó la age a dir bayxa.

Item més age a dir lo dilluns missa baixa e lo dimecres missa baixa per lo censal que dexa mossèn Vallterra. Item lo divendres missa baixa en lo sepulcre per lexa del senyer en Johan Rosales. E lo dissapte missa cantada ab hun prevere, o dos, e donen a quiscun prevere que ajudarà dos dinés. E paguen-se los dits dos dinés, de la plegua que lo divendres se ffa per ciutat. E dites misses se hagen de dir tot l'any, com dessús és dit, per lo dit mossèn, prior ho altri per ell sy ell estave indispost, però aquelles se agen a dir a càrech e despessa del dit prior.

És obliguat lo dit prior tots disaptes dir completes e salve cantada.

Item que sie obliguat dit prior liurar e administrar tots los sants sacraments, com és confessar, combreguar, priolar e soterrar tots los pobres i malalts e morts que en la cassa de dit spital arribaran, e açò sens ningun guany ni paga altra.

La ciutat per sos treballs de dit prior es contenta e prometen dar-li vint lliures, dich xx lliures en tres terces, çò és sis lliures sis sous e vuyt dinés, de quatre en quatre messos, però que la darrera terça no pugue demanar sinó lo da[rr]er dia del any.

Item més li donen per companatge, çò és vi e fruyta e \ companatge / per tot hun any, per rahó de la despessa del dit prior, deu lliures, dich x lliures pagadores en les terces sobre dites. E la cassa extra lo companage li agen de dar lo pa per dita sa proveció extra les deu lliures. E més la cera, cò és candeles per les misses age a donar la cassa.

[f. 6v] Item més lo dit mossèn prior és content que lo qui's donars per oferta, candeles, almoynes pertigudas e qualsevol donatius, que aquelles o aquells sien de la cassa del dit spital, e lo dit prior sie obliguat metre aquelles en lo caixó. E la ciutat li exonere lur conciència, exceptat lo qui aurà de confessions e misses votives, e la licència del offecial sie a càrech [sic] de la ciutat si ere mester.

La ciutat es contenta de donar hun ditor per pagar les cantitats sobre dites en les terces sobre dites, que dit mossèn prior promet que starà en dita cassa e ffarà allí lur abitació, donant-li la cassa cambra, lit de roba segons sa condició. E si cas que lo dit prior no delliberave aturar en dita cassa, promet dit prior que ans no exirà de dita cassa avissarà los cos de pahés, e del dia que avissarà no puxe jaquir aquella per dos messos, a ffy la ciutat age temps de trobar prior, e dita cassa no stigue sens aquell. E per çò tenir e complir la una part, e l'altra o juren et.

Los senyós de pahés donen en ditor al dit mossèn prior lo senyor en Johan Rossales, e aquel és content, e accepte ffet dita dita [sic] al dit prior en la fferma sobre dita, çò és que pagarà del qui exegit aurà del spital, e en cas que no tindrà exegit donen per ditor al honorable en Miquel March, clavari major de la present ciutat, lo qual accepte que no tenint lo dit Rossales pecúnies exegides per dit spital, que ell pagarà e complirà les dites cosses, del qual en Miquel March ffa dita lo magníffich mossèn Miquel de Boxadós, prometent restituyr-li tot lo que per dita rahó pagarà e axí o juren.

L-3I

1506. Lleida.

Alguns canonges de la Seu, destinen la seva porció claustral de 90 sous, a

l'obra de l'hospital, sumant un total de 800 sous (40 lliures). En canvi, els set canonges restants, van preferir assignar-la als pobres de l'Almoïna, com era acostumat.

A. Lleida, AML, *Comptes Almoïna*, reg. 84, f. 189r.

Dates fetes per mi Lois Ventosa, prevere, en pagar les racions que proven los senyós de canonges sobre la dita Almoïna.

Pos en data que per manament del venerable capítol, pagui a micer Solsona hi a mossèn Pere de Vallterra, canonges elets per a la obra del spital magor de la present ciutat, quaranta lliures, les quals los senyors de canonges són estats contents hi les han assignades a la obra del spital magor. Ay mandatum hi confessió... 800 s.

En après restaren set canonges que no volgueren consentir en dita assignació, ans volgueren cascú rebre la porció e a qui la a pagar après, e foren los següents:

Pagui a mossèn Beringuer Tort (...)	90 s.
Pagui a mossèn Garoça (...)	90 s.
Pagui a mossèn Pere Matheu (...)	90 s.
Pagui a mossèn Pere Cortit (...)	90 s.
Pagui a mossèn Antist (...)	90 s.
Pagui a mossèn Lorens Vallterra (...)	90 s.
Pagui a mossèn Pinyol (...)	90 s.

L-32

1507, febrer 1. Lleida.

Carta enviada pels obrers de l'hospital als paers, informant-los de la controvèrsia a propòsit dels treballs duts a terme a l'hospital, i proposant-los que vingués en qualitat d'examinador i àrbitre, el mestre de cases de Barcelona Joan Safont.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 332, f. 53r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 438, n. 1. ex A.

b. BERTRAN 1992a, 47. ex a.

Senyors molt magnífics e de gran providència: per quant aquesta ciutat, inspirada per Nostre Senyor Déu, ha acordat obrar lo hospital maior de dita ciutat, lo qual és casa de pobres de Déu, e instigant lo mal sperit per obviar

lo fi de dita obra, és stada moguda qüestió entre los mestres de aquesta ciutat, algun diens que lo fonament és mal fet, e no per carregar la càrrega que ha de sustenir. Altres pretenent que stà bé e és bon edifici e fonament. De que los obrers no han gosat \ fer / passar avant dita obra perquè, si en sdevenidor dita obra prenne alguna alteració, no se'ls das càrrec. E per quant dita obra stà empatxada per dita qüestió, affectadament, quant podem, pregam les magnificències vostres, que axí per amor de Déu e per ésser cosa tant pia, com encara per amor nostre, sie de aquelles voler, pregar e compel·lir lo dit mestre Joan [Sa]Font, venir ací en continent per fer dita judicació, axí com nosaltres tenim confiat de tant magnífiques e virtuosíssimes savieses. Offerint-nos a aquell integrar a tot son plaer en sos salaris. E ultra que de Nostre Senyor Déu ne aconseguiran mèrit e premi, aquesta ciutat e nosaltres les ne restarà en gran obligació per fer semblants e maiors coses, que sien beneplàcit de aquexa tant insigne ciutat e de vostres senyories, de les quals Nostre Senyor Déu sie protector. De Leyda, lo primer de ffebrer de MD e set.

L-33

1507, febrer 1. Lleida.

El mestre Antoni Gondàngels fa una relació de l'obra edificada a l'hospital, defensant que s'havia actuat correctament. Amb tot, la postura contrària dels mestres Antoni Queralt i Llorenç Girart, condicionà definitivament que els paers sol·licitessin la intercessió del mestre de Barcelona Joan Safont.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 332, f. 50v.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 439, n. 1. ex A.

b. BERTRAN 1992a, 47-48. ex A.¹¹⁶

En primer de ffebrer any mil cincents e set. Los magnífics mossèn Pere Cessala, mossen Guillem Miralles, e mossèn Jacmhe Tapioles, pahers per provehir a la requesta, en poder del notari del present acte huy dada per part dels magnífics obrers de l'obra del hospital maior, ajustats los maestros de la

¹¹⁶ N. de l'A.: En ambdós treballs, sols s'inclou una transcripció parcial del document. Aquí en presento la completa.

ciutat, tota la confraria de piquers,¹¹⁷ e lo mestre de la obra, nomenat mestre Antoni Gondanges. Manaren al dit maestre Gondanges que faes relació del edificar de la obra de dit hospital, çò és, de la cantonada la qual se preté que stà mal edificada. Lo qual maestre Anthoni Gondanges, féu relació de son edificar del modo següent, çò és, que ell ha cavat en la cantonada fins a tapir fort, ni més ni menys, tal qual lo ha portat fins allí. E après a prop del tapàs, perque l'aygua lo ha senyorejat, ha restat dos palms o dos e myg de arena, morter e grava, tot mesclat sobre lo tapàs, lo qual no ha pogut traure per la dita aygua. E aquí dix ha lansat sarments e rama de vern. E puix a prop sa bona argamassada, e puix a prop obra de tres palms de codis de ribera, e puix a prop pedres de les millors e més largues que ha trobat per a profit de la obra. E après ha comensat de posar dues filades, huns de cap e altra de lonch, e no y ha més, sinó que tot lo que ha fet ho té per ben fet e ben edificat. E que li plaurà que mestres hi vinguen, çò és, mestre Johan [Sa]Font de Barcelona. E que si no stà bé, que és content pagar-li les despeses. E los honorables mestre Anthoni Queralt e mestre Lorens Girart, àlias Castelló, dixeren que no stà bé com stà. E que són contents que vingue lo dit mestre [Sa]Font. E si judique que stà bé, que ells li pagaran les despeses. (...)

E los honorables de pahers manaren fer letra al dit Johan [Sa]Font, que vingue ací per judicar dita obra si stà bé o no bé, ab promesa de sos salaris largament en la forma següent.¹¹⁸

L-34

1507, febrer 2. Lleida.

Carta enviada pels paers al mestre de cases de Barcelona Joan Safont, sol·licitant-li la seva intercessió en l'afer de la construcció de l'hospital.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 332, f. 53r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 438, n. 1. ex A.

¹¹⁷ La confraria dels picapedrers de la ciutat de Lleida, segons un acta del Consell del 1539, estava sota l'advocació de Santa Llúcia (AML, *Consells Generals*, reg. 429, f. 119v; cf. SANAHUJA [1945-1958]b, 438, n. 2).

¹¹⁸ La transcripció d'aquesta carta es troba en el document L-34.

Honorable e singular amic, per quant aquesta ciutat té relació de vostre bon saber per la necessitat té de edificar huna cantonada del hospital de la present ciutat. E aquella hage delliberat fer consell vostre, vos pregam que jaqueu per cio pregar per los honorables de consellers de aqueixa ciutat, vullau venir lo mes prest pugau, dins tres o quatre dies, per què la obra sia en perill. E ultra que sereu satisfet de vostres trebals e salaris com volreu, vos hospiciarem a gran plaer. E guart vos Jesús de Leyda a dos de febrer any MD e set. Los pahers.

L-35

1507, febrer 26. Lleida.

Informe dels mestres Joan de Ganxa Informe de Joan Safont, on explica que Antoni Gondàngels havia estat construïnt malament; a continuació explica com s'hauria d'haver fet.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 332, f. 51.¹¹⁹

[f. 51r] Los noms de Jesucrist e de Nostra Dona e de tota la cort celestial umilment invocants.

On yo, Johan Safont, mestre de casses habitant en la ciutat de Barcelona, veedor e iutge elet comunament e concorda entre mestre Anthoni Gondayes, mestre de casses de una, e Lorens Castelló e Anthoni Queralt, mestres de casses de parts altra, en e sobre la obra principiada e feta specialment e expressa a certa, de la cantonada en lo spital maior de Leyda e vista personalment dita obra principada e aquella segons l'art continuada e examinada segons l'art de edificar, principiar fundar e ffer semblant obres, vista la deposició feta per dit mestre Anthoni principiada, fahedor e mestre de dita, axí de la obra feta orde de aquella e principi tota passió, oy e amor a part possats, per què los ulls de la mira pença puguem veure e inseguir tota equitat, e veritat, e uttilitat e lo art de dita obra e la mia sentència sia a tota uttilitat de Déu e dels pobres abitants e abitadors en dit spital e de la present ciutat, per a heuitar tots e sengles perills e altres que en sdevenidor seguir se

¹¹⁹ Vull agrair al doctor Joan Busqueta, professor de la Universitat de Lleida, el seu ajut en la transcripció d'alguns paràgrafs de difícil lectura d'aquest document.

porien. Vinch a proferir sentència, parer, delliber e decret en e per la forma següent:

E primerament pronuncie e declare dita obra e quantonada ésser defectuossa, e que art feta per rahó del principi car, se devia principiari a dita cantonada e no ahon s'és principiada, car semblants obres se deuen edificar en lo loch més bax e pregon, que és devés lo riu, e més que dita obra per seguretad de aquella e magor fermetad e ligament, segons art devia ésser principiada devés lo riu e venir consecutivament ab ses filades fins a la paret del spital, e està per lo contrari se té per seguretad e fermetad e ligament de dita cantonada. Segons art era necessari se obrís dit cantó per la part mira a Gardeny, que la paret se a de fer devés Gardeny o lo segalar ligàs ab dita cantonada e per lo menys se devia obrir fins a mig enfront, per què se ligassen lo fundament e solament ab dita cantonada, e pugant-la consecutivament ab dita cantonada, com en altra manera no poria ne pot ligar segons stà huy ab dites parets, ans staria com a pilar per si dit cants e per çò té gran defecte, e de la forma desús escrita per mi ere e declare per los motius e causes sobre contenguts, dita cantonada ésser mal feta e mal principiada e defectuossa.

[f. 51^v.] Item attès que dita cantonada e obra s'és possada sobre arena morta dos palms està \ tot mesclat /, temptant ab per pal que ab aquells se a trobat roca o ferm, e ab rama de vern, e ssarments, e argamascada, e après tres palms de codicos de ribera, e après pedres de les millós e més largues que a trobades, a començat de posar dues filades segons conste per sa deposició, e per quant sobre arena e grava e menys sobre incert si sota avia davall la arena no's pot discernir si dita roqua stava plana o en pendent, o de quina manera dita cantonada no pot ni deu ésser edificada, com lo fundament sobre arena ni grava, reprove lo art e tot lo món magorment tenint lo riu contrari tant vey, que de fàcil sen amenara dita arena e grava, e la roqua deu ésser plana e no pendent e dits codicos, ssarments, ni rama no asseguren ni poden assegurar dita obra, ans aquella fan més perillossa e la ayga se'n podia fàcilment traure, fent cava més avant, e si no y bastava fer a manera de pou per que la aygua se antràs ere plugas en aquell, e la arena ésser treta e vista la roqua si era plana e la tenguda de aquella a si no era plana, aplanar aquella e pendre lo més ferm per seguretad de dita obra, e per no ésser se donats los remeys qui de fàcil se podien e devien donar, e no sian

donats per culpa o ignorància de dit maestre, per çò *et alias* pronuncie e declare dita obra per defectuossa e molt perillosa.

E de aquest parer vot e delliber, sto yo Johan Safont, mestre de casses sotascrivint mà de pròpia:

Jo Juhan [sic] Safont, mestre de casas abitant en Barsalona, donant lo parer, vot e deliber e santènsia, fas la present sota escrita da mà mia pròpia.

Latis, lectis et in scriptis publicatis fuit presens sententia, declaratio a die vicesimasexta mensis ffebruari anno nativitate domini Millesimo quingentesimo septimo per prefatum Joannem Çafont magistrum prefatum in presenciam magnificum Petrus Cessala e Jacobi Tapioles paciariorum civitatis Ilerde, et Anthoni Gondanges, Laurenti Girart alias Castelló et Anthoni [Queralt], magistri de la Seu. Hoc publicum [...] instrumentum.

Testes sunt Petrus Baga e Joannes Dixi Virgarii dictorum paciariorum, et honorabilis Michael Marc, mercator Ilerde habitantis.

* * *

Els mestres Joan Safont, Antoni Queralt, Joan de Ganxa, Llorenç Girart, Mateu Sosona i Pere Labro, expliquen com s'han de seguir les obres i les modificacions que cal fer a la part construïda per Antoni Gondàngels.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 332, f. 51 bis.

Som de parer da la cantonada de l'ospital major de la siutat da Leyda, la qual està en nasasitat sagons a feta mestra Antoni Gondayas. Som da parer en la manera sagent que stà dit paradat, so que's, tota la rama fins a la roqua, la qual e da dit cantó da dit ospital, en guisa que dita cantonada sega sobra la roqua, pusca via e aquela sia en cost da la siutat, e més avant, diem lo que és manaster més avant vol que da la cantonada, so és, lo haber ho talús diem tot lavat morter, e pedra, e mort, e rama, e la arena fuis al viu da sobra la roca, e que sia ben ragonaguda per la part que's porà veura, en tal manera que stà ben aplanada en tot davés l'ospital. Som da parer que ho scombrau fins a la ayga viva, e agau pals de vern a tan lastas com saran manaster e gisa que trobbau ferm, e cas que dits pals no trobavan ferm, som da parer que no ydificau res, sinó que tornau atràs, en gisa que tropiau ferm. E som da parer que s'obren los fonaments davés lo riu da largària fins a mig ospital, e som da parer que comensin da paradar en lo més baix da la cantonada, sagint los fonamens a quada part, som da parer que dita paret se fasa en tal forma que

da fora las roquas dels dits fonamens se meteix huna poda de bon morter, e sobra dit morter, lambordas tan largas e tan amplas cosa y obrau trobar, e ditas lanbordas sia en cal pagadas e ben adormidas la primeras, ditas lanbordas e pro sagint dit fonamens per cada parts dal dit cantonada, algunas lanbordas per l'arch e en poseyr ayí a los fonamens, com a la paret las filadas totas largaras a cada part.

Jo mestre Johan de la Gansa som dal demon dit parer

Jo Juhan Safont so dal demon dit parer.

Jo Laurent Girart jo del dit parer

I perquè no se escriure se fas escriure al mestre de la Seu.

Jo Antoni Queralt, mestre e de la Seu, so del sobredit parer.

Jo Mateu Sosona so del damunt dit parer

Jo mestre Pera del Palau d'Angola,¹²⁰ so content del parer demon dit.

L-36

1507, febrer 26. Lleida.

Informe dels mestres Joan de Ganxa i Pere Labro, on expliquen que Antoni Gondàngels havia construït malament la nova cantonada de l'hospital.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 332, full solt entre ff. 50 i 51.

A xxvi de ffebrer de any M D e set.

Lo honorable en mestre Joan de Ganxa, mestre de cases, mestre de la obra de la seu de Balaguer, lo qual pres sagrament a nostre senyor Déu e als seus sancts quatre evangelis, corporalment tocats habie hun missal, que digués son parer lo edifici de la obra del hospital maior de la present ciutat, si sta bé e fet, çò és mester per a poder carregar la cantonada e la eleta faedors, etc.

Qui dix que ell depesant, ha oyt la confessió del dit mestre Anthoni Gondanges, la qual stà testificada en lo libre de seguretats de la present ciutat, y que segons aquella per lo que ell ha vist al hull de dita obra, dix que la cantonada no la té per segura per haver-la de carregar y per rahó de l'aygua que porie venir per temps. E açò per rahó de la grava que ha lexat baix, que porie venir per temps lo riu per alli e gratarie e portar-se la grava, e

¹²⁰ El Palau d'Anglesola.

per çò següent defallirie la cantonada. E que com lo edificarhie o sobre rocha, o sobre grava, o sobre la terra muerta. E ara segons dita son informació, ni stà en rocha, ni en grava, ni en terra morta, per çò següent no la té per ferma.

Mestre Pere Labro, del loc del Palau d'Anglolt. Qui jura e dix que segons la informació que ha hagut de mestre Anthoni Gondanges, e lo que ell ha vist al hull, li par que per ésser la rocha tant prop davall la arena que ha lexat, que si la obra és assetiada com alletiar se deu, serie prou fort, però per quant se porie seguir que algun temps lo riu passarie aquí, de fet se menjarie los dits dos palms de grava, e darie recalca la obra, que ell tendrie a bo que tant com toque lo enfront de Segre, que sie edificat sobre la rocha pus que se ni trobe molt prop.

L-37

1508, maig 24. Lleida.

Joan Torrelles, prevere, prior i regidor de l'hospital de Santa Maria, té l'obligació de recaptar el capbreu de la institució i de rendir-ne comptes davant dels paers i els prohoms de la ciutat.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 332, ff. 84v-85r.

[f. 84v] A XXIII de mag any mil cincents e vuyt, lo venerable mossèn Johan Torrelles, prevere, prior o regidor de espital maior de la ciutat de Leyda, atès li és estat donat càrrech de collegir e pleguar lo capbreu de dit espital, promet aquel bé e diligentment col·legir e pleguar en la forma li és estat donat, e del que rebut e pleguat haurà donar compte e rahó als senyós de pahés e pròmens de dit espital, en la forma e modo ha promés e s'és obliguat tota dilació cessant e per çò atendre e complir obligua tots sos bans haguts e per haver, e per maior tuició e seguretat de dites coses, dóna per fermantes los honorables en Nicholau de Ribera, mercader, hi mestre Jaume Torrelles, ferrer, los acceptant la dita fermanta prome-[f. 85r]-teren ab lo dit mossèn Johan Torrelles lur principal e sens ell tenir e complir tot lo sobre dit, e a quant dit son principal, és obliguat per causa del que rebia de dit capbreu e de tot allò donar compte e rahó e satisfer als dits senyós de pahés hi pròmens, o alà hon ells volran sens dilació alguna, e si lo contrari feren, dins tres dies après seran requests entrar hostatges personalment dins la casa de la Paheria, e per dites coses atendre e complir, obligaven tots sos

béns, e de quiscú dels insoliu renunciant tots ab benefici de noves constitucions etc., e les fermantes a la ley dal principal primer convenidor, juraren e les fermantes homenatge per los dits hostatges i restaren. *Testes venerable Vincentius Lombierre presbiter et Johannes Vernet vicarius.*”

L-38

1510, octubre 8. Lleida.

El mestre Antoni Gondàngels, es compromet a tallar i picar pedra per a l'obra de l'hospital, sota la supervisió del mestre de ls Seu, Antoni Queralt.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 332, ff. 145v-146r.

[f. 145v] A VIII de octubre any M D e deu, lo magnífich mossèn Luys dez Valls, tenint càrrech de la obra del espital mayor de la ciutat de Leyda, féu avinença ab mestre Anthoni Gondàngels, e li dóna càrrech de tallar, portar e piquar mil pedres \ de fill / per dita obra del espital, e lo dit mestre Anthoni promés tallar, fer portar, picar e posar dins lo clos del espital mil pedres de ací per tot lo mes de giner prop vinent de la forma e modo les altres pedres de les filades de la obra nova són, e axí mateix deu pedres grans per als rocabens, les quals [f. 146r] a conexença de mestre Anthoni Queralt, mestre de la Seu, sien indicades quantes pedres de fill seran, e aquelles sien compreses en lo miller, e que aquelles promet fer per cinquanta cinch liures les quals li promet pagar mossèn Valls cada mes segons la fahena anirà avant, presents en dites coses Pau, fill sant, e mossèn Johan Torrelles, prevere, e donàs els deu sous de principi.

Hi en Johan Alerich promés les portar a rahó de sis sous per pera de fill, ensemps ab les altres per als rocabens, segons seran stimades portés los dits, és hi en açò obliguen tots sos béns haguts e per haver, e lo carrater les ha de metre dins lo spital e donali mestre Gondàngells al carrater dos duscats.

L-39

1517, abril 2. Lleida.

Els paers comuniquen als proboms que l'hospital sols estava erigit en una tercera part. Davant d'aquesta situació, la ciutat i el capitol es comprometen a finalitzar definitivament l'obra, i es diu que ja s'ha tallat

pedra per als nous treballs i que també s'usaria la del portal de Sant Andreu i de la muralla vella de la ciutat que en breu havien de ser enderrocats.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 372, f. 1.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 446, n. 2. ex A.¹²¹

b. BERTRAN 1992a, 49. ex a.

[f. 1r] Als quals prohòmens fonch proposat per los dits senyors de pahers com ja sabien quant havie ere stat principat de obrar lo spital general de la present ciutat, e com vuy en dia de tres parts les dues resten encara per obrar. En fi que los pobres malalts e pelegrins no tenen loch a hon poder-se recollir, en grandíssima vergonya de la present ciutat e destructió de aquella, segons és la comuna opinió de les gents. E noresmenys sabien ab quant gran diligència lo reverent capítol ensemps la ciutat, treballaren en fer que la dita obra del tot se acabàs. E senyaladament lo reverent capítol, continuant son bon propòsit, ha determenat de obrar la paret està per obrar, e açò de equal de terra fins al equal de la paret, la volta del carreró de la alçària que vuy és. E per a obrar aquella han feta tallar tota la pedra que serà necessària. E com tinguen necessitat de pedra per a reble per al mig de dita paret, e poch dies ha se serie derroquat hun pany de la muralla vella del portal de Sent Andreu, e noresmenys lo restant del portal e muralla està per a caure e en grandíssim perill per als poblats de dita ciutat, que de necessitat han de passar per dit portal, e per çò dit reverent capítol haurie pregat a ells dits pahers, los fos placent donar-los facultat e permís puguen penre de dita pedra per obs de reble per a obrar dit espital. E per çò notificantlos les coses desús dites, los fos placent desliberar [*sic*] lo que sobre dita facultat e permís de dexar pendre dita pedra los semblarà.

[f. 1v] Los quals prohòmens hoyda e entesa la dita proposició, acordaren e desliberaren que lo dit reverent capítol pogués, molt en bona hora, penre la dita pedra que és cayguda e derroquar lo restant de dita muralla per a reble e per al que ben vist los serà per a la obra de dit espital.

E per lo semblant fonch proposat per dits senyors de pahers, com ells pensant sempre de hon haver dinés per proseguir dita obra, haurien procurat que de les bulles que de present se prehiquen del jubileu del Sant

¹²¹ N. de l'A.: La transcripció que s'adjunta ha estat corregida i ampliada.

Sperit e altres bulles de morts, se hagen de donar lo terç de les pecúnies que de aquelles procehiran per a la obra de dit espital. E com per entrevenir en la recepció de dites pecúnies e exhegir aquelles e altres pecúnies que per rahó de dita obra se han de plegar, e per veure e mirar e entrevenir en fer que's fasse dita obra e en totes e sengles coses per rahó de dita obra e espital necessàries e oportunes, se ha de fer electió de persones per part de la ciutat, segons que lo reverent capítol ha feta electió de mossèn Bernardí Tort e Steve Johan de Olzinelles, canonges, per a què entrevinguen per part de capítol en les coses desús dites. E que per lo semblant los fos plasent fer electió de persones àbils e inficients per part de la ciutat.

Los quals prohòmens feren electió de persones per a les coses desús dites, e nomenaren als magnífichs mossèn Perot Pelegrí, cavaller, paher en cap de dita ciutat, e a mossèn Johan de la Mora, \ ciudadà / de la mateixa ciutat, donant-los ple e bastant poder puguen entrevenir en totes les coses desús dites e fer e exercir tots e sengles actes per rahó de dita obra e altres coses per a dit espital necessàries e oportunes, ab ple e bastant poder. E açò per a temps de dos anys (...).

L-40

1517, abril 8. Lleida.

Joan d'Ajudamecristo abandona el càrrec de prior de l'hospital, raó per la qual, ha de rendir comptes de tot el que havia rebut i administrat, així com de les butlles, almoines i robes dels qui havien mort a l'establiment, i resta de llegats, rendes i censals. Igualment, la diutat es comprometia a donar al citat Ajudamecristo tots els deutes pendents i el salari pel temps que va servir a l'hospital.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 333, s.f.

Los magnífichs mossèn Perot Pelegrí, cavaler, mossèn Matheu Oriols, hi mossèn Pedro Despanda, pahers lo any present, ab bot, parer he intervenció dels magnífichs mossèn Steva Johan de Olzinelles, mossèn Berenguer Cort, canonges de la Seu de la present ciutat per part del capítol, hi dels magnífichs mossèn Perot Pou, hi don Gualteran de Remolins, mossèn Miquel Agostí, hi demás Johan de la Mora, fonch spedit \ de prior / del spital general de la present ciutat frare Johan de Ajudamecristo, interpellant hi requerint-ho que donàs comptes del que ha rebut hagut hi

administrat del dit spital en son temps, axí de les bulles, accptes, robes dels que han morts en lo spital, lexes, rendes, en sos com als offerint-li al dit frare Johan de Ajudamecristo, aquy [*sic*] present, hoynt que si la ciutat e deurà res, en continent donats los comptes li reffarà tot lo que per la ciutat li serà degut, hi enquera li offeriren donar-li alguna soldada del temps ha servit en lo dit spital.

Testes Johannes Vernet et Berdos JohannesTorrebella virgary denyuer paciarios Ilerde.

L-4I

1517, agost 29. Lleida.

La ciutat s'havia quedat sense diners per poder acabar les obres de l'hospital. Per aquest motiu, la Prohomenia de l'hospital demana que el paers destinin amb aquesta fi, els ròsecs o deutes de les carnisseries que encara no havien estat esmenats i que sumaven unt total 108 sous, per tal que es pogués inaugurar una part del claustre amb motiu celebració del jubileu de sant Miquel.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 372, ff. 13-14.

[*f. 13r*] Los quals pròmens fonch proposat per los magnífichs senyors de [*f. 13v*] pahers, com la obra se feye ara darrerament en lo spital general de la present ciutat, se pararia se no podie pasar avant per no haver-hi dinés, hi que per al present no y havie modo ni spedient e hon poder ne haver per continuar hi acabar dita obra, segons serie hun gran beneffici per al spital continuar hi acabar-se dita obra, alinar, cobrir-se bé los archets de la obra nova hi que fos fet per a Sent Miquel, per rehó del julibeu, hi que del temps ere administrador Perot Pardina, quondam, de les carniceries de la present ciutat, eren deguts a la ciutat de ròsechs be cent hi vuit liures ho més, supra forma e hun memorial del tenor següent:

Deutes de les carnyceries del temps de Pere Pardina:

Deu Joahn Ricart.....	1 ll. 10 s.
Deven los hereus de mestre Cristophol.....	10 lls. 15 s. 6 d.
Deu Johan Ribera.....	17 lls. 3 s.
Deu Peret d'Aygues.....	1 ll., 6 s.
Deu mestre Thomàs.....	8 lls. 15 s.
Deu Luch Asemort.....	4 lls.

Deu Barthomeu Bonjorn.....	21 lls. 16 s.
Deu Joan Amorós.....	14 lls. 4 s. 4 d.
Deu Bernat Melans.....	21 lls. 5 s.
Deu Berthomeu Arcalís.....	2 lls. 5 s.
Deu Johan Eximenes.....	5 lls.

Que si los parie deguesen consignar los dits ròsechs [f. 14r] hi deutes en lo desúsdit memorial, consignar per a la obra del espital, affi ab ditas cantitats se pagués dita obra continuar hi acabar e obrar los archets, ho no que los plàcia deliberar-hi.

Los quals honorables pròmens, oyda dita proposició, acordaren hi deliberaren hi de fet consignaren per a la dit obra del spital, les desús contnuats ròsechs deguts a la ciutat de les carniceries del temps ere administrador lo dit Pardina, segons desús apar, affi y de les dites cantytats se continue la dita obra.

(...) E los quals fonch preposat per los senyors de pahers com la obra del spital stava parada que no se podia continuar y acabar per no haver-hi dinés, hi que serie una gran cosa al maior per a Sent Miquel fosen cuberts los archets, he que dels ròsechs dels comuns del any MD y nou eren degudes algunes cantitats a la ciutat, y que attés hi considerat de present lo dit hospital no serie modo, e han subvenit se per a la dita obra que los fos plasent deliber si los par deguen e fer consignats hi denats [f. 14v] los dits ròsechs al dit spital per a obs de dita obra.

Los quals pròmens acordaren hi deliberaren que per subvenció que dita hobra, fosen consignats hi donats al dit spital, tots los dits ròsechs segons y ab tenor de la present consignaren hi donaren al dit hospital per subvenció de dita obra tots los dits ròsechs deguts dels dits comuns del any MD y nou, hi lo que és degut del any MD y vuyt hi res hi ha degut paguades, emperò primer les quatre centes liures als clavaris e no en altra manera, e lo restant si res hi a paguades dites quatre-centes liures, consigna he hi donaren al dit spital dels dits anys.

L-42

1517, setembre 10. Lleida.

L'obra de l'hospital que corresponia sufragar al Consell General, encara no estava del töt acabada. Sols faltaven per cobrir uns quants arcs, per als

quals es donà als mestres de cases 15 ducats més. Tanmateix, els paers informen als prohoms de la necessitat d'adquirir un corral on es pogués guardar la llenya de l'hospital i, en aquest sentit, havien pensat comprar el del carnisser Francí Guiu, situat al costat de l'establiment.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 372, ff. 14v-15v.

[f. 14v] E los quals honorables pròmens fonch preposat per los senyors de pahers, com ells ayr foren per rebre la obra del preu fet del spital, se ere denat ara darrerament hi que per cert a [f. 15r] huy de mestres sperts en lo offici, la obra està molt bé acabada salvo en una misèria de huns archets que és no res, emperò los mestres tenien dit preu fet, han promès de adobar-ho com es dit per los mestres són estats al rebre de la obra, hi que ells la han rebuda per hi per lo semblant, han donat hun altre preu fet de obra al dit spital de quinze ducats, per çò que si les parie bé fet ho vulen o loar hi provar. E per lo semblant fonch proposat que lo hospital inseguint-se la obra com de cada dia fa majorment ab aquest preu fet se és donat ara, té molt grandíssima necessitat de hun corral per poder posar les [...] hi lenyes del dit hospital, hi que ells vist la grandíssima necessitat ne té dit spital, han procurat de cerquar algun modo per hon dit spital se pogués remediari, hi no troben per al present altres loch més comodo y endecent que és hun corral que té Francí Guiu, carnicer, lo qual està junt ab lo spital, ab lo qual lo spital serie socorregut per a la necessitat està pasat, hi que ells ja ne han fet parlar ab lo Francí Guiu he a sa muler lo volguessen vendre al dit hospital offerint-los donar-los ne lo preu rehonable, he ells no ho volen fer en ninguna manera per que los plàcie deslberar si la ciutat per servey del dit spital, los pendrà ho si'l le pendre fet primer estimades mestres e rem que los plàcie deslberar-hi.

E los dits magnífichs hi honorables pròmens, oyda la dita proposició, loharen y aprovaren la rebuda feta de la dita obra del preu fet, hi també lo donar del preu fet dels quinze ducats. Quant al corral de Francí Guiu, carnicer, acordaren hi deliberaren que sie parlat ho que se negave hi tracte amigablement ab lo dit Francí, ho ab sa muler, ho ab los qui tinguen poder si lo volrà vendre amigablement al dit hospital, he si lo volran fer que los ne sie donat lo preu rehonable hi en quart alguna cosa més de guany, atesa la pobretat del dit Guiu, e per altres respectes justs, hi si amigablement no ho volran vendre, que sie vist per justícia si la ciutat los pot pendre [f. 15v] per

voler del dit spital hi si ho pot fer, que sien elegits dos stimadós sperts en semblants stimes, hi stimat los preus que per lo que serà estimat ho vulle ho no lo dit Guiu, pus que per justí ia se pugue fer poguant, hi al dit Francí lo que serà estimat.

L-43

1517, octubre 13. Lleida.

La ciutat tenia en propietat una casa que ven com censal mort a mestre Barberà per 150 lliures i una pensió anual de 7 lliures i mitja. El Consell destina aquesta pensió i 10 lliures que rebia pel lloguer de quatre escoles de l'Estudi, a l'hospital.

A. Lleida, AML, *Consell Particular*, reg. 372, ff. 19v-20r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 459, n. 1. ex A.¹²²

[f. 19v] Als quals [*proboms de l'hospital*] fonch proposat per los magnífichs senyors de pahers, que ja saben ses magnificències com la ciutat se fa lo spital, té unes cases al pla dels Gramàtics del Studi de la present ciutat, vulgarment dites les Asaboneries, hi que de aquelles encara que tots anys se loguen als estudiants, maltracten-les de tal modo que tots anys han menester grans adobs, que casi molt poch proffit ne ve a la ciutat, hi que mestre Berberà ab tracte de alguns hòmens de bé se és acordat de comprar-les, hi donen cent cinquanta lliures a censal mort, çò és, set lliures he miga de pensió, lo qual puxe quitar en tres pagues, hi que en aquesta no y són sempre, fes les quatre scoles són bax dita casa, çò és, les scoles de Taulegia, Lògica, Medecina hi Gramàtica, hi que si les venen, aturant-se les dites quatre [f. 20r] escoles, la ciutat ho lo spital tots anys sense peril haurà, he rebrà deset lliures he miga entre les scoles hi lo censal de les cases. Per cò que hi vullen deliberar si les par, les deguen vendre ho no, hon no és menester mentre mà en adobar-les perquè se puxen loguar.

Los quals honorables pròmens, oyda la dita proposició, acordaren y deliberaren attès lo que ere a attendre hi considerat, lo que ere de considerar que les dites cases sien venudes al dit mestre Berberà e als seus, per lo preu de les dites cent cinquanta liures a censal mort a rehó de vint milia per mil,

¹²² N. de l'A.: La transcripció que s'adjunta ha estat corregida i ampliada.

he que pugue quitar en tres pagues, hi que no y sien compreses les dites quatre scoles, çò és, Teulegia, Lògica, Medicina hi Gramàtica, hi que vingue a càrrech de mestre Barberà lo cens o censal que les dites cases fan a mossèn Alcaniç, com a procurador de Sent Lorenç, axí en pagar les pensions de vuy avant devedores, com la propietat en cars de luyció ab pacte que lo dit mestre Barberà, quitant lo censal, tot ho alguna part, ho hage de posar en poder del clavari major de la ciutat, que les hores serà a falta dels pahers, pròmens hi prior del spital, ab pacte que no puxen exir de allí, si no per altre esmerç fahedor en loch segur.

L-44

1517. Lleida.

Obres a realitzar a l'hospital encomanades pel capítol al mestre de cases Jaume Borrell, tot a despesa de l'Almoina del claustre de la Seu Vella. Destaca l'encàrrec per fer una imatge de la Verge Maria a mode d'escut d'armes de la Seu.

A. Lleida, AML, *Comptes Almoina*, reg. 86, ff. 414r-415r.¹²³

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 450, n. 1, i 451, n. 1. ex A.¹²⁴

[f. 414r] Dates ffetes per mi, Johan de Juneda, prevere, procurador y refector de la Almoina dels pobres de la claustra de la Seu de Leyda, de les obres lo reverent capítol ha manat fer en lo spital maior de la present ciutat de Leyda, ab les rendes de dita Almoina en lo present any M D XVII. Són les obres y despeses fetes en aquell les següents:

En dit any M D XVII, lo reverent capítol dóna a obrar en dit spital a mestre Jaume Borrell, pedrapiquer, mestre de la obra de la Seu, lo muntar de la cara de la terra fins les voltes de las nayas¹²⁵ aquelles dues parts de la paret qui parteix del portal principal, se ix la volta del riu de Segre y ve a afrontar ab la obra antiga envers lo portal maior del dit spital, en la qual paret se ha fet un portal e dos

¹²³ Una còpia exacta d'aquest document, el trobem a AML, *Capbreus Almoina*, reg. 73 (4 Capbreus petits, anys 1515-1519), ff. 276v-277.

¹²⁴ N. de l'A.: La transcripció que s'adjunta ha estat corregida i ampliada.

¹²⁵ Una "naia" o "naya", fa esment a un passadís porticat que, en aquest cas, hem d'identificar amb alguna de les galeries superiors del pati, que ja devia estar, almenys, parcialment erigida. (v. ALCOVER-MOLL 1985, VII: 691).

finestres ab ses rexes que donen dins lo pati de la entrada de dit spital. E donàs dita obra a dit mestre Jaume a preu fet, donant-li la calç, e la arena e rexes, y per totes altres cosses necessàries en dita obra, noranta ducats que valen, dos milia cent sexanta sous, los quals li són stats pagats a dit mestre Jaume, çò és, per mossèn Miquel de Mongay, procurador dels quatre capbreus de dita Almoyna, set cents sexanta vuyt sous set dinés, en dos partits, segons appar en los comtes de dits quatre capbreus del any present MDXVII, a la fi del capbreu de la D, és hun dels quatre, e la restant quantitat a compliment dels dits II milia CLX sous, preu de dita obra, que és mil tres cents vuytanta un sous cinch dinés, és stada pagada a dit mestre Jaume, per mi, Johan Juneda, de la qual faz data.....I331 s. 5 d.

Pagui an Johan Simó, del loch de Aspa, cent vuytanta set sous, preu de cinquanta un caffijos de calç d'ell foren comprats per a dita obra, a for de III sous VIII dinés caffij, fan dita suma..... I87 s.

Suma de recompte de data.....I568 s. 5 d.

[f. 414v] Pagui an Pere Carnicer y Gabriel Guardiola, deu sous vuyt dinés, per lo port de xxxii caffijos portaren de la dita calç per a la sobredita obra del spital, a quatre dinés per càrrega, que fan dita suma.....10 s. 8 d.

Pagui a Johan lo Gascó, sis sous quatre dinés, per lo port de xviii caffijos, compliment dels sobredits LI caffijos de calç comprats per a dita obra, porta al spital a III dinés lo caffij, que fan dita suma.....6 s. 4 d.

Pagui a Johan Gascó y Bernat Gascó, a quiscun d'ells vuyt sous, per lo mesclar la argamassa pera la sobredita obra..... 16 s.

Ha pagat lo sobredit mossèn Miquel de Mongay, procurador dels damunt dits quatre capbreus de la Almoyna, per tota la arena se és portada per a la dita obra, vuytanta quatre sous sis dinés, dels quals fa data en sos comtes de dits quatre capbreus, al capbreu de la del any M D XVII.

Ha pagat dit mossèn Mongay, vint i quatre sous, preu de quatre caffijos de calç, compra per a la dita obra dels quals fa data en dits sos comtes.

Ha pagat dit mossèn Mongay, cent trenta un sous cinch dinés, per lo preu de una rexa féu per a dita obra mestre Pere Sent Feliu, sarraller, dels quals fa data en dits sos comtes, y aquest partit e los altres pagats per dit mossèn Mongay, se posen axí perquè's mostre consequitivamente les despesses fetes en dita obra del spital.

Suma del recompte de data.....33 s.

[f. 415r] E més lo reverent capítol, continuant la sobredita obra dóna a fer aquella al sobredit mestre Jaume Borrell, çò és, fer les voltes dels andadós, e lo arch del portal, e los empits de dits andadós, e enlosar aquells, e a part detràs seguir la paret de quatre filades en alçària dels empits de davant, y fer y asentar una ymage de la Verge Maria de alçària de tres pams en los empits, per armes de la Seu, donant-li per fer dita obra e posar totes les cosses necessàries en aquella, dos milia sous a preu fet, los quals són stats pagats a dit mestre Jaume per mi, Johan Juneda, e faz data de aquells e de la paga de la sobredita obra, del primer preu e de aquest a mi àpocha atorgada per dit mestre Jaume en poder de Simó Pastor, notari, a XVIII de juliol del any M D XVII.....2000 s.

En dit any M D XVII, foren donats de la present administració vint ducats, en dues vegades, per les necessitats dels pobres malalts del spital, e més deu ducats, per adgutari de la caritat se dóna al reverent mestre Bernardino Tienda per lo sermonar tota la Cuaresma del any M D XVII en dit spital, que és per tot setçents vint sous, dels quals se fa data avant en los presents comptes en tres partits en títol de dates de mandatos, y sols se posse açí per memòria lo present partit, per mostrar les despesses se són fetes en lo present any en dit spital.

Suma del recompte de data.....2000 s.

L-45

1518, gener 19. Lleida.

La ciutat paga 14 lliures al mestre Antoni Gondàngels, pels treballs que ha realitzat en la construcció de l'hospital.

A. Lleida, AML, *Llibres de Seguretats*, reg. 333, s.f.

Los magnífichs mossèn Monsuar de Arinyó, y mossèn Johan Serra, y mossèn Miquel Suera, y mossèn Pere Algueró, pahers l'any present de dita ciutat, mossèn Johan de la Mora y mossèn Guillem Soquet, ciutadans, i així la facultat a ells donada per los senyors de pròmens en faci ffer a mestre Anthoni Gondàngell, pedrapiquer de la obra ha feta en lo hospital, per çò adjudicaren, acordaren, e delliberaren e declararen fos donat y pagat al dit mestre Anthoni Gondàngells, pedrapiquer per la dita ciutat, quatorze lliures moneda corrent en Leyda. e aquelles declaren ésser-li donades per la dita ciutat axí per la dita obra ha feta en lo dit spital, com per totes e sengles altres obres e coses pogués demanar a la dita ciutat fins en la present jornada. Entés emperò que en continent que lo dit mestre Anthoni Gondàngells, haia rebudes las dites quatorze lliures, ha fer de fer e fermar a la dita ciutat, àpocha ab solta y dafinició largament y bastant de les dites quatorze lliures, e de tot lo que porie demanar de les dites obres fins en la present jornada.

L-46

1518, maig 11 i 12. Lleida.

Reunió que té lloc en una estança de l'hospital que havia fet fer el bisbe Jaime Conchillos. Hi assisteixen el bisbe, els representants del capítol i de la Paeria i l'administrador de l'hospital Joan de la Mora. Aquest últim presenta l'estat de comptes i és reelegit en el seu càrrec.

A. Lleida, AML, *Consells Particulars*, reg. 372, ff. 31^v-32^r.

[11 de maig]

[f. 31^v] Los reverent senyor don Jayme Conxillos, bisbe de la present ciutat de Leyda, mossèn Monsuar de Arinyó, mossèn Johan Serra, pahers lo any present a Leyda, mossèn Johan de Olzinelles, mossèn Pere Agostí, canonjes de dita Seu hi mossèn Perot Pelegrí, persones eletes per al regiment hi administració de la casa del spital general de la present ciutat de Leyda, foren congregats hi convocats dins lo dit spital general he dins lo apartament fet per lo dit reverent senyor bisbe de Leyda, per oir e per a mirar los comptes del magnífic mossèn Johan de la Mora, administrador hi procurador del dit spital general, hi per absolve hi diffinir aquel. Los quals reverents senyors bisbe he persones desés expresades en presència hi ab intervenció del honorable en Nicholau Ribera, racional de la casa de la ciutat, oiren hi diligentment examinaren los comptes de dit mossèn Johan de la

Mora, administrador del dit espital, fins en lo present dia vistes primerament les rebudes fetes per dit mossèn Johan de la Mora les quals sumen setze milia setanta sinch sous hi vuit dinés, vistes les dates fetes per lo dit mossèn Mora que sumen quinze milia noucents hi hun sous hi set dinés, hi malla perquè vist que les rebudes pujan més que no les dates, és estat trobat que lo dit Mora fins a la present jornada és estat tornador vuyt liures quatorze sous hi malla. Diem VIII lliures XIII sous y a sala. E per çò fets els dits comptes no eset bé hi diligentment examinats, absolgueren hi diffiniren lo dit mossèn Johan de la Mora en la forma deguda, solita hi acostumada, volent la present diffinició hi absolució sie ordenat larguament hi [...] ab totes clàusules.

Testes honorable Gabriel Garcia mercator et Nicolaus Ribera mercator Ilerde.

[12 de maig]

[f. 32r] Los sobredits reverent senyors don Jayme Conxillos, bisbe de Leyda, los sobredits senyors de pahers hi persones eletes desús en lo precedent acte confirmades com administradors del dit spital general de Leyda, per a temps de hun any la de vuy a tant comptador, comanaren lo matex càrrech de administrador hi procurador hi receptor de les promenies del dit spital, al dit mossèn Johan de la Mora, ciudadà aquí present, lo qual accep lo dit càrrech y apresaries manició hi eportació del dit reverent senyor bisbe de Leyda y persones desús expressades y *dequibus*

L-47

1518. Lleida.

L'Almoina del claustre paga al mestre Jaume Borrell, les obres de l'hospital que li havia encomanat el capítol. Tanmateix també li donen 100 sous com a gratificació del relleu de la Mare de Déu amb el Nen, que havia col·locat en l'ampit del braç meridional de la galeria

A. Lleida, AML, *Comptes Almoina*, reg. 86, f. 382r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 453, n. 1. ex A.

Dates fetes per mi, Jaume Voltor, procurador damunt dit, en pagar les obres que lo reverent capítol ha manades fer en lo spital magor de dita ciutat de Leyda, en lo present any M D XVIII, les quals se són pagades de aquelles

propietats de les quals detràs he feta rebuda, tretes del sacrari y per mi donades a mossèn Johan de la Mora y són les següents.

Pose en data que continuant la obra del hospital magor de la present ciutat, per deliberació del reverent capítol fonc donat a preu fet a mestre Jaume Borrell, acabar dos portals ab dos cortes de paret, sobre les voltes eren stades fabricades per andadós en les parets del pati, segons en los comptes del any prop passat M D XVII se amostre, çò és, de quatre filades eren ja fetes sobre les dites voltes fins a la teulada més alta del dit hospital, ab sos pilàs, a tot son càrrech, y fonch lo preu cinch milia sous per lo compliment de les dites parets les quals per mi foren donats a dit mestre Jaume Borrell per mans de mossèn Johan de la Mora..... 5000 s.

Pose en data aquells vint y tres sous sis dinés, los quals he pagats a mossèn Johan de la Mora per mirnes de aquels IIII M DCCC sous faltaren per què li foren trets sense pesar y a mi manat paguàs les mirnes que foren dits.....23 s. 6 d.

Pose en data aquells cent sous que de voluntat dels senyors hoydós de comptes, he pagats a mestre Jaume Borrell per mans de mossèn Miguel Mongay, per fer una ymatge de la Verge Maria per armes de la Seu, y posar aquella en los empits de la obra lo reverent capítol manà fer en lo hospital magor de la present ciutat, y obres c sous li són stats donats graciosament y per estrenes perquè lo dit mestre Jaume ere tengut fer dita ymage, segons apar en los comptes del any prop passat M D XVII al títol de les dates de la obra del hospital..... 100 s.

L-48

1518. Lleida.

L'Almoïna paga al mestre Jaume Borrell per les obres que havia de fer en l'hospital per encàrrec del capítol. El cost total era de 5000 mil sous, dels quals, 4800 es van agafar en préstec dels aniversaris majors de la Seu, mentre que els 200 restants es van treure directament dels fons de l'Almoïna.

A. Lleida, AML, *Comptes Almoïna*, reg. 86, f. 381.

[f. 381r] Rebuda feta per mi Jaume Voltor, procurador demunt dit, de dinés consignats y manlevats per fer la obra del hospital, són los següents en lo present any M D XVIII.

Fas rebuda de aquells dos milia sous, los quals a xxvii de agost de dit any M D XVIII, foren trets del sacrari y per mi foren donats al magnífich senyor Johan de la Mora, ciutedà de dita ciutat de Leyda, per subvenció de la obra se fa en lo hospital maior de dita ciutat, dels quals dos milia sous la dita Almoyna farà quiscun any cent sous de ànima pensió als annyversaris maiors de dita Seu, attès que dits dos milia sous eren de compte de dits annyversaris segons appar en libre de sacrari y en lo compte de les propietats.2000 s.

Fas rebuda de aquells mil sous, los quals a xxviii del mes de octubre de dit any M D XVIII, foren trets del sacrari de la bossa de mossen Manuel de Argentona, y per mi foren donats al dit mossèn Johan de la Mora, per subvenció de la obra de dit hospital, per los quals mil sous la dita Almoyna farà quiscun any sinquanta sous de ànima pensió al annyversaris del dit mossèn Manuel de Argentona, attès que dits mil sous són de compte de dits annyversaris de mossèn Argentona, segons appar en libre del sacrari y en lo compte de les propietats.....1000 s.

Fas rebuda de aquells mil vuit cents sous, los quals a xxvi de nohembre de dit any M D XVIII, foren trets del dit sacrari de la dita bossa de mossèn Manuel de Argentona, y per mi foren donats al dit mossèn Johan de la Mora, per subvenció de la obra de dit hospital, per los quals mil vuit cents sous la dita Almoyna farà quiscun any noranta sous de ànima pensió als dits anniversaris del dit mossèn Manuel de Argentona, attès que dits mil vuit cents sous són de compte de dits annyversaris de mossèn Argentona, segons appar en lo libre del sacrari y en lo compte de les propietats.....1800 s.

Suma de pàgina de recompte.....4800 s.

[f. 381^v] Pose en memòria que per mi foren donats a mossèn Johan de la Mora, per mans de mossèn Miquel de Mongay, procurador dels quatre capbreus de la Almoyna, deu ducats dich xii liures, de les quals les deu lliures seran a compliment dels

sinch milia sous dit mossèn Mora ha pagat per la obra s'és feta en lo hospital, ab los IIII M DCCC sous foren trets del sacrari, segons se amostre en los tres partits precedents, y pose ací aquesta memòria per què se mostre com són estats donats dits v milia sous a dit mossèn Mora, pus jo fas data de aquells y les dues liures més avant de les deu liures me ha restituhides dit mossèn Mora, çò és, en vint y tres sous sis dinés, mirna dita moneda treta del sacrari, dels quals ne fas data en los presents comptes y setze sous sis diners, me restuy en comptants dit mossèn Mora, a compliment de dites dues liures en son poder restaven.

L-49

1519. Lleida.

L'Almoïna paga al mestre Jaume Borrell, per l'acabament de les galeries del primer pis de l'hospital, que havia de sufragar el capítol de la Seu.

A. Lleida, AML, *Comptes Almoïna*, reg. 86, ff. 353r-354r.

a. SANAHUJA [1945-1958]b, 454, n. 1. ex A.

[f. 353r] Rebuda feta per mi, Jaume Voltor, com a procurador demunt dit, de dinés manlevats y consignats per fer la obra del hospital en lo present any M D XVIII, són los següents:

Fas rebuda de aquells mil sous, los quals a XXI de juny de dit any M D XVIII, foren trets del sacrari y per mi foren donats a mossèn Johan de la Mora. ciutedà de dita ciutat de Leyda, per part de pagua de aquelles cent lliures li foren promeses per lo reverent capítol, per lo preu fet li fonch donat de la cuberta ha feta sobre los arquets y corredor de dit hospital, dels quals mil sous la dita Almoyna farà quiscun any cinquanta sous de ànima pensió als annyversaris maiors de dita seu, attès que dits mil sous eren de compte de dits annyversaris, segons appar en lo libre del sacrari en compte de propietats dia mes y any demunt dits..... 1000 s.

Fas rebuda de aquells mil sous, los quals a VII de setembre de dit any M D XVIII foren trets del sacrari y per mi foren donats al dit mossèn Johan de la Mora, a compliment de les cent lliures del preu fet demunt dit, dels quals mil sous la dita Almoyna farà

quiscun any cinquanta sous de ànima pensió a dits annyversaris maiors de dita seu, attès que dits mil sous eren de compte de dits annyversaris, segons appar en libre del sacrari en compte de propietats dia mes y any demunt dits.....1000 s.

Fas rebuda de aquells mil sous, los quals a VIII de nohembre de dit any M D XVIII, foren trets del sacrari y per mi foren donats a mestre Jaume Borrell, mestre de la obra de la Seu, per part de pagua de aquelles cent trenta lliures li foren promeses per lo dit reverent capítol, per lo preu fet li fonch donat dels arquets del corredor de dit hospital, dels quals mil sous la dita Almoyna farà quiscun any cinquanta sous de ànima pensió als annyversaris de mossèn Manuel de Argentona, attès que dits mil sous són de compte de dits annyversaris de mossèn Argentona.....1000 s.

Suma del recompte.....3000 s.

[f. 354r] Dates fetes per mi, Jaume Voltor, com a procurador demunt dit, en pagar les obres y preus fets per lo reverent capítol ha manat fer en lo hospital maior de dita ciutat en lo present any M D XVIII.

Pose en data que continuant la obra de dit hospital, fonch donat a preu fet a mestre Jaume Borrell, mestre de la obra de dita Seu, per delliberació de dit reverent capítol fer y acabar los arquets del corredor de dit hospital ab sos pilàs y revolts a tot son càrrech. E fonch lo preu fet de dits arquets dos milia y sis sents sous, los quals dos milia sis cents sous foren per mi donats y pagats ad dit mestre Jaume Borrell.....2600 s.

Pose en data aquells vint y vuit sous sis dinés he pagats de [...] de les cent lliures rebi del sacrari en los primés dos partits detràs pasats, les quals ne foren donades per mans del reverent honorable canonge Olzinelles, y dix-me-les pesas y [...]..... 18 s. 6 d.

Pose en data que continuant més avant la obra de dit hospital, per delliberació de dit reverent capítol, fonch donat a preu fet a mossèn Johan de la Mora, ciutedà de dita ciutat, fer y acabar la cuberta sobre los arquets y corredor de lo dit hospital a tot son càrrech. Fonch lo preu fet de dits coberts dos milia sous, los quals II mil sous per mi foren donats y pagats al dit mossèn Johan

de la Mora.....2000 s.
 Suma del recompte.....4618 s. 6 d.

L-50

1586, maig 30. Lleida.

Degut a la greu situació en què es trobava l'hospital, el Consell General decideix fer-se càrrec de qualsevol deute pendent, i concedir-li una almoïna de fins un màxim de 100 lliures.

A. Lleida, AML, *Consells Generals*, reg. 432, ff. 11^v-12r.

[f. 11^v] Més fonc per dits senyors pahers proposat, que tenen queyses justes de molts poblats de la present ciutat, dients que en lo hospital general tenen un fossar o simentiri en lo qual per ésser tant poch lo pati y estar tants cossos y cadàvers en ell enterrats que ja no ni pot cabre a penes més, com a la experiència s'és vist que enterrant algun cadàver los ministres de dit hospital se'ls li llansaven e posaven un cabasset o dos de terra damunt, e finalment molt poch cuberts y seguint-se alguna pluja e ab lo temps venir a descobrir-se dits cossos, y ab lo temps venir ascalfar-se y corrompre's en tanta manera que llansen una factio y pudor intolerable en gran dany de les persones habiten en les cases circumvehines de dit hospital y encara dels poblats e la present ciutat, per lo perill corrés de una corrupció de ayre y enfaccionar-se tot lo poble, les quals coses necessiten congire o remey, y per çò ha paregut a dit senyor deduhir dit magnífic Consell General, que los senyors pahers y Prohomenia del hospital hi posen lo degut assento, als quals ho comet ab tots los incidents dependents y emergents.

A la supplicació per part de dit hospital contenent en effecte que dit hospital està pobríssim y enpenyat, ab les moltes malalties y caristia que hi ha aguda estos anys prop passats, que és llàstima mirar-ho y los carnicers de la present ciutat no volen vendre'ls carn a tallà com solen que no pague lo que atràs deuen, lo que és impossible ho pugue fer puyx com és dix no té ni tampoc spere tenir, y també deu a la ciutat certa suma de diners, per forment comprat estos anys prop passats, que és impossible [f. 12r] poder-ho pagar, per lo que dalt és dit y dits senyors considerant dita pobresa, y que venint a maior dit hospital, és rahó la ciutat per sa part li ajude a entretenir-lo, compareyx és rahó los ha paregut del sobredit donat-los ne rahó per que

hi fassen provisió. Acorda y dellibera dit magnífic Consell General, que lo que dit hospital deu a la ciutat de la carn ha presa fins ha Pàsqua de Esperit Sant prop pasada y lo forment e o lo que deu de forment comprat quant que sie, li sie absolt y remès com ab tenor de la present lo y absolen y remeteren.

L-51

1704, novembre 9. Lleida.

Pacte entre els procuradors de l'hospital i el fuster Manel Sales, per a l'execució de bigues destinades als sostres de les quatre ales de la segona planta de l'edifici.

A. Lleida, AML, *Deliberacions Hospital*, reg. 25 (1693-1707), f. 60.

[f. 60r] Sobre lo preu fet de treballar-se en deguda forma les bigues del present hospital de quaranta y sinch palms de llarde, dos de ample, y pam y quart de gruxa, que han de servir per fer-se los trebols dels quatre angulos de dit hospital, entre los senyors regidors de una, y en Emanuel Sales, fuster, que ha quedat últim en dita en dit preu fet de altra, se han fet los pactes següents:

És pactat que dit Emanuel Sales, fuster, hage de treballar totes les bigues quadrades que haurà menester dit hospital per a entrebolar los trebols dels quatre angulos de aquell de la mida que se ha dit, posant aquelles en perfecta escayra de les tres cares passades de aixà y ribot, fent a cada cantó de la cara que quedarà mirant a terra, un bossell ó bordó, de manera que queden après y ab perfecció per a posar-se en obra de trebol y a la part de damunt ahont hauran de assentar-se los trebols hagen de posar-se a esquena de gat. Entés que de assí al mes de mars hage de tenir treballades ab la forma susdita totes les bigues necessàries per a embigat tot lo tram de dit hospital y les demás quant més antes sie possible, sempre y quant les tingue dit hospital.

És pactat que dit hospital se reserve y vol tenir per reservades totes les estelles resultaran de dites bigues.

És pactat que dit hospital pagarà a dit Emanuel Sales catorse sous y deu dinés per quiscuna de dites bigues que treballarà, ab los quals dit Sales ha quedat últim en dita, los quals li pagarà lo hospital en porrata tant quant se aniran treballant dites bigues. Per lo que dites parts, és a saber los molt

il·lustres senyors Joseph Redondo, ardiaca y canonge de la Seu de Leyda, y Joan Joseph Casanoves, regidor de dit hospital de una, y dit Emanuel Sales de altra, convenen y prometen la una part ab altra, [...] cumplir los pactes sobredits en quant a quiscuna de dites parts toque y especte sens dilació alguna, ab restitució de tots gastos. Per lo que attendrer y cumplir ne obliguen dits senyors re- [f. 60v] -gidors tots los béns de dit hospital, y dit Manuel Sales tots sos béns, mobles e immobles, haguts y per haver ab totes clàusules ordinàries y [...] y això ho firmen y juren.

Testes sunt Ignatius Boixó, lignifaber, et Stephanus Mascó, virgarius domus paciarie.

L-52

1705, gener 19. Lleida.

Contracte per a la realització d'un retaule destinat a la capella de l'hospital, a càrrec de l'escultor Francesc Cristià.

A. Lleida, AML, *Deliberacions Hospital*, reg. 25 (1693-1707), ff. 63v-65r.

[f. 63v] Entre los molt il·lustres senyors don Joseph Bullfarines, paher segon en orde de la present ciutat i per mort del noble don Antonino de Puig, paher en cap de dita ciutat, president paher de ella, don Francisco Pallarés y Miquel de Nabona, canonges de la cathedral de dita ciutat, don Ramon de Maranosa y Granada, y lo don Joan Joseph Casanoves ciutadà honrat de la mateixa ciutat, regidor del present hospital, convocats y congregats en lo mateix hospital en lo puesto y forma acostumats en nom de dit hospital de una, i Francisco Christià, escultor residint en dita ciutat de altra, sobre lo fer-se lo retaule del altar maior de dit hospital se han aiustat los pactes següents:

1. Dit retaule ha de tenir de alsada desde lo paviment del presbiteri, fora que sie la grada de pedra que serveix de tarima al altar, fins al sostre, o bòveda, y dos pams y més si serà menester de corb lo remats, y de ample 21 palms al viudel pedestral y columnas dels extrems ultra les polseres que han de puiar de baix á dalt del retaule avent de tenir de ample quiscuna tres palms y mitg al més ample, conforme per avall se anirà explicant.

2. Lo peu del retaule ha de tenir set palms de alsada y adornat de mollures y fulleria de mitg relleu conforme la brassa de la amplària que requereix la obra.

3. Ha de tenir dit retaule quatre columnes de orde composita a la salomonica adornada de raims, pàmpols, auxells y miñons per lo enroscament de aquelles, de alsada nou palms y mitg entre vasa y xapitell, lo pedestral a proporsió de les columnes.

4. Ha de tenir dit retaule tres parteres col·locades entre columna y columna. La partera principal y de enmitg [*f. 64r*] en la qual se ha de colocar la image de Nostra Senyora que està vuy en lo retaule vell, ha de tenir de alsada desde lo pedestral a la cornisa nou palms y mitg, y de ample sinch palms y mitg en la qual se ha de fer un trono per a colocar la dita image, de alsada dos palms y mitg, adornat de àngels y serafins, conforme la traza baix figura A. I a més han de fer-se quatre àngels en contorn de la pastera que fassen cotex ab la referida image, com si ab les mans la elevassen, y més avant una corona imperial ab raixs de estrelles per a la mateixa image: dita pastera en tot lo que's deixe veure ha de ser entretallada á mitg relleu y semblantment les pasteres col·laterals, y estes han de tenir quiscuna de alsada desde lo pedestral en amunt set palms, y de ample tres palms y tres quarts ab muntan-lo sobre quiscuna, adornat de fulles y un serafí conforme ho demonstre la trassa. I en la pastera de mà dreta, ha de fer-se una image de sant Anastasi, fill de Lleida, de tot relleu semblant y conforme á la image que està en casa de la ciutat. I en la pastera de mà esquerra, una image de sant Guillem, igual a la de sant Anastasi armat, com lo dit sant Anastasi, sols ab diferència que aisí com sant Anastasi porte bastó y palma, sant Guillem ha de tenir una llansa en la mà dreta y una corona ducal sobre la celada que tindrà als peus y les demás divises que acostumen pintar a dit sant Guillem, advertint que les corones o diademes que dits dos sants portaran en lo cap, han de ser de la manera que està la corona de sant Anastasi de plaza de la cathedral.

5. Sobre los chapitels de les columnes ha de córrer una cornisa frisa y architrava, a proporsió de la columna, com esta delineat en la traza y de dita cornisa sobre la pastera del mitg han de resaltar en fora en forma oval, les mollures de la cornisa y de elles [*f. 64v*] en amunt se ha de formar un simbori conforme la traza baix sigue B, ab tres figuretes de tot relleu que

seran les tres virtuts, feé, esperansa y caritat, ab ses divises, posant la fe al mitg en lo remate de dit simbori, y les restants dos col·laterals en la mateixa proporsió y puesto que en la trassa estan tres minons.

6. Ha de arrencar de detràs del simbori un remate dende la cornisa fins al sostre, y dos palms més de corbo de copiosíssim adorno de fulles y flos de mitg relleu de entretall, conforme ho requereix la obra y fachada de la trassa.

7. Al endret de les dos pasteres colaterals de damunt de la cornisa y devant dit remate, han de estar assentats dos remates o frontispiscis ab sa tarjas ovadas y dins de elles un mitg cos de Jesús y Maria de mitg relleu ab sos frontispiscis y un àngel als dos extrems de dita cornisa assentat de tot relleu.

8. Ha de ajustar a dita obra un sacrari y grades novament fets per dit official y tota la obra ha de ser de orde composita ab molt adorno, i tota la fusta de dit retaule ha ser de albe, y ha de comprar-se tota a gasto de dit Francisco Christià, lo qual ha de donar posat y assentat totalment dit retaule a son puesto en la millor forma. I sols dit hospital per dit efecte en ajuda de costa, li ministrava mestre de cases en quant sie menester. Tota la qual obra ha de donar consumada dit Francisco Christià, dins lo espay de un any del dia present en avant contador. I feta deurà ser visurada per experts nomenadors per dits señors regidors així que si faltava cosa alguna conforme a la trassa degue dit Francisco Christià estar-ne a la esmena. Lo preu de dita obra són trenta dobles, important la suma de 165 lliures barceloneses, ultra de dos anys [f. 65r] de habitació en la casa de dit hospital, pagadores en esta forma, és a saber, deu dobles en continent de la firma del acte a efecte de que pugue comprar dit official la fusta necessària per a dita obra, avent-la de recondir dins dit hospital. Deu dobles després de estar feta la andana de dit retaule fins la cornisa que deurà ser feta de assí al primer de juliol pròxim vinent. I les restants deu dobles concludida que sie totalment la obra y posada en son puesto.

I per cumplir tot lo sobredit dits senyors regidors ne obliguen totes les rendes y emoluments de dit hospital, y dit Francisco Christià, tots sos béns mobles e immobles haguts y per haver, ab totes clàsules, renunciació y submissions necessàries y en semblants posar acostumadas y ab jurament llargament.

Et ideo nos dicta partes.

Testes sunt Joannes Melet, domifactor, et Michael Paciencia, Ilerda degenter.

L-53

1705, gener 19. Lleida.

El mestre de cases de Lleida Joan Melet és escollit per dur a terme les cobertes de les naus de la planta superior de l'hospital. Igualment, s'indica que hauria d'enguixar les quatre ales a intevenir, alhora que s'especificava que tota la runa que no es pogués aprofitar, es llençaria al riu. El preu total de l'obra pujava a 400 lliures

A. Lleida, AML, *Deliberacions Hospital*, reg. 25 (1693-1707), ff. 65r-66r.

[f. 65r] Entre los molt il·lustres senyors regidors Joseph Bullfarines, paher segon en orde de la present ciutat y per mort del noble don Antonino de Puig, paher en cap, paher president de ella, don Francisco Pallarés y Miquel de Nabona, canonge de la cathedral de dita ciutat, don Ramon de Marañoso y Granada, y lo senyor Joan Joseph Casanoves, ciutadà honrat de la mateixa ciutat, regidor del present hospital, convocats y congregats en lo mateix hospital en lo puesto y forma acostumats, y en nom del mateix hospital de una, i Joan Melet, mestre de cases habitant en dita ciutat, sobre la obra fahedora infrascripta de les quadres del mateix hospital se han ajustat los pactes següents.

És de saber que dits senyors regidors volen y en- [f. 65v] tenen fer a preu fet al menor demanant de mans los quatre trebols de les quatre quadres del dit hospital. Per a lo que dit hospital donarà les bigues obrades en lo puesto ahont se troben, és a saber en lo teatro de les comèdies, com també ministrava sogues y fusta necessàries per a bastides, com també rajola, ges, cabasos y covens tot a peu de obra, en lo primer sostre de dit hospital y no altra cosa més, puig la aigua necessària ha de portar-se-la dit Melet. Item que hage de córrer a càrrech de dit Joan Melet lo fer dits quatre trebols y enrajolar-los segons art, fent que les bigues de ells carreguen per cada cap dos palms y un quart y més si serà conveniència de la obra y seguretat de les parets de dit hospital.

Vingue a càrrech de dit Joan Melet lo enderrocar los trebols vells que vuy són y desembigar-los de modo que la fusta no's maltracte, deixant les fustes com y los trossos de ges y rajoles, en dit primer sostre, y la ruina y

demés inútil, llansar-o fora a la part del riu, com també vingue a càrrech de dit Melet lo blanquejar lo ges la una de dites quadres enterament.

Dits senyors regidors per tota la dita obra donaran y pagaran a dit Joan Melet quatrecentes lliures barceloneses, en les quals ha quedat dit Melet últim en dita en concurs de altres pretensors a dit preu fet, pagadores en esta forma: és a saber així com se anirà fent dita obra a modo de jornal, poc á poch, de manera que vinguen a rebatrer cent lliures per cada quadra, i aixque cobrades cent lliures al mateix temps degue quedar obrada aquella quadra per la qual se li hauran anat lliurant per ser intenció de les parts de que se vage pagant lo preu per porrata [f. 66r] així y entant quant se anirà fent dita obra. I per cumplir quiscuna de les parts desobre dit, ne obliguen [...] dits senyors regidors, tots los rèdits y emoluments de dit hospital y dit Melet tots sos béns mobles ab totes clàusules, renunciacions y submissions en semblants posar acostumades y ab jurament llargament.

Et ideo nos dicta partes.

Testes sunt Franciscus Christià, sculptor, et Michael Paciencia, famulus dicti hospitalis.

L-54

1715, agost 11. Lleida.

Memorials per a la restauració de l'hospital de Santa Maria de Lleida, després dels danys i desperfectes ocasionats arran del setge de les tropes de Felip V, l'any 1711.

A. Lleida, AML, *Papers Varis*, reg. 707, ff. 224r-226v.

[f. 224r]

Memorial de les obres necessàries de fusté, en lo ospital de la il·lustre ciutat de Lleyda.

En lo primer trebol de la part del riu se an menester 84 corantens, a rahó de 5 lliures 12 sous plata forta, valen.....464 lls. 580

De mans de obrar dites peses, a rahó 14 rels plata, valen..... 51 lls. 633

Per coranta y un quorantes al quarto de la quadra de la part del priorat, y part de la teulada de dit quarto a la part del riu, se ha menester tres sinquantens y quinze vint y quatrens en taules y cairats, val dita fusta és a saber los corantens, 229 lliures 52 sous

plata, los tres sinquantens, 28 lliures 16 sous, y los vint y quatrens
36 lliures 2, que tot junt pren suma de..... 294 lls. 8 s. 368 .

De mans y clavaso importa..... 41 lls. 54 s. 529

Dels quartos del priorat, enfermeria y cunija, és menester de
llutrerres y bigues per a teulada y trebols, és a saber en vint y
quatrents 99 que a rahó de 3 rels devuit, valen 237 lliures L 2 sous
plata, y en trendens 22 a rahó de 3 rels de vuit cada un, valen 42
lliures 16 sous que juntes les dos sumes importa..... 290 lls. 8 s. 363

De mans de treballar dita fusta y clavaso, importaria..... 45 lls. 56

Suma del recompte..... 1164 lls. 54 s.

[f. 224v] Per quoranta y dos portes necessàries a les quadres
priorat, enfermeria y cunija, de fusta, mans, clavaso y frontises
obra llisa..... 187 lls. 4 s. 234

Per vint y quatre finestres necessàries importen de fusta, mans,
clavaso y frontises..... 100 lls. 10 s. 225

De cerrar tota fusta necessària per a tota la obra dita..... 62 lls. 23

Per les quadres de la convaleixensia se ha menester 60
quorantens a rahó de 7 rels devuit valen de compra..... 336 lls. 420

Per 70 trentens per als trebols a rahó de 3 rels devuit cada pesa,
valen..... 168 lls. 220

Per treballar los dits quorantens y trentens y asentar-los.....
..... 46 lls. 16 s. 72

Per serrar lso 70 trentens per 140 fils a raó de 4 sous lo fil,
importen..... 34 lls. 43

Per vuit portes y vuit finestres són necessàries en dites quadres
per fusta, mans, claus y frontises..... 80 lls. 100

Per la clavaso, claus de manilla..... 21 lls. 26

Suma tot en moneda de plata forta..... 2241 lls.

[f. 225r] Per al quarto llarc, 360 quartores de gis a 4 sous la
quartera..... 72 lls. 90 d.

Per al priorat, oficines y escales 640 quarteres de gis, a rahó 4
sous la quartera..... 128 lls. 160 d.

Per la cuña y part de la casa del potacari, 6000 rajoles valen.... 60 lls. 75

Per a cobrir la dita cuña y part de casa del potacari, 5000 teules.....

.....	50 lls. 62
De gis per a dites oficines 100 quarteres a 4 sous.....	20 lls.
De cals mesclada per a dites oficines, 30 cafisos a 14 sous valen.....
.....	21 lls. 262
Per a limpijar la ruina y escombros dels [...].	200 lls. 250
De mans de mestres y manobres.....	2500 lls. 3125
Suma del recompte.....	5333 lls.

[f. 226r]

Relació de les obres necessàries en reparació del hospital general de la ciutat de Leyda, feta y formada per los infraescrits mestres de cases vuy dia 11 de agos de 1715.

Primo per a fer lo primer trevol de la part del riu y la escala, seran menester dos centes vuytanta quarteres de gis que a rahó de 4 sous plata.....	56 lls. 70
Per lo segon quarto o trevol de la part del riu, tres centes y trenta quarteres de gis, a rahó de 4 sous plata.....	66 lls. 8254
Per a proseguir la quarta quadra del cos de la casa y fer la escala a sinc centes quarteres de gis a 4 sous plata.....	100 s. 225
Per a fer les quatres quadres de dalt, dos mil quarteres de gis a 4 sous quartera.....	400 lls. 500
Per a enrajolar y fer divisions de dites quadres 16 000 rajoles a rahó de 10 lliures lo millé.....	160 lls. 200
Per a reparar les parets mestres, cavallors de teulades y enrajolar, sinc cents cafisos de cals mesclada a rahó de 14 sous lo cafís val.....	340 lls. 437
Suma del recompte.....	1132 lls.

[f. 226v] Per reparar la escala, antepecho del claustro y segrita.....
..... 100 lls. 125

Per tornar la taulada la part del riu, dos mil teules a rahó de 10 lliures lo millé.....	20 lls. 25
Per a reseguir la teulada de les quatre quadres y claustro, quatre mil teules a rahó de 10 lliures lo millé.....	40 lls. 50
Per a fer les oficines y quadres de de [sic] camarientos, quarto per a posar los difuntos y escombros de roba de malalts y difunts,	

se ha de tornar de per ab tota maniobra.....	320 lls. 40
Per al priorat, quarto llarc y demés oficines, 300 cafisos de cals pastada, a rahó de 14 sous lo cafís.....	210 lls. 26
Per a reseguir les quadres del cos de la casa 14 000 rayoles a rahó de 10 lliures valen.....	140 lls. 27
Per a tornar de peu sinch pilars, divisions y mitgers del priorat y servents de casa, 20 000 rayoles a rahó de 10 lliures lo millé....	200 lls. 2
Per a dit priorat y oficines per a cobrir 12 000 teules, a rahó de 10 lliures.....	120 lls. 24
Suma del recompte.....	2282 lls.

L-55

1741, agost 9. Lleida.

Informe sobre l'estat de l'escala del pati, la qual es trobava en un estat de conservació molt malmès.

A. Lleida, AML, *Deliberacions Hospital*, reg. 27 (1740-1778), ff. 5v-6r.

[f. 5v] Convocada la il·lustre junta del santo hospital de pobres laychs de la present ciutat de Leyda, en la qual intervingueren don Jaume de Gomar, regidor decano de la dita ciutat, don Ramon Pastoret, don Anton Moles, canonges de la Santa Iglésia de dita ciutat, y don Balthasar de Queraltó.

Als quals fonch proposat per part de dit don Jaume Gomar que, en atenció de haver fet present lo comissari real de guerra, dita junta còpia de una carta original del senyor intendent del present principat, en la que preedit senyor intendent al expressat comissari de guerra, tracte ab dita junta a effecte que la escala per la qual se puge a les quadres \ de dit hospital / ocupen los militars de la present ciutat que, segons se ditg en la referida carta dada en Barcelona als 22 de juliol pròxim passat, amenas a ruina, se torne a fabricar.

Delibera junta se pose en satisfacció de dita carta e intel·ligència de dit comissari de guerra [f. 6r] lo següent.

Lérida, 9 de agosto de 1741.

Leida la copia de la carta original del señor intendente de este principado, su fecha en Barcelona a los 22 de julio próximo pasado, lo que se

puso a manos de junta por parte de don Juan Pedro Barbosa, comissario real de guerra, en que se previene que la escalera del hospital real de esta ciudad por su mala situació y hallarse sin cubierto, procederá ruina, trata con junta a efecto de que la buelva a fabricar y levantar con la debida perfección que se requiere. Delibera junta se pose en satisfacción de dicha carta a inteligencia del mencionado comissario de guerra, que la referida escalera junto con las demás obras de dicho hospital real, se executaran de acuerdo, dirección y aprobación de los [...] de dicho hospital real, dándolas estos por buenas y como tales fueron acceptadas, ni se considera de presente peligro alguno en la susodicha escalera, como se podrá cercionar con péritos. La más de esto, el hallarse el hospital de paysanos con tanta necesidad, que si su magestad no se digna a senyalar alguna cosa por vía de alquiler, no puede hazer obras en uno ni otro hospital.

HOSPITAL DE SANT MARÇAL DE MONTBLANC

M—I

1339, agost 15. Lleida

Testament de Jaume Marçal, on es fa el repartiment dels seus béns, disposant llegats a diverses esglésies i monestirs, i ordenant la construcció d'un hospital-església sota l'advocació dels sants Jaume i Marçal.

A. Madrid, AHNM, Sección Clero, Carpeta 2482, núm. 7 (3).

a. LIAÑO 1976b, 87-90, ex A

Hoc est translatum bene et fideliter suptum a quodam testamentum jacobii Marcialis scriptum per Bertrane de Filach, notario publici Ilerde in octavo kalendas septembris anno Domini M^o CCC^o tricessimo nono cuius series sequitur in hunc modum. In nomine Domini. Quoniam nullus in carne positus mortus periculum evadere possit id circo. Ego Jacobus Marcialis gravi egritudine detentus in meo tamen pleno sensu et memoria integra meum facio testamentum in quo eligo manumissores et exequutores meos et mei voluntatis exequende Berengarium Marcialeni fratrem meum et discretum Reymundum de Comellis et Petrum Guillelmi quibus dono plenum posse dividendi et distribuendi, omnia bona mea pro ut inferius inveneruit ordinatum, cum consilio tamen ffratris Guillelmi Amexer consanguinei, et Guillelme uxor dicti Petri Guillelmi.

In primis volo et mando quod omni iniurie mee et debita mea exsolvantur et restituantur illis quibus debeo sive iniuratus suis de quibus iniuriis ac debitis credantur patentes predicta solo simplici verbo sine alio modo pro ut hoc vissum fuerit venerabili Rectori Montisalbi et discreto Raymundo de Comellis accipio autem pro anima mea et sepultura quatuor milia solidos barchinone. De quibus volo et mando quod fiat unum hospitalem cum una ecclesia in domicatura que fuit caslani eiusdem loci, nunc est meum. In quo hospitale volo quod sint duodecim lecti bene ornati, item volo quod in dicto hospitali sit una ecclesia de quator vel quinque arquades et a qualibet parte eiusdem ecclesie volo quod stent sex lecti, ita tamen quod infirmi iacentes in dicto hospitali, videant seu videri possint Corpus Domini nostri Ihesu Christi. Item, volo quod homines ac feminas in dicto hospitali iacentes seu iacere volentes non se inmiscuant mio, homines

ex una parte et femine ex alia iaceant. Item, volo quod in dicto hospitale sit un donat et duas donades et quod isti habeant provisionem competentem de redditibus dicti hospitali per me dimissis dimitendis eidem hospitali. Item, dimito quod faciendo dictu hospitale et orlando et dotando et meam sepulturam faciendo et quicquid aliud faciendum extat triginta milia solidos et si dicta quantitas non suficeret ad id quod in dicto hospitali faciendum existit pro ut hac scit karisimus meus discretus Raymundus de Comell qui de predicto opere et alia in dicto hospitali faciendo volo ipsum creda etiam pro ut ipse ordinabit fieri quod tunch de aliis bonis meis fiat completum. Item, volo quod in dicto hospitali cantent missas duo clerici idoney qualibet die pro anima mea et perentum [sic] meorum et benefactorum et omnium fidelium defunctorum, volo tamen quo Berengarius Marcialii, presbiter consanguineus germanus meus sit unus de illis presbiteris qui in dicto hospitali celereter debent alio vero presbiter sit Bonanatus Escola, oriundus de Vimbodii. Item, volo quod dicti clerici iaceant infra ospitalem [sic] in quadam camera quem ibi edificabitur pro ut hec scit dictus discretus Raymundus de Comellis. volo etiam quod dicti clerici faciant etiam totum officium diurnum cantando alias alias sint privati beneficio supra dicto invocacio vero sanctorum, volo esse unam sancti Jacobi aliam vero sancti Marciale, volo etiam reverenciam santorum esse lampadas necessarias eidem ospitali [sic]. Item, volo quod ius patronatus dicti hospitalis sit Berengarii Marcialis fratris mei et suy heredis nomine meum habentis sin autem sum heredem et legitimum non habuerit tunch ad karissimum meum discretum Raymundum de Comellis seu heredem suum universalem volo ius patronatus pertinere sin autem sine filiis seu heredibus suy nomine deceserit tunch supstituo sororem meam Berengariam uxorem Nicolay Riber, et si illa recediret sine filiis vel eis ius patronatus dimitere nollat, tunch substituo dominam Guillelma, uxorem Petri Guillelmi, consanguinea germana mea sin autem illa deceserit sine filiis legitimis supstituo proximiores de genere meo sin autem nec proximior viventus fuerit tunch Rector Montisalbi qui est vel qui pro tempore erit sit dominis predicti iure patronatus. Item, volo quod manumissores mei testamenti inpetrent cum archiepiscopo Tarracone pro clerici qui in dicto hospitale celebrabunt seu missas cantabunt possint dicte ecclesia sacramenta infirmis dicti hospitalis administrationem quorum dicti clerici sint solliciti saltem semel in die alia privent in duodecim maris

qualiter die ommitentes dictam visitationem habeant autem quilibet presbiterorum trescentos solidos censualis sine laudimio et faticha.

Item, lego Rectori Montisalbi XIII solidos. Item, vicari III solidos. Item, cuilibet presbiterorum Montisalbi vel alterius loci qui in sepultura et novena mea interfuerint XVIII° denarios. Item, mense fratrum minorum Montisalbi viginti solidos. Item, operi eiusdem monasterii decem solidos. Item, pro una piatancia et quod illa celebrant pro anima mea XXII solidos. Item, mense moniarum Sancte Clare decem solidos. Item, dimitto operi ipsius ecclesie decem solidos. Item, luminarie dicti monasterii quinque solidos item Marie de Monteserrato V^e solidos. Item, luminaria Sancti Miquaelis quinque solidos. Item luminaria Sancti Bartolomey V^e solidos. Item hospitali beate Marie Magdalene V^e solidos. Item, luminarie Sancte Marie de Miraculo V^e solidos. Item, luminarie Sante Marie dels Prats, d'en Bigats de la Rocha et de Perets Delgades e de Belloch cuilibet II solidos. Item, predicatoribus Tarracone decem solidos. Item, hospitale beati Bartolomey V^e solidos. Item, lego monasterio Populeti pro una piatancia centum solidos. Item, lego monasterio Fontis Clara pro opere claustris facere CCCC^{os} solidos. Item, lego filiabus sororis mei virginibus cuilibet earum quingentos solidos sub condicione si matri eorum aprobaverit meum testamentum alio volo carere dicto legato eis facto.

Item, filiis Petri Marciale consanguineo meo unum hospicium quod aim a patre ipsorum. Item, nepoti meo filio sorori meo quingentos solidos sup condicione tamen si matre ipsius aprobaverit meum testamentum. Item, lego omnibus monachis et conversis monasterio Valleclare nunch conmoratibus cuilibet duos solidos. Item, lego Arnaldo Quadras famulo meo XX^{ti} solidos. Item, Jacobo Abeyla famulo meo XX^{ti} solidos. Item, lego monasterio Valle Bone amore Dey mille solidos. Item, cuidam homini vocato, Petro qui morabat in domo patris suy vel eius heredibus ubique sint octingentos solidos. Item, volo et mando quod restituatur heredibus Geraldys de Gatuxna loci de Tarega tria mille solidos. Item, lego discreto Raymundo de Comellis ducentos solidos et quod Guillelmus Geniatrii et eius filii michi debeant. Item Petro Escolarii centum solidos et si quid michi debent. Item, volo quod si apereant me teneri in aliquo dum Nicolaus Riber eramus socii societate pannorum quod illud restituatur ad cognitionem ipsius Nicolay et secundam bonam suam conscienciam. Item, lego Berengone sororii mee

ducentos solidos sub tali condicione quod aprobat et iurat non contravenire contra hanch ultimam voluntatem. Item, volo et mando quod omnis vestes meas dentur ac distribuantur parentibus meis palperibus ad cognicionem manumissorum meorum et executorum. Item, dimito Arnaldo Marciali patruo meo ducentos solidos. Item, lego fratri Petro de Sanimatano monacho de Benifaça quinque solidos. Item, lego omnibus confratis ubi confratere repertus cuilibet viginti solidos. Item, Berengario Marcial presbitero CCCC^{os} solidos pro missis celebrandis. Item, monasterio de Bon Repos pro una piatancia quadraginta solidos. Item, dimito Bonanato Franch presbitero ducentos solidos pro missis celebrandis. Item, dimito Raymundo Amexer, filio Raymundi cuiusdam centum solidos amore Dei. Item, filiis Guillelmi Boxo inter ambas ducentos solidos amore Dey. Item, volo et mando quod manumissores meos aiuncit triginta solidos censuales sine laudimio et faticha pro uno anniversario celebrando quolibet anno in die obitus mei in hospitali meo predicto ubi omnes presbiteri convenient et super tumulo meo absolvant. Item, lego Francische filie Jacobi Marcialis cuiusdam consanguinee mee ducentos solidos in adiutorium maritandi. Item, volo et mando quod una capela construatur in ecclesia beate Marie ubi celebret missa qualibet die unus presbiter. Item, volo et mando quod manumissores mei emant ducentos solidos barchinone censualis sine laudimio et faticha atribuendos dicte capelle. Item, volo et mando quod dicta capella ornentur bene et egregie per manumissores meos in vocato autem ipsius capelle sit Virginis Marie et anuntiatione ipsius verum si aliquis alius eandem invocationem receperit in dicta ecclesia tunch manumissores mei possint invocationem predictam mutare et ordinare pro ut misum fuerit faciendum. Item, volo et mando ab reverencia parentum meorum fiat unum anniversarium in die obitus dictorum parentum et pro dicto aniversario faciendo volo eim per manumissores meos triginta solidos censualis dandos illis presbiteris qui pro animabus dictorum parentum meorum illa die celebraverint. Item, volo et mando quod presbiteri predicti dicta die simul convenient et absolvant super tumulo dictorum parentum meorum. Item, volo et mando quod ius patronatus dicte capelle sit Berengarii fratris mei et si ipse decederet sine suis heredibus legitimis supsticiones quam superius feci in iure patronatus hospitalis predicti volo pro repentis haberi volo eciam. Item, lego uxori mee Romieta pro iure dotis sponsalicii quod habet in

super et bonis meis sex mille solidos. Item, omnibus vero aflis bonis meis Berengarii Marciale fratrem meum heredum instituo et si dicto Berengarius sine filiis legitimis et suy nominis decederit tunch supstiuo illos quos sibi supstiuo in iure patronatus hospitalis predicti quas supstiuones volo pro repetitis haberi. Volo eciam et sup tali condicione eum heredem institua quod ipse iuret et aprobet istud meum testamentum semper seruatorum et in aliquo non contra venturum. Volo eciam quod dictus Berengarius promitat quod si bona mea non suficerent ad legata per me facta et ad alia in testamento contenta quod ipse de suo propio satisfaciat et soluet. Volo eciam et sub tali condicione eum heredum instituo quod bona per me dimissa alienare non possit imo si facerat volo supstiuos admitti volo eciam istud esse meum ultimum testamentum et ultimam meam voluntatem reuocans quicumque aliud fecerit testamentum seu codocillum, factum verbis de rogaturis sine aliis Deos et concedans plenum posse manumissoribus supradictis quod aliqua dubia vel obscura aperuerint in dicto testamento quod ea possint enmendare corrigere et eciam interpretare. Actum est hoc Ilerde in monasterio Sancte Trinitatis dicte ciuitatis die mercurii intitulata octauo kalendas septembris Anno a Natiuitate Domini Millesimo CCC^o tricesimo nono. Sig+num Jacobi Marcialis testatoris predicti qui hoc concedo et firmo testesque ach manumissores firmarent rogo. Sig+num Arnaldi Franch. Sig+num Iohanis Novela de Vimbodi. Sig+num Jacobi Deude dels Castelots. Sig+num fratris Guillelmi Amexer de ordini populeti. Testium firmamenti testatoris predicti.

Sig+num mei Bertrandi de Fylach notari publici Ilerde et eciam auctoritate regia per totam teram et dominacionem Illustrissimi domini Regis Aragonum qui hoc: testamentum recepi et in formam publicam scripsi et redigi post mortem dicti testatoris de mandato venerabilis Berengarii Escola locum tenentis curie Ilerde pro domino Rege ipsumque claussi constat autem michi dicto notari de rasso et rescripto in XXX^a IX linea ubi legitur filfis.

Actum est istut translatum XVII° kalendas novembris anno domini M^o CCCI XXX° IX°. Presentibus testibus Bernardus Rocha et Arnaldus Franch et Petrus de Vinole.

Sig+num mei Arnaldi Sadao notari publici Vimbodini pro domino Guillelmo de Canovis Rector eiusdem loci qui predictum translatum scripsi de verbo ad verbum nichil plus neque minus cum raso et emedato in prima